

CRNA GORA
Ministarstvo za ljudska i manjinska prava

PROGRAM ZA SPROVOĐENJE ZA 2019. i 2020. GODINU
PLANA AKTIVNOSTI ZA POSTIZANJE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
ZA PERIOD 2017-2021

Podgorica, mart 2019. godine

REZIME

Plan aktivnosti za postizanje rodne ravnopravnosti u Crnoj Gori 2017 – 2021 (u daljem tekstu: PAPRR) predstavlja treći po redu razvojni dokument za implementaciju politike rodne ravnopravnosti u Crnoj Gori. Kao i prethodna dva, i on je zasnovan na međunarodnim i domaćem pravnom okviru koji tretira problematiku rodne ravnopravnosti.

U sklopu PAPRR -a se kreiraju dvogodišnji programi sprovođenja, te je u skladu sa tim, PAPRR 2017-2021 sa Programom sprovođenja za 2017 – 2018 godinu usvojen marta 2017. godine.

Uspješna realizacija PAPRR-a zahtijeva saradnju i koordinaciju Ministarstva za ljudska i manjinska prava, odnosno Odjeljenja za poslove rodne ravnopravnosti, sa svim ministarstavima, organima državne uprave, Skupštinom Crne Gore, javnim ustanovama, organima lokalne samouprave i organima lokalne uprave i civilnim sektorom.

Naime, Zakon o rodnoj ravnopravnosti propisuje da su svi državni organi, organi državne uprave i lokalne samouprave, javne ustanove, javna preduzeća i druga pravna lica koja vrše javna ovlašćenja, kao i privredna društva, druga pravna lica i preduzetnici/ce dužni da, radi postizanja rodne ravnopravnosti, u svim fazama planiranja, donošenja i sprovođenja odluka, kao i preduzimanja aktivnosti iz svoje nadležnosti ocjenjuju i vrednuju uticaj tih odluka i aktivnosti na položaj žena i muškaraca.

U skladu sa gore navedenim, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, Odbor za rodnu ravnopravnost Skupštine Crne Gore i institucija Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore, uz kontakt osobe iz svih relevantnih institucija, su u obavezi da obavljaju poslove u vezi sa postizanjem rodne ravnopravnosti, na nacionalnom i lokalnom nivou, svojim aktivnostima značajno unaprijedili sprovođenje politike rodne ravnopravnosti. Osim navedenih, takođe je i djelovanje relevantnih institucija, prepoznatih kao nosioci aktivnosti, kako na nacionalnom, tako i lokalnom nivou, doprinijelo značajnom poboljšanju položaja žena u različitim segmentima i oblastima društva.

U sprovođenju aktivnosti Programa sprovođenja, podrška je data i od strane međunarodnih organizacija – Kancelarije UNDP-a i Misije OEBS-a u Crnoj Gori, koje su kao partnerske organizacije pružale i finansijsku i tehničku pomoć za realizaciju aktivnosti predviđenih planom. U sprovođenju aktivnosti podršku je pružila i Delegacija Evropske Unije u Crnoj Gori.

NVO sektor je imao značajnu ulogu u sprovođenju aktivnosti, kako kroz svoje samostalne projekte, tako i kroz učešće u zajedničkim projektima i kampanjama.

Izveštaj o realizaciji Programa sprovođenja Plana aktivnosti za postizanje rodne ravnopravnosti za 2018. godinu, je dat u tabelarnom prikazu sa informacijama koje su dobijene od nadležnih institucija, koje su ili nosioci aktivnosti ili partneri na sprovođenju mjera iz PAPRR-a.

Proces izrade programa za 2019 i 2020. godinu sproveden je na participativan i struktuiran način. Obuhvatio je:

- Formiranje Radne Grupe;
- Izrada Izvještaja o sprovođenju programa za period 2017-2018 – nadležne institucije i civilni sektor šalju informacije o sprovedenim aktivnostima i ideje za nove;
- Sastanke Radne grupe;
- Proces konsultovanja svih zainteresovanih aktera Sastanak Radne grupe
- Analizu rezultata procesa konsultacija i određivanje prioriternih aktivnosti;
- Definisanje indikatora;
- Prosljeđivanje Radne verzije dokumenta nadležnima radi dobijanja misljenja;
- Dopunu i korekcije i
- Sastanak i usvajanje Nacrta od strane Radne grupe.

Široko postavljen proces konsultacija doprinio je tome da plan bude utemeljen u potrebama. Tokom izrade izvještaja, MLJMP imalo i upit o planiranim aktivnostima a kreiran je i online upitnik sa predlozima. Upitnik je objavljen na sajtu ministarstva, putem mailing lista koje koriste organizacije civilnog društva i mediji, a takođe je poslat i direktno institucijama i organizacijama.

Proces konsultacija trajao je **24 dana** (od 12 februara do 6. marta)

Svoje mišljenje su dale **74 institucije i/ili organizacije:**

- Ministarstvo održivog razvoja i turizma	- politiku“
- Državni arhiv	- Zavod za školstvo
- Privredna komora Crne Gore	- Opština Herceg Novi Sekretarijat za društvene djelatnosti i sport
- Uprava policije	- Osnovno državno tužilaštvo
- Centar za stručno obrazovanje	- Institut za javno zdravlje Crne Gore
- Opština Tivat	- Osnovno državno tužilaštvo
- Opština Pločje	- Ministarstvo rada i socijalnog staranja
- Zavod za zapošljavanje Crne Gore	- Sekretarijat za razvojne projekte
- Uprava pomorske sigurnosti	- Opština Nikšić
- Ministarstvo kulture CG	- Ministarstvo finansija
- Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja	- Opština Kolašin
- Opština Kotor	- Ministarstvo kulture
- Opština Berane	- Opština Plav
- Ministarstvo nauke	- Ministarstvo vanjskih poslova
- Ministarstvo javne uprave	- Uprava za dijasporu
- Asocijacija poslovnih žena Crne Gore	- Ministarstvo unutrašnjih poslova
- NVO „Institut za socijalnu i obrazovnu	- Uprava za inspekcijske poslove

- Investiciono razvojni fond Crne Gore AD
- Ministarstvo odbrane
- Fond PIO Crne Gore
- Kancelarija za rodnu ravnopravnost opštine Bijelo Polje
- Služba Predsjednika Crne Gore
- Opština Žabljak
- zavod za socijalnu i dječju zaštitu
- Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore
- Regulatorna agencija za energetiku Crne Gore
- Komisija za tržište kapitala
- Uprava za imovinu
- Ministarstvo zdravlja
- Opština Petnjica
- Zenska alijansa za razvoj
- Uprava carina
- opština
- Ministarstvo javne uprave
- Sekretarijat za socijalno staranje Glavni grad
- NVO CEDEM
- Fond za zaštitu depozita
- Udruženje paraplegičara Pljevlja
- Prijestonica Cetinje
- Uprava za željeznice
- Udruženje multiple skleroze Crne Gore
- Udruženje mladih sa hendikepom Nikšić
- Opština Ulcinj
- Nvo Pandora
- Udruženje hendikepiranih „SRCE“
- Lučka uprava
- NVO "Ženska organizacija FENIKS" Berane
- Opština Mojkovac
- Udruženje pedagoga Crne Gore
- NVU „Urban Nova“
- Neformalna grupa "Za ravnopravnost žena s invaliditetom"
- SOS Podgorica - SOS telefon za žene i djecu žrtve nasilja Podgorica
- NVO „Prima“
- Forum mladi i neformalna edukacija - Forum MNE

Rezultati procesa konsultacija su integrisani u sami dokumenat.

Tokom izrade vodilo se računa o preporukama **Komiteta za eliminaciju diskriminacije žena (CEDAW Komiteta)** i u skladu sa tim predviđene su aktivnosti koje za cilj imaju, između ostalog, unaprijeđenje implementacije zakonodavstva o rodnoj ravnopravnosti i zakonodavstva koje zabranjuje polno ili rodno zasnovanu diskriminaciju; širenje informacija koje bi bilo usmjereno na stručnu i opštu javnost, i kroz saradnju sa Zaštitnikom ljudskih prava i sloboda Crne Gore i drugim akterima, o pristupu pravdi i pravnim sredstvima koja su na raspolaganju za zaštitu prava.

Takođe, u skladu sa CEDAW opštom preporukom broj 19 (1992) o nasilju nad ženama i broj 35 (2017) o rodno zasnovanom nasilju nad ženama i sa Održivim razvojnim ciljem 5.2 o eliminaciji svih oblika nasilja nad svim ženama i djevojkama u javnoj i privatnoj sferi, predviđene su aktivnosti za borbu protiv stereotipnih stavova i tolerancije na rodno zasnovano nasilje nad ženama u okviru institucija kao i borbe protiv borila protiv bilo kog pristupa koji daje prednost očuvanju porodice nad ženskim pravima, osigura da pomirenje ne dobije prioritet nad krivičnim gonjenjem počilaca.

Programom sprovođenja PAPRR-a za 2019-2020, predviđene su aktivnosti na daljem usklađivanju domaćeg zakonodavstva sa Konvencijom Savjeta Evrope o sprečavanju i suzbijanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici (Istanbulska konvencija), i osigura da se

odredbe krivičnog zakonodavstva koje kažnjavaju nasilje nad ženama strogo primjenjuju, uključujući i putem pružanja izgradnje kapaciteta sudijama, tužiocima, policiji i drugim službenicima za sprovođenje zakona vezano za strogu primjenu ovih odredbi.

Program sprovođenja sadrži aktivnosti koje imaju za cilje da se podigne svijest među političarima/kama, posebno parlamentarcima/kama, kao i novinarima/kama, nastavnicima/cama i široj javnosti, posebno muškarcima, o rodnoj ravnopravnosti, radi unapređenja razumijevanja važnosti i razumijevanja nediskriminatorne prirode privremenih posebnih mjera, i da usvoji privremene posebne mjere, u skladu sa članom 4(1) Konvencije i opštom preporukom Komiteta br. 25(2004) o privremenim posebnim mjerama, u svim područjima u kojima su žene nedovoljno zastupljene ili u nepovoljnom položaju, kako bi se ubrzalo postizanje suštinske ravnopravnosti žena i muškaraca u područjima koja su obuhvaćena Konvencijom, posebno u pogledu žena koje se suočavaju sa višestrukim oblicima diskriminacije.

I MISIJA I CILJEVI PAPRR-a sa INDIKATORIMA (pokazateljima efekta)

Misija PAPRR-a je osiguranje rodne ravnopravnosti u kreiranju i sprovođenju svih nacionalnih i lokalnih politika, te u radu svih pravnih subjekata na nivou države.

Ciljevi plana po oblastima:

1. UNAPREĐENJE RODNE RAVNOPRAVNOSTI I LJUDSKIH PRAVA ŽENA

Strateški cilj: Uspostavljanje društva jednakih mogućnosti i eliminisanje svih oblika diskriminacije po osnovu pola i roda.

Cilj 1.1: Načelo rodne ravnopravnosti integrisano u izradu i primjenu svih nacionalnih politika (programa i strategija) i djelovanja državnih tijela.

Indikator (pokazatelj) efekta: Broj i % državnih tijela koja adekvatno sprovode Zakon o rodnoj ravnopravnosti i nacionalnih politika u čiju izradu je uključena rodna komponenta.

Cilj 1.2: Dosljedno sprovođenje međunarodnih instrumenata za rodnu ravnopravnost a posebno zaštitu ljudskih prava žena.

Indikator (pokazatelj) efekta: Sve relevantne institucije sprovode i redovno izvještavaju Vladu i međunarodne organizacije o sprovođenju međunarodnih instrumenata za rodnu ravnopravnost a posebno zaštitu ljudskih prava žena.

Cilj 1.3: Osigurana primjena antidiskriminacionog zakonodavstva uz procjenu učinka, kvaliteta i stepena primjene zakonskih propisa.

Indikator (pokazatelj) efekta:

- Broj predmeta po osnovu diskriminacije po osnovu pola i roda
- Povećan je broj riješenih slučajeva na godišnjem nivou prijavljenih po ovom osnovu ili drugim osnovama iz Zakona o rodnoj ravnopravnosti.

2. RODNO OSJETLJIVO VASPITANJE I OBRAZOVANJE

Strateški cilj: Uvođenje rodno osjetljivog obrazovanja na svim nivoima obrazovanja

Cilj 2.1. U nastavi u osnovnim i srednjim školama prisutna je rodna komponenta.

Indikator (pokazatelj) efekta: Procenat nastavnika/ca koji primjenjuju ciljeve iz međupredmetne oblasti rodne ravnopravnosti za osnovne i srednje škole.

Cilj 2.2. Povećan nivo znanja zaposlenih u obrazovnom sistemu o rodnoj ravnopravnosti.

Indikator (pokazatelj) efekta: Minimum 25% ustanova na nivou predškolskog, osnovnog i srednjoškolskog obrazovanja u Crnoj Gori uključeno u program obuke i po 1 njihov predstavnik/ca povećao/la nivo znanja u oblasti rodne ravnopravnosti.

Cilj 2.3. Postignut rodni balans u izboru profesija u srednjoškolskim i visokoškolskim ustanovama.

Indikator (pokazatelj) efekta: Povećan procenat dječaka i djevojčica (momaka i djevojaka) koji se obrazuju za profesije u kojima nijesu tradicionalno zastupljeni.

Cilj 2.4. Unaprijeđena rodna ravnopravnosti u visokoškolskim ustanovama.

Indikator (pokazatelj) efekta:

- Povećan nivo znanja zaposlenih u visokoškolskom obrazovanju o rodnoj ravnopravnosti.
- Rodna komponenta integrisana u realizaciji programa visokoškolskog obrazovanja.

3. RODNA RAVNOPRAVNOST U EKONOMIJI

Strateški cilj: Povećati zaposlenost žena i ukloniti sve oblike diskriminacije žena na tržištu rada.

Cilj 3.1. Povećana zapošljivost žena, posebno teže zapošljivih kategorija.

Indikator (pokazatelj) efekta: Povećan broj zaposlenih žena, posebno procenat teže zapošljivih kategorija.

Cilj 3.2. Podsticati žensko preduzetništvo i samozapošljavanje.

Indikator (pokazatelj) efekta: Unaprijeđen pravni okvir i obezbijeđene posebne mjere podrške za razvoj preduzetništva i samozapošljavanja žena na nacionalnom i lokalnom nivou.

Cilj 3.3. Osnaživanje lokalnih institucija i ženskih kapaciteta da se omogući i podstakne ulazak u preduzetništvo.

Indikator (pokazatelj) efekta: Angažovane lokalne službe podrške i uspostavljena saradnja sa finansijskim institucijama kao kredibilnim klijentima finansijskih institucija.

Cilj 3.4. Postignut visok stepen usklađenosti radnih i porodičnih obaveza žena i muškaraca.

Indikator (pokazatelj) efekta: Obezbijeđen pravni okvir i promovisana praksa koji omogućava da se koriste radni angažmani koji omogućavaju usklađivanje radnih i porodičnih obaveza žena i muškaraca.

Cilj 3.5. Osigurana efikasna primjenu zakona i smanjena rodno bazirana diskriminacija na tržištu rada.

Indikator (pokazatelj) efekta: Smanjen broj slučajeva rodno bazirane diskriminacije na tržištu rada i povećan broj riješenih prijavljenih slučajeva.

Cilj 3.6. Smanjiti jaz u zaradama muškaraca i žena.

Indikator (pokazatelj) efekta: Jaz u zaradama muškaraca žena u Crnoj Gori smanjen za min 3% do kraja izvještajnog perioda (januar 2019. godine), sa dostupnim godišnjim podacima posebno za privatni i posebno za javni sektor.

4. RODNO OSJETLJIVA ZDRAVSTVENA ZAŠTITA

Strateški cilj: Unaprijediti dostupnu rodno osjetljivu zdravstvenu zaštitu.

Cilj 4.1. Unaprijeđena prevencija i rano otkrivanje malignih oboljenja.

Indikator (pokazatelj) efekta: Unaprijeđen nacionalni program ranog otkrivanja i organizovana minimum jedna godišnja kampanja.

Cilj 4.2. Unaprijeđene mjere za očuvanje reproduktivnog zdravlja svih žena i djevojčica.

Indikator (pokazatelj) efekta: Obezbijedena je dostupna i sveobuhvatna zdravstvena zaštita i podrška u ostvarivanju iste za sve žene, posebno pripadnice ranjivih kategorija (žene sa sela, žene sa invaliditetom, žrtve trgovine ljudima i sl.) u svim opštinama u Crnoj Gori.

Cilj 4.3. Povećana senzibilisanost zdravstvenih radnika o rodno osjetljivoj zdravstvenoj zaštiti.

Indikator (pokazatelj): Povećana informisanost i nivo znanja zdravstvenih radnika o pojmu rodne ravnopravnosti i značaju rodno osjetljive zdravstvene zaštite.

Cilj 4.4. Unaprijeđen odgovor zdravstvenog sistema u dijelu prepoznavanja i reagovanja u slučajeva nasilja.

Indikator (pokazatelj) efekta: Povećan nivo informisanosti zdravstvenih radnika/ca o zakonskim obavezama i propisima iz Protokola o postupanju, prevenciji i zaštiti od nasilja u porodici, koji je Ministarstvo zdravlja potpisalo.

5. RODNO ZASNOVANO NASILJE

Strateški cilj: Suzbiti sve oblike rodno zasnovanog nasilja, nasilja nad ženama i nasilja u porodici, te unaprijediti položaj i zaštitu prava žrtava svih oblika rodno zasnovanog nasilja.

Cilj 5.1. Unaprijeđen zakonodavni okvir i tehnički uslovi za efikasno sprovođenje zaštitnih mjera i efikasnije sankcionisanje nasilnika.

Indikator (pokazatelj) efekta:

- Zakonski okvir za zaštitu od rodno zasnovanog nasilja je usklađen sa međunarodnim dokumentima i pozitivnom praksom.
- Ojačani kapaciteti nadležnih službi za adekvatan odgovor na nasilje i pružanje adekvatne zaštite žrtava nasilja.

Cilj 5.2. Uspostavljen efikasan sistem praćenja primjene mjera iz Strategije za borbu protiv trgovine ljudima 2012-2018.

Indikator (pokazatelj) efekta: Postoji minimum jedan izvještaj godišnje o implementaciji mjera iz Strategije za borbu protiv trgovine ljudima 2012-2018, sa preporukama za unapređenje stanja.

Cilj 5.3. Podizanje svijesti javnosti o pojavi, problemima i načinima suzbijanja rodno zasnovanog nasilja.

Indikator (pokazatelj) efekta: Povećan broj otkrivenih djela rodno zasnovanog nasilja i nasilja u porodici i smanjene tradicionalne štetne prakse koje podržavaju nasilničko ponašanje.

Cilj 5.4. Ojačan sistem socijalne i druge podrške i zaštite svih žrtava nasilja u porodici.

Indikator (pokazatelj) efekta:

- Povećan broj, vrste i dostupnost servisa podrške žrtvama nasilja u porodici za 25%. Kvalitet pruženih usluga i stepen zadovoljstva korisnica/ka uslugama.
- Poboljšana održivost socijalnih i drugih servisa institucija i organizacija civilnog društva u oblasti zaštite od porodičnog nasilja.

Cilj 5.5. Razvijanje svijesti kod građana, posebno državnih službenika/ca odgovornih za primjenu zakona o svim oblicima diskriminacije i rodno zasnovanog nasilja i njihova edukacija.

Indikator (pokazatelj) efekta:

- Povećan nivo svijesti u vezi sa zakonodavnim i institucionalnim okvirima za zaštitu od diskriminacije.
- Poboljšan stepen informisanja i stručnih kompetenci državnih službenika/ca za pružanje efikasne zaštite i podrške žrtvama rodno zasnovanog nasilja.

6. RODNA RAVNOPRAVNOST U MEDIJIMA, KULTURI I SPORTU

Strateški cilj: Suzbijati rodne stereotipe i uvesti politiku rodne ravnopravnosti u medije, kulturu i sport.

Cilj 6.1. Povećana medijska vidljivost primjene politika rodne ravnopravnosti.

Indikator (pokazatelj) efekta: Povećana prisutnost teme rodne ravnopravnosti u crnogorskim medijima za 30% u odnosu na prethodnu godinu.

Cilj 6.2. Unaprijeđeno znanje zaposlenih u medijima o rodnoj ravnopravnosti

Indikator (pokazatelj) efekta: Minimum 50 predstavnika/ca medija povećalo je svoje znanje u oblasti rodne ravnopravnosti i izvještava u skladu sa rodno senzitivnim principima.

Cilj 6.3. Unapređenje rodne ravnopravnosti u oblasti kulture.

Indikator (pokazatelj) efekta: Zaposleni u oblasti kulture poznaju Zakon o rodnoj ravnopravnosti i sprovode rodno senzitivnu unutrašnju organizacijsku politiku i podržavaju i izvode rodno senzitivne programe i projekte.

Cilj 6.4. Unaprijeđena medijska promocija uspješnih žena

Indikator (pokazatelj) efekta: Medijski prostor je ispunjen primjerima uspješnih žena iz svih oblasti i afirmiše se prevazilaženje tradicionalnih muško-ženskih uloga u društvu.

7. RAVNOPRAVNOST U PROCESU ODLUČIVANJA U POLITIČKOM I JAVNOM ŽIVOTU

Strateški cilj: Ravnopravno učešće žena i muškaraca na svim nivoima odlučivanja.

Cilj 7.1. Postignuta uravnotežena zastupljenost žena i muškaraca u zakonodavnoj vlasti na svim nivoima.

Indikator (pokazatelj) efekta:

- Najmanje 40 % poslanica u Skupštini Crne Gore do 2020. godine.
- Najmanje 50% parlamentarnih partija sprovodi afirmativne mjere za političko jačanje žena unutar partije.
- Najmanje 50% partija realizuje rodno osviještene kampanje, a programi sadrže mjere za postizanje rodne ravnopravnosti.
- Najmanje jedna aktivnost godišnje realizovana kroz zajedničku akciju žena iz parlamentarnih partija.
- Najmanje tri ženske organizacije pri partijama imaju samostalni budžet na godišnjem nivou u visini od 10% od ukupnih partijskih budžetskih primanja.

Cilj 7.2. Implementacija Rezolucije 1325 Savjeta bezbjednosti UN – Žene, mir i bezbjednost.

Indikator (pokazatelj) efekta: Načela Rezolucije integrisana u rad sektora bezbjednosti u Crnoj Gori.

8. INSTITUCIONALNI MEHANIZMI ZA PRIMJENU POLITIKA RODNE RAVNOPRAVNOSTI I MEĐUNARODNA SARADNJA

Strateški cilj: Stvaranje održivih mehanizama na nacionalnom i lokalnom nivou za postizanje rodne ravnopravnosti.

Cilj 8.1. Jačanje mehanizama za primjenu rodne ravnopravnosti na nacionalnom nivou i unapređenje njihovog koordiniranog djelovanja i izvještavanja.

Indikator (pokazatelj) efekta:

- Postoji održiv mehanizam na nacionalnom nivou za primjenu politike rodne ravnopravnosti, obučen kadar, sredstva za rad i redovna komunikacija između svih relevantnih aktera.
- Upostavljen index rodne ravnopravnosti i prate se ostali važni UN indikatori u ovoj oblasti.

Cilj 8.2. Osnovani novi i osnaženi postojeći mehanizmi za rodnu ravnopravnost na lokalnom nivou

Indikator (pokazatelj) efekta: Postoje održivi mehanizmi za primjenu politike rodne ravnopravnosti na lokalnom nivou, obučeni kadrovi, sredstva za rad i redovna komunikacija između svih relevantnih aktera.

Cilj 8.3. Osnaženi kapaciteti Odjeljenja za rodnu ravnopravnost za sprovođenje politike rodne ravnopravnosti.

Indikator (pokazatelj) efekta: Odjeljenje za rodnu ravnopravnost posjeduje ljudske, tehničke i materijalne kapacitete da koordiniše sprovođenje politika rodne ravnopravnosti u Crnoj Gori i sprovodi mjere predviđene ovim strateškim dokumentom i Zakonom o rodnoj ravnopravnosti.

Cilj 8.4. Kontinuirana saradnja sa organizacijama civilnog društva

Indikator (pokazatelj) efekta: Postoji redovna komunikacija i sprovode se redovni sastanci i zajedničke aktivnosti Odjeljenja za rodnu ravnopravnost i Foruma za dijalog sa predstavnicima/cama ženskog sektora i drugim organizacijama civilnog društva koje se bave pitanjima rodne ravnopravnosti.

Cilj 8.5. Uvesti rodno osjetljivo upravljanje budžetskim sredstvima u lokalnim samoupravama i ministarstvima.

Indikator (pokazatelj) efekta: Postoji razvijen sistem za rodno osjetljivo upravljanje budžetskim sredstvima u minimum 5 lokalnih samouprava i 3 ministarstva.

Cilj 8.6. Uključivanje evropskih standarda rodne ravnopravnosti u nacionalno zakonodavstvo i integracija rodne ravnopravnosti u proces pregovora o pristupanju EU

Indikator (pokazatelj) efekta: Procenat integrisanosti rodne komponente u Akcionom planu za sprovođenje EU integracija. Procenat realizacije mjera iz poglavlja 23 u dijelu: „Rodna ravnopravnost” i drugih poglavlja od važnosti za oblast rodne ravnopravnosti.

Cilj 8.7. Unaprijeđena saradnja sa institucionalnim mehanizmima u državama regiona

Indikator (pokazatelj) efekta: Redovna komunikacija i dobra saradnja crnogorskih institucija koje se bave pitanjima rodne ravnopravnosti sa srodnim institucijama u državama regiona.

Cilj 8.8. Povećan nivo informisanosti žena i šire javnosti o osnovnim pravima žena koja proizlaze iz UN i EU pravnih dokumenata.

Indikator (pokazatelj) efekta: Građani/ke posjeduju osnovna znanja o pravima žena koja proizlaze iz UN i EU pravnih dokumenata.

III NAČIN IZVJEŠTAVANJA O SPROVOĐENJU PAPRR

Sprovođenje plana je obaveza svih sektora, te se izvještavanje mora sprovoditi u skladu sa Zakonom o rodnoj ravnopravnosti i njime definisanim obavezama.

Kao mehanizam za izvještavanje treba pratiti UN Globalni Minimalni set indikatora i dodatno indikatore definisane u akcionom planu. Naime, inter-agencijska i Ekspertska grupa za rodnu statistiku u okviru Komisije za statistiku Ujedinjenih nacija je ustanovila minimalni set rodni indikatora za međunarodnu kompilaciju širom svijeta, sa ciljem da se obezbijedi osnova za praćenje rodni pitanja na globalnom nivou (Ujedinjene nacije, 2014. godine).

Ovaj globalni minimum Set sadrži minimalnu zajednički imenitelj za statistiku na rodnu ravnopravnost i osnaživanje žena. Očekuje se da on bude osnova za regionalne i nacionalne vežbe razvoja indikatora.¹

Nadležna ministarstva dužna su jednom godišnje izvijestiti Ministarstvo za ljudska prava – Odjeljenje za rodnu ravnopravnost o sprovođenju mjera iz ovog plana, ali i drugih aktivnosti sa ciljen osiguranja rodne ravnopravnosti.

Po potrebi, dužni su u skladu sa indikatorima izvijestiti Ministarstvo za ljudska prava – Odjeljenje za rodnu ravnopravnost **i tokom procesa podnošenja redovnih izvještaja Evropskoj komisiji i drugim međunarodnim tijelima.**

U nastavku:

III PROGRAM SPROVOĐENJA ZA 2019-2020

¹ United Nations Statistics Division. Minimum Set of Gender Indicators. Dostupni na: <http://bit.ly/2mvrgXL>

PLAN AKTIVNOSTI ZA POSTIZANJE RODNE RAVNOPRAVNOSTI U CRNOJ GORI 2017 – 2021. GOD

PROGRAM SPROVOĐENJA (akcioni plan) ZA PERIOD 2019 – 2020. GODINA

1. UNAPREĐENJE RODNE RAVNOPRAVNOSTI I LJUDSKIH PRAVA ŽENA

Strateški cilj: Uspostavljanje društva jednakih mogućnosti i eliminisanje svih oblika diskriminacije po osnovu pola i roda

Aktivnosti	Nosioци aktivnosti	Partneri	Vremenski okvir	Indikatori uspjeha	Sredstva verifikacije (izvori provjere)	Potrebna finansijska sredstva
Cilj 1.1: Načelo rodne ravnopravnosti integrisano u izradu i primjenu svih nacionalnih politika (programa i strategija) i djelovanja državnih tijela.						
<u>Indikator (pokazatelj) efekta:</u> Broj i % državnih tijela koja adekvatno sprovode Zakon o rodnoj ravnopravnosti i nacionalnih politika u čiju izradu je uključena rodna komponenta.						
1.1.1. Osigurati da se prilikom izrade svih nacionalnih politika (strategija, akcionih planova) uključi komponenta rodne ravnopravnosti s fokusom na davanje mišljenja Ministarstva za ljudska i manjinska prava	Odbor za rodnu ravnopravnost Skupštine Crne Gore, Sva ministarstva i organi državne uprave	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, Savjet za rodnu ravnopravnost	Kontinuirano 2019–2020. god.	- Broj i % nacionalnih politika koje imaju orodnjene indikatore. - Broj i % nacionalnih politika u čiju izradu je uključena i rodna studija. - Broj mišljenja	- Izvještaji: Odbora za rodnu ravnopravnost Skupštine Crne Gore, Ministarstva za ljudska i manjinska prava, -Izvještaji ministarstava i organa državne uprave -Izvještaji CEDAW, Akcioni planovi 19 i 23	Redovna budžetska sredstva
1.1.2. Sprovedena obuka predstavnika/ca državnih organa o integrisanju rodne komponente (engl. Gender mainstreaming) u izradi i primjeni svih nacionalnih politika (programa i strategija).	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava	Uprava za kadrove, UNDP	Kontinuirano 2019–2020. god.	- Sprovedena minimum jedna obuka godišnje. - Pripremljene preporuke za unapređenje stanja	Izvještaji Ministarstvo za ljudska i manjinska prava	2 700€ u okviru redovnih budžetskih sredstava

1.1.3. Sprovedena obuka predstavnika/ca lokalne samouprave o integrisanju rodne komponente (engl. Gender mainstreaming) u izradi i primjeni svih lokalnih politika (programa i akcionih planova).	Lokalne samouprave	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava	2019–2020.god.	- Sprovedena minimum jedna obuka. - Pripremljene preporuke za unapređenje stanja	Izveštaji lokalnih samouprava	1 600€ u okviru redovnih budžetskih sredstava
Cilj 1.2: Dosljedno sprovođenje međunarodnih instrumenata za rodnu ravnopravnost a posebno zaštitu ljudskih prava žena.						
<u>Indikator (pokazatelj) efekta:</u> Sve relevantne institucije sprovode i redovno izvještavaju Vladu i međunarodne organizacije o sprovođenju međunarodnih instrumenata za rodnu ravnopravnost a posebno zaštitu ljudskih prava žena.						
1.2.1. Redovno izvještavati međunarodne organizacije o sprovođenju međunarodnih instrumenata za zaštitu ljudskih prava žena, uključujući CEDAW, Istanbulsku Konvenciju	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, Ministarstvo rada i socijalnog staranja, Odbor za rodnu ravnopravnost Skupštine Crne Gore, Ministarstvo vanjskih poslova	Ministarstva i organi državne - uprave, organi lokalne samouprave Zaštitnik/ca ljudskih prava i sloboda Crne Gore, organizacije civilnog društva	2019–2020. god.	- Broj i vrsta izvještaja za međunarodne organizacije pripremljenih i usvojenih na Vladi. - Pripremljen i usvojeni redovni izvještaji sprovođenju međunarodnih instrumenata.	- Izvještaji svih nadležnih ministarstava iz oblasti obuhvaćenih PAPRR-om. - Izvještaj Ministarstva za ljudska i manjinska prava, - Izvještaji Odbora za rodnu ravnopravnost Skupštine Crne Gore.	2 000 € u okviru redovnih budžetskih sredstava

					- Izvještaji organizacije civilnog društva	
1.2.2. Organizovanje konsultativnih i kontrolnih saslušanja na temu o primjenih međunarodnih konvencija i preporuka.	Skupština, tj. nadležni odbori	Odbor za rodnu ravnopravnost Skupštine Crne Gore	Kontinuirano 2019-2020. god.	- Miminum 1 kontrolno saslušanje. - Broj organizovanih konsultativnih i kontrolnih saslušanja na temu o primjenih međunarodnih konvencija i preporuka na godišnjem nivou.	-Izvještaj Odbora za rodnu ravnopravnost Skupštine Crne Gore	Redovna budžetska sredstva
1.2.3. Unapređenje nacionalnog okvira shodno ratifikovanim međunarodnim dokumentima i preporukama (poput Istanbulske Konvencije i GREVIO preporuka i sl). kroz odgovarajuće izmjene i dopune u zakonodavnom okviru	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, Ministarstvo rada i socijalnog staranja, Ministarstvo pravde i dr. ministarstva	Skupština, Odbor za rodnu ravnopravnost Skupštine Crne Gore i drugi odbori	Kontinuirano 2019-2020. god.	- Broj amandmana kojim se usklađuje nacionalno zakonodavstvo sa međunarodnim konvencijama.	-Izvještaj nadležnih ministarstava	Redovna budžetska sredstva

1.2.4. Organizovati promociju ženskih ljudskih prava i istorije ženskog pokreta poput Međunarodni dan žena 8. mart i sl.	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, Odbor za rodnu ravnopravnost Skupštine Crne Gore, Lokalne kancelarije za rodnu ravnopravnost	Ministarstva i organi državne uprave, organi lokalne samouprave, organizacije civilnog društva	I kvartal 2019. god. I kvartal 2020. god.	- Broj i vrsta događaja organizovanih u cilju promocije 8. marta kao dana obilježavanja ženskih ljudskih prava i istorije Ženskog pokreta.	-Izveštaj Ministarstva za ljudska i manjinska prava, -Izveštaji organa lokalne samouprave, -Izveštaji Odbora za rodnu ravnopravnost Skupštine Crne Gore.	2 000 € u okviru redovnih budžetskih sredstava
1.2.5. Publikovanje i promovisanje međunarodnih konvencija u oblasti rodne ravnopravnosti (Pekinške, Istanbulske Konvencije, CEDAW itd)	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava	Organizacije civilnog društva	2019 - 2020. god.	- Broj događaja; - Tiraž štampanih izdanja.	- Izveštaji Ministarstva za ljudska i manjinska prava	5 000 € u okviru redovnih budžetskih sredstava
Cilj 1.3: Osigurana primjena antidiskriminacionog zakonodavstva uz procjenu učinka, kvaliteta i stepena primjene zakonskih propisa.						
<u>Indikator (pokazatelj) efekta:</u>						
<i>Broj predmeta po osnovu diskriminacije po osnovu pola i roda</i>						
<i>Povećan je broj riješenih slučajeva na godišnjem nivou prijavljenih po ovom osnovu ili drugim osnovama iz Zakona o rodnoj ravnopravnosti.</i>						
1.3.1. Organizovati nacionalnu kampanju upoznavanja javnosti sa mehanizmima zaštite od rodno zasnovane diskriminacije.	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava	Lokalne samouprave, Zaštitnik/ca ljudskih prava i sloboda Crne Gore, Odbor za rodnu ravnopravnost Skupštine Crne Gore	Jednom godišnje	- Organizovana minimum jedna sedmodnevna kampanja godišnje. - Broj medijskih nastupa. - Broj događaja. - Vrsta i broj distribuiranog materijala.	- Izveštaj PR službe Ministarstva za ljudska i manjinska prava.	2 000 € u okviru redovnih budžetskih sredstava

1.3.2. Prikupljanje podataka o slučajevima diskriminacije po osnovu pola i njihovima ishodima Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore.	Odgovorne institucije shodno <i>Pravilniku o sadržaju i načinu vođenja posebne evidencije o slučajevima prijavljene diskriminacije</i>	Zaštitnik/ca ljudskih prava i sloboda Crne Gore	I kvartal 2019. god. I kvartal 2020. god.	- Godišnji izvještaj o slučajevima diskriminacije po osnovu pola i njihovima ishodima koji obuhvata broj prijavljenih i riješenih slučajeva.	- Izvještaj Zaštitnik/ca ljudskih prava i sloboda Crne Gore, Izvještaji pravosuđa, Izvještaji organizacija civilnog društva, Izvještaj za poglavlja 19 i 23.	Redovna budžetska sredstva
1.3.3. Sprovedeno istraživanje o primjeni Zakona o rodnoj ravnopravnosti u državnim organima i ustanovama	Odbor za rodnu ravnopravnost Skupštine Crne Gore	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, ministarstva i organi državne uprave, lokalne samouprave, organizacije civilnog društva	IV kvartal 2019. god.	- Sprovedeno monitoring istraživanje o stepenu primjene zakona o rodnoj ravnopravnosti. - Broj i lista državnih organa i institucija obuhvaćen istraživanjem. - Izađene preporuke.	- Izvještaj Ministarstvo za ljudska i manjinska prava (Odjeljenje za rodnu ravnopravnost)	Redovna budžetska sredstva

1.3.4. Obuka svih nosilaca pravosudnih funkcija i advokata o primjeni međunarodnih i nacionalnog zakonodavstva u vezi sa rodnom diskriminacijom	Centar za edukaciju sudstva i tužilaštva, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava	Advokatska komora, Zaštitnik/ca ljudskih prava i sloboda Crne Gore	2019 – 2020. god.	- Organizovane minimum jedna obuka godišnje.	- Izvještaj Ministarstvo za ljudska i manjinska prava.	3 000 € u okviru redovnih budžetskih sredstava
---	---	--	-------------------	--	--	--

2. RODNO OSJETLJIVO VASPITANJE I OBRAZOVANJE

Strateški cilj: Uvođenje rodno osjetljivog obrazovanja na svim nivoima obrazovanja

Aktivnosti	Nosioci aktivnosti	Partneri	Vremenski okvir	Indikatori uspjeha	Sredstva verifikacije (izvori provjere)	Potrebna finansijska sredstva
Cilj 2.1. U nastavi u osnovnim i srednjim školama prisutna je rodna komponenta.						
Indikator (pokazatelj) efekta: Procenat nastavnika/ca koji primjenjuju ciljeve iz međupredmetne oblasti rodne ravnopravnosti za osnovne i srednje škole.						
2.1.1. Izrada i objavljivanje priručnika pod nazivom: „Vodič za Nastavnike/nastavnice kroz međupredmetnu oblasti – rodna ravnopravnost, za osnovnu i srednje škole“ (Kurikulum za međupredmetne teme (za osnovnu i srednje škole) urađen je i dostupan na sajtu Zavoda za školstvo: https://bit.ly/2MXLkPW i https://bit.ly/2tpuH77)	Zavod za školstvo	Ministarstvo prosvjete i Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, organizacije civilnog društva	2019. god.	- Izrađen priručnik. - Broj distribuiranih kopija. - Broj škola u kojima se priručnik koristi.	- Izvještaj Zavoda za školstvo i Ministarstva prosvjete	Redovna budžetska sredstva
2.1.2. Obuka za sprovođenje međupredmetnog programa o rodnoj ravnopravnosti u osnovnim i srednjim školama	Zavod za školstvo	Ministarstvo prosvjete, Organizacije civilnog društva	2020. god.	-Broj organizovanih obuka. - Broj obučених nastavnika/ca. - Broj škola u kojima se program sprovodi.	- Izvještaj Zavoda za školstvo i Ministarstva prosvjete	Redovna budžetska sredstva, donatorska sredstva

Cilj 2.2. Povećan nivo znanja zaposlenih u obrazovnom sistemu o rodnoj ravnopravnosti.

Indikator (pokazatelj) efekta: Minimum 25% ustanova na nivou predškolskog, osnovnog i srednjoškolskog obrazovanja u Crnoj Gori uključeno u program obuke i po 1 njihov predstavnik/ca povećao/la nivo znanja u oblasti rodne ravnopravnosti.

2.2.1. Sprovođenje programa stručnog usavršavanja iz područja rodne ravnopravnosti za vaspitno-obrazovni kadar na nivou predškolskog, osnovnog i srednjoškolskog obrazovanja, saglasno Preporuci Savjeta Evrope CM(2007)13	Ministarstvo prosvjete, Zavod za školstvo, Vaspitno-obrazovne ustanove	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, Centar za stručno obrazovanje, Organizacije civilnog društva	2019. god. 2020. god.	- Organizovane minimum 2 obuke godišnje – po jedna za svaku od ciljnih grupa (za nastavni kadar na nivou predškolskog, osnovnog i srednjoškolskog obrazovanja). - Obučeno minimum 50 predstavnika/ca vaspitno-obrazovnog kadra na godišnjem nivou.	- Izvještaj Zavoda za školstvo. - Izvještaj Ministarstva prosvjete. - Izvještaj vaspitno-obrazovnih ustanova.	Redovna budžetska sredstva
--	--	---	--------------------------	---	---	----------------------------

Cilj 2.3. Postignut rodni balans u izboru profesija u srednjoškolskim i visokoškolskim ustanovama.

Indikator (pokazatelj) efekta: Povećan procenat dječaka i djevojčica (momaka i djevojaka) koji se obrazuju za profesije u kojima nijesu tradicionalno zastupljeni.

2.3.1. Promocija STEM obrazovanje (nauka, tehnologija, inženjerstvo i matematiku) i obilježavanje Međunarodnog dana žena i devojaka u nauci i - Međunarodnog dana djevojčica u ICT-u	Ministarstvo nauke, Ministarstvo prosvjete, Ministarstvo javne uprave	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava (Odjeljenje za rodnu ravnopravnost), Organizacije civilnog društva	Jednom godišnje: - Međunarodni dana žena i devojaka u nauci: 11. februar - Međunarodni dan djevojčica u ICT-u: 25.april	- Broj institucija uključenih u događaj. - Broj i vrsta dešavanja organizovanih na teritoriji Crne Gore. Broj i vrsta događaja organizovanih u sklopu	- Izvještaji Ministarstva nauke. - Izvještaji Ministarstvo javne uprave	3 000 € 1.500 €
--	---	--	---	---	--	--

2.3.2. Sprovođenje godišnje kampanje za podsticanje mladih da se obrazuju za profesije u kojima nijesu tradicionalno zastupljeni.	Ministarstvo prosvjete, Centar za stručno obrazovanje, Vaspitno - obrazovne ustanove, Univerziteti	Zavod za zapošljavanje, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava (Odjeljenje za rodnu ravnopravnost), NVO	Jednom godišnje	- Sprovedena minimum jedna kampanja na nacionalnom nivou. - Broj i vrsta događaja organizovanih u sklopu kampanje.	- Izvještaji Ministarstva prosvjete, Centra za stručno obrazovanje, Vaspitno-obrazovnih ustanova, MONSTAT-a.	Redovna budžetska sredstva
Cilj 2.4. Unaprijeđena rodna ravnopravnost u visokoškolskim ustanovama.						
<u>Indikator (pokazatelj) efekta:</u>						
- Povećan nivo znanja zaposlenih u visokoškolskom obrazovanju o rodnoj ravnopravnosti. - Rodna komponenta integrisana u realizaciji programa visokoškolskog obrazovanja.						
2.4.1. Organizovati obuku o rodnoj ravnopravnosti za zaposlene u visokoškolskim ustanovama	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava (Odjeljenje za rodnu ravnopravnost) i Univerzitet Crne Gore i privatni Univerziteti	Organizacije civilnog društva	2020. god.	- Najmanje jedna obuka za minimum 25 zaposlenih u visokoškolskim ustanovama. - Broj ustanova visokog obrazovanja obuhvaćenih obukama.	- Izvještaj Univerziteta Crne Gore.	4 000 € u okviru redovnih budžetskih sredstava
2.4.2. Uraditi analizu o primjeni rodno senzitivnog jezika u službenim evidencijama u ustanovama visokog obrazovanja (diplome, certifikati, uvjerenja, potvrde i sl.)	Ministarstvo prosvjete, Ustanove visokog obrazovanja	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava (Odjeljenje za rodnu ravnopravnost) Organizacije civilnog društva	2020.god.	- Sprovedena i publikovana analiza. - Broj ustanova visokog obrazovanja obuhvaćenih analizom.	Izvještaji ustanova visokog obrazovanja, Izvještaji Ministarstva prosvjete,	3 000€

					Izvještaj organizacija civilnog društva.	
2.4.3. Uvođenje rodnih studija odnosno studijskog programa: Rodna ravnopravnost na Univerzitetu Crne Gore	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava i Univerzitet Crne Gore	Ministarstvo prosvjete	2020.god.	- Potpisan Memorandum - Kreiran kurikulum - Uvedene rodne studije na Univerzitetu Crne Gore. - Broj studenata/tkinja rodni studija.	- Izvještaj Ministarstva za ljudska i manjinska prava i Univerziteta Crne Gore	Redovna budžetska sredstva i donatorska sredstva

3. RODNA RAVNOPRAVNOST U EKONOMIJI

Strateški cilj: Povećati zaposlenost žena i ukloniti sve oblike diskriminacije žena na tržištu rada

Aktivnosti	Nosioci aktivnosti	Partneri	Vremenski okvir	Indikatori uspjeha	Sredstva verifikacije (izvori provjere)	Potrebna financijska sredstva
Cilj 3.1. Povećana zapošljivost žena, posebno teže zapošljivih kategorija.						
<i>Indikator (pokazatelj) efekta: Povećan broj zaposlenih žena, posebno procenat teže zapošljivih kategorija.</i>						
3.1.1. Sprovođenje mjera aktivne politike zapošljavanja (posebno teže zapošljivih kategorija žena, pripadnica RE populacije, OSI)	Zavod za zapošljavanje, Ministarstvo rada i socijalnog staranja, Ministarstvo finansija	Lokalne uprave, Mediji	Kontinuirano 2019-2020. god.	- Broj i vrsta sprovedenih mjera aktivne politike zapošljavanja. - Broj lica prema polu uključenih u mjere aktivne politike zapošljavanja.	- Izvještaji Zavoda za zapošljavanje, Ministarstva rada i socijalnog staranja, Zavoda za statistiku.	Redovna budžetska sredstva
3.1.2. Promocija i kreiranje podsticajnih mjera za prelazak tržišnih učesnika iz neformalnih (rad na crno i siva ekonomija) u formalne tokove (registrovani privredni subjekti)	Ministarstvo finansija, Poreska uprava	Ministarstvo ekonomije, Unija Poslodavaca, Privredna komora, Asocijacija poslonih žena i druge poslovne asocijacije i udruženja poslodavaca	Kontinuirano 2019-2020. god.	- Broj uvedenih novih podsticajnih mjera - Broj registrovanih privrednih subjekata.	- Izvještaj Ministarstva finansija i Izvještaj Poreske uprave.	Redovna budžetska sredstva

3.1.3. Suzbijanje rada „na crno“ uz rodno osjetljivu statistiku	Uprava za inspekcijske poslove – inspekcija rada	Ministarstvo finansija – Poreska uprava, Ministarstvo unutrašnjih poslova – Uprava policije	Kontinuirano 2019-2020. god.	- Broj zaposlenih po nalogu inspekcije rada.	- Godišnji izvještaj o radu Uprave za inspekcijske poslove.	Redovna budžetska sredstva
Cilj 3.2. Podsticati žensko preduzetništvo i samozapošljavanje						
Indikator (pokazatelj) efekta: Unaprijeđen pravni okvir i obezbijeđene posebne mjere podrške za razvoj preduzetništva i samozapošljavanja žena na nacionalnom i lokalnom nivou.						
3.2.1. Sprovođenje istraživanja o ženama preduzeticama u Crnoj Gori	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava	Privredna komora Crne Gore, Asocijacija poslovnih žena CG	I kvartal 2020. god.	- Urađeni prezentovan izvještaj - Broj i regionalna zastupljenost preduzetnica.	- Izvještaj Ministarstva za ljudska i manjinska prava i Asocijacije poslovnih žena CG	20 000 € (obezbijeđena sredstva)
3.2.2. Kreiranje godišnjih izvještaja o broju žena na direktorskim i menažerskim pozicijama i u upravnim odborima privatnih i javnih preduzeća.	Ministarstvo ekonomije, jedinice lokalne samouprave, MONSTAT	Zavod za statistiku, Asocijacija poslovnih žena CG i druga slična udruženja, Unija poslodavca, Privredna komora, Poreska uprava, Zavod za zapošljavanje	Jedom godišnje 2019 – 2020. god.	- Izrađen izvještaj na godišnjem nivou. - Broj i % žena na pozicijama odlučivanja i u upravnim odborima firmi.	- Izvještaj Ministarstvo ekonomije i Direkcije za mala i srednja preduzeća - Izvještaj MONSTATa	Redovna budžetska sredstva
3.2.3. Kreiranje i sprovođenje povoljnih kreditnih linija i dodjela bespovratnih	Ministarstvo ekonomije, Zavod za zapošljavanje Investiciono razvojni fond (IRF)	Organizacije civilnog društva (Unija poslodavaca, Asocijacija	Kontinuirano 2019 – 2020. god.	- Broj uspostavljenih kreditnih linija. - Broj odobrenih kredita za žene u okviru postojećih	- Izvještaj Ministrstva ekonomije -Izvještaj Zavoda za zapošljavanje, - Izvještaj IRF-a	Redovna budžetska sredstva i Donatorska sredstva

sredstava za razvoj ženskog biznisa		poslovnih žena CG i sl)		kreditnih linija pod povoljnijim uslovima. -Broj bespovratnih sredstava (grantova) dodijeljenih za razvoj ženskog biznisa.		
3.2.4. Uvođenje poreskih olakšica za samozaposlene žene, žene preduzetnice i žene zaposlene u poljoprivredi	Ministarstvo finansija, Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava (Odjeljenje za rodnu ravnopravnost), organizacije civilnog društva	2020. godina	-Vrsta i broj poreskih olakšica za samozaposlene žene, žene preduzetnice i žene zaposlene u poljoprivredi. - Broj žena koje koristi ove olakšice.	- Izvještaji Ministarstvo finansija, Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja.	Redovna budžetska sredstva
3.2.5. Sprovoditi programe obuke i seminare za žene koje otpočnu privatni biznis ili su vlasnice MSP, uz posebne obuke za žene iz teže zapošljivih kategorija	Ministarstvo ekonomije, Ministarstvo finansija, Privredna komora, Unija poslodavaca	Asocijacija poslovnih žena CG i druga slična udruženja, Organizacije civilnog društva	Kontinuirano 2019 – 2020. god.	- Broj sprovedenih programa obuke. - Broj žena obuhvaćenih programima. - Broj žena iz teže zapošljivih kategorija koje su obuhvaćene obukom.	- Izvještaji: Ministarstva ekonomije, Ministarstva finansija, Direkcije za mala i srednja preduzeća, Privredne komore, Unije poslodavaca.	Redovna budžetska sredstva

3.2.6. Organizovanje konferencija, sastanaka za žene preduzetnice i promocija ženskog preduzetništva i aktivnosti udruženja koja okupljaju žene preduzetnice kao i žena u zanatstvu i poljoprivredi.	Ministarstva ekonomije, Privredna komora, Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja	Lokalne samouprave, Unija poslodavaca, Asocijacija poslovnih žena CG, Udruženje preduzetnica Crne Gore i druga slična udruženja, Organizacije civilnog društva	Kontinuirano 2019 – 2020. god.	- Broj konferencija, sastanaka za razmjenu iskustava i promociju dobrih praksi na polju razvoja ženskog preduzetništva - Broj promotivnih aktivnosti udruženja poslovnih udruženja žena i poslodavačkih organizacija. - Broj preduzetnica uključenih u ove aktivnosti.	Izveštaji: - Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja, - Ministarstva ekonomije i Direkcije za razvoj malih i srednjih preduzeća - Izveštaji organizacija civilnog društva.	Redovna budžetska sredstva, donatorska sredstva
--	---	--	--------------------------------	--	---	---

Cilj 3.3. Osnajivanje lokalnih institucija i ženskih kapaciteta da se omogući i podstakne ulazak u preduzetništvo.

Indikator (pokazatelj) efekta: Angažovane lokalne službe podrške i uspostavljena saradnja sa finansijskim institucijama kao kredibilnim klijentima finansijskih institucija.

3.3.1. Mentorska podrška preduzeticama – mentorske šeme i izrada prilagođenog programa za učesnike/ce u mentorskim šemama	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava (Odjeljenje za rodnu ravnopravnost), UNDP	Nacionalni i lokalni partneri u oblasti ekonomije (jedinice lokalne samouprave, Zavod za zapošljavanje, Unija poslodavaca, Privredna komora,	Nastaviti sprovođenje i u 2019. god.	- Izrađen prilagođen program za učesnike/ce u mentorskim šemama. - Broj angažovanih mentora/ki.	- Izveštaj o radu Ministarstva za ljudska i manjinska prava (Odjeljenje za rodnu ravnopravnost) i UNDP. - Izveštaj o sprovođenju projekta „Podrška anti-diskriminacionim i politikama rodne	5 000 € Obezbijedena sredstva iz IPA II (2016-2019)
---	---	--	--------------------------------------	--	--	--

		Asocijacija poslovnih žena CG, Udruženje preduzetnica Crne Gore i druga slična udruženja)		-Broj korisnica mentorske šeme.	ravnopravnosti (IPA/2014/ 037-803.08/ME/HumanRights).	
3.3.2. Umrežavanje sa poslovnim udruženjima	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava (Odjeljenje za rodnu ravnopravnost), UNDP, Privredna komora	Nacionalni i lokalni partneri u oblasti ekonomije (jedinice lokalne samouprave, Zavod za zapošljavanje, Unija poslodavaca, Asocijacija poslovnih žena CG, Udruženje preduzetnica Crne Gore i druga slična udruženja)	Kontinuirano 2019-2020. god.	- Broj i vrsta zajedničkih aktivnosti, ostavljenih partnerstava ili mreža.	- Izvještaj o radu Ministarstva za ljudska i manjinska prava (Odjeljenje za rodnu ravnopravnost) i UNDP. - Izvještaj o sprovođenju projekta „Podrška anti-diskriminacionim i politikama rodne ravnopravnosti (IPA/2014/ 037-803.08/ME/HumanRights).	Obezbijedena sredstva iz IPA II (2016-2019)
3.3.3. Donošenje akata od strane lokalnih samouprava po pitanju uvođenja rodne ravnopravnosti na svim nivoima i osnaživanje ženskog preduzetništva	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava (Odjeljenje za rodnu ravnopravnost), UNDP	Nacionalni i lokalni partneri u oblasti ekonomije (jedinice lokalne samouprave, Zavod za zapošljavanje, Unija poslodavaca, Privredna komora, Asocijacija poslovnih žena CG	2019 – 2020. god.	- Doneseni akti - Urađena procjena i plan za djelovanje. Napomena: urađeno za Niksic, Podgoricu, Herceg Novi, a nastavlja se sa Danilovgradom i ostalim opštinama u kojima je Ženska	- Izvještaj o radu Ministarstva za ljudska i manjinska prava (Odjeljenje za rodnu ravnopravnost) i UNDP. - Izvještaj o sprovođenju projekta „Podrška anti-diskriminacionim i politikama rodne ravnopravnosti	1 000 € u okviru redovnih budžetskih sredstava i Obezbijedena sredstva iz IPA II (2016-2019)

		i druga slična udruženja)		politička mreža obezbijedila budžetska sredstva za žensko preduzetništvo	(IPA/2014/ 037-803.08/ME/HumanRights).	
3.3.4. Organizovanje obuka za opštine o osnaživanju ženskog preduzetništva	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava (Odjeljenje za rodnu ravnopravnost), UNDP	Nacionalni i lokalni partneri u oblasti ekonomije (jedinice lokalne samouprave, Zavod za zapošljavanje, Unija poslodavaca, Privredna komora, Asocijacija poslovnih žena CG i druga slična udruženja)	2019 – 2020. god.	- Organizovane četiri dvodnevne obuke u gradovima u kojima je urađena analiza. - Broj opština obuhvaćenih obukom. - Broj učesnika/ca.	- Izvještaj o radu Ministarstva za ljudska i manjinska prava (Odjeljenje za rodnu ravnopravnost) i UNDP. - Izvještaj o sprovođenju projekta „Podrška anti-diskriminacionim i politikama rodne ravnopravnosti (IPA/2014/ 037-803.08/ME/HumanRights).	Obezbijedena sredstva iz IPA II (2016-2019)
Cilj 3.4. Postignut visok stepen usklađenosti radnih i porodičnih obaveza žena i muškaraca.						
<i>Indikator (pokazatelj) efekta:</i> Obezbijeden pravni okvir i promovisana praksa koji omogućava da se koriste radni angažmani koji omogućavaju usklađivanje radnih i porodičnih obaveza žena i muškaraca.						
3.4.1. Organizovanje kampanje o ravnomjernoj raspodjeli radnih i porodičnih obaveza žena i muškaraca	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava (Odjeljenje za rodnu ravnopravnost)	Odbor za rodnu ravnopravnost, Skupštine Crne Gore, Organizacije civilnog društva, Mediji	2019. god. i 2020. god.	- Organizovana minimum 1 kampanja na godišnjem nivou. - Press clipping.	- Izvještaji Ministarstva rada i socijalnog staranja i - Ministarstva za ljudska i manjinska prava (Odjeljenje za rodnu ravnopravnost).	2 000 € u okviru redovnih budžetskih sredstava

3.4.2. Obezbijediti produženi boravak za djecu koja pohađaju prvi razred u svim osnovnim školama kroz organizovanje odgovarajućih servisa	Ministarstvo prosvjete	Vaspitno – obrazovne ustanove	Školska 2019 – 2020. god.	- Broj i % osnovnih škola koje imaju dostupan produženi boravak za učenike/ce prvog razreda.	- Izvještaj Ministarstva prosvjete.	Redovna budžetska sredstva
3.4.3. Obezbijediti produženo vrijeme rada vrtića ili rad vrtića u dvije smjene.	Ministarstvo prosvjete	Vaspitno – obrazovne ustanove	2019 – 2020. god.	- Broj i % vrtića koji imaju produženo vrijeme rada ili rad u dvije smjene.	- Izvještaj Ministarstva prosvjete.	Redovna budžetska sredstva
Cilj 3.5. Osigurana efikasna primjena zakona i smanjena rodno bazirana diskriminacija na tržištu rada.						
Indikator (pokazatelj) efekta: Smanjen broj slučajeva rodno bazirane diskriminacije na tržištu rada i povećan broj riješenih prijavljenih slučajeva.						
3.5.1. Prikupljanje, objedinjavanje i obrađivanje statističkih podataka po polu o diskriminaciji i mobingu zaposlenih	Uprava za inspekcijske poslove	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava (Odjeljenje za rodnu ravnopravnost), Zaštitnik/ca ljudskih prava i sloboda Crne Gore	Kontinuirano 2019 – 2020. god.	- Broj i vrsta prijavljenih slučajeva diskriminacije i mobinga zaposlenih na godišnjem nivou. - Struktura žrtava diskriminacije.	Godišnji izvještaji: - Uprave za inspekcijske poslove i - Zaštitnika ljudskih prava i sloboda.	Redovna budžetska sredstva
3.5.2. Osigurati besplatnu pravnu pomoć u slučajevima kada je u pitanju povreda prava iz	Lokalne kancelarije za besplatnu pravnu pomoć, Sudovi, organizacije civilnog društva	Advokatska komora	Kontinuirano 2019 – 2020. god.	- Broj pružene besplatne pravne pomoći.	- Izvještaji nosilaca aktivnosti: Ministarstva rada i socijalnog staranja, Lokalnih kancelarija za besplatnu pravnu pomoć.	Redovna budžetska sredstva

rada i po osnovu rada.	(NVO, sindikalne organizacije)					
3.5.3. Obuka inspektora rada (i drugih inspektora Uprave za inspekcijske poslove shodno propisanim nadležnostima) zaduženih za praćenje i kontrolu primjene Zakona o radu, Zakona o zabrani diskriminacije, Zakona o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom, Zakona o zabrani zlostavljanja na radu	Uprava za kadrove u saradnji sa Ministarstvom za ljudska i manjinska prava (Odjeljenje za rodnu ravnopravnost)	Uprava za inspekcijske poslove, Organizacije civilnog društva	Kontinuirano 2019 – 2020. god.	- Broj i tema organizovanih obuka. - Broj učesnika/ca.	- Izvještaji Uprave za inspekcijske poslove, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava (Odjeljenje za rodnu ravnopravnost), Ministarstva rada i socijalnog staranja, Sindikalnih organizacija, Organizacija civilnog društva.	4 000 € u okviru redovnih budžetskih sredstava
Cilj 3.6. Smanjiti jaz u zaradama muškaraca i žena.						
Indikator (pokazatelj) efekta: - Jaz u zaradama muškaraca i žena u Crnoj Gori smanjen za min 3% do kraja izvještajnog perioda (januar 2020. godine), sa dostupnim godišnjim podacima posebno za privatni i posebno za javni sektor. - Obezbijeđeni godišnji podaci o jazu u penzijama muškaraca i žena u Crnoj Gori.						
3.6.1. Izrada materijala za informisanje o važnosti načela jednakih zarada za	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava (Odjeljenje za rodnu ravnopravnost),	Ministarstvo finansija, Ministarstvo rada i socijalnog staranja,	2019 i 2020. god.	- Izrađen promotivni materijal i organizovana jedna informativna	Izvještaji nosilaca aktivnosti: - Ministarstvo rada i socijalnog staranja, - Ministarstvo finansija,	1 500 € u okviru redovnih budžetskih sredstava

rad jednake vrijednosti i primjeni Zakona o radu (u skladu sa CEDOW preporukama).		Poslodavačka udruženja, Odbor za rodnu ravnopravnost Skupštine Crne Gore, Organizacije civilnog društva, Međunarodne organizacije		kampanja na godišnjem nivou.	- Periodični izvještaji MONSTAT-a. - Publikacija „Žene i muškarci u Crnoj Gori“.	
3.6.2. Uraditi analizu o potencijalnom jazu u zaradama i penzijama muškaraca i žena u javnom i privatnom sektoru u Crnoj Gori (u skladu sa CEDAW preporukama).	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, Ministarstvo finansija, MONSTAT	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava (Odjeljenje za rodnu ravnopravnost), Državni organi, organi lokalne samouprave, Organizacije civilnog društva	III kvartal 2020. god.	- Pripremljen i prezentiran u javnosti minimum jedan izvještaj na godišnjem nivou sa dostupnim godišnjim podacima posebno za privatni i posebno za javni sektor.	- Izvještaji nosilaca aktivnosti: - Ministarstvo rada i socijalnog staranja, - Ministarstvo finansija, - Periodični izvještaji MONSTAT-a.	Redovna budžetska sredstva

4. RODNO OSJETLJIVA ZDRAVSTVENA ZAŠTITA

Strateški cilj: Unaprijediti dostupnu rodno osjetljivu zdravstvenu zaštitu

Aktivnosti	Nosioci aktivnosti	Partneri	Vremenski okvir	Indikatori uspjeha	Sredstva verifikacije (izvori provjere)	Potrebna finansijska sredstva
Cilj 4.1. Unaprijeđena prevencija i rano otkrivanje malignih oboljenja.						
Indikator (pokazatelj) efekta: Unaprijeđen nacionalni program ranog otkrivanja malignih oboljenja i organizovana minimum jedna godišnja kampanja.						
4.1.1. Sprovoditi i kontinuirano unapređivati Nacionalni program ranog otkrivanja malignih oboljenja (obuhvatom novih populacionih grupa i drugih crnogorskih teritorija)	Ministarstvo zdravlja, Institut za javno zdravlje	Zdravstvene ustanove na svim nivoima zdravstvene zaštite	Kontinuirano 2019-2020. god.	-Izrađen nacionalni program (za one bolesti za koje ne postoji). -Izrađen nacionalni program za skrining prostate - Sprovedeni preventivni programi. - Štampani/- distribuirani letci i brošure. -Broj pregleda.	- Godišnji izvještaji Instituta za javno zdravlje i Ministarstva zdravlja.	3 000 € u okviru redovnih budžetskih sredstava
4.1.2. Obilježavanja datuma iz Kalendara zdravlja (prevencija karcinoma grlića materice,	Institut za javno zdravlje,	JZU Domovi zdravlja, Mediji, Organizacije civilnog društva,	Kontinuirano 2019 – 2020. god.	- Sprovedena minimum jedna 7	- Godišnji izvještaji Instituta za	500 € u okviru redovnih

karcinoma dojke, borbe protiv nasilja nad ženama itd)	Ministarstvo zdravlja	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava		dnevna godišnja kampanja. - Broj medijskih programa i tekstova.	javno zdravlje i Ministarstva zdravlja.	budžetskih sredstava
Cilj 4.2. Unaprijeđene mjere za očuvanje reproduktivnog zdravlja svih žena i djevojčica.						
<u>Indikator (pokazatelj) efekta:</u> Obezbijeđena je dostupna i sveobuhvatna zdravstvena zaštita i podrška u ostvarivanju iste za sve žene, posebno pripadnice ranjivih kategorija (žene sa sela, žene sa invaliditetom, žrtve trgovine ljudima i sl.) u svim opštinama u Crnoj Gori.						
4.2.1. Promocija prioritetno prirodnog porođaja, u cilju humanizacije rađanja	Ministarstvo zdravlja JZU Klinički centar Opšte bolnice JZU Domovi zdravlja kroz odgovarajuća savjetovaništa za reproduktivno zdravlje	Organizacije civilnog društva	Kontinuirano 2019 – 2020. god.	- Ukupan broj porođaja na godišnjem nivou. - Broj carskih rezova na godišnjem nivou. - Izvršen monitoring uslova porođaja u cilju humanizacije rađanja	- Godišnji izvještaji: Ministarstva zdravlja. Kliničkog centra, Opštih bolnica Domova zdravlja,	2 000 € u okviru redovnih budžetskih sredstava
4.2.2. Praćenje i poboljšanje programa pružanja podrške svim ženama nakon porođaja u vezi dojenja, njege bebe i brige o sopstvenom zdravlju	Ministarstvo zdravlja i JZU Domovi zdravlja – Izabrani doktor za djecu, Jedinica za patronažu, Izabrani doktor za žene	JZU Opšte bolnice Institut za javno zdravlje	Kontinuirano 2019–2020. god.	- Procenat djece koja su obuhvacena patronažnom posjetom. - Broj žena koje su posjetile izabranog	- Godišnji izvještaji Domova zdravlja.	1 000 € u okviru redovnih budžetskih sredstava

				ginekologa nakon porođaja. -Analiza rada savjetovaništa sa preporukama za poboljšanje		
4.2.3. Sprovoditi i unapređivati programe obuke i informisanost mladih u oblasti reproduktivnog zdravlja (planiranja porodice i primjene kontracepcije, PPI, HIV/AIDS) sa posebnim akcentom na ranjive grupe (RE populaciju, ruralna područja, žene sa invaliditetom)	Ministarstvo zdravlja, Institut za javno zdravlje, JZU Domovi zdravlja – savjetovaništa za mlade, savjetovaništa za reproduktivno zdravlje	Ministarstva prosvjete Organizacije civilnog društva	Kontinuirano 2019–2020. god.	- Broj edukativnih događaja (radionica, seminara, predavanja i sl.) - Broj učesnika/ca edukacija - Broj individualnih savjetovanja. Broj i vrsta štampanog informativnog materijala	Izveštaji Instituta za javno zdravlje Ministarstva zdravlja Ministarstva prosvjete	1 000 € u okviru redovnih budžetskih sredstava
4.2.4. Izraditi evaluacioni izvještaj sprovedenih preventivnih aktivnosti na očuvanju i unaprijeđenju reproduktivnog zdravlja žena na osnovu izvještaja iz savjetovaništa domova zdravlja i drugih organizacionih cjelina	Ministarstvo zdravlja Institut za javno zdravlje	JZU Domovi zdravlja	Jednom godišnje	- Izrađen evaluacioni izvještaj i preporuke za poboljšanje	- Evaluacioni izvještaj Instituta za javno zdravlje.	500 € u okviru redovnih budžetskih sredstava
Cilj 4.3. Povećana senzibilisanost zdravstvenih radnika o rodno osjetljivoj zdravstvenoj zaštiti.						

<u>Indikator (pokazatelj):</u> Povećana informisanost i nivo znanja zdravstvenih radnika o pojmu rodne ravnopravnosti i značaju rodno osjetljive zdravstvene zaštite						
4.3.1. Kontinuirano organizovanje obuka za zdravstvene radnike/ce o rodnoj ravnopravnosti i značaju rodno osjetljive zdravstvene zaštite, pogotovo u slučajevima rodno zasnovanog nasilja	Ministarstvo zdravlja Institut za javno zdravlje - Centar za promociju zdravlja	Zdravstvene ustanove, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava (Odjeljenje za rodnu ravnopravnost), Organizacije civilnog društva	Kontinuirano 2019 – 2020. god.	Broj sprovedenih obuka na godišnjem nivou. Broj i struktura učesnika/ca i institucija obuhvaćenih obukom.	- Godišnji izvještaji Instituta za javno zdravlje Ministarstva zdravlja. Ministarstvo za ljudska i manjinska prava	2 000 € u okviru redovnih budžetskih sredstava
Cilj 4.4. Unaprijeđen odgovor zdravstvenog sistema u dijelu prepoznavanja i reagovanja u slučajeva nasilja.						
<u>Indikator (pokazatelj) efekta:</u> Povećan nivo informisanosti zdravstvenih radnika/ca o zakonskim obavezama i propisima iz Protokola o postupanju, prevenciji i zaštiti od nasilja u porodici, koji je Ministarstvo zdravlja potpisalo.						
4.4.1. Edukacija radnika/ca u zdravstvu u području prepoznavanja i saradnje sa relevantnim institucijama u dijelu mjera koje se odnose na nasilje u porodici	Ministarstvo zdravlja, Institut za javno zdravlje	Zdravstvene ustanove na svim nivoima zdravstvene zaštite, Ministarstvo rada i socijalnog staranja, Organizacije civilnog društva	Kontinuirano 2019–2020. god.	- Minimum jedna edukacija godišnje. - Broj učesnika/ca.	- Godišnji: Ministarstva zdravlja i Instituta za javno zdravlje.	3 000 € u okviru redovnih budžetskih sredstava
4.4.2. Izrada priručnika/informatora za zaposlene u zdravstvu sa osnovnim smjernicama za prepoznavanje, postupanje i sprečavanje nasilja u porodici	Ministarstvo zdravlja, Institut za javno zdravlje	Zdravstvene ustanove na svim nivoima zdravstvene zaštite, JZU Klinički centar – Urgentni centar, Zavod za hitnu medicinsku pomoć	IV kvartal 2019. god.	- Izrađen informator. - Distribuiran svim zdravstvenim ustanovama	- Izvještaji Instituta za javno zdravlje i Ministarstva zdravlja.	5 000 € u okviru redovnih budžetskih sredstava

5. RODNO ZASNOVANO NASILJE

Strateški cilj: Suzbiti sve oblike rodno zasnovanog nasilja, nasilja nad ženama i nasilja u porodici, te unaprijediti položaj i zaštitu prava žrtava svih oblika rodno zasnovanog nasilja.

Aktivnosti	Nosioci aktivnosti	Partneri	Vremenski okvir	Indikatori uspjeha	Sredstva verifikacije (izvori provjere)	Potrebna finansijska sredstva
Cilj 5.1. Unaprijeđen zakonodavni i regulatorni okvir, kao i tehnički uslovi, za efikasno sprovođenje zaštitnih mjera i efikasnije sankcionisanje nasilnika.						
Indikator (pokazatelj) efekta: - Zakonski okvir za zaštitu od rodno zasnovanog nasilja je usklađen sa međunarodnim dokumentima i pozitivnom praksom. - Ojačani kapaciteti nadležnih službi za adekvatan odgovor na nasilje i pružanje adekvatne zaštite žrtava nasilja.						
5.1.1. Izraditi izvještaj o primjeni mjera bezbjednosti zabrane približavanja iz člana 77a Krivičnog zakonika i mjere bezbjednosti udaljenja iz stana ili drugog prostora za stanovanja iz člana 77b Krivičnog zakonika	Ministarstvo pravde Vrhovni sud	Osnovni sudovi Domaće i međunarodne organizacije	IV kvartal 2019. god.	- Pripremljen izvještaj o sudskoj praksi, sa preporukama za efikasno sprovođenje i/ili za izmjene i dopune ovog člana u okviru Krivičnog zakonika.	-Izvještaj Ministarstva Pravde -Izvještaj Vrhovnog suda. -Uvid u izvještaj.	Redovna budžetska sredstva

5.1.2. Izraditi podzakonski akt o načinu praćenja i izvršenja zaštitnih mjera definisanih Zakonom o zaštiti od nasilja u porodici	Ministarstvo unutrašnjih poslova, i Ministarstvo Zdravlja	Domaće i međunarodne organizacije	I kvartal 2020. god.	Izrađen podzakonski akt sa jasnim opisom procedura postupanja, ulogama i odgovornostima zaposlenih za: - zaštitne mjere čije je praćenje i izvršenje u nadležnosti policijskih organa - zaštitne mjere čije je praćenje i izvršenje u nadležnosti zdravstvenih službi	- Godišnji izvještaj Ministarstva unutrašnjih poslova - Uprava policije. - Godišnji izvještaj Ministarstva zdravlja - Uvid u dokumenta.	Redovna budžetska sredstva
5.1.3. Rad na stvaranju uslova za sprovođenje zaštitnih mjera obaveznog psihosocijalnog tretmana počinitelja prekršaja iz oblasti Zakona zaštite od nasilja u porodici kroz izradu odgovarajućih smjernica	Ministarstvo zdravlja	Ministarstvo rada i socijalnog staranja (u skladu sa Istanbulskom Konvencijom), Sudovi za prekršaje, Domovi zdravlja, Domaće i	Kontinuirano 2019- 2020. god.	Izrađene smjernice sa jasnim opisom procedura postupanja, ulogama i odgovornostima zaposlenih za: - zaštitne mjere čije je praćenje i izvršenje u	Godišnji izvještaji: - Ministarstva zdravlja i Ministarstva rada i socijalnog staranja.	Redovna budžetska sredstva

		međunarodne organizacije		nadležnosti policijskih organa - zaštitne mjere čije je praćenje i izvršenje u nadležnosti zdravstvenih službi. - Pravnikom normativno uređena nova usluga na nivou ministarstva zdravlja. - Dizajniran program psihosocijalnog tretmana nasilnika. - Sprovedena obuka timova za sprovođenje psihosocijanog tretmana, fomiranih u okviru Domova zdravlja (Centara za mentalno zdravlje). - Broj stručnog kadra obučenog		
--	--	-----------------------------	--	--	--	--

				za sprovođenje tretmana. -Broj domova zdravlja osposobljenih za sprovođenje psihosocijalnog tretmana.		
5.1.4. Stručno usavršavanje službenika/ca policije o načinu praćenja i izvršavanja zaštitnih mjera, procjeni rizika i izradi plana podrške žrtvama nasilja u skladu sa Zakonom i Protokolom o postupanju, prevenciji i zaštiti od nasilja nad ženama i nasilja u porodici.	Ministarstvo unutrašnjih poslova	Ministarstvo rada i socijalnog staranja Domaće i međunarodne organizacije	2019. -2020 god.	- Broj sprovedenih obuka i obučених službenika/ca policije.	- Izvještaji Ministarstva unutrašnjih poslova i -Izvještaji Uprave policije.	Redovna budžetska sredstva
Cilj 5.2. Uspostavljen efikasan sistem praćenja primjene mjera iz Strategije za borbu protiv trgovine ljudima 2012-2018						
<u>Indikator (pokazatelj) efekta:</u> Postoji minimum jedan izvještaj godišnje o implementaciji mjera iz Strategije za borbu protiv trgovine ljudima 2012-2018, sa preporukama za unapređenje stanja.						
5.2.1. Prezentovati javnosti izvještaj o rezultatima procjene uspjehnosti (evaluacije) sprovođenja Strategije za borbu protiv trgovine ljudima	Ministarstvo unutrašnjih poslova - Kancelarija za borbu protiv trgovine ljudima	Organi uključeni u rad Radne grupe za praćenje implementacije Strategije za borbu protiv trgovine ljudima	Na godišnjem nivou 2019 i 2020. god.	- Izrađeni godišnji izvještaji o implementaciji Strategije za borbu protiv trgovine ljudima. - Izvještaj prezentovan putem medija i dostupan na sajtu Ministarstva.	- Izvještaj Ministarstva unutrašnjih poslova (Kancelarije za borbu protiv trgovine ljudima).	Redovna budžetska sredstva

5.2.2. Organizovati javne radionice, konferencije, predavanja o nasilju nad ženama i žrtvama trgovine ljudima	Ministarstvo unutrašnjih poslova - Kancelarija za borbu protiv trgovine ljudima, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava	Organizacije civilnog društva (nevladine organizacije, Crveni krst Crne Gore)	2019 i 2020.god.	- Broj organizovanih događaja (radionica, konferencija, predavanja) godišnje. - Broj učesnika/ca.	- Izvještaj Generalnog Sekretarijata Vlade. - Kancelarije za borbu protiv trgovine ljudima.	10 000 € u okviru redovnih budžetskih sredstava
Cilj 5.3. Podizanje svijesti javnosti o pojavi, problemima i načinima suzbijanja rodno zasnovanog nasilja.						
<u>Indikator (pokazatelj) efekta:</u> <i>Povećan broj otkrivenih djela rodno zasnovanog nasilja i nasilja u porodici i smanjene tradicionalne štetne prakse koje podržavaju nasilničko ponašanje.</i>						
5.3.1. Sprovoditi istraživanja o rasprostranjenosti svih oblika nasilja nad ženama i nasilja u porodici, uključujući tradicionalne štetne prakse.	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava	Ministarstvo rada i socijalnog staranja, Ministarstvo zdravlja - Institut za javno zdravlje, Ministarstvo unutrašnjih poslova, državno tužilaštvo, prekršajni sudovi, Zaštitnik/ca ljudskih prava i sloboda Crne Gore,	2020. god.	- Publikovano minimum jedno istraživanje godišnje. - Izvršena procjena rasprostranjenosti i štetnih praksi u oblasti nasilja u porodici i nasilja nad ženama, sa preporukama za poboljšanje.	- Izvještaji Ministarstva rada i socijalnog staranja. - Izvještaji Ministarstva za ljudska i manjinska prava. - Monitoring izvještaji domaćih i međunarodnih organizacija	18 000 € u okviru redovnih budžetskih i donatorskih sredstava

		Vrhovni sud, Organizacije civilnog društva				
5.3.2. Organizovanje događaja na temu rodno zasnovanog nasilja, uključujući trgovinu ljudima kao i nasilje nad LGBT osobama.	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, Odbor za Rodnu ravnopravnost, Ministarstvo rada i socijalnog staranja, Jedinice lokalne samouprave	Ministarstvo zdravlja – Institut za javno zdravlje, Organizacije civilnog društva, Ministarstvo unutrašnjih poslova, Organizacije civilnog društva	2019 - 2020 god.	- Broj i vrsta događaja (radionica, predavanja, okruglih stolova, konferencija i sl) - Broj i vrsta distribuiranog materijala.	- Izvještaji nosilaca aktivnosti: Ministarstva za ljudska i manjinska prava, Odbora za rodnu ravnopravnost, Ministarstva rada i socijalnog staranja, Jedinica lokalne samouprave.	8 000 € u okviru redovnih budžetskih sredstava
5.3.3. Izraditi i distribuirati informativni materijal sa rodno osjetljivim smjernicama koje imaju za cilj povećanje svijesti relevantnih aktera o posebnim potrebama zaštite za žene koje traže azil, koje su žrtve ili su u opasnosti od rodno zasnovanog nasilja, za službenike koji se bave pitanjima međunarodne zaštite i odobravanja boravka u Crnoj Gori.	Ministarstvo unutrašnjih poslova	Organizacije civilnog društva	I kvartal 2020.god.	- Informativni materijal izražen i distribuiran ciljnim grupama. - Broj i vrsta distribuiranog materijala.	- Izvještaji nosilaca aktivnosti: Ministarstva za ljudska i manjinska prava, Odbora za rodnu ravnopravnost, Ministarstva rada i socijalnog staranja, Jedinica lokalne samouprave.	10 000 € u okviru redovnih budžetskih sredstava
5.3.4. Izraditi i distribuirati na lokalnom nivou publikacije i edukativne materijale o svim	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava i	Organizacije civilnog društva	2019 i 2020. god.	- Broj i vrsta distribuiranog materijala.	- Izvještaji nosilaca aktivnosti: Ministarstva za	6 000 € u okviru redovnih

oblicima nasilja nad ženama i načinima suzbijanja rodno zasnovanog nasilja i zaštite.	Jedinice lokalne samouprave			- Ciljna grupa i način na koji je materijal distribuiran.	ljudska i manjinska prava, Odbora za rodnu ravnopravnost, Ministarstva rada i socijalnog staranja, Jedinica lokalne samouprave.	budžetskih sredstava
5.3.5. Statističko izvještavanje o slučajevima nasilja u porodici i diskriminacije po onovu pola.	Ministarstvo rada i socijalnog staranja, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, Odbor za rodnu ravnopravnost	Ministarstvo unutarnjih poslova – Uprava policije, Vrhovni sud, Vrhovno državno tužilaštvo, Viši sud za prekršaje, Zaštitnik/ca ljudskih prava i sloboda Crne Gore	Kontinuirano 2019–2020. god.	- Uspostavljena forma izvještavanja koja će obuhvatiti informacije na nacionalnom nivou kao I na nivou regija. - Objavljeni godišnji izvještaji.	- Izvještaji nosilaca aktivnosti: Ministarstva za ljudska i manjinska prava, Odbora za rodnu ravnopravnost, Ministarstva rada i socijalnog staranja.	Redovna budžetska sredstva
5.3.6. Organizovati kampanje u cilju prepoznavanja govora mržnje, seksualnog uznemiravanja i rodno zasnovanog nasilja putem interneta i društvenih mreža.	Ministarstvo javne uprave, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, Ministarstvo prosvjete, Ministarstvo kulture	Organizacije civilnog društva Zaštitnik/ca ljudskih prava i sloboda Crne Gore,	2019–2020. god.	- Sprovedena minimum jedna kampanja godišnje. - Broj i vrsta aktivnosti.	- Izvještaji nosilaca aktivnosti: Ministarstva javne uprave, Ministarstva za ljudska i manjinska prava i Ministarstva prosvjete.	Budžetska sredstva za podršku radu organizacija civilnog društva, u skladu sa Zakonom o NVO

Cilj 5.4. Ojačan sistem socijalne i druge podrške i zaštite svih žrtava nasilja u porodici.

Indikator (pokazatelj) efekta:

- Povećan broj, vrste i dostupnost servisa podrške žrtvama nasilja u porodici za 25%. Kvalitet pruženih usluga i stepen zadovoljstva korisnika/ka uslugama.
- Poboljšana održivost socijalnih i drugih servisa institucija i organizacija civilnog društva u oblasti zaštite od porodičnog nasilja.

5.4.1. Informisati širu javnost i profesionalce/ke u relevantnim službama o obavezama iz Istanbulske konvencije u dijelu obezbjeđivanja Podrške kroz pravni proces i mogućnostima korištenja instituta „povjerljivog lica“ i jačati kapacitete organizacija civilnog društva za sprovođenje instituta „povjerljivog lica“ u skladu sa Zakonom o zaštiti od nasilja u porodici	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava (Odjeljenje za rodnu ravnopravnost), Ministarstvo rada i socijalnog staranja	Organizacije civilnog društva	2019 – 2020. god.	- Sprovedena minimum jedna informativna kampanja na godišnjem nivou. - Broj institucija obuhvaćenih kampanjom.	- Godišnji izveštaj Ministarstva rada i socijalnog staranja.	Redovna budžetska sredstva i budžetska sredstva za podršku radu organizacija civilnog društva, u skladu sa Zakonom o NVO
5.4.2. Kontinuirana promocija servisa besplatne pravne pomoći žrtvama porodičnog nasilja u svim opštinama u Crnoj Gori	Pravosudni organi – sudovi i tužilaštva	Ministarstvo pravde, Centri za socijalni rad, Uprava policije, Zdravstvene ustanove, Organizacije civilnog društva	Kontinuirano 2019-2020. god.	- Broj žrtava porodičnog nasilja koje su koristile uslugu. - Nivo zadovoljstva žrtava kvalitetom pružene usluge.	- Izvještaji institucija nosioca aktivnosti. - Izvještaji organizacija civilnog društva.	Redovna budžetska sredstva
5.4.3. Prilagoditi multidisciplinarnu saradnju načinu rada u centrima za socijalni rad na slučajevima nasilja u porodici, i osiguravati uključenost u multidisciplinarnu	Zavod za socijalnu i dječiju zaštitu, Centri za socijalni rad	Uprava policije, Centri bezbjednosti, Državno Tužilaštvo, Vrhovni sud,	2019-2020.god.	- Usaglašena statistika policije, Centara za socijalni rad. - Izvršena analiza primjenjivosti	- Analitičke kartice Socijalnog kartona. -Izvještaji Centara za	Redovna budžetska sredstva i Donatorska sredstva

koordinaciju onih predstavnika institucija koji su direktno uključeni u predmet u skladu sa novim Protokolom		Sudski savjet, Sudovi za prekršaje, Ministarstvo zdravlja, Ministarstvo obrazovanja, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, NVO sektor, UNDP		revidiranog Potokola o postupanju, prevenciji i zaštiti od nasilja nad ženama i nasilja u porodici. - Sprovedene obuke multisektorskog karaktera o postupanju u skladu sa revidiranim Potokolom - Broj predmeta na kojima su voditelji slučaja ostvarili multidisciplinarnu saradnju.	socijalni rad i Uprave policije.	
--	--	--	--	---	----------------------------------	--

Cilj 5.5. Razvijanje svijesti kod građana, posebno državnih službenika/ca odgovornih za primjenu zakona o svim oblicima diskriminacije i rodno zasnovanog nasilja i njihova edukacija.

Indikator (pokazatelj) efekta:

- Povećan nivo svijesti u vezi sa zakonodavnim i institucionalnim okvirima za zaštitu od diskriminacije.

- Poboljšan stepen informisanja i stručnih kompetenci državnih službenika/ca za pružanje efikasne zaštite i podrške žrtvama rodno zasnovanog nasilja.

5.5.1. Organizovati obuke u cilju promocije Konvencije Savjeta Evrope o sprečavanju i suzbijanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici (Istanbulska konvencija)	Ministarstvo unutrašnjih poslova	Organizacije civilnog društva	Kontinuirano 2019-2020. god.	- Broj održanih obuka - Broj polaznika/ca	- Izvještaj Ministarstva unutrašnjih poslova	Redovna budžetska sredstva
---	----------------------------------	-------------------------------	------------------------------	--	--	----------------------------

za službenike koji se bave pitanjima međunarodne zaštite i odobravanja boravka u Crnoj Gori.						
5.5.2. Edukacija:-zdravstvenih radnika/ca i stručnjaka/kinja s područja zaštite mentalnog zdravlja, -zaposlenih u centrima za socijalni rad i članova/ica; - sudstva, tužilaštva i policije; - zaposlenih u vaspitno-obrazovnim ustanovama na temu unapređenja pružanja zaštite i pomoći žrtvama djeci i odraslima koji trpe nasilje, posebno žrtvama seksualnog nasilja, kao i žrtvama diskriminacije po osnovu seksualne orijentacije, rodnog identiteta i rodnog izražavanja	Ministarstvo zdravlja i zdravstvene ustanove, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, Zavod za socijalnu i dječju zaštitu, Vrhovni sud Crne Gore, Centar za edukaciju u državnom sudstvu i tužilaštvu, Uprava policije, Ministarstvo unutrašnjih poslova	Uprava za kadrove, Zaštitnik/ca ljudskih prava i sloboda Crne Gore, Organizacije civilnog društva	Kontinuirano 2019-2020. god.	- Broj sprovedenih obuka na godišnjem nivou. - Broj polaznika obuka.	Izvještaji: -Ministarstva rada i socijalnog staranja, -Ministarstvo zdravlja, -Ministarstva za ljudska i manjinska prava.	15 000 € u okviru redovnih budžetskih sredstava
5.5.3. Organizovati obuke u cilju Pomovisanja Konvencije o elimisnisanju svih oblika diskriminacije žena (CEDAW) za službenike koji se bave statusnim pitanjima osjetljivih društvenih grupa.	Ministarstvo unutrašnjih poslova	Organizacije civilnog društva	Kontinuirano 2019-2020. god.	- Broj održaih obuka -Broj polaznika/ca obuka	Izvještaj Ministarstva unutrašnjih poslova	Redovna budžetska sredstva
5.5.4. Organizovanje multisektorskih događaja za službenike/ce odgovorne za primjenu zakona, zdravstvene i socijalne radnike/ce zasnovane na studijama slučaja - postupanje	Zavod za socijalnu i dječju zaštitu, Ministarstvo unutrašnjih poslova,	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, domaće i međunarodne organizacije	Kontinuirano 2019-2020. god.	-Broj na multisektorskih događaja godišnjem nivou. -Broj učesnika/ca.	- Izvještaji: Ministarstva rada i socijalnog staranja, Ministarstva za	U ukupnom iznosu od 30.000,00 € u okviru redovnih budžetskih

u konkretnim slučajevima nasilja nad ženama i nasilja u porodici	Uprava policije, Ministarstvo zdravlja				ljudska i manjinska prava.	sredstava nosilaca odgovornosti
--	---	--	--	--	----------------------------	---------------------------------

6. RODNA RAVNOPRAVNOST U MEDIJIMA, KULTURI I SPORTU

Strateški cilj: Suzbijati rodne stereotipe i uvesti politiku rodne ravnopravnosti u medije, kulturu i sport

Aktivnosti	Nosioci aktivnosti	Partneri	Vremenski okvir	Indikatori uspjeha	Sredstva verifikacije (izvori provjere)	Potrebna finansijska sredstva
Cilj 6.1. Povećana medijska vidljivost primjene politika rodne ravnopravnosti.						
<u>Indikator (pokazatelj) efekta:</u> Povećana prisutnost teme rodne ravnopravnosti u crnogorskim medijima za 30% u odnosu na prethodnu godinu.						
6.1.1. Redovno informisanje javnosti o aktivnostima na polju postizanja rodne ravnopravnosti	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava (Odjeljenje za rodnu ravnopravnost), Lokalne samouprave (Kancelarije za rodnu ravnopravnost)	Agencija za elektronske medije i mediji, Lokalne samouprave (Kancelarije za rodnu ravnopravnost)	Kontunuirano 2019-2020. god.	- Broj objavljenih saopštenja za medije - Broj medijskih TV, radio i dr. priloga.	- Izvještaj PR službe Ministarstva za ljudska i manjinska prava. - Izvještaji lokalnih samouprava.	1 000 € u okviru redovnih budžetskih sredstava
Cilj 6.2. Unaprijeđeno znanje zaposlenih u medijima o rodnoj ravnopravnosti.						
<u>Indikator (pokazatelj) efekta:</u> Minimum 50 predstavnika/ca medija povećalo je svoje znanje u oblasti rodne ravnopravnosti i izvještava u skladu sa rodno senzitivniim principima.						
6.2.1. Organizovanje obuka za zaposlene u medijima na temu rodne ravnopravnosti (predstavljanje zakonskog i	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava (Odjeljenje za rodnu ravnopravnost)	Uprava za kadrove, Institut za medije, Agencija za elektronske medije, Organizacije civilnog društva, Ministarstvom kulture (Direktorat	2019-2020. god.	- Organizovana 1 obuka godišnje. - Obučeno minimum 15 predstavnika medija godišnje.	- Izvještaji: Ministarstva za ljudska i manjinska prava (Odjeljenje za rodnu ravnopravnost)	2 000 € u okviru redovnih budžetskih sredstava

strateškog okvira, značaj zastupljenosti u medijima i sl.)		za medije), međunarodne organizacije				
6.2.2. Publikovanje i distribuiranje brošure uz kampanju o ulozi medija u promovisanju rodne ravnopravnosti	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava (Odjeljenje za rodnu ravnopravnost)	Medijske i izdavačke kuće	2020. god.	- Pripremljena brošura u elektronskom obliku i distribuirana svim medijima i izadavčkim kućama u Crnoj Gori. - Sprovedena medijska promocija brošure.	- Izvještaji: Ministarstvo za ljudska i manjinska prava (Odjeljenje za rodnu ravnopravnost) i Ministarstva kulture (Direktorat za medije)	4 000 € u okviru redovnih budžetskih sredstava
Cilj 6.3. Unapređenje rodne ravnopravnosti u oblasti kulture.						
<i>Indikator (pokazatelj) efekta:</i> Zaposleni u oblasti kulture poznaju Zakon o rodnoj ravnopravnosti i sprovode rodno senzitivnu unutrašnju organizacijsku politiku i podržavaju i izvode rodno senzitivne programe i projekte.						
6.3.1. Organizovanje obuka za zaposlene u nacionalnim i lokalnim institucijama kulture o značaju rodne ravnopravnosti u oblasti kulture	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava (Odjeljenje za rodnu ravnopravnost) u partnerstvu sa Ministarstvom kulture	Lokalna uprava, Organizacije civilnog društva	2019 i 2020.god.	- Održana minimum jedna dvodnevna obuka godišnje za 20 učesnika/ca. - Broj i lista obuhvaćenih ustanova.	- Izvještaj Ministarstva za ljudska i manjinska prava.	3 000 € u okviru redovnih budžetskih sredstava

6.3.2. Organizovanje Nedjelje ženskog kulturnog stvaralaštva	Ministarstvo kulture	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava (Odjeljenje za rodnu ravnopravnost), Lokalne uprave, Organizacije civilnog društva.	2019 – 2020.god.	- Organizovana jednom godišnje Nedjelje ženskog kulturnog stvaralaštva. - Broj umjetnica koje su učestvovala. - Broj posjetilaca/posjetiteljki.	- Izvještaj Ministarstva kulture.	5 000€ u okviru redovnih budžetskih sredstava
Cilj 6.4. Unaprijeđena medijska promocija uspješnih žena						
Indikator (pokazatelj) efekta: Medijski prostor je ispunjen primjerima uspješnih žena iz svih oblasti i afirmiše se prevazilaženje tradicionalnih muško-ženskih uloga u društvu.						
6.4.1. Promocija uspješnih žena u oblasti kulture, medija i sporta.	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava (Odjeljenje za rodnu ravnopravnost), Ministarstvo kulture, Ministarstvo sporta i mladih	Organizacije civilnog društva, Institucije kulture na lokalnom nivou, Javni servis i ostali mediji	Kontinuirano tokom 2019 – 2020. god.	- Broj programa. - Broj predstavljenih uspješnih žena.	Izvještaji: - Ministarstva kulture. - Ministarstva sporta i mladih - Izvještaji institucija kulture na lokalnom nivou. - Programski izvještaji Javnog servisa i ostalih medija.	1 000 € u okviru redovnih budžetskih sredstava
6.4.2. Podizanje svijesti o značaju veće zastupljenosti žena u sportu	Ministarstvo sporta i mladih, COK (Crnogorski olimpijski komitet), POK (Paraolimpijski komitet) i nacionalne sportske saveze	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava (Odjeljenje za rodnu ravnopravnost)	2020.god.	- Publikovan izvještaj koji obuhvata pitanja rodne komponente u sportu Crne Gore, vidljivost i položaj djevojčica i žena u sportu, % u upravljačkim strukturama sportskih saveza i organizacija i sl.	- Izvještaj o radu Ministarstva sporta i mladih.	Redovna budžetska sredstva

7. RAVNOPRAVNOST U PROCESU ODLUČIVANJA U POLITIČKOM I JAVNOM ŽIVOTU

Strateški cilj: Ravnopravno učešće žena i muškaraca na svim nivoima odlučivanja

Aktivnosti	Nosioci aktivnosti	Partneri	Vremenski okvir	Indikatori uspjeha	Sredstva verifikacije (izvori provjere)	Potrebna finansijska sredstva
Cilj 7.1. Postignuta uravnotežena zastupljenost žena i muškaraca u zakonodavnoj vlasti na svim nivoima.						
<u>Indikator (pokazatelj) efekta:</u> - Najmanje 40 % žena poslanica u Skupštini Crne Gore do 2020. godine. - Najmanje 50% parlamentarnih partija usvojilo afirmativne mjere za političko jačanje žena unutar partije. - Najmanje 50% partija realizuje rodno osviještene kampanje, a programi sadrže mjere za postizanje rodne ravnopravnosti. - Najmanje jedna aktivnost godišnje realizovana kroz zajedničku akciju žena iz parlamentarnih partija. - Najmanje tri ženske organizacije pri partijama imaju samostalni budžet na godišnjem nivou u visini od 10% od ukupnih partijskih budžetskih primanja.						
7.1.1. Publikovati rezultate obrade statističkih podataka o zastupljenosti žena i muškaraca u zakonodavnoj i izvršnoj vlasti na državnom i lokalnom nivou, kao i na mjestima odlučivanja koja imenuje Vlada	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava (Odjeljenje za rodnu ravnopravnost)	Ministarstva i državni organi, organi lokalne samouprave	Jednom godišnje	- Izrađen i predstavljen javnosti godišnji izvještaj sa preporukama.	- Izvještaj Ministarstva za ljudska i manjinska prava.	4 000 € u okviru redovnih budžetskih sredstava
7.1.2. Pokretati i podsticati aktivnosti koje doprinose	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava	Skupštinski odbor za rodnu ravnopravnost,	Kontinuirano 2019 – 2020. god.	- Pokrenute najmanje dvije inicijative godišnje	- Izvještaj Odjeljenja za rodnu ravnopravnost.	2 000€ u okviru redovnih

participativnoj demokratiji i koje ukljuju žene manjinskih i ranjivih kategorija stanovništva (Romkinje, žene sa invaliditetom i sl.)	(Odjeljenje za rodnu ravnopravnost)	Parlamentarne političke partije, Zenske grupe pri političkim partijama		sa predstavnicama ženskih političkih organizacija		budžetskih sredstava
7.1.3. Realizacija i promocija rezultata sprovođenja Akcionog plana za rodnu ravnopravnost Skupštine Crne Gore	Odbor za rodnu ravnopravnost Skupštine Crne Gore i parlamentarne političke partije	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava	Kontinuirano 2019 – 2020. god.	- Najmanje 50% aktivnosti zacrtanih na godisnjem nivou realizovano.	- Izveštaji: Odbora za rodnu ravnopravnost Skupštine Crne Gore, Medijski izvjestaji Zaštitnika/ce ljudskih prava i sloboda Crne Gore, izvještaji međunarodnih organizacija.	Redovna budžetska sredstva
7.1.4. Unaprijediti afirmativne mjere za rodnu ravnopravnost u Zakonu o izboru odbornika i poslanika i usaglašavanje propisane kvote sa zacrtanih 40% u Nacionalnoj strategiji za održivi razvoj kao i dalje unapredjenje	Odbor za rodnu ravnopravnost Skupštine Crne Gore i parlamentarne političke partije u partnerstvu sa UNDP-em	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava	IV kvartal 2020. god.	- Amandman Zakona o izboru odbora poslanika sadrži kvotu 40% i unaprijeđene prateće mjere.	- Izveštaji: Odbora za rodnu ravnopravnost Skupštine Crne Gore, Medijski izvjestaji, Zaštitnika/ce ljudskih prava i sloboda Crne Gore, izvještaji međunarodnih organizacija.	Obezbijeđena sredstva iz IPA II (2016-2019)

pratećih mjera u vezi sa pozicijom žena na izbornim listama, zatim mjera zamjene žene ženom i konačno mjere sankcije.						
7.1.5. Organizovati nacionalne i regionalne konferencije o potrebi unapredjenja većeg učešća žena u političkom i javnom životu	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava (Odjeljenje za rodnu ravnopravnost) u partnerstvu sa UNDP-em	Skupštinski odbor za rodnu ravnopravnost, Parlamentarne političke partije, Zenske grupe pri političkim partijama	Kontinuirano 2019 – 2020. god.	- Održano najmanje dva sastanka godišnje predstavnica ženskih političkih organizacija. - Pokrenute najmanje dvije zajedničke političke inicijative žena iz parlamentarnih političkih partija.	- Izvještaj UNDP-a i Ministarstva za ljudska i manjinska prava (Odjeljenje za rodnu ravnopravnost).	8 000 € u okviru redovnih budžetskih i donatorskih sredstava
Cilj 7.2. Implementacija Rezolucije 1325 Savjeta bezbjednosti UN – Žene, mir i bezbjednost.						
<u>Indikator (pokazatelj) efekta:</u> Načela Rezolucije integrisana u rad sektora bezbjednosti u Crnoj Gori.						
7.2.1. Organizovati edukaciju lica u službi u Vojski na svim nivoima o Rezoluciji 1325 SBUN i njoj pratećih rezolucija s posebnim osvrtom	Ministarstvo odbrane i Vojska Crne Gore	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, Međunarodne organizacije, Organizacije civilnog društva	Kontinuirano 2019 – 2020. god.	- Broj obučених pripadnika/ca Vojske.	- Izvještaj Ministarstva odbrane i Vojske Crne Gore.	1 000 € godišnje ²

² Ministarstvo odbrane za realizaciju mjera iz oblasti rodne ravnopravnosti Budžetom za 2019. godinu je opredijelilo ukupno 3.000,00 €.

na rodno zasnovano nasilje, seksualno nasilje, drugih vidova nasilja nad ženama i primjeni antidiskriminacionih zakona Crne Gore						
7.2.2. Imenovanje i obuka rodničkih savjetnika/ca na strateškom i taktičkom nivou u Vojski	Ministarstvo odbrane i Vojska Crne Gore	Međunarodne organizacije, Organizacije civilnog društva	2019 – 2020.god.	- Imenovanje rodničkih savjetnika/ca. - Broj obuka.	- Izvještaj Ministarstva odbrane i Vojske Crne Gore.	1 000 € godišnje ³
7.2.3. Osnažiti ulogu koordinatorke u vezi poslova rodne ravnopravnosti u MO i VCG kroz koontinuirano usavršavanje i osposobljavanje	Ministarstvo odbrane i Vojska Crne Gore	Međunarodne organizacije, Organizacije civilnog društva	2019-2020.god.	- Dodatno obučeni koordinatori/ke u vezi poslova rodne ravnopravnosti - Broj obuka i usavršavanja	- Izvještaj Ministarstva odbrane i Vojske Crne Gore.	1 000 € godišnje ⁴
7.2.4. Realizacija aktivnosti regionalnog projekata na temu: „Jačanje regionalne saradnje u uključivanju rodne perspektive u	Ministarstvo odbrane i Vojska Crne Gore	Međunarodne organizacije, Organizacije civilnog društva	2019-2020. god.	- Sprovedene aktivnosti planirane projektom	- Izvještaj Ministarstva odbrane i Vojske Crne Gore.	Donatorska sredstva

³ Ministarstvo odbrane za realizaciju mjera iz oblasti rodne ravnopravnosti Budžetom za 2019. godinu je opredijelilo ukupno 3.000,00 €.

⁴ Ministarstvo odbrane za realizaciju mjera iz oblasti rodne ravnopravnosti Budžetom za 2019. godinu je opredijelilo ukupno 3.000,00 €.

reformi sektora bezbjednosti na Zapadnom Balkanu“						
---	--	--	--	--	--	--

8. INSTITUCIONALNI MEHANIZMI ZA PRIMJENU POLITIKA RODNE RAVNOPRAVNOSTI I MEĐUNARODNA SARADNJA

Strateški cilj: Stvaranje održivih mehanizama na nacionalnom i lokalnom nivou za postizanje rodne ravnopravnosti

Aktivnosti	Nosioci aktivnosti	Partneri	Vremenski okvir	Indikatori uspjeha	Sredstva verifikacije (izvori provjere)	Potrebna finansijska sredstva
Cilj 8.1. Jačanje mehanizama za primjenu rodne ravnopravnosti na nacionalnom nivou i unapređenje njihovog koordiniranog djelovanja i izvještavanja.						
<u>Indikator (pokazatelj) efekta:</u> - Postoji održiv mehanizam na nacionalnom nivou za primjenu politike rodne ravnopravnosti, obučen kadar, sredstva za rad i redovna komunikacija između svih relevantnih aktera. - Upostavljen index rodne ravnopravnosti i prate se ostali važni UN indikatori u ovoj oblasti.						
8.1.1. Unaprijediti rada Savjeta za rodnu ravnopravnost i njegovih odbora	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, Savjet za rodnu ravnopravnost i njegovi odbora	Ministarstva i organi uprave	Kontinuirano 2019 – 2020. god.	- Broj organizovanih sastanaka Savjeta. - Pripremljeni i usvojeni godišnji Planovi rada Savjeta. - Pripremljeni i objavljeni godišnji izvještaji o radu Savjeta.	- Izvještaj Savjeta. - Izvještaj Ministarstva za ljudska i manjinska prava (Odjeljenje za rodnu ravnopravnost).	5 000 € u okviru redovnih budžetskih sredstava
8.1.2. Unaprijediti rad Komisije za praćenje implementacije PAPRR-a	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, Komisije za praćenje implementacije PAPRR-a	Ministarstva i organi uprave	2019 – 2020. god.	- Broj organizovanih sastanaka. - Broj operacionalizovanih zaključaka Komisije. - Pripremljeni i objavljeni godišnji	- Godišnji izvještaj o radu Ministarstva za ljudska i manjinska prava.	Redovna budžetska sredstva

				plan i izvještaj o radu Komisije.		
8.1.3. Organizovanje redovnih sastanaka sa koordinatorima/kama za pitanja rodne ravnopravnosti u državnim organima i Komisijom za PAPRR	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava	Koordinatori za pitanja rodne ravnopravnosti u ministarstvima i organima uprave, Komisija za PAPRR.	Kontinuirano 2019 – 2020. god.	- Organizovano minimum 2 sastanka sa koordinatorima-kama i 2 sastanka Komisije za PAPRR godišnje. - Broj učesnika/ca. - Izvještaji sa sastanaka.	- Izvještaj Ministarstvo za ljudska i manjinska prava (Odjeljenje za rodnu ravnopravnost);	2 500 € u okviru redovnih budžetskih sredstava
8.1.4. Organizovanje obuka koordinatora/ki za pitanja rodne ravnopravnosti u državnim organima.	Uprava za kadrove i nadležni organi na lokalnom nivou.	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava	Kontinuirano 2019 – 2020. god.	- Broj organizovanih obuka. - Broj učesnika/ca.	- Izvještaji Uprave za kadrove i lokalnih samouprava.	9 000 € u okviru redovnih budžetskih sredstava
8.1.5. Upostavljen index rodne ravnopravnosti	MONSTAT i Ministarstvo za ljudska i manjinska prava (Odjeljenje za rodnu ravnopravnost)	UNDP	IV kvartal 2020. god.	- Uspostavljen index. - Redovno se izvještava.	- Izvještaji Ministarstva za ljudska i manjinska prava (Odjeljenje za rodnu ravnopravnost), UNDP-a.	10 000€ u okviru redovnih budžetskih i donatorskih sredstava
Cilj 8.2. Osnovani novi i osnaženi postojeći mehanizmi za rodnu ravnopravnost na lokalnom nivou.						
<i>Indikator (pokazatelj) efekta:</i> Postoje održivi mehanizmi za primjenu politike rodne ravnopravnosti na lokalnom nivou, obučeni kadar, sredstva za rad i redovna komunikacija između svih relevantnih aktera.						

8.2.1. Kontinuirani sastanci sa mrežom lokalnih koordinatora/ki za rodnu ravnopravnost i pružanje kontinuirane podrške opštinama u izradi i sprovođenju lokalnih akcionih planova za rodnu ravnopravnost	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava	Sve lokalne samouprave u Crnoj Gori	Kontinuirano 2019 – 2020. god.	- Broj redovnih sastanaka sa lokalnim koordinatorima/kama. - Broj izrađenih i usvojenih LAP-ova. - Procenat uspjehnosti tj realizovanih aktivnosti predviđenih LAP-ovima.	- Izvještaji Ministarstva za ljudska i manjinska prava; - Izvještaji lokalnih samouprava.	5 000 € u okviru redovnih budžetskih i donatorskih sredstava
--	---	-------------------------------------	--------------------------------	---	--	--

Cilj 8.3. Osnaženi kapaciteti Odjeljenja za rodnu ravnopravnost za sprovođenje politike rodne ravnopravnosti.

Indikator (pokazatelj) efekta: Odjeljenje za rodnu ravnopravnost posjeduje ljudske, tehničke i materijalne kapacitete da koordiniše sprovođenje politika rodne ravnopravnosti u Crnoj Gori i sprovodi mjere predviđene ovim strateškim dokumentom i Zakonom o rodnoj ravnopravnosti.

8.3.1. Godišnje obuke o strateškom planiranju za zaposlene u Ministarstvu za ljudska i manjinska prava	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava	Savjet Evrope	2019 – 2020. god.	- Urađena jedna obuka godišnje. - Urađen strateški plan ministarstva.	- Godišnji izvještaj o radu Ministarstva za ljudska i manjinska prava, - Izvještaj o sprovođenju PAPRR-a, - Evaluacioni izvještaj IPA II.	3 000 € u okviru redovnih budžetskih i donatorskih sredstava
--	---	---------------	-------------------	--	---	--

Cilj 8.4. Kontinuirana saradnja sa organizacijama civilnog društva.

Indikator (pokazatelj) efekta: Postoji redovna komunikacija i sprovode se redoni sastanci i zajedničke aktivnosti Odjeljenja za rodnu ravnopravnost i Foruma za dijalog sa predstavnicima/cama ženskog sektora i drugim organizacijama civilnog društva koje se bave pitanjima rodne ravnopravnosti.

8.4.1.Organizovanje zajedničkih aktivnosti u cilju sprovođenja sektorskih analiza u skladu sa ciljevima predviđenim PAPRR-om	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava	Organizacije civilnog društva	Kontinuirano 2019 – 2020. god.	- Broj zajedničkih aktivnosti godišnje u partnerstvu sa organizacijama civilnog društva. - Vrsta realizovanih aktivnosti.	- Izvještaj Ministarstva za ljudska i manjinska prava.	4 000 € u okviru redovnih budžetskih sredstava
8.4.2.Organizovanje Info dana za NVO vezano za godišnji Konkurs za finansiranje projekata	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava	Organizacije civilnog društva	Jednom godišnje 2019 – 2020. god.	- Broj učesnika/ca - Broj prijavljenih projekata na Konkurs	- Izvještaj Ministarstva za ljudska i manjinska prava.	Redovna budžetska sredstva
8.4.3. Konkurs za podršku projektima organizacija civilnog društva koji doprinose ostvarenju ciljeva PAPRR-a.	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava (Odjeljenje za rodnu ravnopravnost)	Organizacije civilnog društva	Kontinuirano 2019 – 2020. god.	-Sproveden jedan godišnji Konkurs -Broj podržanih projekata. -Broj prijavljenih projektnih prijedloga.	- Izvještaj Ministarstva za ljudska i manjinska prava (Odjeljenje za rodnu ravnopravnost).	Budžetska sredstva za podršku radu organizacija civilnog društva, u skladu sa Zakonom o NVO

Cilj 8.5. Uvesti rodno osjetljivo upravljanje budžetskim sredstvima u lokalnim samoupravama i ministarstvima.

Indikator (pokazatelj) efekta: *Postoji razvijen sistem za rodno osjetljivo upravljanje budžetskim sredstvima u minimum 3 lokalne samouprave i 2 ministarstva.*

8.5.1. Sprovesti analizu budžeta u 3 lokalne samouprave i 2 ministarstva s aspekta rodne ravnopravnosti	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava (Odjeljenje za rodnu ravnopravnost)	Odabrana Ministarstva i lokalne samouprave opštine, Organizacije civilnog društva	IV kvartal 2020. god.	- Sprovedena i prezentirana u javnosti analiza sa preporukama.	- Izvještaj Ministarstva za ljudska i manjinska prava (Odjeljenje za rodnu ravnopravnost).	5 000 € u okviru redovnih budžetskih sredstava
Cilj 8.6. Uključivanje evropskih standarda rodne ravnopravnosti u nacionalno zakonodavstvo i integracija rodne ravnopravnosti u proces pregovora o pristupanju EU.						
Indikator (pokazatelj) efekta: Procenat integrisanosti rodne komponente u Akcionom planu za sprovođenje EU integracija. Procenat realizacije mjera iz poglavlja 23 u dijelu: „Rodna ravnopravnost” i drugih poglavlja od važnosti za oblast rodne ravnopravnosti.						
8.6.1. Pratiti integrisanost pitanja rodne ravnopravnosti u stratejskim dokumentima u okviru 19 i 23 Poglavlja	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava (Odjeljenje za rodnu ravnopravnost), Kancelarija za evropske integracije	Ministarstva i organi državne uprave, Odbor za rodnu ravnopravnost Skupštine Crne Gore, Organizacije civilnog društva.	Kontinuirano 2019 – 2020. god.	- Nivo integrisanosti pitanja rodne ravnopravnosti u stratejskim dokumentima koja prate sprovođenje EU politika u poglavljima 19 i 23.	- Izvještaji o implementaciji strateških dokumenata u okviru pregovaračkih poglavlja 19 i 23, s posebnim osvrtom na Akcioni plan za poglavlje 23 i njegov dio: „Rodna ravnopravnost“.	Redovna budžetska sredstva
8.6.2. Osigurati balansiranu zastupljenosti žena i muškaraca u pregovaračkim timovima	Kancelarija za evropske integracije	Ministarstva i organi državne uprave, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava (Odjeljenje za rodnu ravnopravnost),	2019 - 2020 god.	- Procenat i kvalitet učešća žena i muškaraca u pregovaračkim timovima.	- Izvještaj Kancelarije za evropske integracije.	Redovna budžetska sredstva

		Organizacije civilnog društva				
Cilj 8.7. Unaprijeđena saradnja sa institucionalnim mehanizmima u državama regiona.						
<i>Indikator (pokazatelj) efekta: Redovna komunikacija i dobra saradnja crnogorskih institucija koje se bave pitanjima rodne ravnopravnosti sa srodnim institucijama u državama regiona.</i>						
8.7.1. Učestvovati na regionalnim i međunarodnim skupovima od značaja za rodnu ravnopravnost	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava (Odjeljenje za rodnu ravnopravnost), Lokalne samouprave i Kancelarije za rodnu ravnopravnost, Koordinatorke za rodnu ravnopravnost u institucijama sistema, članovi/ice Savjeta za rodnu ravnopravnost i Komisije za PAPRR	Ministarstvo evropskih poslova, Odbor za rodnu ravnopravnost Skupštine Crne Gore, Institucije država regiona, Međunarodne organizacije	Kontinuirano 2019 - 2020. god.	- Broj održanih skupova i institucija koje su učestvovala. - Broj učesnika/ca - Zaključci, preporuke preporuke za buduće zajedničke aktivnosti-inicijative.	- Izvještaj Ministarstva za ljudska i manjinska prava (Odjeljenje za rodnu ravnopravnost). - Izvještaji lokalnih samouprava, ministarstava i drugih institucija.	5 000 € u okviru redovnih budžetskih i donatorskih sredstava
Cilj 8.8. Povećan nivo informisanosti žena i šire javnosti o osnovnim pravima žena koja proizlaze iz CoE, UN i EU pravnih dokumenata.						
<i>Indikator (pokazatelj) efekta: Građani/ke posjeduju osnovna znanja o pravima žena koja proizlaze iz UN i EU pravnih dokumenata.</i>						

8.8.1. Redovno informisati državne organe/institucije i širu javnost o međunarodnim obavezama iz oblasti zaštite ljudskih prava žena, naročito UN i EU, posebno Konvencije o eliminaciji svih oblika diskriminacije žena (CEDAW) i Opcionom Protokolu	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava (Odjeljenje za rodnu ravnopravnost)	Ministarstvo evropskih poslova, Odbor za rodnu ravnopravnost Skupštine Crne Gore, Zaštitnik ljudskih prava i sloboda, Međunarodne organizacije	Kontinuirano 2019-2020. god.	- Broj i vrsta pruženih informacija. - Broj saopštenja za javnost na temu međunarodnih obaveza iz oblasti zaštite ljudskih prava žena, naročito UN i EU.	- Izvještaj Ministarstvo za ljudska i manjinska prava (Odjeljenje za rodnu ravnopravnost).	4 000 € u okviru redovnih budžetskih sredstava
---	---	--	------------------------------	---	--	--

CRNA GORA
Ministarstvo za ljudska i manjinska prava

IZVJEŠTAJ O SPROVOĐENJU ZA 2018. GODINU
- PLANA AKTIVNOSTI ZA POSTIZANJE RODNE
RAVNOPRAVNOSTI (PAPRR) 2017-2021
PROGRAMA SPROVOĐENJA ZA PERIOD 2017-2018 -

Podgorica, mart 2019. godina

SADRŽAJ:

1. UNAPREĐENJE RODNE RAVNOPRAVNOSTI I LJUDSKIH PRAVA ŽENA.....	9
2. RODNO OSJETLJIVO VASPITANJE I OBRAZOVANJE	24
3. RODNA RAVNOPRAVNOST U EKONOMIJI.....	30
4. RODNO OSJETLJIVA ZDRAVSTVENA ZAŠTITA.....	71
5. RODNO ZASNOVANO NASILJE	83
6. RODNA RAVNOPRAVNOST U MEDIJIMA, KULTURI I SPORTU	140
7. RAVNOPRAVNOST U PROCESU ODLUČIVANJA U POLITIČKOM I JAVNOM ŽIVOTU ..	150
8. INSTITUCIONALNI MEHANIZMI ZA PRIMJENU POLITIKA RODNE RAVNOPRAVNOSTI I MEĐUNARODNA SARADNJA	170

Pojmovi:

- MLJMP - Ministarstvo za ljudska i manjinska prava
- MLJMP-ORR – Ministarstvo za ljudska i manjinska prava
– Odjeljenje za poslove rodne ravnopravnosti
- Ombudsman – Zaštitnik ljudskih prava i sloboda
- Odbor RR – Odbor za rodnu ravnopravnost Skupštine Crne Gore
- MPA – Ministarstvo pravde
- MOD – Ministarstvo odbrane
- MUP – Ministarstvo unutrašnjih poslova
- MF – Ministarstvo finansija
- MEK – Ministarstvo ekonomije
- MKU – Ministarstvo kulture
- UP – Uprava policije
- MVP - Ministarstvo vanjskih poslova
- KEI (Kancelarija za evropske integracije; prethodno MEP - Ministarstvo evropskih poslova)
- MORT – Ministarstvo održivog razvoja i turizma
- MRSS – Ministarstvo rada i socijalnog staranja
- MPRR – Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja
- MZ – Ministarstvo zdravlja
- MNA – Ministarstvo nauke
- MJU – Ministarstvo javne uprave
- MS – Ministarstvo sporta
- MP – Ministarstvo prosvete
- IJZ – Institut za javno zdravlje
- CSO – Centar za stručno obrazovanje
- ZZŠ - Zavod za školstvo
- ZUNS – Zavod za udžbenike i nastavna sredstva
- AEM – Agencija za elektronske medije
- MONSTAT - Zavod za statistiku Crne Gore
- ZZZCG – Zavod za zapošljavanje Crne Gore
- DMSP - Direkcija za razvoj malih i srednjih preduzeća
- PK – Privredna komora
- UIP – Uprava za inspekcijske poslove
- UnP – Unija poslodavaca Crne Gore
- IRF – Investiciono-razvojni fond
- JZU – javna zdravstvena ustanova
- UZK – Uprava za kadrove
- CENPF – Centar za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu
- NVO – nevladine organizacije
- Komisija za PAPRR – Komisija za praćenje sprovođenja PAPRR-a
- LAP – lokalni akcioni plan
- RR – rodna ravnopravnost
- VCG – Vojska Crne Gore
- NATO – Sjeveroatlantski savez
- OEBS - Organizacija za evropsku bezbjednost i saradnju
- UNDP - Program Ujedinjenih nacija za razvoja
- R - Realizovano
- D - Djelimično realizovano
- N - Nerealizovano

REZIME

Plan aktivnosti za postizanje rodne ravnopravnosti u Crnoj Gori 2017 – 2021 (u dalje tekstu: PAPRR), treći po redu razvojni dokument za implementaciju politike rodne ravnopravnosti u Crnoj Gor, zasnovan je na međunarodnom i domaćem pravnom okviru koji tretira problematiku rodne ravnopravnosti.

U sklopu PAPRR -a se kreiraju dvogodišnji programi sprovođenja, te je u skladu sa tim, PAPRR 2017-2021 sa Programom sprovođenja za 2017 – 2018 godinu usvojen marta 2017. godine.

Uspješna realizacija PAPRR-a zahtijeva saradnju i koordinaciju Ministarstva za ljudska i manjinska prava, odnosno Odjeljenja za poslove rodne ravnopravnosti, sa svim ministarstavima, organima državne uprave, Skupštinom Crne Gore, javnim ustanovama, organima lokalne samouprave i organima lokalne uprave i civilnim sektorom.

Naime, Zakon o rodnoj ravnopravnosti propisuje da su svi državni organi, organi državne uprave i lokalne samouprave, javne ustanove, javna preduzeća i druga pravna lica koja vrše javna ovlaštenja, kao i privredna društva, druga pravna lica i preduzetnici/ce dužni da, radi postizanja rodne ravnopravnosti, u svim fazama planiranja, donošenja i sprovođenja odluka, kao i preduzimanja aktivnosti iz svoje nadležnosti ocjenjuju i vrednuju uticaj tih odluka i aktivnosti na položaj žena i muškaraca.

U skladu sa gore navedenim, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, Odbor za rodnu ravnopravnost Skupštine Crne Gore i institucija Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore, uz kontakt osobe iz svih relevantnih institucija, su u obavezi da obavljaju poslove u vezi sa postizanjem rodne ravnopravnosti, na nacionalnom i lokalnom nivou, svojim aktivnostima značajno unaprijedili sprovođenje politike rodne ravnopravnosti. Osim navedenih, takođe je i djelovanje relevantnih institucija, prepoznatih kao nosioci aktivnosti, kako na nacionalnom, tako i lokalnom nivou, doprinijelo značajnom poboljšanju položaja žena u različitim segmentima i oblastima društva.

U sprovođenju aktivnosti Programa sprovođenja, podrška je data i od strane međunarodnih organizacija – Kancelarije UNDP-a i Misije OEBS-a u Crnoj Gori, koje su kao partnerske organizacije pružale i finansijsku i tehničku pomoć za realizaciju aktivnosti predviđenih planom. U sprovođenju aktivnosti finansijsku podršku je pružila i Delegacija Evropske Unije u Crnoj Gori.

NVO sektor je imao značajnu ulogu u sprovođenju aktivnosti, kako kroz svoje samostalne projekte, tako i kroz učešće u zajedničkim projektima i kampanjama.

Izvještaj o sprovođenju Plana aktivnosti za postizanje rodne ravnopravnosti za 2018. ukazuje na stepen unapređenja zakonodavnih i institucionalnih mehanizama, kako na

nacionalnom tako i na lokalnom nivou, kao i na značajne pomake u 3 prioritetne oblasti: politička participacija, ekonomsko osnaživanje i borba protiv nasilja nad ženama.

Tokom izvještajnog perioda, sprovedene su brojne kampanje i edukacije u cilju podizanja svijesti o važnosti pitanja rodne ravnopravnosti i jednakih mogućnosti i implementacije Zakona o rodnoj ravnopravnosti. Kroz ove aktivnosti obuhvaćen je veliki broj direktnih aktera koji se bave pitanjem rodne ravnopravnosti. U fokusu djelovanja su aktivnosti koje su se posebno odnosile na edukaciju i promociju u vezi sa domaćim i međunarodnim antidiskriminacionim zakonodavstvom, veće političke participacije žena, boljeg ekonomskog položaja žena, te borbe protiv svih oblika nasilja.

U nastavku slijedi pregled najuspješnijih rezultata:

U okviru Projekta „Podrška anti-diskriminacionim i politikama rodne ravnopravnosti“ koji realizuju partnerski Ministarstvo za ljudska i manjinska prava i Kancelarija UNDP-a u Crnoj Gori, uz finansijsku podršku Delegacije Evropske unije u Crnoj Gori, sprovedena je kvalitativna analiza medija kojom je utvrđeno u kojoj mjeri postoji rodna perspektiva u izvještavanju crnogorskih medija, koji predstavljaju važan i mehanizam u osvjetljavanju neravnopravnosti i diskriminacije sa kojom se žene suočavaju. Rodna perspektiva u medijskim sadržajima predstavlja poseban izazov posebno za kontinuirano uključivanje novinara/ki i medija u edukacije u kojima bi se dalo na značaju koliko je važno da upravo oni budu nosioci/teljke društvenih promjena u ostvarivanju ravnopravnosti u društvu.

U okviru istog projekta pitanje nasilja u porodici je temeljno analizirano sa ciljem mapiranja sistemskih problema i identifikovanja mogućnosti za dalji razvoj kapaciteta u institucijama i postizanje jedinstvenog dogovora o ustanovljavanju „multi-institucionalnog odgovora“ i među-institucionalne saradnje u zaštiti žrtava nasilja u skladu sa Istanbulskom konvencijom i reformisanim modelom rada u sistemu socijalne zaštite. Sprovedeno istraživanje o prevalenci nasilja, kao i o percepcijama profesionalaca unutar institucija o ovom fenomenu poslužili su kao dobra osnova za detaljno promišljanje o neophodnim aktivnostima na edukacijama unutar institucija ali i detaljnom modelu međuinstitucionalne saradnje pretočenu u Protokol o postupanju koji su potpisali ministri svih relevantnih ministarstava u Vladi Crne Gore (Ministarstvo rada i socijalnog staranja, Ministarstvo unutrašnjih poslova, Ministarstvo obrazovanja, Ministarstvo pravde, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, Ministarstvo zdravlja) kao i Vrhovni sud, Viši sud u za prekršaje, Vrhovno tužilaštvo, Zaštitnik ljudskih prava, Agencija za elektronske medije.

Protokol predstavlja važnu prekretnicu u načinu rada sa žrtvama nasilja, uvodeći važne novitete koji uključuju preventivne mjere, multi-disciplinarni odgovor, poštovanje principa na kojima počiva Istanbulska konvencija i snažnije uvezivanje sa ženskim nevladinim organizacijama. Takođe, u okviru pregovaračkog poglavlja 23. za pristupanje EU planirano je usvajanje Protokola koji će između ostalog omogućiti sistematičnije

prikupljanje podataka, omogućiti sačinjavanje jedinstvene baze podataka i sprovođenje Istanbulske konvencije. Trenutno je u izradi nadogradnja softvera koja će omogućiti inter-operabilnost sistema u policiji i pri centrima za sovijalni rad te time osigurati elektronsku razmjenu podataka o svim žrtvama i počiniocima nasilja. Dosledna primjena Protokola o postupanju, te ažurno punjenje baze podataka predstavlja ključni izazov u daljem radu na ovom polju.

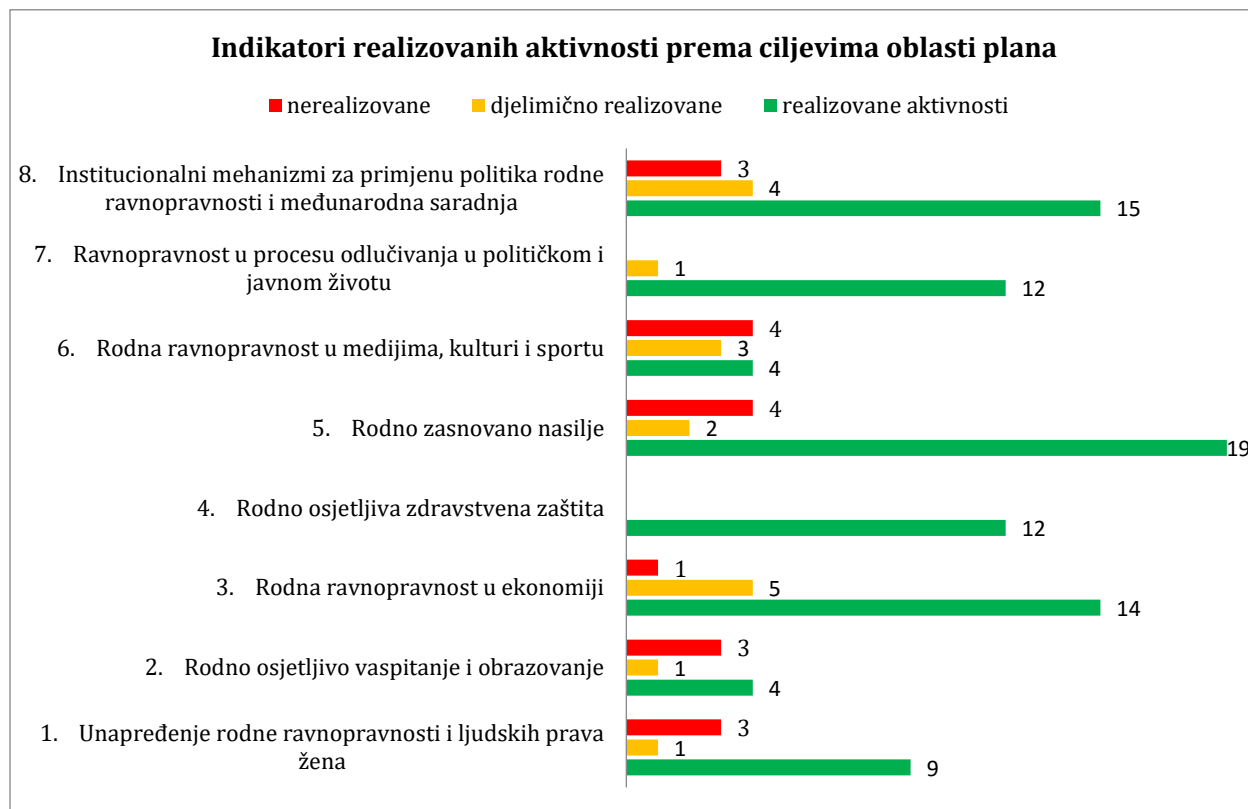
Najizazovnije polje rada u oblasti rodne ravnopravnosti jeste ono koje se odnosi na težnju da se promjeni odnos moći i zahtijeva puno strateških napora na duži period kako bi se došlo do stvarnih promjena. Stoga, projekat „Podrška anti-diskriminacionim i politikama rodne ravnopravnosti“ koji realizuju partnerski Ministarstvo za ljudska i manjinska prava i Kancelarija UNDP-a u Crnoj Gori, uz finansijsku podršku Delegacije Evropske unije u Crnoj Gori, usmjerio je svoj rad na: a) poboljšanje zakonodavnog okvira (uvođenje kvota u Zakon o izborima); b) izgradnja kapaciteta žena u partijama kroz obuku trenerica, i c) među-partijsko umrežavanje i izgradnja mreža na specifičnim pitanjima koja proističu iz našeg prethodnog rada sa ženama u politici.

Uprkos nepovoljnom političkom kontekstu i činjenici da su opozicione partije bojkotovale rad Skupštini Crne Gore „Ženska politička mreža“ u čijem radu učestvuju predstavnice svih političkih partija, i iz opozicionih i vladajućih partija, kreirala je javnu kampanju zagovaranja sa jasnim političkim zahtjevima za izmjenu seta zakona i sprovede brojne intervencije na nivou politika na lokalnom nivou. Zahvaljujući svom političkom uticaju, Ženska politička mreža je uspješno ostvarila nekoliko važnih strateških koraka uključujući razgovore sa kompletnim političkim rukovodstvom zemlje i političkih partija u Crnoj Gori, ostavila društvenu vidljivost i pitanje položaja žena stavila u centar pažnje crnogorske javnosti.

Ženska politička mreža je u proteklom dvogodišnjem periodu uspjela da: a) Izmijeni definiciju silovanja u Krivičnom zakoniku Crne Gore kako bi se ista uskladila sa Istanbulsom konvencijom; b) dobije podršku od najvećeg broja rukovodstava političkih partija da se uvede kvota od 40% za žene u izbornom zakonodavstvu, kao i za opredjeljivanje finansijskih sredstava za ženske partijske grupe; c) izborile da u 13 opština u svojim budžetima za 2019. opredijele 144.000,00 € za preduzetnice i da osiguraju mjere podrške preduzetnicama od strane lokalnih institucija, d) dobile obećanje od najviših Vladinih zvaničnika da se predloži set amandmana na zakone koji regulišu nasilje nad ženama kako bi se isti uskladili sa Istanbulsom konvencijom. U veoma kompleksnom političkom ambijentu kada se opozicioni bojkot nastavlja, Ženska politička mreža će nastaviti da pronalazi modele da zacrtane ciljeve i ostvari.

Važno je istaći da su aktivnosti planirane Programom sprovođenja PAPRR-a za 2018. godinu realizovane u mjeri većoj od očekivane i većoj u odnosu na prethodnu godinu.

Komisija za praćenje Plana aktivnosti za postizanje rodne ravnopravnosti, sastavljena od predstavnika/ca ministarstava, kao i relevantnih nevladinih organizacija, na sjednici održanoj 18. marta 2019. godine, razmotrila predmetni Izvještaj i saglasila se da se predloženi tekst uputi Vladi na usvajanje.

Iz ovog izvještaja se može zaključiti da su oblasti obrazovanja, kulture, sporta i medija, i prema navedenim indikatorima, još uvijek oblasti u kojima rodna ravnopravnost nije našla mjesto koje joj pripada, te je i to prostor za buduće planove i konkretne aktivnosti

ZAKLJUČCI I PREPORUKE

S obzirom na ostvarene rezultate u oblasti rodne ravnopravnosti u proteklom periodu, kao i činjenicu da je i u međunarodnim dokumentima i komunikaciji sa međunarodnim akterima istaknuto da Crna Gora ima najbolji indeks uspješnosti u ovoj oblasti u regionu, važno je istaći da je neophodno dalje nastaviti sa implementacijom politike rodne ravnopravnosti na svim nivoima, odnosno intenzivirati proces spovođenja i praćenja PAPRR i drugih strateških dokumenata koji tretiraju politiku rodne ravnopravnosti.

Ostaje značajan prostor za rad sa institucijama državnog nivoa (u znatno većoj mjeri nego lokalni nivo, što jeste rezultat višegodišnjeg rada sa svim lokalnim nivoima, kao na izradi strateških okvira, pripremi i pomoći konkretnih aktivnosti koje pomažu uspostavljanju rodnog balansa i umenjenju diskriminacije po osnovu pola, a naročito ističemo kvalitetano izvještavanje iz najvećeg broja opština) na osvjetljavanju značaja tema iz

oblasti rodne ravnopravnosti. Naime, diskusije na različitim skupovima državnog ili međunarodnog nivoa, pokazuju da su državne institucije uradile na ovom polju mnogo više nego što predstave u izvještaju koji pripremamo svake godine. Ovaj stav se odnosi najviše na dio izvještavanja, koje je neophodno unaprijediti, tim više što je jasno da postoje vrlo konkretne aktivnosti koje se tiču rodne ravnopravnosti. Neke izvještaje uopšte i ne dobijemo.

Izvještaj za 2018. godinu je pokazao da je jedan dio mjera ostao nerealizovan usled nedostatka finansijskih, ljudskih i tehničkih kapaciteta.

Podaci predstavljeni u dokumenta, pokazuju da je neophodno preduzimati dalje strateške mjere za osiguranje sprovođenja strateških ciljeva postavljenih PAPRR-om-

U vezi sa tim neophodno je preduzimati mjere za povećanje efikasnosti izgradnje kapaciteta institucija u cilju sprovođenja I izvještavanja o aktivnostima iz oblasti rodne ravnopravnosti.

Generalni zaključak je da možemo biti zadovoljni stepenom i kvalitetom realizacije planiranih mjera i aktivnosti PAPRR-a za 2018. godinu.

Preporuke:

- Nastaviti sa jačanjem kapaciteta zaposlenih u svim relevantnim institucijama za realizaciju efikasnih i koordinisanih mjera za sprovođenje politike rodne ravnopravnosti u skladu sa Zakonom o rodnoj ravnopravnosti;
- Obezbijediti više sredstava u Zakonu o budžetu Crne Gore, odnosno budžetima institucija nadležnih za ostvarivanje aktivnosti utvđenih PAPRR-om;
- U kontinuitetu podizati nivo informisanosti i razumijevanja zaposlenih u javnoj upravi o važnosti sprovođenja principa rodne ravnopravnosti kroz različite vrste obuka;
- Primijeniti jedinstveni standardizovani sistem za prikupljanje podataka o rezultatima i redovno praćenje mjera iz PAPRR-a shodno datim indikatorima i sprovoditi obuke u cilju pobošljanja izvještavanja.
- Svi subjekti koji su učestvovali u izradi ovog izvještaja trebalo bi da više pažnje obrate na opis indikatora, što nam je od ključne važnosti za evaluaciju ovog, trećeg po redu, Plana aktivnosti 2017-2021, a koja će prethoditi izradi narednog Plana.

1. UNAPREĐENJE RODNE RAVNOPRAVNOSTI I LJUDSKIH PRAVA ŽENA

Strateški cilj: Uspostavljanje društva jednakih mogućnosti i eliminisanje svih oblika diskriminacije po osnovu pola i roda

Aktivnosti	Nosioci aktivnosti u saradnji partnerima	Vremenski okvir	Indikatori	Realizovano:	Iznos utrošenih sredstava i izvor finansiranja	Procjena statusa realizacije i preporuka za naredni period sprovođenja
Cilj 1.1: Načelo rodne ravnopravnosti integrisano u izradu i primjenu svih nacionalnih politika (programa i strategija) i djelovanja državnih tijela Indikator (pokazatelj) efekta: Broj i % državnih tijela koja adekvatno sprovode Zakon o rodnoj ravnopravnosti i nacionalnih politika u čiju izradu je uključena rodna komponenta.						
1.1.1. Osigurati da se prilikom izrade svih nacionalnih politika (strategija, akcionih planova) uključi komponenta rodne ravnopravnosti	Odbor RR, sva ministarstva i organi državne uprave u saradnji sa MLJMP, Savjetom za RR	Kontinuirano 2017 - 2018. god	- Broj i % nacionalnih politika u čiju izradu je uključena i rodna studija i imaju orodnjene indikatore. Najmanje 10 zakona i strateških dokumenata imaju uključene	Skupština Crne Gore Skupština Crne Gore – Odbor za rodnu ravnopravnost razmatra nacionalne politike (strategija, akcionih planova) u oblasti rodne ravnopravnosti. Ministarstvo za ljudska i manjinska prava Ministarstvo za ljudska i manjinska prava daje mišljenja prilikom izrade dokumenata (strategija, akcionih planova) o uključenosti komponente rodne ravnopravnosti. U 2018. godini, data su mišljenja na sledeća dokumenta: Zakon o državnim službenicima i namještenicima, Zakon o međunarodnoj razvojnoj saradnji i upućivanju međunarodne humanitarne pomoći, Zakon saradnji Crne Gore sa dijasporom – iseljenicima, Zakon o državnoj upravi, Strategiju mikro, malih i srednjih preduzeća u Crnoj Gori sa Akcionim planom za 2019. godinu, Akcioni plan za 2019. Strategije ženskog preduzetništva 2015-2020, na lokalne akcione	Redovna budžetska sredstva	R

			principe rodne ravnopravnosti	planove za rodnu ravnopravnost, Zakon o elektronskoj upravi, Zakon o lokalnoj samoupravi. F Ministarstvo je takođe dalo mišljenje na nacrtu Zakona o radu, Zakona o medijima i predstavnici/e ovog ministarstva su članovi/ce radnih grupa za izradu ovih zakona. U 2018. Ministarstvo je formiralo Radnu grupu za izradu Predloga zakona o životnom partnerstvu. Vlada Crne Gore je utvrdila pomenuti Predlog zakona o životnom partnerstvu na sjednici u decembru 2018, te se isti trenutno nalazi u skupštinskoj proceduri. Služba Predsjednika Crne Gore Zaposleni/e u Kabinetu i u Službi Predsjednika Crne Gore su upoznati/e sa Zakonom o rodnoj ravnopravnosti ("Službeni list CG, br.35/15"), odnosno članom 13a, kojim je propisana upotreba rodno senzitivnog jezika u aktima o zasnivanju radnog odnosa i svim aktima u vezi sa tim (imenovanja, postavljenja, radna mjesta, zanimanja, zvanja, funkcije i sl.). Takođe su upoznati/e i sa kaznenim odredbama 33 i 33a Zakona o rodnoj ravnopravnosti ("Službeni list CG, br 35/15"). Kancelarija za evropske integracije Vlada je 27. XII 2018. donijela Strategiju informisanja javnosti o pristupanju Crne Gore EU 2019 – 2022, koja sadrži rodnu komponentu. Akti koje priprema Kancelarija za evropske integracije (odluke o Radnim grupama za pripremu i vođenje pregovora, poslovnici o radu radnih grupa za pripremu i vođenje pregovora, ključne forme kada je u pitanju izvještavanje ka Evropskoj komisiji), takođe su zasnovani na rodno senzitivnom jeziku. Zavod za zapošljavanje Crne Gore Strateški okvir politike zapošljavanja definisan je <u>Nacionalnom strategijom zapošljavanja i razvoja ljudskih resursa za period 2016. - 2020.</u> koja uključuje		
--	--	--	--------------------------------------	--	--	--

				komponentu rodne ravnopravnosti. Jedan od ciljeva u okviru prvog prioriteta odnosi se na povećanje efikasnosti mjera aktivne politike zapošljavanja sa posebnim naglaskom na mlade, žene i dugoročno nezaposlena lica. <u>Strategija za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana za period 2016. – 2020.</u> usklađena je sa Evropskim okvirom za nacionalne strategije za integraciju Roma, koji preporučuje da socijalna inkluzija Roma i Egipćana, pored ostalog, uključuje »uvažavanje rodni pitanja«. Posebna pažnja je u Strategiji je posvećena Romima i Egipćanima u dječijem uzrastu i ženama, kao kategorijama koje su Evropskim okvirom za nacionalne strategije za integraciju Roma identifikovane kao one grupe koje su na marginama margine. Mjere koje su predložene u ovom pravcu su posebno dizajnirane na rješavanje problematike u sferi zdravstvene zaštite i obrazovanja. <u>Nacionalna Strategija za mlade 2017. – 2021.</u> zasniva se na načelima: jednakosti, volonterizma, solidarnosti, dobrovoljnosti, partnerstva, sposobnosti i naučnim saznanjima radi dobrovoljnog učešća mladih u svim oblastima društvenog života, u skladu sa sopstvenim izborom. Svi mladi jednaki su u ostvarivanju prava, bez obzira na: nacionalnu pripadnost, rasu, pol, jezik, vjeru, društveno porijeklo i imovinsko stanje, članstvo u političkim, sindikalnim i drugim organizacijama, invaliditet, zdravstveno stanje, fizički izgled, seksualnu orijentaciju, rodni identitet i drugo lično svojstvo. Opština Herceg Novi Komponenta rodne ravnopravnosti je uključena u svim Odlukama, Akcionim planovima, pravilnicima, aktima o zasnivanju radnog odnosa, odnosno ugovoru o radu, aktima o izboru, imenovanju, odnosno postavljenju, aktima o izboru u akademska zvanja, aktima o raspoređivanju, svim nazivima radnih mjesta, zanimanja, zvanja i funkcija.		
--	--	--	--	--	--	--

1.1.2. Uraditi monitoring izvještaj o sprovođenju Zakona o rodnoj ravnopravnosti u dijelu upotrebe rodno senzitivnog jezika u dokumentima državnih organa i medija.	MLJMP, MKU u saradnji sa ministarstvima i organi državne uprave, Agencijom za elektronske medije, organizacijama civilnog društva	2018. god	- Izrađen monitoring izvještaj koji obuhvata: - Stepen upotrebe rodno senzitivnog jezika u dokumentima državnih organa i medijima. - Broj prijava podnijetih protiv pravnih lica za nepoštovanje odredbi Zakona o RR koje regulišu oblast upotrebe rodno senzitivnog jezika. - Pripremljene preporuke za unapređenje stanja i dostavljene organima i medijima obuhvaćenim analizom, kao i široj javnosti.	Ministarstvo kulture Realizovano pri izradi zakona i pravilnika. Ministarstvo prosvete Sve javne isprave, strateška dokumenta, i druga dokumenta su rodno senzitivna ili su upodobljene sa rodno senzitivnim jezikom, ali nijesu izvršena istraživanja koja su predviđena indikatorima. Uprava za javne nabavke U dokumentima Uprave za javne nabavke zastupljena je upotreba rodno senzitivnog jezika. Opština Herceg Novi Član 13 a Zakona o rodnoj ravnopravnosti („Sl.list RCG“ br.46/07, „ Sl list CG“, br 73/10, 40/11 i 35/15) propisuje da su „ Organi, mediji, privredna društva, druga pravna lica i preduzetnici/e dužni da u svom radu koriste rodno osjetljivi jezik i da u aktima o zasnivanju radnog odnosa, odnosno ugovoru o radu, aktima o izboru, imenovanju, odnosno postavljenju, kao i u aktima o izboru u akademska zvanja, aktima o raspoređivanju i drugim aktima kojima se odlučuje o pravima i obavezama zaposlenih i drugim javnim ispravama i evidencijama, sve nazive radnih mjesta, zanimanja, zvanja i funkcija izražavaju u prirodnom rodu (muškom ili ženskom) lica na koje se ovi akti odnose. Nepoštovanje ove obaveze sankcionisano je u članu 33 a, stav 1, tačka 1 Zakona. Poštovanje ovih odredbi Zakona o rodnoj ravnopravnosti koje regulišu oblast upotrebe rodno senzitivnog jezika istaknuto je u Obavještenju koje je proslijeđeno svim državnim organima na lokalnom nivou, kao i oglasnoj tabli i sajtu Opštine Herceg Novi. Opština Pljevlja Kancelarija za rodnu ravnopravnost i saradnju sa NVO je dostavila akt svim organima uprave opštine Pljevlja, javnim preduzećima i ustanovama, o obavezi da u svom	Redovna budžetska sredstva	NR Odložena izrada ovog istraživanja za 2019. godinu.
---	---	-----------	---	--	-----------------------------------	---

			Nije sprovedeno istraživanje o primjeni Zakona o rodnoj ravnopravnosti.	radu koriste rodno osjetljivi jezik i da u aktima o zasnivanju radnog odnosa, odnosno ugovoru o radu, aktima o izboru, imenovanju, odnosno postavljenju, kao i u aktima o izboru u akademska zvanja, aktima o raspoređivanju i drugim aktima kojima se odlučuje o pravima i obavezama zaposlenih i drugim javnim ispravama i evidencijama, sve nazive radnih mjesta, zanimanja, zvanja i funkcija izražavaju u prirodnom rodu (muškom ili ženskom) lica na koje se ovi akti odnose. U svim aktima o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta organa uprave opštine korišten je rodno osjetljivi jezik, kao i u aktima o zasnivanju radnog odnosa.		
Cilj 1.2: Dosljedno sprovođenje međunarodnih instrumenata za rodnu ravnopravnost a posebno zaštitu ljudskih prava žena Indikator (pokazatelj) efekta: Sve relevantne institucije sprovode i redovno izvještavaju Vladu i međunarodne organizacije o sprovođenju međunarodnih instrumenata za rodnu ravnopravnost a posebno zaštitu ljudskih prava žena.						
1.2.1. Redovno izvještavati međunarodne organizacije o sprovođenju međunarodnih instrumenata za zaštitu ljudskih prava žena, uključujući CEDAW, Istanbulsku Konvenciju	KEI (ranije MEP), MRSS, MLJMP, Odbor RR u saradnji sa ministarstvima i organima države - uprave, organi lokalne samouprave, institucijom Ombudsmana, organizacijama civilnog društva	2017 – 2018. god	- Broj i vrsta izvještaja za međunarodne organizacije pripremljenih i usvojenih na Vladi. - Pripremljen i usvojeni redovni izvještaji sprovođenju međunarodnih instrumenata. 3 nacionalna izvještaja: ➤ UPR	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava Na 38. sesiji Savjeta za ljudska prava, u Ženevi, usvojen je konačni Izvještaj o stanju ljudskih prava u Crnoj Gori u okviru mehanizma Opšteg periodičnog pregleda Savjeta za ljudska prava (UPR), koji je uspješno prezentovan u januaru ove godine dao je prikaz ostvarenog napretka, izazova i obaveza Crne Gore na planu daljeg jačanja sistema zaštite i poštovanja ljudskih prava i sloboda. Nakon interaktivne diskusije u okviru pomenute prezentacije, Crna Gora je prihvatila implementaciju 159 preporuka, od kojih se 22 preporuke odnose na unapređenje ljudskih prava žena ili 15%. U Ženevi, u avgustu 2018, tokom zasijedanja Komiteta UN za eliminaciju rasne diskriminacije predstavljen je Izvještaj o ostvarivanju Konvencije o eliminaciji svih oblika rasne diskriminacije u Crnoj Gori koji je sadržao i informacije o implementaciji politike rodne ravnopravnosti.	Redovna budžetska sredstva	R

			➤ CERD ➤ GREVIO	Ministarstvo rada i socijalnog staranja GREVIO Komitet objavio je Izvještaj o procjeni zakonodavnih i drugih mjera kojima se primjenjuju odredbe Konvencije Savjeta Evrope o sprečavanju i suzbijanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici (Istanbulska konvencija) sa preporukama 15. oktobra 2018. godine. Ovaj izvještaj daje procjenu sprovedenih mjera koje su preduzele nacionalne vlasti u Crnoj Gori s obzirom na sve aspekte Konvencije Savjeta Evrope o sprečavanju i suzbijanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici. Izvještaj sadrži 44 preporuke za brojne institucije na nacionalnom nivou. Skupština Crne Gore Odbor za rodnu ravnopravnost direktno ne izvještava međunarodne organizacije o sprovođenju međunarodnih instrumenata za zaštitu ljudskih prava žena, uključujući CEDAW, Istanbulsku Konvenciju, ali Odbor na upit svih zainteresovanih institucija koje pripremaju izvještaje daje podatke koje ima. Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore Služba Zaštitnika redovno izvještava međunarodne organizacije o sprovođenju međunarodnih instrumenata za zaštitu ljudskih prava žena. Služba Predsjednika Crne Gore Zaposleni/e u Kabinetu i Službi Predsjednika Crne Gore su upoznati/e sa Konvencijom o eliminisanju svih oblika diskriminacije žena (CEDAW) i Opcionim protokolom (OP) kao i sa Konvencijom Savjeta Evrope o sprječavanju i suzbijanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici (Istanbulska konvencija) koja je stupila na snagu 1. avgusta 2014. godine. Kancelarija za evropske integracije Crna Gora, posredstvom Kancelarije za evropske integracije (KEI), u saradnji sa resornim ministarstvima, kroz izradu priloga izvještaju EK o Crnoj Gori dva puta godišnje informiše Evropsku komisiju o realizovanim		
--	--	--	--	--	--	--

			aktivnostima u dijelu političkih i ekonomskih kriterijuma, kao i po pregovaračkim poglavljima pravne tekovine EU. Posljednja dva priloga za Izvještaj su usvojena 1. II 2018. i 8. XI 2018. i dostavljena EK. Takođe, KEI, u saradnji s resornim ministarstvima dostavlja EK polugodišnje izvještaje o realizaciji Akcionog plana za poglavlje 23 – Pravosuđe i temeljna prava. U polugodišnjim izvještajima se daje osvrt na sprovođenje međunarodnih instrumenata za zaštitu ljudskih prava žena, uključujući CEDAW i Istanbulsku konvenciju. Posljednji polugodišnji izvještaji o realizaciji AP23 su usvojeni 26. VII 2018. i 31. I 2019. i dostavljaju se EK po redovnoj proceduri. Opština Herceg Novi - Ne izveštavamo međunarodne odgancije o sprovođenju međunarodnih instrumenata za zaštitu ljudskih prava žena. Dostavljamo odgovore Ministarstvu za ljudska i manjinska prava – Odjeljenje za rodnu ravnopravnost, kao i svim drugim institucijama na njihov zahtjev. Opština Pljevlja Pripremljen i poslat izvještaj Ministarstvu za ljudska i manjinska prava. NVO “Sigurna ženska kuća” Grupa eksperata Savjeta Evrope za borbu protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici - GREVIO objavila je prvi izvještaj o procjeni stanja u Crnoj Gori kada je u pitanju primjena Konvencija Savjeta Evrope o sprječavanju i suzbijanju nasilja prema ženama i nasilja u porodici, poznatija kao Istanbulska konvencija (dostupno na https://rm.coe.int/grevio-report-montenegro/16808e5614). Nakon objavljivanja izvještaja ženske nevladine organizacije su uputile saopštenje za javnost sa zahtjevom da Vlada Crne Gore pristupi intenzivnoj promociji i afirmaciji GREVIO preporuka među institucijama nadležnim za sprovođenje Istanbulske konvencije i da posvećeno radi	Redovna budžetska sredstva NVO SŽK: Izvor finansiranja: UNDP Montenegro je obezbijedio sredstva za prevođenje izvještaja.	
--	--	--	--	--	--

				na njihovoj realizaciji, uz obavezno obezbjeđivanje dovoljnih ljudskih i materijalnih resursa. (dostupno na http://www.potpisujem.org/cg/2614/saopstenje-za-javnost-nvo-povodom-objavljivanja-prvog-izvjestaja-grevio-o-primjeni-istanbulske-konvencije-u-crnoj-gori) Sigurna ženska kuća je promovisala pomenuti izvještaj kroz zagovaračke aktivnosti.		
1.2.2. Organizovanje konsultativnih i kontrolnih saslušanja na temu o primjenih međunarodnih konvencija i preporuka.	Skupština, tj. nadležni odbori u saradnji sa Odborom RR	Kontinuirano 2017 - 2018. god	-Broj organizovanih konsultativnih i kontrolnih saslušanja na temu o primjenih međunarodnih konvencija i preporuka na godišnjem nivou. 1 konsultativno saslušanje	Skupština Crne Gore Odbor za rodnu ravnopravnost na 21. sjednici održao je konsultativno saslušanje Pavla Radulovića, ministra održivog razvoja i turizma, na temu „Praćenje sprovođenja Nacionalne strategije održivog razvoja do 2030 godine, u skladu sa Ciljem 5. Strategije održivog razvoja Generalne Skupštine UN-a iz 2015. godine“, 20. jula 2018. godine.	Redovna budžetska sredstva	R
1.2.3. Unapređenje nacionalnog okvira shodno ratifikovanim međunarodnim dokumentima i preporukama (poput Istanbulske Konvencije i GREVIO preporuka i sl).	MLJMP, MRSS, MPA i dr. ministarstvima u saradnji sa Skupštinom Crne Gore	Kontinuirano 2017 - 2018. god	- Broj amandmana kojim se usklađuje nacionalno zakonodavstvo sa međunarodnim konvencijama. 1 amandman na CEDAW konvenciju	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava Ministarstvo za ljudska i manjinska prava je pripremilo tekst Predloga zakona o potvrđivanju Amandmana na član 20 stav 1 Konvencije o eliminisanju svih oblika diskriminacije žena, koji je usvojen na sjednici Skupštine Crne Gore aprila 2018. godine. Skupština Crne Gore Odbor za rodnu ravnopravnost Skupštine Crne Gore, na 15. sjednici, održanoj 25. aprila 2018.godine, razmotrio je i podržao Predlog zakona o potvrđivanju Amandmana na član 20 stav 1 Konvencije o eliminisanju svih oblika diskriminacije žena i predložio Odboru za međunarodne odnose i iseljenika, kao matičnom odboru, da predloži Skupštini da usvoji ovaj predlog zakona. Na Šestoj sjednici Prvog redovnog (proljećnjeg) zasijedanja u	Redovna budžetska sredstva	R

				2018 godini Skupštine Crne Gore 26. saziva, održane 27. aprila 2018. Godine usvojen je Predlog zakona o potvrđivanju Amandmana na član 20 stav 1 Konvencije o eliminisanju svih oblika diskriminacije žena.		
1.2.4. Organizovati promociju ženskih ljudskih prava i istorije ženskog pokreta poput Međunarodni dan žena 8. mart i sl.	MLJMP, Odbor RR, lokalne kancelarije za rodnu ravnopravnost u saradnji sa ministarstvima i organima državne uprave, organima lokalne samouprave, organizacijama civilnog društva	I kvartal 2017. god. I kvartal 2018. god.	- Broj i vrsta događaja organizovanih u cilju promocije 8. marta kao dana obilježavanja ženskih ljudskih prava i istorije Ženskog pokreta. 1 događaj na nacionalnom nivou u organizaciji Odbora za rodnu ravnopravnost i više događaja u lokalnim samaoupravama	Skupština Crne Gore Odbor za rodnu ravnopravnost Skupštine Crne Gore, organizovao je 7.marta 2018.godine Osmo zasijedanje Ženskog parlamenta, uoči Međunarodnog dana žena, u cilju promovisanja ženskih ljudskih prava u Crnoj Gori. Članovi i predstavnici/e Vlade Crne Gore odgovarali su na pitanja predstavnica ženskih asocijacija parlamentarnih partija i civilnog društva. Odbor za rodnu ravnopravnost Skupštine Crne Gore, na 24. sjednici održanoj 6.decembra 2018. godine, obilježio je 75 godina političke participacije žena u Crnoj Gori, tačnije datum kada je 5-6. decembra 1943. godine, u Kolašinu održan Prvi kongres AFŽ-a Crne Gore i Boke. Sjednici Odbora prisustvovali/e su: zamjenica generalnog sekretara Skupštine Crne Gore, koordinatorke za rodnu ravnopravnost u ministarstvima, predstavnice civilnog sektora i predstavnice Udruženja studenata Pravnog fakulteta "ADAMAS". Opština Nikšić Povodom međunarodnog dana žena 8. marta upriličeno je Pjesničko veče „Osam pjesnikinja za Osmi mart“. Organizatori ovog događaja su Književna zajednica „Vladimir Mijušković“, Književni klub „Poenta poetika“, JU „Zahumlje“ i JU Narodna biblioteka „Njegoš“ a u okviru Nikšićke kulturne scene 2018. Opština Bijelo Polje Povodom obilježavanja 8. marta Međunarodnog dana žena, održan okrugli sto u cilju implementacije LAP za rodnu ravnopravnosti i postavljenih ciljeva iz oblasti. Učestvovali su predstavnici lokalne samouprave, članovi Multidisciplinarnog tima iz Centra za soc. rad koji se bave ovom problematikom, inspektorka iz policije,	Redovna budžetska sredstva	R

				predsjednik Suda za prekršaje, predstavnici NVO, opštinske kancelarije za besplatnu pravnu pomoć, medija. Opština Pljevlja Povodom 8. Marta – Međunarodnog dana žena organizovan je sajam ženskog stvaralaštva u kome je učestvovalo 28 žena. Opština Žabljak Povodom 8. Marta Međunarodnog dana žena na nivou lokalne samouprave imamo određena okupljanja, koja se praktikuju i u drugim institucijama, privrednim subjektima i sl.		
1.2.5. Publikovanje i promovisanje međunarodnih konvencija u oblasti rodne ravnopravnosti (Pekinške, Istanbulske Konvencije, CEDAW itd)	MLJMP u saradnji sa organizacijama civilnog društva	2018. god.	- Broj događaja; - Tiraž štampanih izdanja.	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava Na sajtu MLJMP postavljena je publikacija CEDAW i redovno se postavljaju međunarodna dokumenta čije je praćenje u nadležnosti MLJMP.	Redovna budžetska sredstva	DR
Cilj 1.3: Osigurana primjena antidiskriminacionog zakonodavstva uz procjenu učinka, kvaliteta i stepena primjene zakonskih propisa <u>Indikator (pokazatelj) efekta:</u> - Broj predmeta po osnovu diskriminacije po osnovu pola i roda <i>Povećan je broj riješenih slučajeva na godišnjem nivou prijavljenih po ovom osnovu ili drugim osnovama iz Zakona o rodnoj ravnopravnosti.</i>						
1.3.1. Organizovati nacionalnu kampanju upoznavanja	MLJMP u saradnji sa lokalnim samoupravama, Ombudsmanom,	Jednom godišnje	- Organizovana minimum jedna sedmodnevna kampanja godišnje.	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava Realizovana je medijska kampanja o zabrani diskriminacije i afirmaciji antidiskriminatornog ponašanja, za 2018. godinu, pod sloganom „Svi zajedno za jednakost“. Kampanja je imala za cilj podizanje nivoa svijesti opšte populacije prema diskriminaciji, stvaranje	MLJMP: 15.000,00 €	R

javnosti sa mehanizmima zaštite od rodno zasnovane diskriminacije.	Odborom RR		- Broj medijskih nastupa. - Broj događaja. - Vrsta i broj distribuiranog materijala. -60 dana emitovanja na RTCG; TV stanica Nikšić; - - radio džingla na RCG 4 radija (BP, UL, KO I NK) 10 000 flajera + 1000 flajera za potrebe MLJMP i isti su na Brajevom pismu 20 bilborda 3 događaja usmjerana u pravcu podizanja svijesti javnosti o mehanizmiima	tolerantnog okruženja i senzibilisanja javnosti posebno prema najranjivijim društvenim grupama uključujući žene i djecu. Medijska kampanja, na crnogorskom i albanskom jeziku, trajala je 60 dana i obuhvatila: emitovanje TV-spota na nacionalnoj (RTCG) i na jednoj lokalnoj TV stanici (TV Nikšić), emitovanje radijskog džingla na radiju Crne Gore i na četiri lokalne radio stanice u Bijelom Polju, Ulcinju, Kotoru i Nikšiću, oglašavanje novinskih oglasa kampanje o zabrani diskriminacije, toleranciji i poštovanju različitosti u dnevnim štampanim medijima u Crnoj Gori, insertaciju flajera sa Brajovim pismom kroz tiraž dvije novine (2 puta po 5000 flajera i dodatnih 1000 flajera za potrebe Ministarstva za ljudska i manjinska prava) i oglašavanje sadržaja kampanje na 20 bilborda na najfrekventnijim saobraćajnicama u svim djelovima Crne Gore. Skupština Crne Gore Na zajedničkoj sjednici Odbora za rodnu ravnopravnost, Odbora za zdravstvo, rad i socijalno staranje i Odbora za politički sistem, pravosuđe i upravu održano je konsultativno saslušanje Kemala Purišića, ministra rada i socijalnog staranja, Mevludina Nuhodžića, ministra unutrašnjih poslova i Kenana Hrapovića, ministra zdravlja, na temu „Zaštita i podrška ženama žrtvama nasilja i žrtvama nasilja u porodici“, a na inicijativu NVO Sigurna ženska kuća. Sjednica je održana 23. februara 2018. godine. Sjednici su prisustvovali/e: predstavnice NVO sektora: Sigurna ženska kuća, SOS telefon za žene i djecu žrtve nasilja – Nikšić, SOS telefon za žene i djecu žrtve nasilja – Ulcinj, SOS telefon za žene i djecu žrtve nasilja – Plav, SOS telefon za žene i djecu žrtve nasilja - Podgorica, Bona Fide – Pljevlja, Centar za romske inicijative, Centar za ženska prava, Crnogorski ženski Lobi; zamjenik Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore, predstavnica Misije OEBS-a u Crnoj Gori, predstavnica UNDP-a u Crnoj Gori, predstavnik/ce Ministarstva rada i socijalnog staranja, Ministarstva unutrašnjih poslova i Ministarstva zdravlja.	Redovna budžetska sredstva Donatorska sredstva	
--	------------	--	--	---	--	--

			zaštite od diskriminacije Urađeno 1 istraživanje o stepenu diskriminacije NVO u saradnji sa MLJMP	„Pravni okvir poštovanja prava LGBTIQ osoba“ bila je tema 23.sjednice održane 12. novembra, u proširenom sastavu. Odbor je, održavanjem tematske sjednice obilježio početak Nedjelje ponosa 12-18. novembra 2018. godine. Sjednici Odbora prisustvovali/e su Biljana Pejović, načelnica Odjeljenja za poslove rodne ravnopravnosti u Ministarstvu za ljudska i manjinska prava, Marina Tomović, predstavnik Delegacije EU u Podgorici, Tamara Pavićević, savjetnica za odnose sa javnošću u Upravi policije, Jelena Čolaković, v.d. izvršna direktorica NVO Juventas, Hana Konatar i Marija Jovanović - Asocijacija „Spektra“, Marica Vlahović i Katja Jovanović - Queer Montenegro. NVO CEDEM Centar za demokratiju i ljudska prava (CEDEM) je objavio istraživanje <i>“Oblici, obrasci i stepen diskriminacije u Crnoj Gori - trendovi i analiza”</i> u saradnji sa Ministarstvom za ljudska i manjinska prava i institucijom Ombudsmana, u okviru projekta <i>„Podrška nacionalnim institucijama u prevenciji diskriminacije u Crnoj Gori”</i> (PREDIM), kojeg finansiraju Evropska unija i Savjet Evrope, a za realizaciju je zadužen Savjet Evrope. Finalni i analitički izvještaji se mogu naći na oficijalnom CEDEM-ovom sajtu, na sljedećem linku: http://cedem.me/aktivnosti/1052-cedem-objavio-istrazivanje-oblici-obraci-i-stepen-diskriminacije-u-crnoj-gori-trendovi-i-analiza.		
1.3.2. Dostaviti evidencije i podatke o slučajevima diskriminacije po osnovu pola i njihovima	Odgovorne institucije shodno <i>Pravilniku o sadržaju i načinu vođenja posebne</i>	I kvartal 2018. god.	- Godišnji izvještaj o slučajevima diskriminacije po osnovu pola i njihovima ishodima koji	Viši sud za prekršaje Crne Gore Viši sud za prekršaje Crne Gore svake godine u mjesecu januaru izrađuje zbirni godišnji izvještaj o radu sudova za prekršaje na predmetima iz oblasti diskriminacije, pri čemu navedeni izvještaj sadrži podatke po polu, kao i ostale podatke u skladu sa Pravilnikom. Izvještaj se dostavlja Ombudsmanu, Ministarstvu za ljudska i manjinska prava i drugim subjektima. ⁵	Redovna budžetska sredstva	R

⁵ Podaci se objavljuju na sajtu Ministarstva za ljudska i manjinska prava do kraja I kvartala za prethodnu godinu.

ishodima Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore.	<i>evidencije o slučajevima prijavljene diskriminacije u saradnji sa Ombudsmanom</i>		obuhvata broj prijavljenih i riješenih slučajeva. Godišnji Izveštaj o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda sadrži izvještaj o slučajevima diskriminacije- sajt Zaštitnika	Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore Djelimično je realizovano. Iako je vođenje evidencija zakonska obaveza, Zaštitnik ukazuje da sudovi, državna tužilaštva, organ uprave nadležan za policijske poslove i inspekcijski organi još uvijek nijesu ustanovili evidenciju u formi elektronski vođene baze podataka o podnijetim prijavama, pokrenutim postupcima i donijetim odlukama iz svoje nadležnosti u vezi sa diskriminacijom, samo i isključivo na traženje Zaštitnika dostavljaju podatke u vezi sa diskriminacijom. Izvještaj je dostupan na sajtu Zaštitnika.		
1.3.3. Monitoring primjene Zakona o rodnoj ravnopravnosti u državnim organima i ustanovama	Odbor RR u saradnji sa MLJMP, ministarstvima i organima državne uprave, lokalnim samoupravama, organizacijama civilnog društva	I kvartal 2018. god.	- Sprovedeno monitoring istraživanje o stepenu primjene zakona o rodnoj ravnopravnosti. - Broj i lista državnih organa i institucija obuhvaćen istraživanjem. - Izdane preporuke.	Skupština Crne Gore Treće istraživanje o poznavanju i primjeni Zakona o rodnoj ravnopravnosti u institucijama Crne Gore, Odbor će sprovesti tokom 2019. godine. Služba Predsjednika Crne Gore U Kabinetu i Službi Predsjednika Crne Gore obezbijeđena je kontinuirana primjena antidiskriminacionog normativnog okvira i zaposleni/e su upoznati/e sa pravnim aktima koji regulišu rodnu ravnopravnost - Ustav Crne Gore, kao najviši pravni akt, član 18: država jamči ravnopravnost žene i muškarca i razvija politiku jednakih mogućnosti, Zakon o rodnoj ravnopravnosti ("Službeni list RCG, br.46/07"), Zakon o izmjenama i dopunama zakona o rodnoj ravnopravnosti ("Službeni list CG, br.35/15"), Zakon o zabrani diskriminacije ("Službeni list CG, br.46/10"), Zakon o izmjenama i dopunama zakona o zabrani diskriminacije ("Službeni list CG, br.18/14"). Opština Pljevlja	Redovna budžetska sredstva	NR Realizacija mjere je odložena za 2019. godinu.

				Pripremljen i poslat izvještaj Ministarstvu za ljudska i manjinska prava.		
1.3.4. Obuka svih nosilaca pravosudnih funkcija i advokata o primjeni međunarodnih i nacionalnog zakonodavstva u vezi sa rodnom diskriminacijom	Centar za edukaciju sudstva i tužilaštva, MLJMP, u saradnji sa Advokatskom komorom, Ombudsmanom	2017 – 2018. god.	- Organizovane minimum dvije obuke godišnje. Realizovane 2 obuke	Centar za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu Novembra 22. i 23, 2018. godine, u Podgorici, Centar za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu, u saradnji sa Centrom za ženska prava, organizovao seminar na temu: "Konvencija Ujedinjenih nacija o eliminaciji svih oblika diskriminacije žena (CEDAW) i njena praktična primjena". Seminar je imao za cilj unapređenje znanja i razmjenu iskustva sudija i državnih tužilaca kada je u pitanju oblast rodne ravnopravnosti, sa posebnim akcentom na CEDAW konvenciju. Predavači na seminaru su bile gđa Maja Raičević iz Centar za ženska prava i gđa Vanja Macanović, advokat iz Beograda. Teme koje su obrađivane su: Predstavljanje CEDAW konvencije; Obaveze Crne Gore u odnosu na CEDAW konvenciju; Predstavljanje Opcionog protokola; Pregled slučajeva koje je razmatrao CEDAW Komitet. Pored navedenog teorijskog dijela učesnici su imali i praktičan rad u grupama kada su razmatrali slučajeve koji su bili pred CEDAW Komitetom. Seminaru je prisustvovalo 32 učesnika (6 sudija, 12 državnih tužilaca, 11 sudijskih savjetnika i 3 savjetnika u Državnom tužilaštvu). NVO CEDEM CEDEM je u okviru projekta "Jačanje institucionalnih kapaciteta Ombudsmana za nadzor nad sektorom bezbjednosti" koji sprovodi u saradnji sa institucijom Ombudsmana, a koji je finansiran od strane Ambasade Savezne Republike Njemačke u Crnoj Gori, održao obuku na temu "Ljudska prava, rod i sektor bezbjednosti". Sesije su bile na temu integracije rodni perspektiva u nadzoru nad sektorom bezbjednosti, rodno-senzitivni monitoring mjesta za zadržavanje, kao i praksa Evropskog suda za ljudska prava u odnosu na diskriminaciju žena. Nešto više o obuci: http://cedem.me/aktivnosti/1078-odrzana-cetvrta-obuka-za-zaposlene-u-instituciji-ombudsmana	COSCG: Troškove seminara je pokrio Centar za ženska prava, a isti su iznosili 4.585,70 eura. Donatorska sredstva	R

1.3.5. Organizovanje seminara na temu: „Suštinske i terminološke razlike u pojmovima kojima se određuje rodni identitet, pol, heteroseksualna, biseksualna i homoseksualna orijentacija i interseksualne karakteristike ili osobine“	MLJMP - Direktorat za unapređenje i zaštitu ljudskih prava i sloboda u saradnji sa organizacijama civilnog društva	2018. god.	-Organizovana obuka. -Broj obučenih lica. Ciklus od 6 obuka: 25 učesnika/ca (ciljna grupa: službenici/e lokalne samouprave među kojima su i kontakt osobe za rodnu ravnopravnost)	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava Ministarstvo za ljudska i manjinska prava organizovalo je 25-26. oktobra seminar na temu „Zaštite od diskriminacije po osnovu rodnog identiteta, pola, seksualne orijentacije i interseksualnih karakteristika sa akcentom na domaći i međunarodni zakonski okvir“. Učesnici su bili predstavnici lokalnih samouprava (kontakt-osobe u lokalnim samoupravama), koje sarađuju sa Ministarstvom za ljudska i manjinska prava u vezi sprovođenja politika zaštite ranjivih grupa na lokalnom nivou. Ministarstvo za ljudska i manjinska prava Crne Gore je organizovalo 27. i 28. 09. 2018 godine prvu od šest obuka iz ciklusa edukacije o antidiskriminacije. Kroz ovaj sistem edukacija polaznicima treninga se prezentuje cjelokupni pravni režim zabrane diskriminacije, a obuka obuhvata i posebne oblike diskriminacije sa kojima se polaznici srijeću tokom obavljanja svojih profesionalnih dužnosti. Cilj ovih edukacija jeste osposobiti što veći broj profesionalaca, kako bi mogli prepoznati sve oblike diskriminacije u praksi i shodno tome obezbjediti zaštitu i podršku licima koja su izložena diskriminaciji. Edukacija se realizuje kroz 6 seminara + 6 interaktivnih radionica od kojih je uvodni posvećen opštem pravnom režimu zaštite od diskriminacije, dok se u okviru ostalih 5 modula tretira pitanje zaštite od diskriminacije posebnih društvenih grupa koje su identifikovane kao najugroženije, a to su: pripadnici romske i egipćanske populacije, lica sa invaliditetom, žene i djevojčice, LGBTI osobe, oboljeli od AIDS-a i HIV pozitivni.	MLJMP: 3.000,00 €	R
--	--	------------	--	---	-------------------	----------

2. RODNO OSJETLJIVO VASPITANJE I OBRAZOVANJE

Strateški cilj: Uvođenje rodno osjetljivog obrazovanja na svim nivoima obrazovanja

Aktivnosti	Nosioci aktivnosti u saradnji partnerima	Vremenski okvir	Indikatori	Realizovano:	Iznos utrošenih sredstava i izvor finansiranja	Procjena statusa realizacije i preporuka za naredni period sprovođenja
Cilj 2.1. U nastavi u osnovnim i srednjim školama prisutna je rodna komponenta. Indikator (pokazatelj) efekta: Procenat nastavnika/ca koji primjenjuju ciljeve iz međupredmetne oblasti rodne ravnopravnosti za osnovne i srednje škole.						
2.1.2. Izrada i objavljivanje priručnika pod nazivom: „Vodič za Nastavnike/nastavnice kroz međupredmetnu oblasti – rodna ravnopravnost, za osnovnu i srednje škole“	ZUNS u saradnji sa MP i MLJMP	IV kvartal 2018. god.	- Izrađen priručnik. - Broj distribuiranih kopija. - Broj škola u kojima se program sprovodi i priručnik koristi na godišnjem nivou - Broj obuhvaćenih nastavnika/ca. Nije urađen priručnik			NR

2.1.3. Obuka za sprovođenje međupredmetnog programa o rodnoj ravnopravnosti u osnovnim i srednjim školama	ZZŠ u saradnji sa MP i MLJMP	IV kvartal 2018. god.	- Broj organizovanih obuka. - Broj obučeni nastavnika/ca. 1 licencirani program obuke koji je kandidovalo MLJMP i po kojem se sprovodi obuka za nastavnike/ce Sprovedene 2 obuke – 62 nastavnika/ca	Zavod za školstvo Zavod za školstvo je u saradnji sa Ministarstvom prosvjete i Ministarstvom za ljudska i manjinska prava u 2018. godini organizovao dvije obuke za sprovođenje međupredmetnog programa o rodnoj ravnopravnosti u osnovnim i srednjim školama. U tim obukama obučeno je oko šezdeset nastavnika iz osnovnih i srednjih škola u Crnoj Gori i kontinuirano će se sprovoditi i u 2019. i 2020. godini. Tema ovih seminara je: "Rodna ravnopravnost u obrazovanju sa posebnim osvrtom na rodno zasnovano nasilje".	ZZŠ: 440,00 € MLJMP: 1.200,00 €	R
---	------------------------------	-----------------------	--	--	------------------------------------	----------

Cilj 2.2. Povećan nivo znanja zaposlenih u obrazovnom sistemu o rodnoj ravnopravnosti.

Indikator (pokazatelj) efekta: Minimum 25% ustanova na nivou predškolskog, osnovnog i srednjoškolskog obrazovanja u Crnoj Gori uključeno u program obuke i po 1 njihov predstavnik/ca povećao/la nivo znanja u oblasti rodne ravnopravnosti.

2.2.1. Sprovođenje programa stručnog usavršavanja iz područja rodne ravnopravnosti za vaspitno-obrazovni kadar na nivou predškolskog, osnovnog i	MP, ZZŠ, vaspitno-obrazovne ustanove u saradnji sa MLJMP, CSO, organizacijama civilnog društva	IV kvartal 2017. god. IV kvartal 2018. god.	- Organizovane minimum 2 obuke godišnje – po jedna za svaku od ciljnih grupa (za nastavni kadar na nivou predškolskog,	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava Ministarstvo za ljudska i manjinska prava je aprila i novembra 2018. godine u saradnji sa Zavodom za školstvo, organizovalo dva jednodnevna seminara na temu: Rodna ravnopravnost u obrazovanju sa posebnim osvrtom na rodno zasnovano nasilje. Ciljna grupa bili/e su nastavnici/e različitih struka osnovnih i srednjih škola u Crnoj Gori, posebno	MLJMP: 1.200,00 € ZZŠ: 440,00 €	R
--	--	--	---	---	------------------------------------	----------

srednjoškolskog obrazovanja, saglasno Preporuci Savjeta Evrope CM(2007)13			osnovnog i srednjoškolskog obrazovanja). - Obučeno minimum 50 predstavnika vaspitno-obrazovnog kadra na godišnjem nivou. 2 obuke i 62 učesnika/ce	nastavnici/e građanskog vaspitanja/ obrazovanja. Broj učesnika/ca: 32 i 30. Ove aktivnosti će se nastaviti i ubuduće.		
Cilj 2.3. Postignut rodni balans u izboru profesija u srednjoškolskim i visokoškolskim ustanovama. <i>Indikator (pokazatelj) efekta: Povećan procenat dječaka i djevojčica (momaka i djevojaka) koji se obrazuju za profesije u kojima nijesu tradicionalno zastupljeni.</i>						
2.3.1. Obilježavanje Međunarodnog dana žena i devojaka u nauci (11. februar) i promocija uspješnih žena Crne Gore iz oblasti nauke	MNA u saradnji sa MP, MLJMP	Jednom godišnje (11. februar)	- Broj institucija uključenih u događaj. - Broj i vrsta dešavanja organizovanih na teritoriji Crne Gore. 1 događaj i 12 institucija	Ministarstvo nauke Mjera je realizovana. - Povodom 11. februara – Međunarodnog dana žena i djevojaka u nauci Ministarstvo nauke organizovalo Infodan za Marija Skodolovska Kiri akcije. - 12 institucija je uzelo učešće u ovom događaju.	Redovna budžetska sredstva	R
2.3.2. Sprovođenje godišnje kampanje za podsticanje žena i	MP, MNA, CSO, vaspitno -	I i II kvartal 2017. god.	- Sprovedene 2 kampanje na	Ministarstvo nauke Prema posljednjih zvaničnim statističkim podacima za istraživanje i razvoj iz 2016. godine broj istraživača	Redovna budžetska sredstva	R

muškaraca da se obrazuju za profesije u kojima nijesu tradicionalno zastupljeni, pogotovo u "zelenim" i inovativnim sektorima (ICT i sl.)	obrazovne ustanove, univerziteti, ZZZCG u saradnji sa MLJMP	I i II kvartal 2018. god.	nacionalnom nivou. - Broj institucija uključenih u kampanje. - Broj i vrsta događaja organizovanih u sklopu kampanja. Izdata 1 publikacija	približno je jednak broju istraživačica, kao i da je ista situacija kada je u pitanju razvrstavanje istraživača i istraživačica po oblastima različitih nauka. Sa druge strane, Strategijom pametne specijalizacije (2019-2024) koja je u pripremi prepoznate su 4 prioritete oblasti: obnovljivi izvori energije i energetska efikasnost; održiva poljoprivreda i lanac vrijednosti hrane; novi materijali i održive tehnologije; održivi i zdravstveni turizam; dok je ICT prepoznat kao horizontalan sektor. Zavod za zapošljavanje Crne Gore Upisna politika je u nadležnosti Ministarstva prosvjete. Zavod za zapošljavanje Crne Gore kroz PR aktivnosti, saradnju sa medijima i učestvovanjem na konferencijama i okruglim stolovima kontinuirano upoznaje javnosti sa zanimanjima koje su tražene na tržištu rada i u kojima postoji manja zastupljenost jednog pola. Unija poslodavaca Crne Gore - 2018 je objavila publikaciju » Biraš zanimanje – biraj na svoj način«		
---	---	---------------------------	---	--	--	--

Cilj 2.4. Unaprijeđena rodna ravnopravnost u visokoškolskim ustanovama.

Indikator (pokazatelj) efekta:

- Povećan nivo znanja zaposlenih u visokoškolskom obrazovanju o rodnoj ravnopravnosti.
- Rodna komponenta integrisana u realizaciji programa visokoškolskog obrazovanja.

2.4.1. Organizovati obuku o rodnoj ravnopravnosti za zaposlene u visokoškolskim ustanovama	UCG u saradnji sa MLJMP, organizacijama civilnog društva	IV kvartal 2018. god.	- Najmanje po jedna obuka na godišnjem nivou organizovana za min. 15 zaposlenih u visokoškolskim ustanovama. - Broj ustanova visokog obrazovanja obuhvaćenih obukama. Nije organizovana obuka	Univerzitet Crne Gore U prethodnoj godini započeta je procedura za potpisivanje relevantnog Memoranduma o saradnji Univerziteta Crne Gore i Ministarstva za ljudska i manjinska prava. Memorandumom će se definisati planirane aktivnosti (konferencije, okrugli stolovi, analize...), iz oblasti rodne ravnopravnost na Univerzitetu Crne Gore.		NR
2.4.2. Pratiti primjenu rodno senzitivnog jezika u službenim evidencijama u ustanovama visokog obrazovanja (diplome, certifikati, uvjerenja, potvrde i sl.)	MP, ustanove visokog obrazovanja u saradnji sa MLJMP	I kvartal 2016. god.	- Sprovedena i publikovana analiza. - Broj ustanova visokog obrazovanja obuhvaćenih analizom. Nije urađena analiza	Univerzitet Crne Gore Univerzitet Crne Gore u svojim dokumentima primjenjuje rodno senzitivni jezik.		NR

2.4.4. Potpisivanje Memoranduma o razumijevanju sa Univerzitetom Crne Gore iz oblasti rodne ravnopravnosti – zbog uvođenja rodnih studija ili studijskog programa: Rodna ravnopravnost	MLJMP u saradnji sa UCG, MP	2017-2018. god.	- Potpisan Memorandum. - Uvedene rodne studije na Univerzitetu Crne Gore. - Broj studenata/tkinja rodni studija. 1 potpisan ugovor o saradnji	Univerzitet Crne Gore U prethodnoj godini započeta je procedura za potpisivanje relevantnog Memoranduma o saradnji Univerziteta Crne Gore i Ministarstva za ljudska i manjinska prava. Memorandumom će se definisati planirane aktivnosti (konferencije, okrugli stolovi, analize...), iz oblasti rodne ravnopravnost na Univerzitetu Crne Gore. NVO “Sigurna ženska kuća” Sigurna ženska kuća je sa Fakultetom političkih nauka, Univerziteta Crne Gore, smjer socijalna politika i socijalni rad potpisala ugovor o izvođenju praktične nastave u okviru obaveznog predmeta na pomenutom smjeru. U toku 2018. godine praktičnu nastavu, sa posebnim osvrtom na razumijevanje rodni uloga, u Sigurnoj ženskoj kući su prosle 11 studentkinja.	Redovna budžetska sredstva Volonterski doprinos	DR
--	-----------------------------	-----------------	---	--	---	-----------

3. RODNA RAVNOPRAVNOST U EKONOMIJI

Strateški cilj: Povećati zaposlenost žena i ukloniti sve oblike diskriminacije žena na tržištu rada

Aktivnosti	Nosioci aktivnosti u saradnji partnerima	Vremenski okvir	Indikatori	Realizovano:	Iznos utrošenih sredstava i izvor finansiranja	Procjena statusa realizacije i preporuka za naredni period sprovođenja
Cilj 3.1. Povećana zapošljivost žena, posebno teže zapošljivih kategorija.						
<i>Indikator (pokazatelj) efekta: Povećan broj zaposlenih žena, posebno procenat teže zapošljivih kategorija.</i>						
3.1.1. Sprovođenje mjera aktivne politike zapošljavanja (posebno teže zapošljivih kategorija žena, pripadnica RE populacije, OSI)	ZZCG, MRSS, MF u saradnji sa MLJMP, lokalnim upravama, medijima	Kontinuirano 2017-2018. god.	- Broj i vrsta sprovedenih mjera aktivne politike zapošljavanja. - Broj lica prema polu uključenih u mjere aktivne politike zapošljavanja. Indikatori su sadržani u opisu aktivnosti	Ministarstvo rada i socijalnog staranja Zavod za zapošljavanje Crne Gore Programi obrazovanja i osposobljavanja odraslih obuhvataju aktivnosti kojima se nazaposlenim licima pruža mogućnost da inoviraju znanje u okviru istog zanimanja i nivoa obrazovanja, steknu stručne kvalifikacije, odnosno znanja i vještine potrebne za obavljanje poslova u okviru zanimanja, radi povećanja zapošljivosti, odnosno, zapošljavanja ovih lica. Ciljnu grupu programa čine lica sa neadekvatnim znanjima i vještinama, suficitarnih zanimanja, dugoročno nezaposlena lica, pripadnici RE populacije, korisnici novčane naknade i drugih socijalnih davanja, kao i druga lica pripremljena za uključivanje u ovu mjeru aktivne politike zapošljavanja. Ovi programi su u 2018. godini realizovani za 1.295 nezaposlenih lica. Učešće žena u navedenim programima iznosi 52,8%.	ZZZCG: Ukupno utrošena sredstva za programe obrazovanja i osposobljavanja odraslih u 2018. godini, za lica ženskog pola (684) iznose 330.891,84€. U iznos su uračunati troškovi novčane pomoći za učesnike programa.	R

				Javni radovi su se sprovodili u saradnji sa ministarstvima, lokalnim upravama, javnim ustanovama, nevladinim sektorom, poslodavcima i drugim pravnim licima, kroz programe socijalne zaštite, ekološke, obrazovne, kulturne i druge slične programe utemeljene na društveno korisnom i neprofitabilnom radu koji na tržištu ne stvara nelojalnu konkurenciju. U izvještajnom periodu u javnim radovima je zaposleno 1.345 lica iz evidencije Zavoda. Lica ženskog pola su učestvovala sa 58,93%. Zavod je u 2018. godini sprovodio i program aktivne politike zapošljavanja "Stop sivoj ekonomiji". Osposobljavanjem i zapošljavanjem mladih na poslovima suzbijanja sive ekonomije doprinosi se rješavanju problema nezaposlenosti mladih, suzbijanju neformalnog poslovanja, odnosno sive ekonomije. Ovim programom obuhvaćeno je 180 nezaposlenih visokoobrazovnih lica, do 30 godina života, sa radnim iskustvom u najkraćem trajanju od devet mjeseci, od kojih je 56,7% lica ženskog pola. Program stručnog osposobljavanja lica sa stečenim visokim obrazovanjem sprovodi se u skladu sa Zakonom o stručnom osposobljavanju lica sa stečenim visokim obrazovanjem i Pravilnikom o načinu objavljivanja javnog poziva, postupku i kriterijumima za stručno osposobljavanje. Pravo na stručno osposobljavanje imaju lica sa stečenim visokim obrazovanjem koja nemaju radno iskustvo u određenom nivou obrazovanja i na evidenciji su Zavoda za zapošljavanje. Stručno osposobljavanje korisnika traje devet mjeseci i priznaje se kao radno iskustvo u trajanju od 12 mjeseci i kao uslov za polaganje odgovarajućeg stručnog ispita. Korisnik za vrijeme stručnog osposobljavanja prima novčanu naknadu u neto iznosu od 50% prosječne	Ukupno utrošena sredstva za programe Javnih radova u 2018. godini, za lica ženskog pola (793) iznose 950.830,79€. Ukupno utrošena sredstva za program "Stop sivoj ekonomiji" u 2018. godini, za lica ženskog pola (102) iznose 312.859.50€. Ukupno utrošena sredstva za program "Osnaži me i uspješću" u 2018. godini, za lica ženskog pola (885 lica) iznose 324.361,35€. U iznos su uračunati troškovi novčane pomoći za	
--	--	--	--	--	---	--

				neto zarade u Crnoj Gori u prthodnoj godini. U izvještajnom periodu, ovaj program se sprovodi za 3.055 lica. Učešće lica ženskog pola u ukupnom broju uključenih lica iznosi 58%. Zavod za zapošljavanje je u 2018. godini u saradnji sa agencijama za zapošljavanje, realizovao Pilot program podrške teže zapošljivim licima u pripremi i aktiviranju na tržištu rada "Osnaži me i uspjeću". Program je kreiran na bazi nacionalnih i evropskih smjernica i preporuka, s ciljem pružanja podrške teže zapošljivim licima, prioriteto ženama bivšim korisnicama naknade po osnovu rođenja troje i više djece i korisnicima materijalnog obezbjeđenja porodice, u pripremi i aktiviranju na tržištu rada. Programom je obuhvaćeno 925 teže zapošljivih lica. U ukupnom broju učesnika programa lica ženskog pola učestvuju sa 95,7%. Profesionalna rehabilitacija je proces koji se realizuje sa ciljem osposobljavanja pojedinca za socijalnu i radnu integraciju. Obuhvata mjere i aktivnosti koje omogućavaju da se lica sa invaliditetom i ostala teže zapošljiva lica, kao ciljna grupa, na odgovarajući način pripreme za tržište rada, osposobe za rad, zadrže zaposlenje, u njemu napreduju ili promijene profesionalnu karijeru. U 2018. god., u mjere i aktivnosti profesionalne rehabilitacije uključena su 303 lica. Od ukupnog broja uključenih, 200 su žene, što čini 63,89% od ukupnog broja uključenih. U toku 2018. godine, u programe aktivne politike zapošljavanja uključena su 72 pripadnika populacije Roma i Egipćana. Od ukupnog broja uključenih, 25 su žene (34,72%). Opština Bijelo Polje ➤ Opština je organizovala posjetu NVO Bona Fide iz Pljevalja, radi razmjene iskustava i primjera dobre prakse u cilju unapređenja	učesnike programa. Ukupno utrošena sredstva za programe profesionalne rehabilitacije u 2018. godini iznose 289.446,09€. U iznos su uračunati troškovi izvođača programa i troškovi novčane pomoći za učesnike programa. Za osobe ženskog pola utrošen je iznos od 184.927,11€. Ukupno utrošena sredstva za učesnike programe aktivne politike zapošljavanja romske i egipćanske populacije iznose: 48.227,50€.	
--	--	--	--	---	---	--

			preduzetništva žena u Bijelom Polju. U delegaciji učestvovala i predstavnica Kancelarije za rodnu ravnopravnost. ➤ Ostvarena saradnja sa NVO u pripremi prijedloga projekata u cilju unapređenja međusektorske saradnje i promocije ženskih prava. ➤ Promocija projekta "Vrijedne ruke i dobre ideje on line kroz neposredne kontakte sa ženama preduzetnicama i budućim preduzetnicama. ➤ Kontinuirana saradnja sa Udruženjem preduzetnica Crne Gore u cilju promocije programa za unapređenje ženskog preduzetništva. Opština Herceg Novi NVO „ Mladi Romi“ u partnerstvu sa NVO „Ruke“ iz Herceg Novog su započele sa implementacijom projekta „Povećanje zapošljivosti dugotrajno nezaposlenih žena – Dorra Nuova“. Osnovni cilj projekta je doprinos unapređenju ekonomskih i socijalnih prava Romkinja i ostalih dugotrajno nezaposlenih žena sa teritorije Herceg Novog, Kotora i Tivta. Unikatni nakit i rukotvorine su svoje mjesto pronašli na sajmovima i feštama kao i novogodišnjem bazaru. Opština Kotor U toku su pregovori da na izradi lokalnog plana akcije u oblasti invalidnosti profesionalno bude angažovana žena sa invaliditetom potrebne struke i obrazovanja. Opština Petnjica 3.1.1. - Zapošljeno šest žena u fabrici peškira. - Jedna žena koja je pokrenula sopstveni biznis u poljoprivredi (u saradnji sa MPRR). - Zaposlene dvije gerontodomačice. - Zaposlene dvije novinarke u lokalnom radiju.	Za osobe ženskog pola utrošen je iznos od 17.647,50 €. Redovna budžetska sredstva Donatorska sredstva	
--	--	--	--	--	--

				Opština Pljevlja Opština Pljevlja finansira program rada gerontodomaćica u koji su uključene žene preko 50 godina starosti. Opština Tivat - 8 programa Aktivnog programa zapošljavanja (<i>Kurs ruskog jezika, Stop sivoj ekonomiji, Neka bude cisto, Osnaži me i uspjeću, Kurs engleskog jezika, Personalni asistent, Računovodstveni tehničar i Zaštitar imovine</i>). - 83 nezaposlena lica - 62 žene i 21 muskarac. Udruženje preduzetnica Crne Gore Udruženje preduzetnica Crne Gore relizuje projekat "Vjerujem da mogu". Projekat "Vjerujem da mogu" čija je implementacija započela 7. maja i traje 12 mjeseci ima za cilj socijalizaciju, edukaciju i unapređenje radnih sposobnosti 6 (šest) lica sa invaliditetom na radnom mjestu Kuvar/ica ili Konobar/ica, a samim tim sadržajniji i kvalitetniji život kroz sticanje ekonomske samostalnosti u vidu zaposlenja 6 (šest) lica u trajanju od 6 mjeseci tokom projekta i zaposlenja svih učesnika nakon realizacije prjekta. Ciljna grupa ovog projekta su lica sa invaliditetom iz sjevernog regiona Crne Gore koja se nalaze na evidenciji Zavoda za zapošljavanje Crne Gore. Projektnim aktivnostima je predviđeno da kroz teorijsku obuku kod PU Organizator obrazovanja odraslih osoba „Durmitor“ na teritoriji opštine Bijelo Polje 6 (šest) učesnika obuke dobije sertifikat za zvanje Kuvar/ica, stekne radno iskustvo kroz praktičan rad u restoranu HD FARM DOO Bijelo Polje, unaprijede svoje socijalne i organizacijske vještine i osposobe se za samostalno pokretanje biznisa kroz radionice. Kroz projekat je uključeno 5 žena sa invaliditetom.		
--	--	--	--	---	--	--

3.1.2. Promocija i podsticaji za prelazak tržišnih učesnika iz neformalnih (rad na crno i siva ekonomija) u formalne tokove (registrovani privredni subjekti)	MF, Poreska uprava u saradnji sa MEK	Kontinuirano 2017-2018. god.	- Broj registrovanih privrednih subjekata.			NR
3.1.3. Suzbijanje rada „na crno“ uz rodno osjetljivu statistiku	UIP u saradnji sa MF – Poreskom upravom, MUP-UP	Kontinuirano 2017-2018. god	- Broj zaposlenih po nalogu inspekcije rada. Indikatori su sadržani u opisu aktivnosti	Uprava za inspekcijske poslove U 2018. godini Inspekcija rada je kontinuirano sprovodila aktivnosti i preduzimala mjere iz svoje nadležnosti u cilju suzbijanja sive ekonomije na tržištu rada, odnosno rada „na crno“, kao njenog pojavnog oblika, u svim djelatnostima, a posebno u: turizmu i ugostiteljstvu, građevinarstvu, trgovini, saobraćaju i poljoprivredi, kako u dijelu nelegalnog zapošljavanja (lica koja su radno angažovana - domaći državljani i stranci, a sa kojima poslodavac nije zaključio ugovore o radu prije stupanja na rad i prijavio ih na obavezno socijalno osiguranje), tako i rada „na crno“ formalno zaposlenih (neplaćeni rad u dijelu prava iz rada i po osnovu rada - isplate zarada i uplate doprinosa za obavezno socijalno osiguranje, prekovremeni rad, noćni rad, rad u dane državnih i vjerskih praznika). Efikasnijem suzbijanju rada „na crno“ doprinosilo je i postupanje Inspekcije rada po inicijativama građana, sindikata, nevladinog sektora i zapošljenih, kojih je u 2018. godini bilo 1.405 iz oblasti radnih odnosa i zapošljavanja i sve su se odnosile na rad „na crno“ u svim svojim oblicima.	Redovna budžetska sredstva	R

				Suzbijanju nezakonitog radnog angažovanja stranaca doprinosile su i zajedničke kontrole inspektora rada i inspektora za strance Granične policije u Upravi policije Ministarstva za unutrašnje poslove. U izvještajnoj godini zatečeno je 2.122 lica u nezakonitom radu (677 žena i 1.445 muškaraca) i to: 752 crnogorska državljanina (375 žena i 377 muškaraca) i 1.370 stranaca (302 žene i 1.068 muškaraca). Nakon preduzetih mjera od strane Inspekcije rada njih 689 (302 žene i 387 muškaraca) od kojih: 465 crnogorskih državljana (236 žena i 229 muškaraca) i 224 stranca (66 žena i 158 muškaraca) zasnovali su radni odnos u skladu sa Zakonom o radu i Zakonom o strancima. U okviru svojih redovnih aktivnosti Inspekcija rada je tokom izvještajne godine, evidentirala 44 slučaja radnog angažovanja djece u neformalnom radu i to, uglavnom, tokom sezone na primorju, od kojih 16 muškog i 28 ženskog pola, starosti od 15 do 18 godina. U ovim slučajevima inspektori su preduzeli mjere iz svoje nadležnosti na način što su poslodavci novčano kažnjeni, uz nalaganje mjere pribavljanja potrebne dokumentacije (ljekarsko uvjerenje i saglasnost roditelja), kako bi se ispunili zakonski uslovi za rad tih lica. Treba napomenuti da djeca nijesu zatečena na teškim i opasnim poslovima, već su to bili poslovi prodavca ili pomoćnog radnika u trgovinskim objektima i drugim prodajnim mjestima za promet voća, igračaka, bižuterije i suvenira.		
Cilj 3.2. Podsticati žensko preduzetništvo i samozapošljavanje Indikator (<u>pokazatelj</u>) efekta: Unaprijeđen pravni okvir i obezbijeđene posebne mjere podrške za razvoj preduzetništva i samozapošljavanja žena na nacionalnom i lokalnom nivou.						

3.2.1. Sprovođenje i prezentacija godišnjeg izveštaja o realizaciji Strategije razvoja ženskog preduzetništva u Crnoj Gori (2015-2020)	MEK u saradnji sa partnerima u oblasti razvoja ženskog preduzetništva	I kvartal 2018. god.	- Izrađen izvještaj o realizaciji Strategije razvoja ženskog preduzetništva u Crnoj Gori (2015-2020). - Rezultati prezentovani i dostupni online. Indikatori su sadržani u opisu aktivnosti	Ministarstvo ekonomije Urađen izvještaj Izvještaj o realizaciji akcionog plana Strategije razvoja ženskog preduzetništva u Crnoj Gori (2015-2020) za 2017. i usvojen u I kvartalu. Dostupan na sajtu Vlade Crne Gore. Ministarstvo za ljudska i manjinska prava Ministarstvo za ljudska i manjinska prava redovno izvještava MEK o realizovanim aktivnostima i dostavlja izvještaje o sprovedenim mjerama obuhvaćenim Strategijom razvoja ženskog preduzetništva u Crnoj Gori. Unija poslodavaca Crne Gore UPCG redovno izvještava MEK o realizovanim aktivnostima koje se odnose na oblasti definisane Strategijom razvoja ženskog preduzetništva u Crnoj Gori. Privredna komora Crne Gore Redovno izvještavanje o realizovanim aktivnostima u okviru Strategije za razvoj ženskog preduzetništva od strane Privredne komore. Asocijacija poslovnih žena Crne Gore Asocijacija poslovnih žena CG je pripremila i dostavila izvještaj o realizaciji akcionog plana za 2018. godinu Direkciji za razvoj malih i srednjih preduzeća.	Redovna budžetska sredstva	R
---	---	----------------------	---	--	----------------------------	---

3.2.2. Kreirati i izraditi sveobuhvatnu bazu podataka o ženskom preduzetništvu u Crnoj Gori na nacionalnom i lokalnom nivou, broju žena u upravnim i sličnim odborima te na menadžerskim funkcijama.	MEK, DMSP, PK, jedinice lokalne i područne samouprave, MONSTAT u saradnji sa Asocijacijom poslovnih žena CG, UnP, Poreskom upravom, ZZZCG i sličnim udruženjima	I kvartal 2018. god.	- Uspostavljena baza podataka. - Broj i regionalna zastupljenost preduzetnica.	Ministarstvo ekonomije Poreska uprava raspolaže sa bazom podataka o vlasnicama nad privrednim subjektima, redovno dostavljaju MEK-u podatke na godišnjem nivou. Zavod za zapošljavanje Crne Gore Ukoliko se pokrene formiranje te baze, Zavod je u mogućnosti da dostavi imena i prezimena osoba korisnica kredita, samo uz njihovu saglasnost i poštovanje Zakona o zaštiti podataka o ličnosti. Zavod za statistiku Crne Gore – MONSTAT Ova aktivnost nije predviđena petogodišnjim programom zvanične statistike 2014 – 2018. godine, ni Godišnjim planom rada Zavoda za statistiku za 2018, te ista nije bila planirana niti urađena. Unija poslodavaca Crne Gore UPCG posjeduje svoju bazu podataka o ženama u biznisu. Takođe, u okviru projekta „Žene u menadžmentu u Crnoj Gori - Podrška liderstvu i profesionalnom razvoju žena u Crnoj Gori“, UPGC je kreirala Bazu poslovnih žena u Crnoj Gori, te oformila projektne mreže žena u menadžmentu u kojoj participiraju i predstavnice MLJMP i MEK. Udruženje preduzetnica Crne Gore Udruženje preduzetnica Crne Gore posjeduje bazu svojih članica. Opština Pljevlja Uspostavljena baza podataka na lokalnom nivou.	Redovna budžetska sredstva	DR
3.2.3. Unapređenje povoljnijih kreditnih linija za žene	ZZZCG, IRF, DMSP u saradnji sa MLJMP i organizacijama	Kontinuirano 2017 – 2018. god.	- Broj uspostavljenih kreditnih linija. - Broj odobrenih kredita za žene u	Zavod za zapošljavanje Crne Gore U okviru Sporazuma o institucionalnoj saradnji između IRF-a i ZZZCG kroz koji je IRF pružao finansijsku podršku kroz kreditne linije, a Zavod nefinansijsku podršku u vidu motivacije, informisanja i edukacije, tokom 2018. Posjećeno je	Redovna budžetska sredstva	R

	civilnog društva		okviru postojećih kreditnih linija pod povoljnijim uslovima. IRF – tri kreditne linije – ukupno: 39 kredita u vrijednosti od 1.200.000,00 €	15 opština i održan Seminar »Šansa za posao« kojem je prisustvovalo oko 700 lica. U okviru Sporazuma je predviđena, između ostalih, i kreditna linija za žene početnice u biznisu koja je beskamatna. Investiciono-razvojni fond Tokom 2018 aktivne su 3 kreditne linije za žene u biznisu i to: 1. Program podrške ženama u biznisu koji ima za cilj da stimuliše i podrži žensko preduzetništvo, na način što ženama - koje žele da dodatno razvijaju svoj biznis omogućava pristup sredstvima u iznosu do 500.000 eura (za preduzetnice do 50.000 eura), uz kamatnu stopu od 3%, odnosno 2,5% ukoliko se projekat realizuje u opštinama sjevernog regiona i u opštinama koje su ispod prosjeka razvijenosti na nivou Crne Gore, i rokom otplate do 12 godina, uključujući mogućnost korišćenja grace perioda do 4 godine. Navedeni uslovi važili su za direktno kreditiranje, dok je ženama u biznisu omogućen i drugi model kreditiranja posredstvom poslovnih banaka, sa maksimalnim iznosom do 1.000.000 EUR, kamatnom stopom od 4% (od kojih banci pripadaju 2,5%), rokom otplate do 12 godina, uključujući mogućnost korišćenja grace perioda do 4 godine. Minimalan iznos kredita po osnovu oba modela kreditiranja je bio 10.000 eura. 2. Uslovi za dobijanje finansijske podrške IRF CG, definisani Programom podrške ženama u biznisu UNDP u 2018. godini podrazumijevali su kreditna sredstva u iznosu do 10.000 eura, uz kamatnu stopu od 2,5%, odnosno 2%, ukoliko se projekat realizovao u opštinama sjevernog regiona i u opštinama koje su ispod prosjeka razvijenosti na nivou Crne Gore, i rokom otplate do 6 godina, uključujući grace period do jedne godine.	Kreditna sredstva u iznosu od 1.200.000,00 €	
--	------------------	--	--	--	--	--

				3. Program podrške ženama u biznisu – start up je program podrške IRF CG, koji je implementiran sa ciljem da se podrže sve žene koje imaju potencijala da na osnovu svog znanja i iskustva počnu sa realizacijom svoje biznis ideje. U pitanju je beskamatna kreditna linija, koju je IRF CG realizovao samostalno, odnosno bez učešća poslovnih banaka, pri čemu je maksimalan iznos pojedinačnog kredita bio do 50.000 eura, odnosno 30.000 eura za preduzetnice, sa rokom otplate do 12 godina, uključujući grejs period do 4 godine. IRF je tokom 2018. godine u okviru pomenuta tri Programa podrške razvoju biznisa čiji su nosioci žene. podržao 39 projekta, vrijednosti 1,2 mil EUR. IRF će i u narednoj, 2019. godini, nastaviti sa realizacijom programa podrške biznisu čiji su nosioci žene, imajući u vidu aktuelno stanje, kao i ciljeve koji se trebaju postići kada je u pitanju razvoj ženskog preduzetništva u Crnoj Gori. Ministarstvo ekonomije Ministarstvo ekonomije je u sve svoje Programe koje realizuje, uvrstilo kriterijum da preduzeća u većinskom vlasništvu žena dobijaju dodatne poene. Asocijacija poslovnih žena Crne Gore Asocijacija poslovnih žena CG je preko programa „Ekonomska osnaživanje žena“ koji sprovodi UNDP aktivno učestvovala u unapređenju povoljnih kreditnih linija za žene u smislu razmatranja ukidanja potrebe za hipotekom ili drugačijim načinom obezbjeđivanja kredita za žene preduzetnice.		
3.2.4. Uvođenje poreskih olakšica za samozaposlene žene, žene	MF, MPRR u saradnji sa MLJMP i organizacijama	I kvartal 2018. god.	-Vrsta i broj poreskih olakšica za samozaposlene žene, žene preduzetnice i žene	Zavod za zapošljavanje Crne Gore ZZZCG u cilju podsticanja preduzetništva sprovodi Inovirani program za kontinuirano stimulisanje zapošljavanja i preduzetništva u Crnoj Gori (Inovirani program samozapošljavanja). U 2018. godini je za nezaposlena lica isfinansirano 70	Redovna budžetska sredstva	DR

preduzetnice i žene zaposlene u poljoprivredi	civilnog društva		zaposlene u poljoprivredi. - Broj žena koje koristi ove olakšice. ZZCG -36 kredita za žene u iznosu od 205.000€ kroz inovirani program samozapošljavanja	kredita vrijednih 399..200€, čijom realizacijom je omogućeno otvaranje 80 novih radnih mjesta. Od ovog broja, 51,4% kredita je dodijeljeno nezaposlenim licima ženskog pola (36 kredita) u iznosu od 205.000€. Asocijacija poslovnih žena Crne Gore Asocijacija poslovnih žena CG kroz rad Biznis savjetovaništa za žene i mlade u Glavnom gradu pružila podršku ženama koje planiraju da se bave biznisom kroz besplatnu edukaciju i savjete. Oko 120 korisnica u 2018. godini.		
3.2.5. Sprovoditi programe obuke i seminare za žene koje otpočinju privatni biznis ili su vlasnice MSP, uz posebne obuke za žene iz teže zapošljivih kategorija	MEK, MF, DMSP, PK, UnP u saradnji sa Asocijacijom poslovnih žena CG i drugim sličnim udruženjima, organizacijama civilnog društva	Kontinuirano 2017 – 2018. god.	- Broj sprovedenih programa obuke. - Broj žena obuhvaćenih programima. - Broj žena iz teže zapošljivih kategorija koje su obuhvaćene obukom. 23 ciklusa savjetovaništa žene i mlade u biznisu za 100 učesnica I ostale institucije su organizovale različite obuke za preduzetništvo koje je prošlo	Ministarstvo ekonomije U okviru Programa Podrška preduzetništvu, kroz 5 različitih trening programa 10 žena je prošlo edukaciju. Glavni grad Podgorica - Biro za ekonomsku saradnju i podršku biznis zajednici Tokom cijele 2018. godine je funkcionisalo Savjetovanište za žene i mlade u biznisu koje realizujemo u saradnji sa Asocijacijom poslovnih žena Crne Gore. Organizovana su 23 ciklusa koja je pohađalo oko 100 učesnica. Rađen je mentoring za 2 privredna društva čiji su vlasnici žene. Sa multidisciplinarnim centrom PAMARK su organizovane radionice za žene koje se nalaze na evidenciji Zavoda za zapošljavanje. Naziv radionica je bio "Uspjeću", a cilj istih je da se podigne nivo motivacije kod polaznica za radnim angažmanom i njihova priprema za poslovne intervju. Radionice je pohađalo 30 učesnica. Sve ostale aktivnosti koje je sprovodila ova kancelarija su bile jednako dostupne svim našim sugrađankama i sugrađanima.	MEK: 5.000,00 € Redovna budžetska sredstva	R

			preko 800 učesnika/ca Indikatori su sadržani u opisu aktivnosti	Sa Privrednom komorom Crne Gore, organizovana su četiri seminarra za preduzetnike/ce: 1. „Ključni faktori poslovnog uspjeha preduzeća“ - 23. april 2018. Skupu je prisustvovalo 29 učesnika. 2. „Procjena vrijednosti preduzeća prinosnom metodom“, 11. maj 2018. Skupu je prisustvovalo 29 učesnika. 3. „Kreiranje i upravljanje brendom kao faktor razvoja i konkurentnosti u Crnoj Gori“ 29. novembra 2018. U radu seminarra je učestvovalo 49 učesnika. 4. „Digitalni marketing – imperativ u XXI vijeku“, 18. decembra 2018. U radu seminarra je učestvovalo 40 učesnika. Pozivi za seminare su upućeni Udruženju preduzetnica CG, kako bi što većem broju žena preduzetnica bilo omogućeno učešće. Opština Herceg Novi Opština Herceg Novi u saradnji sa Centrom za obrazovanje i trening ZOPT iz Podgorice organizovala je besplatno pohađanje seminarra za „Ekonomsko osnaživanje žena kroz podsticaj ženskog preduzetništva“. Ovaj seminar je pohađalo 15 nezaposlenih žena sa evidencije biroa rada Herceg Novi među kojima je bila i pripadnica RE populacije. Privredna komora Crne Gore Privredna komora je organizovala u 2018. godini razne vrste obuka, seminarra i radionica, u kojima je učestvovao značajan broj žena, koje otpočinju privatni biznis, vlasnice su MSP ili su zaposlene u privrednim subjektima. U 2018. godini realizovano je: 1. 18 seminarra, na kojem su se edukovale 593 žene. Zabilježena je veća edukacija žena u organizovanim seminarima, za čak 140% u odnosu na broj muškaraca	OPŠTINA HERCEG NOVI:	
--	--	--	---	---	-------------------------------------	--

			2. 9 radionica, na kojim su učestvovala 144 žene. Zabilježeno je veće učešće žena na radionicama, za čak 33,3% 3. 1 obuka, na kojoj je učestvovalo 9 žena. Unija poslodavaca Crne Gore PROJEKAT "ŽENE U MENADŽMENTU U CRNOJ GORI: PODRŠKA LIDERSTVU I PROFESIONALNOM RAZVOJU ŽENA U CRNOJ GORI" - finansiran od strane ILO, a realizovan u okviru regionalnog projekta „Promocija inkluzivnih rješenja na tržištu rada na Zapadnom Balkanu“ koji zajednički sprovode ILO i UNDP, a finansira Austrijska razvojna agencija (ADA). Period realizacije: april 2017 – mart 2018. god <u>KRATAK OPIS:</u> Glavni cilj UPGC bio je da realizacijom ovog projekta pruži podršku jačanju ženskog liderstva i profesionalnog (karijernog) razvoja žena u Crnoj Gori. U toku projekta, UPGC je realizovala sljedeće aktivnosti: - Sprovela je istraživanje među kompanijama i objavila publikaciju "Izvještaj: Žene u menadžmentu u Crnoj Gori" (na crnogorskom i engleskom jeziku); - Formirala je projektnu Mrežu žena u menadžmentu (WiMN), koju čine žene koje se nalaze na rukovodećim i menadžerskim pozicijama u privatnom, javnom i nevladinom sektoru, kao i medijima; - Kreirala je Bazu poslovnih žena u CG (na različitim nivoima rukovođenja) u privatnom, javnom i civilnom sektoru, kao i medijima. Baza je svojevrsna lista podataka koja sadrži osnovne informacije o ženama menadžerkama; - Kreirala je i objavila priručnik za kompanije "Više žena u menadžmentu – ključ uspješnog poslovanja", u vidu vodiča koji sadrži osnovne smjernice za promociju i podršku procesima ekonomskog osnaživanja žena na radnom mjestu – s fokusom na žene menadžerke;	400,00 € sa budžetske pozicije 431500-13 u okviru potrošačke jedinice Sekretarijat za društvene djelatnosti i sport. PKCG: 8.000,00 €	
--	--	--	--	---	--

				- Kreirala je policy paper - poseban dokument za kompanije, pod nazivom “Rodna ravnopravnost u upravljačkim tijelima i strukturama kompanije”, koji predstavlja svojevrsnu izjavu kompanije o inicijativama i mjerama koje će implementirati s ciljem većeg broja žena u strukturama rukovođenja i upravljanja; - Kreirala je program obuke pod nazivom “Menadžment vještine – Liderka sam JA”, a zatim organizovala niz tematskih treninga s ciljem pružanja podrške profesionalnom, karijernom razvoju žena menadžerki. Svim polaznicama obuke (25) UPCG je uručila certifikate o završenoj obuci; - Raspisala je javni konkurs za izbor najboljih žena menadžerki u Crnoj Gori (iz privatnog, javnog i civilnog sektora, kao i iz medija), a zatim organizovala svečanu ceremoniju dodjele nagrada najboljim menadžerkama u CG; - Snimila je kratki promotivni, dokumentarni film “Žene u menadžmentu u Crnoj Gori” (12 min) koji daje prikaz stanja po ovoj tematici, ukazuje na probleme, ali i na ulogu i značaj većeg broja žena na liderskim i pozicijama upravljanja i rukovođenja u CG. Takođe, film šalje ključne, afirmativne poruke na način što ih saopštavaju uspješne poslovne žene iz privrede, javnog i civilnog sektora i medija – laureatkinje nagrada UPCG “NAJ menadžerke u Crnoj Gori”. - Organizovala dvije nacionalne konferencije, od čega su na onoj završnoj, održanoj 30. marta 2018. godine predstavljene sve realizovane aktivnosti UPCG, a zatim je organizovana svečana ceremonija dodjele nagrada UPCG “NAJ menadžerke u Crnoj Gori” (12 laureatkinja – po tri ravnopravne nagrade u kategorijama: privreda, javni sektor, civilni sektor, mediji), a prikazan je i dokumentarni film UPCG. Završna konferencija održana je u	Donatorska sredstva	
--	--	--	--	--	---------------------	--

				organizaciji UPGC i ILO, a u saradnji sa Ministarstvom ekonomije, Ministarstvom za ljudska i manjinska prava, Ministarstvom rada i socijalnog staranja i Asocijacijom poslovnih žena Crne Gore. U okviru obuka za privredne subjekte koje UPGC u kontinuitetu sprovodi, UPGC je organizovala i obuke za postojeće i potencijalne preduzetnice. Takođe, UPGC pruža savjetodavnu podršku preduzećima koja su u vlasništvu žena preduzetnica, a dodatno je razvila i svoje programe obuke za mlade, kao i žene u biznisu i menadžmentu. UPGC u kontinuitetu realizuje uspješnu saradnju sa APŽ. NVO CEDEM CEDEM je tokom 2017/2018 godine implementirao projekat „Usavršavanjem i zapošljavanjem do socijalne inkluzije“ koji je podržan od strane Zavoda za zapošljavanje. U okviru projekta je uključeno ukupno 10 osoba sa invaliditetom (od kojih je 6 žena). Učesnici/e projekta su pohađali/e obuku za rad na računaru, obuku o komunikacionim vještinama i poslovnoj korespondenciji i obuku o pisanju projekata. Takođe, svih 10 OSI su pohađali/e intenzivni kurs engleskog jezika u periodu od dva mjeseca, u vidu individualne nastave. Nakon programa obuke, ukupno 6 OSI je zaposleno u partnerskim organizacijama (od kojih je 5 žena), na period od 6 mjeseci.		
3.2.6. Organizovati sajam ženskog preduzetništva	DMSP, PK, UP u saradnji sa Asocijacijom poslovnih žena CG,	Jednom godišnje tokom perioda	- Organizovan jedan sajam godišnje. - Broj preduzetnica koje su učestvovalе.	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava Ministarstvo za ljudska i manjinska prava je u saradnji sa Udruženjem preduzetnica Crne Gore, Glavnim gradom, Sekretarijatom za rad, mlade i socijalno staranje organizovalo Sajam ženskog preduzetništva u Podgorici, 2. i 3. marta 2018. godine, u tržnom centru Mall of Montenegro.	Redovna budžetska sredstva	R

	Udruženjem preduzetnica CG i drugim sličnim udruženjima, organizacijama civilnog društva	2017 – 2018. god.	- Posjećenost sajмова. - Prisutnost u medijima. 2 sajma 90 učesnika/ca Gostovanje načelnice Odjeljenja za poslove rodne ravnopravnosti i predsjednice Udruženja preduzetnica na RTCG i Televiziji 777 Saopštenja na sajtu i facebook stranici MLJMP i Udruženja preduzetnica Crne Gore sa izuzetno velikim brojem pregleda Ostale institucije su dostavile podatke sadržane	U okviru sajma Ženskog preduzetništva planirano je i predavanje na temu "Marketing u doba društvenih mreža" Vladimira Vulića. Sajam ženskog preduzetništva predstavlja tradicionalno okupljanje i jedan je od najvažnijih skupova u oblasti ženskog preduzetništva. Sajam je okupio veliki broj preduzeća iz raznih sektora: usluge i maloprodaja, tekstil i moda, umjetničko zanatstvo, turizam, kozmetika, trgoivina, distribucija i dr. vlasnice kojih su žene. U maju 2018. godine, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava Crne Gore je u saradnji Udruženjem preduzetnica Crne Gore i Glavnim gradom Podgorica organizovalo konferenciju "Moć žene" u Podgorici. Konferenciju je paralelno pratio i trodnevni sajam ženskog preduzetništva, priređen u Mall of Montenegro. Na sajmu su bili i inostrani izlagači. U ime Ministarstva za ljudska i manjinska prava, konferenciju je otvorila načelnica Odjeljenja za poslove rodne ravnopravnosti Biljana Pejović. Broj učesnika/ca: 60. Ministarstvo ekonomije MEK je bio suorganizator Sajma bez izdvojenih finansijskih sredstava. Privredna komora Crne Gore Privredna komora učestvuje na državnim i regionalnim sajmovima, na kojima poziva i žene preduzenice da uzmu učešće: • Sajam preduzetništva MOS Celje, na kojem su učestvovalе 3 žene • Sajam preduzetništva KLIK EXPO Tirana, na kojem su učestvovalе 8 žena • Sajam poljoprivrede Novi Sad, na kojem su učestvovalе 5 žena Na pomenutim sajmovima učestvovalе su kako žene koje su vlasnice biznisa, tako i žene koje su zastupnice firmi.	PKCG: Na pomenutim sajmovima učestvovalе su kako žene koje su vlasnice biznisa, tako i žene koje su	
--	--	-------------------	---	---	---	--

			u pregledu aktivnosti	Udruženje preduzetnica Crne Gore Udruženjem preduzetnica Crne Gore u saradnji sa Ministarstvom za ljudska i manjinska prava, Glavnim Gradom, Sekretarijatom za rad, mlade i socijalno staranje organizovalo je u Podgorici 2. i 3. marta 2018 godine prvi po redu Sajam ženskog preduzetništva u 2018 godini. Zbog velikog interesovanja izlagača i posjetilaca sajam je produžen i 4. marta. U okviru sajma Ženskog preduzetništva organizovano je 3. marta 2018 g. u 11h u Mall of Montenegro na 3 spratu predavanje na temu: "MARKETING U DOBA DRUŠTVENIH MREŽA" Vladimir Vulić. -Udruženje preduzetnica Crne Gore organizovalo je u Podgorici 4. i 5. aprila 2018 godine drugi po redu Sajam ženskog preduzetništva u 2018 godini. -Udruženjem preduzetnica Crne Gore o organizovalo je Internacionalni sajam ženskog preduzetništva u Mall of Montenegro na I, II i III spratu od 18-og – 20-og maja. Pored ostalih uspješnih preduzetnica, svoje proizvode izlagale i polaznice programa za ekonomsko osnaživanje žena koje se finansiralo od strane Evropske unija, a sprovodila kancelarija UNDP-a u Crnoj Gori u saradnji sa Ministarstvom za ljudska i manjinska prava. -Sajam biznisa i Budvanski bazar ženskog stvaralaštva, 26. oktobra 2018. godine- učešće naših preduzetnica koje su izlagale i učešće predsjednice u panel diskusiji "Žensko stvaralaštvo". Opština Nikšić Na organizovanom Novogodišnjem sajmu lokalnih proizvoda, učestovalo je 60 preduzetnica koje su izlagale: ➤ Unikatni nakit ➤ Ručni rad ➤ Dekupaž ➤ Suveniri ➤ Prirodna kozmetika	zastupnice firmi. 15.000 eura (okvirni trošak)	
--	--	--	-------------------------------------	--	---	--

				PavinoPolje. Aktivnosti su realizovane u saradnji sa Sekretarijatom za ruralni i održivi razvoj, Centrom za socijalni rad i Domom zdravlja u BijelomPolju. Cilj održavanja radionica je da upozna učesnike/ce sa značajem ovih datuma i važnosti uloge žene na selu, njihov doprinos u proizvodnji zdrave hrane i korišćenju prirodnih resursa u cilju borbe protiv siromaštva. Tom prilikom promovisane nagrađene uspješne poljoprivrednice iz tih sela. Opština Kotor - Skupština opštine Kotor je decembra 2017. godine donijela Odluku o podsticajima u razvoj poljoprivrede kojom se 50% sredstava po projektu daje bespovratno. Ovom Odlukom precizirano je da Opština čak 80% bespovratnih sredstava da ženama poljoprivrednicama i mladim poljoprivrednicima do 30 godina. - Pet žena koje se bave poljoprivredom dobilo je bespovratnu podršku u 2018. godini, a najveći pojedinačni iznos podrške isplaćen je upravo ženskoj osobi. Opština Nikšić Na organizovanom novogodišnjem sajmu lokalnih proizvoda učestvovalo je 40 preduzetnica koje se bave poljoprivredom i one su izlagale: ➤ Mlječne proizvode ➤ Suhomesnate proizvode ➤ Kolači i torte ➤ Sokovi, likeri, džemovi i slatko. Opština Petnjica - Tradicionalno Opština Petnjica podržava organizaciju Sajma poljoprivrede u Petnjici na kome se promovišu različiti poljoprivredni i zanatski proizvodi koji su uglavnom djelo ženskih ruku. - Podrška udruženju stočara. - Podrška udruženju pčelara.		
--	--	--	--	---	--	--

				Opština Žabljak Preko Manifestacije „Dani planinskog cvijeća“ koja se održava svake godine u mjesecu julu, a koju organizuje Opština Žabljak unazad skoro trideset godina, žene koje se bave poljoprivredom i zanatima imaju priliku da predstave svoje proizvode. U okviru Manifestacije za učesnice su obezbijeđene i simbolične novčane nagrade. Takođe, u okviru Manifestacije „Zdrava hrana“ koju organizuje Centar za kulturu žene imaju priliku da prezentuju svoje proizvode, što je slučaj i sa osmomartovskom izložbom domaće radinosti i rukotvorina koju organizuje NP „Durmitor“. Udruženje preduzetnica Crne Gore Udruženje preduzetnica Crne Gore je održalo predavanje na temu “Perspektive razvoja ženskog preduzetništva u Crnoj Gori” u Montenegro business school 26. februara 2018. godine. Udruženje preduzetnica Crne Gore realizuje projekat pod nazivom „Preduzetništvo – tvoj izbor” koji ima za opšti cilj afirmaciju preduzetništva među mladim ljudima u srednjim školama i na fakultetima u Podgorici i Sjevernom regionu Crne Gore kroz podsticanje mladih za pokretanje samostalnog biznisa, afirmaciju preduzetničkog duha predstavljanjem uspješnih primjera crnogorskih preduzetnica i jačanjem kapaciteta i pružanjem informacija koje su im neophodne za započinjanje i razvoj spostvene biznis ideje. Projekat je finansiran od strane Ministarstva sporta. Udruženje preduzetnica Crne Gore je u 2018 godini realizovalo tri od planiranih 6 tribina u slijedećim školama : JU Srednja Ekonomska škola "Mirko Vešović" (Podgorica, 28.09.2018., JU Srednja elektro-ekonomska škola (Bijelo Polje, 15.10.2018.,) i Fakultet za ekonomiju i biznis na Univerzitetu Mediteran (Podgorica, 08.11.2018.) u okviru projekta “Preduzetništvo – tvoj izbor.”		
--	--	--	--	--	--	--

3.2.8. Podrška pri rangiranju kod projekata za investicije na gazdinstvima u kojima su žene nosioci gazdinstva	MPRR, IRF, MEK u saradnji sa lokalnim samoupravama - sekretarijatima za preduzetništvo	Kontinuirano 2017 – 2018. god.	- Broj žena nosioca gazdinstava kojima su odobreni projekti za investicije. Oko 37 projekata ili oko 10% žena nositeljke gazdinstava IRF je podržao 5 projekata čiji nosioci su žene, u iznosu od 200.000,00 €.	Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja Programom razvoja poljoprivrede i ruralnih područja Crne Gore u okviru IPARD II 2014-2020 (IPARD II program), u okviru mjere 1 – Investicije u fizički kapital poljoprivrednih gazdinstava, prilikom rangiranja projekata za investicije na gazdinstvima u kojima su žene nosioci gazdinstva dobijaju 15 bodova, dok u okviru mjere 3 – Diverzifikacija gazdinstava i razvoj poslovanja, ukoliko su žene nosioci gazdinstva dobijaju 20 bodova. Sa sprovođenjem IPARD II programa otpočeto je u 2018. godini. Od 389 pristiglih projekata, za 31 projekat nosilac gazdinstva su žene, odnosno 7,97 % u odnosu na ukupan broj pristiglih zahtjeva. U 2018. godini IPARD program je pomenut u ukupno 190 novinskih članaka, kroz 61 TV prilog i 237 objava na portalima. Za promociju mjere 1 – Investicije u fizički kapital poljoprivrednih gazdinstava održane su 22 radionice u svoro svim opštinama u Crnoj Gori na kojima je prisustvovalo 877 potencijalnih aplikanata. Odštampano je 1000 primjeraka vodiča za korisnike, flajera za procedure nabavke, flajera za obavezne standarde i roll roll up-ovi. Najave i saopštenja za javnost pripremani su za svaki od događaja, uključujući radionice koje su realizovane u vezi sa IPARD javnim pozivima. I najave i saopštenja sa slikama slati su svim medijima u Crnoj Gori. Takođe, informacije o objavljivanju javnog poziva slata su svim opštinama i Agro biznis centrima putem elektronske pošte sa svim pratećim dokumentima za javni poziv. Opština Petnjica Jedna žena nosioc gazdinstva kojoj je odobren projekat za investicije u poljoprivredi. Investiciono-razvojni fond	MPRR: Za sve ove aktivnosti utrošeno je 7.500,00 €; izvor finansiranja je Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja. Redovna budžetska sredstva	R
--	--	--------------------------------	--	---	---	----------

				Sa aspekta pružanja finansijske podrške poljoprivrednih aktivnosti žena i finansiranja projekata gdje su nosioci žene IRF je tokom 2018. godine po osnovu programa podrške poljoprivredi i proizvodnji hrane podržao 5 projekata čiji nosioci su žene, u iznosu od 0,2 mil eura.		
3.2.9. Obilježavanje Međunarodnog dana žena preduzetnica (III petak u maju)	MEK, DMSP u saradnji sa PK, UnP, Udruženjem preduzetnica Crne Gore, organizacijama civilnog društva, medijima	Jednom godišnje (III petak u maju)	- Organizovan minimum 1 događaji na nacionalnom nivou. - Broj učesnika/ca. - Broj preduzetnica koje su uzele učešća. 1 događaj sa 60 učesnika/ca	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava Crne Gore U maju 2018. godine, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava Crne Gore je u saradnji Udruženjem preduzetnica Crne Gore i Glavnim gradom Podgorica organizovalo konferenciju "Moć žene" u Podgorici. Konferenciju je paralelno pratio i trodnevni sajam ženskog preduzetništva, priređen u Mall of Montenegro. Na sajmu su bili i inostrani izlagači. U ime Ministarstva za ljudska i manjinska prava, konferenciju je otvorila načelnica Odjeljenja za poslove rodne ravnopravnosti, Biljana Pejović. Broj učesnika/ca: 60. Ministarstvo ekonomije Predstavnic MEK-a aktivno učestvuju na ovakvim događjima i promovišu značaj ŽP (bez finansijskih sredstava). Opština Herceg Novi U Podgorici je 18. i 19. maja 2018. godine u organizaciji Udruženja preduzetnica Crne Gore u partnerstvu sa Ministarstvom za ljudska i manjinska prava, organizovana konferencija „Moć žene“ povodom Svjetskog dana ženskog preduzetništva. Među brojnim nagrađenim učesnicama i kontakt osobi iz Herceg Novog je dodijeljena nagrada za doprinos institucionalne podrške u razvoju ženskog preduzetništva Crne Gore. Udruženje preduzetnica Crne Gore	Redovna budžetska sredstva Donatorska sredstva	R

				Udruženje preduzetnica Crne Gore od 2013. godine organizuje u trećem petku maja meseca međunarodnu konferenciju „Moć žene“ kojom se obilježava Svjetski dan ženskog preduzetništva. Konferencija pored žena u biznisu i privredi, okuplja i donosiocice političkih i društvenih odluka u zemlji i regionu. Sama konferencija obuhvata panel diskusije i B2B sastanke žena iz regiona, a praćena je sajmom ženskog preduzetništva i dodjelom nagrada uspješnim preduzeticama, institucijama i pojedincima koji podstiču razvoj ženskog preduzetništva. Konferencija podstiče jačanje i umrežavanje žena regiona, promovise žensko preduzetništvo, zagovara veće učešće žena u kreiranju poslovnog okruženja i razvoju privrede, o alternativama i povezivanju tržišta, dobrim primjerima i praksama preduzetništva i jačanju kapaciteta poslovnih organizacija koje se bave ženskim preduzetništvom. U 2018 godini konferencija je organizovana 18-og – 19- og maja. Konferenciju je svečano otvorio Mehmed Zenka - Ministar za ljudska i manjinska prava Crne Gore. Panel diskusije u okviru konferencije: "Izazovi ženskog preduzetništva u regionu", "Podrška ženskom preduzetništvu u Crnoj Gori i regionu" i "Dobri primjeri ženskog preduzetništva u Crnoj Gori". Predavanja: "Ja životu u oči gledam" - Adisa Tufo preduzetnica i ekonomistkinja iz BIH i "Novi kod liderstva" Ivana Malović, vlasnica i poslovna trenerica „ID Faktor“ iz Crne Gore. Konferenciju je pratio i Internacionalni sajam ženskog preduzetništva u Mall of Montenegro na I, II i III spratu od 18-og – 20-og maja . Pored ostalih uspješnih preduzetnica, svoje proizvode izlagale i polaznice programa za ekonomsko osnaživanje žena koje se finansiralo od strane Evropske unija, a sprovodila kancelarija UNDP-a u Crnoj Gori u saradnji sa Ministarstvom za ljudska i manjinska prava.		
--	--	--	--	--	--	--

3.2.10. Organizovati konferencije /savjetovanja za razmjenu dobre i loše prakse žena preduzetnica, na kojima će učestvovati i pripadnice nacionalnih manjina i lica s invaliditetom	MLJMP, MEK, ZZZCG u saradnji sa Asocijacijom poslovnih žena Crne Gore, Udruženjem preduzetnica Crne Gore i drugim sličnim udruženjima, Poreskom upravom, PK, jedinicama lokalne samouprave, MONSTAT, UnP, NVO	2018. god.	- Organizovane minimum 3 konferencije. - Broj ušesnika/ca. 3 događaja preko 300 žena je učestvovalo na domaćim i regionalnim konferencijama posvećenim ekonomskom osnaživanju žena iz ranjivih kategorija	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava Jula 2018. godine u Nikšiću, organizovan je okrugli sto "Položaj žena sa invaliditetom u Crnoj Gori", od strane NVO "Ženske alijanse za razvoja" i "Centra za žene sa invaliditetom", uz podršku ambasade Australije, koji je okupio pored predstavnice Ministarstva za ljudska i manjinska prava i predstavnike/ce ženskih organizacija, udruženja za zastitu prava lica sa invaliditetom, lokalne samouprave, Sekretarijata za sport mlade i socijalno staranje opštine Nikšić, Ministarstva sporta, Zaštitnika ljudskih prava, Zavoda za zapošljavanje, Centra za socijalni rad. Cilj organizacije događaja bio je da se ukaže na pitanje dvostruke diskriminacije žena sa invaliditetom, na rodnoj osnovi i na osnovi invaliditeta, izazove sa kojima se suočavaju žene sa invaliditetom u svakodnevnom životu, a koji nijesu poznati široj društvenoj zajednici, te da se podstakne dijalog i saradnja između ključnih aktera i nosilaca promjena. Privredna komora Crne Gore Privredna komora je u 2018. godini organizovala konferencije na temu: ➤ Mogućnost zapošljavanja Roma u poljoprivredi i turizmu, na kojoj su učestvovala 4 žene. ➤ Konferencija o ekonomiji, na kojoj je učestvovala 221 žena. Unija poslodavaca Crne Gore U nastavku slijede dva međunarodna događaja koji su organizovani u partnerstvu sa UPCG: - UPCG je bila partner Prvog međunarodnog Festivala savremene žene koji je održan u periodu 19-22. aprila 2018.g., u Tuzli, BiH. Predstavnicu UPCG bila je jedna od učesnica panela "Žene – novi stub ekonomije" kojim je otvoren Festival. Događaj je okupio više od 500 uspješnih žena iz BiH, Crne Gore, Srbije, Slovenije, Hrvatske, Makedonije, Velike Britanije, Francuske, Austrije, SAD, Indije, Australije	Redovna budžetska sredstva Donatorska sredstva PKCG: Troškovi učešća na konferencije „Mogućnost zapošljavanja Roma u poljoprivredi i turizmu“: 300,00 € (okvirni trošak)	R
--	---	------------	---	---	---	----------

				- iz svih sfera života (biznis, politika, diplomatija, nauka, umjetnost, mediji, moda, zdravstvo, sport...). - U okviru obilježavanja Svjetskog dana ženskog preduzetništva – WED, održana je tradicionalna konferencija “Žene bez PARdona” (16. novembar 2018.g., Rijeka – Hrvatska), u organizaciji Visoke poslovne škole PAR, a uz podršku Hrvatske udruge poslovnih žena Krug i u saradnji sa UPCG i Udrugom poslovnih žena iz Kanade. Udruženje preduzetnica Crne Gore Freja Forum u Beogradu, platforma koja okuplja zemlje zapadnog Balkana i Turske, učestvovalo 3 žene iz Crne Gore, paravljena emisija o tom regionalnom projektu: http://www.rtcg.me/tv/emisije/informativni/nvo-sektor/231211/nvo-sektor-18122018.html “Prizren Busines Forum” od 14-17 novembra 11 preduzetnica iz Crne Gore. Udruženje preduzetnica Crne Gore od 2013. godine organizuje u trećem petku maja meseca međunarodnu konferenciju „Moć žene“ kojom se obilježava Svjetski dan ženskog preduzetništva. Konferencija pored žena u biznisu i privredi, okuplja i donosiocce političkih i društvenih odluka u zemlji i regionu. Sama konferencija obuhvata panel diskusije i B2B sastanke žena iz regiona, a praćena je sajmom ženskog preduzetništva i dodjelom nagrada uspješnim preduzeticama, institucijama i pojedencima koji podstiču razvoj ženskog preduzetništva. Konferencija podstiče jaćanje i umrežavanje žena regiona, promoviše žensko preduzetništvo, zagovara veće ućešće žena u kreiranju poslovnog okruženja i razvoju privrede, o alternativama i povezivanju tržišta, dobrim primjerima i praksama preduzetništva i jaćanju kapaciteta poslovnih organizacija koje se bave ženskim preduzetništvom. U 2018 godini konferencija je organizovana 18-og – 19- og maja. Konferenciju je svećano otvorio Mehmed Zenka -		
--	--	--	--	--	--	--

	Udruženje preduzetnica Crne Gore i druga slična udruženja)			Nakon što je Ženska politička mreža (koju čine predstavnice svih parlamentarnih partija u Crnoj Gori) osigurala da 6 opština iz svojih budžeta za 2018. godinu izdvoje 120,000 EUR za podršku ženskom preduzetništvu. Kroz program se pruža podrška na način što je angazovan konsultant koji će raditi sa aplikantkinjama na razvoju biznis ideja ali i pomagati ženama u početnim fazama razvoja biznisa, i to u svim opštinama koje su odvojile sredstva za žensko preduzetništvo. Takođe, program je angazovao NVO IPER koji posjeduje ekspertizu u oblasti preduzetništva da na osnovu analiza potreba opština za edukacijama i razvojem vještina zaposlenih u opštinama sprovede ciljane obuke kako bi se dugoročno razvijali kapaciteti na opštinskom nivou da podstiču, razvijaju, podržavaju i pružaju stručnu podršku za razvoj ženskog biznisa. U narednom periodu se planira povećanje broja opština koja će izdvojiti sredstva za preduzetništvo u budžetu za 2019. godinu. Opština Herceg Novi U Opštini Herceg Novi su već nekoliko godina opredjeljena sredstva za realizaciju aktivnosti iz oblasti rodne ravnopravnosti. U Budžetu Opštine Herceg Novi za 2019 godinu, na poziciji 431500-13 u okviru potrošačke jedinice Sekretarijat za društvene djelatnosti i sport, planirano je 2.000,00 €. -Na predlog Ženske političke mreže odbornici/ce hercegnovske skupštine na IV redovnoj sjednici održanoj 27.12.2017. godine prilikom usvajanja Budžeta za 2018 godinu uvrštena je stavka 414990-16 „Izdaci za podršku ženskom preduzetništvu“ u iznosu od 10.000,00 (Odluka o Budžetu Opštine Herceg Novi „Sl.list CG“ op.p.54/17). Kao rezultat uvođenja ove posebne budžetske linije za podršku ženskom preduzetništvu lokalni parlament je na VI redovnoj sjednici održanoj	
--	--	--	--	---	--

				24.07.2018. godine usvojio Odluku o načinu, postupku i kriterijumima raspodjele sredstava za podršku ženskom preduzetništvu. Sekretarijat za turizam, ekonomski razvoj i preduzetništvo u saradnji sa Kancelarijom UNDP-a organizovali su info dan o ženskom preduzetništvu. Opština Petnjica - Jedna žena u programu za mentoring (mentoring za izradu biznis planova). Angažovana dva mentora na lokalnom nivou. Udruženje preduzetnica Crne Gore Konkretna podrška je ekonomski i pravni savjeti i u prvoj godini poslovanja besplatna knjigovodstvena usluga za svaku preduzeticu koja startuje u biznisu. To radimo u kontinuitetu, uz privatno javno partnerstvo sa Glavnim gradom Podgorica za 12 preduzetnica u 2018. godinu. Kao i povraćaj taksi u iznosu od 100,00 € za osnivanje preduzeća na teritoriji Crne Gore.		
3.3.2. Umrežavanje sa poslovnim udruženjima	MLJMP, UNDP u saradnji sa nacionalnim i lokalnim partnerima u oblasti ekonomije (jedinice lokalne samouprave, ZZZCG, UnP, PK, Asocijacija poslovnih žena	III kvartal 2017. god.	- Broj i vrsta zajedničkih aktivnosti, ostvarenih partnerstava ili mreža. Indikatori sadržani u opisu aktivnosti	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava Kroz projekat IPA 2014 "Podrška antidiskriminacionim i politikama rodne ravnopravnosti", koji realizuju Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, u saradnji sa Kancelarijom UNDP-a u Crnoj Gori, a uz finansijsku podršku Delegacije Evropske unije u Crnoj Gori, u oblasti ekonomskog osnaživanja žena, završeni su ciklusi obuka preduzetnica u Glavnom gradu Podgorica i opštini Nikšić - u svakom gradu 4 ciklusa četvorodnevni treniga - 60 žena u Podgorici i 78 žena u Nikšiću. 29 žena u Nikšiću izradilo biznis planove za dalju upotrebu, a u Podgorici 10 gotovih biznis planova, i 12 u procesu izrade, a dok je 5 žena registrovalo biznise u Podgorici. Urađena je studija sa predlozima	Redovna budžetska sredstva Donatorska sredstva	R

	Crne Gore, Udruženje preduzetnica Crne Gore i druga slična udruženja)			najboljih praksi za uspostavljanje garantnih fondova za preduzetništvo. Nakon što je Ženska politička mreža (koju čine predstavnice svih parlamentarnih partija u Crnoj Gori) osigurala da 6 opština iz svojih budžeta za 2018. godinu izdvoje 120,000 EUR za podršku ženskom preduzetništvu, u Herceg Novom je odluka već operacionalizovana. Kroz program se pruža podrška na način što je angazovan konsultant koji će raditi sa aplikantkinjama na razvoju biznis ideja ali i pomagati ženama u početnim fazama razvoja biznisa, i to u svim opštinama koje su odvojile sredstva za žensko preduzetništvo. Takođe, program je angazovao NVO IPER koji posjeduje ekspertizu u oblasti preduzetništva da na osnovu analiza potreba opština za edukacijama i razvojem vještina zaposlenih u opštinama sprovede ciljane obuke kako bi se dugoročno razvijali kapaciteti na opštinskom nivou da podstiču, razvijaju, podržavaju i pružaju stručnu podršku za razvoj ženskog biznisa. U narednom periodu se planira povećanje broja opština koja će izdvojiti sredstva za preduzetništvo u budžetu za 2019. godinu. Opština Bijelo Polje Kontinuirana saradnja sa Udruženjem preduzetnica Crne Gore i promocija programa udruženja kod naših sugrađanki. Opština Nikšić Opština je učestvovala u programu “Ekonomsko osnaživanje žena u opštini Nikšić” u okviru projekta Ministarstva za ljudska i manjinska prava i UNDP u saradnji sa Asocijacijom poslovnih žena Crne Gore i IPC Tehnopolis čiji je cilj unapređenje i razvijanje ženskog biznisa kroz pružanje različitih servisa. Privredna komora Crne Gore Privredna komora je udružena sa nacionalnim i lokalnim parterima koji se bave promocijom		
--	---	--	--	---	--	--

			ženskog preduzetništva, ostvarena je saradnja sa lokalnim samoupravama, ZZZCG, Upravom za kadrove, Unijom mladih preduzenika. Potpisan Sporazum o saradnji sa ZZZCG i Upravom za kadrove. Udruženje preduzetnica Crne Gore -26.02.2018. godine Udruženje preduzetnica Crne Gore potisalo je Memorandum o saradnji sa univerzitetom Mediteran. -16.05.2018. godine Udruženje preduzetnica Crne Gore i preduzetnice sa Kosova, iz Srbije, Bosne i Hercegovine, Albanije i Makedonije ujedinile su se u projektu nove regionalne organizacije za osnaživanje žena "I love Balkan", sa sjedištem u Prištini. - Udruženje preduzetnica Crne Gore od 2013. godine organizuje nacionalni konkurs za izbor malog ili srednjeg preduzeća koja podržavaju porodicu, a pobjednika nacionalnog konkursa šalje na internacionalno takmičenje za izbor malog ili srednjeg preduzeća koje podržava porodicu u Jugoistočnoj Evropi. Inicijativa „Preduzeća koja podržavaju porodicu u Jugoistočnoj Evropi”, plod je napora Balkanskog udruženja žena u zanatstvu (nacionalnih preduzetničkih i zanatlijskih udruženja žena) iz Albanije, Bugarske, Kosova, Makedonije, Moldavije, Rumunije, Srbije (Niša i Novog Sada), Hrvatske (Varaždina) i preduzetnica Crne Gore. Organizuje se u okviru projekta „Zapadni Balkan”, uz koordinaciju Balkanskog biroa za potpomaganje srednjeg staleža, finansiranog od strane Federalnog ministarstva za ekonomsku saradnju i razvoj Njemačke. Udruženje je imalo čast da u Podgorici od 14. do 16. jula 2017. godine bude domaćin i organizator petog međunarodnog konkursa za izbor malog ili srednjeg preduzeća u Jugoistočnoj Evropi. U 2018. godini nacionalni konkurs se održao 15-og juna.		
--	--	--	--	--	--

				- Udruženje preduzetnica Crne Gore je okupilo značajan broj preduzetnica i članica organizacije koje su posjetile Prizren Biznis Forum 2018, koji je trajao od 14. - 16. novembra. Cilj posjete ovom Formu bio je pored uspostavljanja što boljih odnosa dvije zemlje i unapređenje razvoja biznisa sa akcentom na podsticaj ženskog preduzetništva zajedničkim regionalnim djelovanjem, ekonomsko osnaživanje žena, razvoj ruralnog turizma i regionalnog turizma Kosova i Crne Gore. Asocijacija poslovnih žena Asocijacija poslovnih žena nastavlja aktivnu saradnju sa preduzeticama iz Rožaja, Berana i Nikšića kroz realizaciju zajedničkih projekata i apliciranje za nove projektne mogućnosti.		
3.3.4. Konferencija o ekonomskom položaju žena	MLJMP, UNDP u saradnji sa macionalnim i lokalnim partnerima u oblasti ekonomije (jedinice lokalne samouprave, ZZZCG, UnP, PK, Asocijacija poslovnih žena Crne Gore, Udruženje preduzetnica Crne Gore i druga slična udruženja)	II kvartal 2017. god.	- Broj i struktura učesnika/ca konferencije. Organizovana 3 događaja	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava Ministarstvo za ljudska i manjinska prava je u saradnji sa Udruženjem preduzetnica Crne Gore, Glavnim gradom, Sekretarijatom za rad, mlade i socijalno staranje organizovalo Sajam ženskog preduzetništva u Podgorici, 2. i 3. marta 2018 godine, u tržnom centru Mall of Montenegro. Sajam je okupio veliki broj preduzeća iz raznih sektora: usluge i maloprodaja, tekstil i moda, umjetničko zanatstvo, turizam, kozmetika, trgovina, distribucija i dr. vlasnice kojih su žene. U maju 2018. godine, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava Crne Gore je u saradnji Udruženjem preduzetnica Crne Gore i Glavnim gradom Podgorica organizovalo konferenciju "Moć žene" u Podgorici. Konferenciju je paralelno pratio i trodnevni sajam ženskog preduzetništva, priređen u Mall of Montenegro. Na sajmu su bili i inostrani izlagači. U ime Ministarstva za ljudska i manjinska prava, konferenciju je otvorila načelnica Odjeljenja za poslove rodne ravnopravnosti, Biljana Pejović. Broj učesnika/ca: 60.	Redovna budžetska sredstva Donatorska sredstva	R

				Unija poslodavaca Crne Gore Unija poslodavaca Crne Gore (UPCG) i Međunarodna organizacija rada (ILO), u saradnji sa Ministarstvom rada i socijalnog staranja, Ministarstvom ekonomije, Ministarstvom za ljudska i manjinska prava i Asocijacijom poslovnih žena Crne Gore, organizovali su 30.03.2018. god. u Podgorici završnu konferenciju projekta „Žene u menadžmentu u Crnoj Gori - Podrška liderstvu i profesionalnom razvoju žena u Crnoj Gori“. Tom prilikom, predstavljene su publikacije koje je UPCG kreirala s ciljem podrške ekonomskom osnaživanju žena, a crnogorskoj i svjetskoj javnosti po prvi put je predstavljen i najnoviji Izvještaj Biroa za poslodavačke aktivnosti ILO-a (ILO ACT/EMP) o ženama u biznisu i menadžmentu u istočnoj Evropi i centralnoj Aziji, što je samu konferenciju a posebno Crnu Goru stavilo u fokus globalnih dešavanja po ovoj oblasti. Navedeni izvještaj ILO-a sadrži i podatke za Crnu Goru. <u>19 – 22. april 2018. god – Tuzla, BiH -</u> UPCG je bila partner Prvog međunarodnog Festivala savremene žene, na kojem je učestvovalo više od 700 učesnika/ca iz cijelog svijeta, a pratilo ga je 150 medija Na poziv organizatora, predstavnica UPCG - šefica Sektora za PR i marketing i savjetnica za žensko preduzetništvo Zvezdana Oluić bila je moderatorka panela “Žene – novi stub ekonomije” kojim je otvoren radni dio Festivala, a u kojem su učestvovale predsjednice Asocijacije poslovnih žena Crne Gore, predsjednica Udruženja poslovnih žena u BiH, predsjednica Hrvatske udruge poslovnih žena “Krug” za organak Rijeka i predsjednica Udruženja poslovnih žena iz BiH u Austriji. U nastavku, za učesnice Festivala upriličena je projekcija dokumentarnog filma UPCG “Žene menadžerke u Crnoj Gori”, snimljenog u okviru projekta koji je UPCG realizovala uz podršku Međunarodne organizacije rada (ILO).	UPCG: Konferencija: 6.800,00 €; Izvor finansiranja: ILO.	
--	--	--	--	--	---	--

				<u>16. novembra 2018. god – Rijeka, Hrvatska</u> - U okviru obilježavanja Svjetskog dana ženskog preduzetništva (WED - Women's Entrepreneurship Day), održana je konferencija "Žene bez PARDona" koju Visoka poslovna škola PAR iz Rijeke organizuje već petu godinu zaredom. Ovaj događaj je organizovan uz podršku Hrvatske udruge poslovnih žena Krug i u saradnji sa UPCG i Udrugom poslovnih žena iz Kanade. Ove godine, u središte zanimanja stavljene su žene kao pokretači porodičnog biznisa. Takođe, po prvi put, na konferenciji je dodijeljena nagrada za ženu godine koja je simbolički nazvana „PARDonna!“, a dodjeljivaće se i ubuduće. Asocijacija poslovnih žena Projektom „Podsticaj ženskog preduzetništva kroz treninge i mentorstvo“ predviđeno je održavanje dvije konferencije o ekonomskom položaju žena sa posebnim osvrtom na žensko preduzetništvo tokom 2019. godine.		
3.3.5. Procjena lokalnih vlasti po pitanju uvođenja rodne ravnopravnosti na svim nivoima i osnaživanje ženskog preduzetništva	MLJMP, UNDP u saradnji sa macionalnim i lokalnim partnerima u oblasti ekonomije (jedinice lokalne samouprave, ZZZCG, UnP, PK, Asocijacija poslovnih žena Crne Gore, Udruženje	III kvartal 2017. god.	- Urađena procjena i plan za djelovanje. Indikatori su sadržani u opisu aktivnosti	Opština Herceg Novi U Opštini Herceg Novi su već nekoliko godina opredjeljena sredstva za realizaciju aktivnosti iz oblasti rodne ravnopravnosti. U Budžetu Opštine Herceg Novi za 2019 godinu, na poziciji 431500-13 u okviru potrošačke jedinice Sekretarijat za društvene djelatnosti i sport, planirano je 2.000,00 €. -Na predlog Ženske političke mreže odbornici/ce hercegnovske skupštine na IV redovnoj sjednici održanoj 27.12.2017. godine prilikom usvajanja Budžeta za 2018 godinu uvrštena je stavka 414990-16 „Izdaci za podršku ženskom preduzetništvu“ u iznosu od 10.000,00 (Odluka o Budžetu Opštine Herceg Novi „Sl.list CG“ op.p.54/17). Kao rezultat uvođenja ove posebne budžetske linije za podršku ženskom preduzetništvu lokalni parlament je na VI redovnoj sjednici održanoj 24.07.2018. godine usvojio Odluku o načinu,	Redovna budžetska sredstva	R

	preduzetnica Crne Gore i druga slična udruženja)			postupku i kriterijumima raspodjele sredstava za podršku ženskom preduzetništvu. Sekretarijat za turizam, ekonomski razvoj i preduzetništvo u saradnji sa Kancelarijom UNDP-a organizovali su info dan o ženskom preduzetništvu. Opština Kotor Procjene rađene u okviru aktivnosti resornog Sekretarijata i Skupštinskog Odbora za rodnu ravnopravnost. Opština Tivat Opština Tivat ima Odluku o ravnopravnosti polova („Sl. list CG-opštinski propisi“ br.24/12, 34/12) U drugom po redu Lokalnom planu za postizanje rodne ravnopravnosti 2018-2022 u opštini Tivat postoje osnovni podaci o rodnoj zastupljenosti zaposlenih u lokalnoj upravi, lokalnom parlamentu i preduzecima gdje je osnivač opština. Privredna komora Crne Gore Privredna komora kontinuirano radi na pitanju uvođenja rodne ravnopravnosti na svim nivoima, kao i na osnaživanju i podsticanju razvoja ženskog preduzetništva kroz Koordinacioni odbor za žensko preduzetništvo. Opština Bar intenzivno radi na pripremi Programa za podsticaj ženskog preduzetništva, stoga je kontaktirala Komoru radi daljih zajedničkih aktivnosti.		
3.3.6. Organizovanje obuka za opštine	MLJMP, UNDP u saradnji sa nacionalnim i lokalnim partnerima u oblasti ekonomije (jedinice	III kvartal 2017. god.	- Organizovane četiri dvodnevne obuke. - Broj opština obuhvaćenih obukom. - Broj učesnika/ca.	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava Ministarstvo za ljudska i manjinska prava sa Misijom OEBS-a u Crnoj Gori, i u 2018 je nastavio da sprovodi projekat: „Jačanje mehanizama za rodnu ravnopravnost na lokalnom nivou“. Ministarstvo i Misija OSCE su oktobra 2018. godine, u saradnji sa radnim grupama za izradu lokalnog akcionog plana za rodnu ravnopravnost u lokalnim samoupravama, u opštinama Plužine, Nikšić, Bijelo Polje i Bar organizovali 4 jednodnevne radionice,	Redovna budžetska sredstva	R

	lokalne samouprave, ZZZCG, UnP, PK, Asocijacija poslovnih žena Crne Gore, Udruženje preduzetnica Crne Gore i druga slična udruženja)		Indikatori dati u opisu aktivnosti	kao logističku podršku ovom procesu. Radionicama su prisustvovali/e predstavnici/e opština, pravosudnih i policijskih organa u opštinama, škola osnovnog i srednjeg obrazovanja i NVO sector – ukupno: 52 učesnika/ca (4x 13 učesnika/ca). Održane su radionice na temu: Rodno osjetljivo budžetiranje u Kolašinu 29/30. novembra (11 učesnika/ca) i Tivtu 03/04. decembra (za predstavnike/ce lokalnih samouprava) (6 učesnika/ca). Opština Bijelo Polje Ministarstvo ekonomije u saradnji sa Japanskom agencijom za međunarodnu ekonomiju organizovalo obuku za mentoring za mala, srednja i mikro preduzeća. Opština Nikšić Opština je učestvovala u programu “Ekonomsko osnaživanje žena u opštini Nikšić” u okviru projekta Ministarstva za ljudska i manjinska prava i UNDP u saradnji sa Asocijacijom poslovnih žena Crne Gore i IPC Tehnopolis čiji je cilj unapređenje i razvijanje ženskog biznisa kroz pružanje različitih servisa. U sklopu ovog projekta tokom 2017. godine, održano je više treninga za žene preduzetnice na teme: finansijski menadžment, prodaja, kako unaprijediti ponudu koristeći marketinške alate, vještine poslovne komunikacije, porez i poreski sistem, pokretanje sopstvenog biznisa; registracija, administracija i vođenje biznisa; analiza i istraživanje tržišta; promocija na društvenim mrežama; marketing; finansijski dio biznis plana, pisanje biznis plana.	Donatorska sredstva	
Cilj 3.4. Postignut visok stepen usklađenosti radnih i porodičnih obaveza žena i muškaraca. Indikator (pokazatelj) efekta: Obezbijeden pravni okvir i promovisana praksa koji omogućava da se koriste radni angažmani koji omogućavaju usklađivanje radnih i porodičnih obaveza žena i muškaraca.						

3.4.1. Organizovanje kampanje o ravnomjernoj raspodjeli radnih i porodičnih obaveza žena i muškaraca	MLJMP u saradnji sa Odborom RR, organizacijama civilnog društva i medijima	2017. i 2018. god.	- Organizovana minimum 1 kampanja na godišnjem nivou. - Press clipping. Organizovana 1 kampanja	Unija poslodavaca Crne Gore UPCG je u javnosti, kako kroz redovne aktivnosti tako i putem medija, u kontinuitetu promovisala značaj ravnomjerne raspodjele radnih i porodičnih obaveza žena i muškaraca. Takođe, promovisala je i sadržaj kreiran u okviru EU projekta „Work – Family Balance“, koji je predstavljen na radionici „Politike koje podstiču usklađivanje poslovnog i privatnog života i rodnu ravnopravnost i njihova primjena u praksi“ koju su organizovale UPGC i USSCG u Podgorici. Izlaganje u okviru navedene radionice održala je i predstavница MLJMP.	Redovna budžetska sredstva	DR
3.4.2. Obezbeđivanje dostupnog produženog boravka u svim osnovnim školama, za djecu koja pohađaju prvi razred	MP i osnovne škole u saradnji sa vaspitno - obrazovnim ustanovama Vaspitno - obrazovne ustanove	Školska 2017 – 2018. god.	- Procenat osnovnih škola koje imaju dostupan produženi boravak za učenike/ce prvog razreda.	Pitati MP za informaciju		NR
Cilj 3.5. Osigurana efikasna primjena zakona i smanjena rodno bazirana diskriminacija na tržištu rada. Indikator (pokazatelj) efekta: Smanjen broj slučajeva rodno bazirane diskriminacije na tržištu rada i povećan broj riješenih prijavljenih slučajeva.						
3.5.1. Prikupljanje, objedinjavanje i obrađivanje statističkih podataka po polu o diskriminaciji i	UIP u saradnji sa MLJMP i Ombudsmanom	Kontinuirano 2017 – 2018. god.	- Broj i vrsta prijavljenih slučajeva diskriminacije i mobinga zaposlenih na godišnjem nivou. - Struktura žrtava diskriminacije.	Uprava za inspekcijske poslove Od ukupnog broja inicijativa zaprimljenih u Inspekciji rada u 2018. godini, na prijavu diskriminacije odnosilo se 5 (3 muškarca i 2 žene). Po svih 5 inicijativa pokrenut je postupak inspekcijskog nadzora, jer se ukzivalo na povrede prava iz radnog odnosa (obračun zarade, umanjeње zarade, neprodužavanje ugovora o radu, raspoređivanje u drugu kancelariju-prostorno grupisanje izvršilaca po organizacionim cjelinama i neravnopravan prostorni-kancelarijski raspored),	Redovna budžetska sredstva	R

mobingu zaposlenih			Indikatori sadržani u pregledu aktivnosti	ali nakon provjere navoda nijesu utvrđene nepravilnosti. Podnosioci prijava su pisano obaviješteni o toku i ishodu inspekcijskog nadzora, stim što su upućeni na, eventualnu, zaštitu od diskriminacije kod Zaštitnika ljudskih prava i sloboda i nadležni sud. Na mobing se odnosilo 14 inicijativa (9 muškarca i 5 žena), a Inspekcija rada je utvrdila nepravilnost u 9 slučajeva u dijelu nepoštovanja zakonske procedure za zaštitu od mobinga kod poslodavca (neodređivanje posrednika za vođenje postupka kod poslodavca; neobavješćavanje zaposlenih o prepoznavanju, postupku i načinu zaštite od mobinga), koje su otklonjene po ukazivanju inspektora. Inspekcija rada nije ovlašćena da vodi postupak ispitivanja da li u radnjama i ponašanju potencijalnog mobera (to može biti poslodavac, ali i drugi zaposleni) postoje elementi mobinga, jer se to utvrđuje u postupku kod poslodavca (a potom na sudu ili pred Agencijom za mirno rješavanje radnih sporova), pri čemu inspektor preduzima mjere samo dok se ne stvore zakonske pretpostavke za vođenje takvog postupka kod poslodavca, shodno odredbama Zakona o zabrani zlostavljanja na radu. Naravno, ako je povrijeđeno ili uskraćeno neko pravo iz radnog odnosa, inspektori postupaju u skladu sa svojim zakonskim obavezama, kao i po drugim inicijativama u kojima se ne pominje mobing. Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore Realizovano. Zaštitnik i na ovom mjestu ističe da inspekcijski organi još uvijek nijesu ustanovili evidenciju u formi elektronski vođene baze podataka o podnijetim prijavama, pokrenutim postupcima i donijetim odlukama iz svoje nadležnosti u vezi sa mobingom. Bez obzira na zakonsku obavezu UIP isključivo na traženje		
--------------------	--	--	---	--	--	--

				Zaštitnika dostavlja podatke u vezi sa diskriminacijom.		
3.5.2. Osigurati besplatnu pravnu pomoć u slučajevima kada je u pitanju povreda prava iz rada i po osnovu rada.	Lokalne kancelarije za besplatnu pravnu pomoć, sudovi, organizacije civilnog društva (NVO, sindikalne organizacije) u saradnji sa Advokatskom komorom	Kontinuirano 2017 – 2018. god.	- Broj pružene besplatne pravne pomoći.	Opština Bijelo Polje Usluge besplatne pravne pomoći koriste se za pisanje molbi, žalbi, tužbi, podnesaka.	Redovna budžetska sredstva	DR
3.5.3. Obuka inspektora rada (i drugih inspektora Uprave za inspekcijske poslove shodno propisanim nadležnostima) zaduženih za praćenje i	UZK, MLJMP, organizacije civilnog društva u saradnji sa UIP	Kontinuirano 2017 – 2018. god.	- Broj i vrsta organizovanih obuka. - Broj učesnika/ca. Indikatori su sadržani u pregledu aktivnosti	Uprava za inspekcijske poslove Radionica za planiranje novog Programa dostojanstvenog rada, datum održavanja - 08. - 09. 02. 2018. godine u organizaciji Tehničkog tima za podršku radu i Nacionalne kancelarije za Centralnu i Istočnu Evropu; INL projekat o implementaciji mjera radi promovisanja prelaska iz neformalne u formalnu ekonomiju Crne Gore (2 učesnice – Odsjek za inspekciju rada) - Radionica: „Jačanje kapaciteta inspekcije rada u Crnoj Gori", datum održavanja - 26.-27.02.2018. godine, u organizaciji - Međunarodne organizacije rada (21 učesnik/ca – Odsjek za inspekciju rada)	Redovna budžetska sredstva	R

kontrolu primjene Zakona o radu, Zakona o zabrani diskriminacije, Zakona o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom, Zakona o zabrani zlostavljanja na radu i drugih zakona				-Seminar: „Zabrana diskriminacije“, datum održavanja - 26.02.2018. godine u organizaciji Uprave za kadrove (1 učesnik – Odsjek inspekcije za prosvjetu i sport); - Seminar : „Zabrana diskriminacije“, datum održavanja - 06.12.2018.godine u organizaciji Uprave za kadrove (1 učesnica – Odsjek inspekcije za arhivsku djelatnost); - Seminar: „Rodna ravnopravnost“, datum održavanja- 03.12.2018. godine u organizaciji Uprave za kadrove (1 učesnica – Odsjek inspekcije za arhivsku djelatnost). Uprava za kadrove Uprava za kadrove je shodno Opštem programu stručnog usavršavanja i osposobljavanja državnih sluzbenika i namještenika u toku 2018 godine realizovala dvije obuke na temu Zabrane diskriminacije i to u terminu 26.02.2018 (prisustvovalo 17 polaznika) i 21.12.2018 (prisustvovalo 10 polaznika obuke.) Takođe shodno Opštem programu stručnog osposobljavanja i usavršavanja lokalnih sluzbenika i namjestenika za 2018/19 godinu realizovane su dvije obuke na temu Zabrane diskriminacije i to 23.02.2018 u Podgorici (prisustvovalo 10 polaznika) i 2.11.2018 u Podgorici (16 lokalnih sluzbenika).	UWK: Utrošena sredstva: 780,00 € Izvor finansiranja: Budžet Uprave za kadrove	
---	--	--	--	---	--	--

Cilj 3.6. Smanjiti jaz u zaradama muškaraca i žena.

Indikator (pokazatelj) efekta: Jaz u zaradama muškaraca žena u Crnoj Gori smanjen za min 3% do kraja izvještajnog perioda (januar 2019. godine), sa dostupnim godišnjim podacima posebno za privatni i posebno za javni sektor.

3.6.1. Izrada informativnog materijala za informisanje javnosti o važnosti načela jednakih zarada za rad jednake vrijednosti i primjeni Zakona o radu	MLJMP, MRSS u saradnji sa Odborom RR, organizacijama civilnog društva, međunarodnim organizacijama	2018. god.	- Organizovana jedna kampanja na godišnjem nivou. - Broj saopštenja za javnost. - Press clipping . Indikatori su sadržani u pregledu aktivnosti	Ministarstvo rada i socijalnog staranja Kontinuirano informisanje javnosti o važnosti načela jednakih zarada za muškarce i žene. Isto načelo je predviđeno i novim Zakonom o radu. Unija poslodavaca Crne Gore UPCG je kreirala informativni materijal po ovoj oblasti u okviru projekta "Žene u menadžmentu u Crnoj Gori: Podrška liderstvu i profesionalnom razvoju žena u Crnoj Gori" koji je UPGC realizovala uz podršku ILO. U okviru projekta, UPGC je objavila i javnosti predstavila publikaciju „Izveštaj: Žene u menadžmentu u Crnoj Gori“ koja sadrži rezultate istraživanja o ženama u menadžmentu CG kompanija koja, između ostalog, obrađuje i tematiku načela jednakih zarada za rad jednake vrijednosti. Takođe, UPGC je kreirala i dokument "Rodna ravnopravnost u upravljačkim tijelima i strukturama kompanije" koji je distribuirala kompanijama – članicama UPGC s ciljem da sadržaj ovog dokumenta iskoriste i prilagode svojoj poslovnoj praksi.	Redovna budžetska sredstva UPCG: 2.100,00 € za dokumentarni film; Izvor finansiranja: ILO.	R
3.6.2. Redovno izvještavanje o zaradama muškaraca i žena	MONSTAT, MLJMP, MRSS, MF, ministarstvima, državnim organima, organima lokalne samouprave, organizacijama civilnog društva	Kontinuirano 2017 – 2018. god.	- Pripremljen i prezentiran u javnosti minimum jedan izvještaj na godišnjem nivou sa dostupnim godišnjim podacima posebno za privatni i posebno za javni sektor.	Zavod za statistiku Crne Gore – MONSTAT Ova aktivnost nije predviđena petogodišnjim programom zvanične statistike 2014 – 2018. godine, ni Godišnjim planom rada Zavoda za statistiku za 2018, te ista nije bila planirana niti urađena.		NR

4. RODNO OSJETLJIVA ZDRAVSTVENA ZAŠTITA

Strateški cilj: Unaprijediti dostupnu rodno osjetljivu zdravstvenu zaštitu

Aktivnosti	Nosioci aktivnosti u saradnji partnerima	Vremensk i okvir	Indikatori	Realizovano:	Iznos utrošenih sredstava i izvor finansiranja	Procjena statusa realizacije i preporuka za naredni period sprovođenja
Cilj 4.1. Unaprijeđena prevencija i rano otkrivanje malignih oboljenja						
Indikator (pokazatelj) efekta: Unaprijeđen nacionalni program ranog otkrivanja i organizovana minimum jedna godišnja kampanja.						
4.1.1. Sprovoditi i kontinuirano unapređivati Nacionalni program ranog otkrivanja malignih oboljenja (obuhvatom novih populacionih grupa i drugih crnogorskih teritorija)	MZ, IJZ u saradnji sa zdravstvenim ustanovama na svim nivoima zdravstvene zaštite	Kontinuirano 2017 – 2018. god.	- Izrađen nacionalni program(za one bolesti za koje ne postoji). - Sprovedeni preventivni programi. - Štampani – distribuirani leci i brošure. - Broj pregleda.	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava U cilju promovisanja značaja očuvanja zdravlja, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava je u saradnji sa Ministarstvom zdravlja, odnosno Domovima zdravlja u Berane 25.09.2018., u Bijelo Polje 28.05. 2018., u Tivtu 06.06.2018., u Podgoricu 09.10.2018., u Podgoricu 10.10.2018., i u Nikšiću 12.10.2018., organizovalo je šest akcija preventivnog pregleda za romsku i egipćansku populaciju. Izvršena je provjera nivoa šećera u krvi, mjerenje krvnog pritiska, izvršen pregled od strane ljekara opšte prakse i urađeno snimanje pluća i ginekološki pregled. Ovom preventivnim pregledima je obuhvaćeno preko 150 osoba (100 žena). Pomenuta aktivnost imala je za cilj podizanje svijesti o značaju pravovremenih i redovnih pregleda pripadnicima/cama ranjivih grupa u našem društvu, a takođe i da se ukaže na važnost prevencije zdravlja. Predstavnici Ministarstva i ordinirajuća doktorka iskoristili su priliku da učesnicima akcije ukažu na značaj redovnog odlaska ljekaru, s druge strane, nastavku liječenja na primarnom, sekundarnom i tercijalnom nivou zdravstvene zaštite ukoliko se za tim ukaže potreba,	MLJMP: 1.000,00 €	R

			Indikatori su sadržani u opisu aktivnosti	ali i o ulozi njih kao roditelja koju imaju prema svojoj djeci kada je u pitanju očuvanje zdravlja. Ministarstvo zdravlja Realizovano – u kontinuitetu se nastavlja realizacija. Realizuje se u okvirima definisanih populacionih grupa. Unapređuje se edukacija pružalaca usluga o motivacija za realizaciju aktivnosti. A. Izabran doktori za odrasle: Preventivni pregledi: Oportuni skrining u 2018 godini (ukupan broj preventivnih usluga 45989) 1. Preventivni (sistematski) pregled studenata na prvoj i trećoj godini studija 2. Preventivni (sistematski) pregled lica starijih od 65 godina. 3. Vakcinacija starijih od 65 godina protiv gripe 4. Imunoprofilaksa, imunoprofilaksa sa serumom i hemioprofilaksa za spriječavanje zaraznih bolesti u skladu sa zakonom 5. Preventivni pregled muškaraca nakon 40 godine života, i žena nakon 45.godine života zbog ranog otkrivanje povišenog krvnog pritiska, holesterola i triglicerida i riziko faktora za pojavu bolesti srca i krvnih sudova i to svakih 5 godina jedanput. 6. Pregledi za rano otkrivanje raka dojke kod žena i to jedanput na 3 godine. Kod žena u rizičnoj grupi (sa rakom dojke kod majke, sestre, kćerke) pregledi se obavljaju svake godine Skrining program - Rano otkrivanje raka debelog crijeva u 2018 godini (1706 odazvanih pacijenata u 2018.godini) B. Izabran doktori za djecu: Oportuni skrining u 2018 godini (ukupan broj preventivnih usluga 9695) 1. Preventivni pregledi djece u 1. godini života 2. Preventivni pregled djece u 2. godini života	MZ: 11.000,00 €	
--	--	--	---	--	-----------------------------	--

				3. Preventivni pregled djece u 4. godini života 4. Preventivni pregled pred polazak u osnovnu školu 5. Preventivni pregledi u osnovnoj školi (2, 4, 6 i posljednji razred osnovne škole) 6. Vakcinacija i revakcinacija djece i omladine po kalendaru vakcinacija C. Izabrani doktori za žene: Oportuni skrining u 2018 godini (ukupan broj preventivnih usluga 3373) Skrining program - rano otkivanje rada grlića materice u 2018.godini (332 odazvanih pacijentkinja) Podijeljenih distribuirani letci i brošure: 2200 komada Broj pregleda: Izabrani doktori za odrasle: 42135 Izabrani doktori za djecu: 13144 Izabrani doktori za žene: 1449		
4.1.2. Obilježavanja datuma iz Kalendara zdravlja (prevencija karcinoma grlića materice, karcinoma dojke, borbe protiv nasilja nad ženama itd)	IJZ u saradnji sa JZU domovima zdravlja, medijima, organizacijama civilnog društva, MLJMP	Kontinuirano 2017 – 2018. god.	- Sprovedena minimum jedna 7 dnevna godišnja kampanja. - Broj medijskih programa i tekstova.	Ministarstvo zdravlja Godišnje se sprovodi kampanja o prevenciji karcinoma grlića materice sa pozivom svim ženama da se jave na redovne ginekološke preglede u cilju prevencije, zatim pozivi izabranih doktora u cilju prevencije karcinoma dojke, pozivom žena preko 60 godina života, a urađen i Protokol o borbi protiv nasilja u porodici i Protokol o borbi protiv nasilja nad djecom, u okviru kojih protokola su obuhvaćene i aktivnosti u borbi protiv nasilja nad ženama, protokoli su javni i transparentni i nalaze se na web stranicama zdravstvenih ustanova. Program ranog otkrivanja raka debelog crijeva u Crnoj Gori je u skladu sa Strategijom prevencije i kontrole nezaraznih bolesti u Crnoj Gori i odrednicama Nacionalnog programa za kontrolu raka. Program je u skladu sa rezolucijom o prevenciji i kontroli karcinoma koji je usvojila Svjetska	MZ: 9.000,00 € Opština Tivat: 1.750,00 € (1.400,00 € Opština Tivat a 350,00 € Fidelity consulting).	R

			Indikatori su sadržani u opisu aktivnosti zdravstvena skupština na svom 58. zasjedanju u Ženevi 2005. godine, te preporukama EU (2003/878/EZ) od 02.12.2003. godine. Program ranog otkrivanja raka debelog crijeva-skrining značajno doprinosi poboljšanju zdravlja populacije, jer se preduzimaju preventivne mjere u otkrivanju zloćudnih tumora debelog crijeva u ranom i ograničenom stadijumu ili u stadijumu tzv. premalignih lezija-polipa, kada su izgledi za liječenje i/ili izlječenje mnogo veći. Programom je obuhvaćena ukupna ciljna populacija, tako da svi građani i oni socijalno najugroženiji moraju imati jednaku mogućnost učestvovanja u ovom programu. Uputstva i preporuke za skrining odnose se na populaciju sa prosječnim rizikom za rak debelog crijeva i bez specifičnih simptoma. Osobe sa već prisutnim simptomima, sa povećanim ili visokim rizikom za kolorektalni karcinom, trebaju biti podvrgnute standardnim dijagnostičkim procedurama, u ranijoj životnoj dobi. Prijestonica Cetinje Tokom aprila i maja mjeseca Kancelarija za rodnu ravnopravnost i prevenciju bolesti zavisnosti je realizovala sljedeće aktivnosti: - obilježavanje 7. aprila – svjetskog Dana zdravlja u saradnji sa Organizacijom Crvenog krsta Prijestonice pod sloganom “Zdravlje za sve”. U prostorijama Crvenog krsta Cetinje u saradnji sa Dr Marijom Bogdanović naši sugrađani su imali priliku da prekontrolišu svoje zdravstveno stanje, mjerenjem nivoa šećera u krvi i krvnog pritiska. Svjetski dan zdravlja je i ove godine prilika da podsjetimo stanovništvo na značaj zdravih stilova života i prevenciju faktora rizika za nastanak najčešćih poremećaja zdravlja. Ova aktivnost, naišla je na interesovanje građana koji su se odazvali našem pozivu.	Redovna budžetska sredstva	
--	--	--	---	--	--

			- obilježavanje 31. maja – svjetskog Dana borbe protiv pušenja - NVO My Way , NVO Preporod i Sekretarijat za kulturu sport i mlade u osnovnoj školi "Lovčenski partizanski odred " realizovali su projekat pod sloganom "Reci NE duvanu". Realizaciji projekta prisustvovala je i koodrinarka Kancelarije za rodnu ravnopravnost i prevenciju bolesti zavisnosti. Nakon realizovanog programa upriličen je sastanak predstavnika obije NVO sa sekretarkom Sekretarijata za lokalnu samoupravu i društvene djelatnosti i koordinatorkom kancelarije tokom kojeg se govorilo o dosadašnjim aktivnostima kao i dogovorena dalja saradnja i moguće potpisivanje sporazuma o saradnji sa NVO Preporod koju je predstavljao direrktor Jovan Bulajić. Takođe je dogovoreno da na veb platformi projekta "Biram oporavak" budu istaknute informacije o Kancelariji za rodnu ravnopravnost i prevenciju bolesti zavisnosti koje se tiču usluga kancelarije koje se mogu pružiti korisnicima. Tokom juna mjeseca 2018. godine Kancelarija za rodnu ravnopravnost i prevenciju bolesti zavisnosti je u saradnji sa Organizacijom Crvenog krsta Prijestonice Cetinje i Stomatološkim fakultetom u Podgorici održala predavanje na temu „Oralno zdravlje“. Predavanju su prisustvovali djaci nižih razreda iz OŠ „Njegoš“ i OŠ „Lovčenski partizanski odred“. Na kraju predavanja djeca su dobila poklone od predstvanika Stomatološkog fakulteta. Opština Bijelo Polje Organizovane radionice u selima i podijeljen promotivni materijal za samopregled dojke, tokom mjeseca oktobra Borbe protiv karcinoma dojke. Opština Tivat Povodom rozog oktobra, mjeseca posvećenog zdravlju žena, Sekretarijat za mlade, sport i socijalna pitanja OpštineTivat, u saradnji sa Domom zdravlja Tivat, organizovao je radionicu na temu		
--	--	--	---	--	--

				reproduktivnog zdravlja za učenike i učenice VIII i IX razreda Osnovne škole „Drago Milović“. dr Julija Samardžić ginekologica tivatskog Doma zdravlja govorila je o zdravstveno rizičnom ponašanju u adolescenciji i rizicima od neželjenih trudnoća i polno prenosivih bolesti. Akcenat predavanja bio je upravo na polno prenosivim bolestima, uzrocima i posljedicama, odnosno problemima koje kasnije mogu izazvati. Opština Herceg Novi - Oktobar mjesec borbe protiv karcinoma dojke(mamografski pregledi dojke bez zakazivanja i ljekarskog uputa bili su organizovani 17. 18. i 19. oktobra 2018.godine u terminima od 11:00-13:00h u Domu zdravlja Herceg Novi- Služba radiologije).		
--	--	--	--	--	--	--

Cilj 4.2. Unaprijeđene mjere za očuvanje reproduktivnog zdravlja svih žena i djevojčica.

Indikator (pokazatelj) efekta: Obezbijedena je dostupna i sveobuhvatna zdravstvena zaštita i podrška u ostvarivanju iste za sve žene, posebno pripadnice ranjivih kategorija (žene sa sela, žene sa invaliditetom, žrtve trgovine ljudima i sl.) u svim opštinama u Crnoj Gori.

4.2.1. Praćenje uslova porođaja, sa prioritetom prirodnog porođaja, u cilju humanizacije rađanja	MZ, JZU Klinički centar, JZU domovi zdravlja kroz odgovarajuća savjetovašta za reproduktivno zdravlje u saradnji sa organizacijama civilnog društva	Kontinuira no 2017 – 2018. god.	- Ukupan broj porođaja na godišnjem nivou. - Broj carskih rezova na godišnjem nivou. Indikatori su sadržani	Ministarstvo zdravlja Kao redovne aktivnosti obaveza je ZU koje imaju organizovana porodilišta praćenje svih zakonskih uslova za sam čin porođaja i priprema trudnice za prije svega, prirodni porođaj, jer se time postiže humanizacija rađanja. U DZ Podgorica osnovana je i škola za trudnice koja je za protekli period dala puni doprinos samim trudnicama da trudnoću i sam čin prirodnog porođaja podnesu na jedan potpuno normalan i odgovoran način u ponašanju i pripremama za taj svečani porodični čin, odnosno čin ostvarenje roditeljstva i dolazak na svijet jednog novog građanina, kao zdravog novorođenčeta. Izuzetno je teško utvrditi ukupan broj porođaja u Crnoj Gori, iz razloga jer jedan broj porodilja taj čin obavi u privatnim zdravstvenim ustanovama ili u zdravstvenim ustanovama u zemljama u okruženju, jer je pretpostavka da porodilje imaju svoj lični interes zbog čega sam čin porođaja žele da odrade	MZ: 16.300,00 €	R
--	---	---------------------------------	---	---	--------------------	----------

			u opisu aktivnosti	van javnih zdravstvenih ustanova, na šta u svakom slučaju imaju i pravo.		
4.2.2. Praćenje programa pružanja podrške svim ženama nakon porođaja u vezi dojenja, njege bebe i brige o sopstvenom zdravlju	JZU domovi zdravlja – Izabrani doktor za djecu, Jedinica za patronažu Izabrani doktor za žene u saradnji sa JZU opštim bolnicama, IJZ	Kontinuirano 2017 – 2018. god.	- Procenat djece koja su obuhvacena patronažnom posjetom. - Broj žena koje su posjetile izabranog ginekologa nakon porođaja. Indikatori su sadržani u opisu aktivnosti	Ministarstvo zdravlja U toku 2018. godine izabrani ginekolozi u DZ Podgorica su imali 963 usluga pregleda i savjetovanja 6 nedjelja nakon porođaja, a jedinica za patronažu je iste godine imala 3568 usluga posjeta djetetu u 1-oj godini života; 1235 posjeta u drugoj godini života i 746 posjeta djetetu u četvrtoj godini života. U toku 2018. godine, je u savjetovaništu za mlade održano oko 500 individualnih savjetovanja kod ginekologa. Ukupan broj registovane djece do 4 godine kod izabranog doktora za djecu 1710 (opština Berane i Patnjica) Preventivne usluge Jedinice za patronažu: - Patronažna posjeta sa savjetovanjem kod djeteta u prvoj godi (ukupan broj posjete 638) - Patronažna posjeta kod djeteta u drugoj godini života (ukupan broj posjete 367) - Patronažna posjeta kod djeteta u četvrtoj godini života (ukupan broj posjete 242) Ukupan broj preventivnih usluga jedinice za patronažu (djeca do 4 godine) 1247 Ukupan procenat djece obuhvaćene patronažnom posjetom: 72, 92 %.	MZ: 10.700,00 €	R
4.2.3. Sprovoditi i unapređivati programe obuke mladih u oblasti reproduktivnog zdravlja	MZ, IJZ, JZU domovi zdravlja – savjetovaništa za mlade, savjetovaništa za reproduktivno zdravlje u saradnji	Kontinuirano 2017 – 2018. god.	- Broj edukativnih događaja (radionica, tribina i sl.) - Broj učesnika/ca edukacija	Ministarstvo zdravlja Ukupan broj edukativnih radionica Savjetovanište za mlade (škola odvikavanja od pušenja): - 60 radionica - 180 učesnika - 180 individualnih savjetovanja Populaciono savjetovanište - 18 radionica (prevencija dijabetesa) - 360 učesnika	MZ: 1.380,00 €	R
					Redovna budžetska sredstva	

(planiranja porodice i primjene kontracepcije, PPI, HIV/AIDS) sa posebnim akcentom na ranjive grupe (RE populaciju, ruralna područja, žena sa invaliditetom)	sa organizacijama civilnog društva		- Broj individualnih savjetovanja. Indikatori su sadržani u opisu aktivnosti	- 2466 individualnih savjetovanja i mjerenja glikemije Dobrovoljno i povjerljivo savjetovanje i testiranje na HIV - Individualnih savjetovanja 90 - Testiranih 90 - Radionica 3 (učesnika 60) Savjetovanište za reproduktivno zdravlje - Radionica 6 - Učesnika 180 Individulanih savjetovanja 402. Opština Bijelo Polje Obezbjeđen ginekološki sto u prostorijama Doma zdravlja i bolnice za pregled žena sa invaliditetom. Obilježavanje značajnih datuma primjene kontracepcije i borbe protiv HIV/AIDS. Opština Herceg Novi - Sa Savjetovaništem za DPST u Domu zdravlja Herceg Novi redovno obilježavamo 01.decembar Svjetski dan borbe protiv AIDS -a kao i 28 juli Svjetski dan borbe protiv virusnih hepatisa.Savjetovanište za DPST na HIV i hepatitis tokom nedelje testiranja od 23.do 30.11.2018. godine radilo je svakog dana u vremenu od 08-20h. Tokom te nedelje ukupno je bilo 25 savjetovanja i testiranja na HIV, 12 testiranja na hepatitis B i 1 testiranje na hepatitis C brzim testovima i podijeljeno je 60 edukativnih brošura.Na dvije lokalne radio stanice bilo je stalno obavještenje o akciji dobrovoljnog savjetovanja i testiranja na HIV i hepatitis. Opština Tivat Povodom rođendana oktobra, mjeseca posvećenog zdravlju žena, Sekretarijat za mlade, sport i socijalna pitanja OpštineTivat, u saradnji sa Domom zdravlja Tivat, organizovao je radionicu na temu reproduktivnog zdravlja za učenike i učenice VIII i	
---	---	--	---	---	--

				IX razreda Osnovne škole „Drago Milović“. dr Julija Samardžić ginekologica tivatskog Doma zdravlja govorila je o zdravstveno rizičnom ponašanju u adolescenciji i rizicima od neželjenih trudnoća i polno prenosivih bolesti. Akcenat predavanja bio je upravo na polno prenosivim bolestima, uzrocima i posljedicama, odnosno problemima koje kasnije mogu izazvati.		
4.2.4. Evaluacija sprovedenih preventivnih aktivnosti na osnovu izvještaja iz savjetovališta domova zdravlja i drugih organizacionih cjelina u dijelu mjera koje se sprovode na očuvanju i unaprijeđenju reproduktivnog zdravlja žena	MZ, IJZ - Centar za promociju zdravlja u saradnji sa JZU domovima zdravlja	Jednom godišnje	- Izrađen evaluacioni izvještaji i preporuke kako bi se pomenute aktivnosti dopunile i poboljšale. Indikatori su sadržani u opisu aktivnosti	Ministarstvo zdravlja Savjetovalište za reproduktivno zdravlje (Program: Škola roditeljstva) – 180 učenika u 2018 godini. Opravljanost savjetovališta zasniva se, prvenstveno na činjenici da kompletan društveni sistem karakteriše nepredvidivost, kao odraz tranzicije i globalizacije, ali i činjenice da društvo veoma malo ulaže u unaprijeđenje kvaliteta života porodice, međuljudske odnose, edukaciju vezanu za poboljšanje komunikacije unutar porodice, a sve to se reflektuje na demografska kretanja. Promjene koje se dešavaju u porodici reflektuju se na zdravlje svih njenih članova, što se može pratiti pokazateljima porodičnog zdravlja. Zadatak savjetovališta je da, unutar njega, pružaoci usluga realizuju svoje aktivnosti mjerama primarne prevencije sa ciljem sprečavanja pojave disfunkcionalnosti u porodici. Realizacija savjetodavnih, informativnih i edukativnih aktivnosti u cilju pomoći porodici i njenim članovima omogućuje da oni prepoznaju, prihvate, savladaju i prevaziđu izazove stvarne životne situacije ili rizičnih okolnosti koje su uslovljene promjenama u porodici. Takođe, omogućuje brže i cjelishodnije identifikovanje promjena u stanju zdravlja, koje je povezano sa problemima u funkcionisanju unutar porodice. Ranije ustanovljavanje problema u zdravlju članova porodice, omogućava kompetentniji treman i bolje ishode, što je bitan parametar kvaliteta života. Najčešće se usmjerenja aktivnosti savjetovališta odnose na: pružanje podrške porodici u	MZ: 500,00 €	R

				usklađivanju porodičnog i poslovnog života, pomoć roditeljima u savladavanju izazova u vaspitanju djece, kao i pomoć u snalaženju u novim okolnostima. Pored navedenih, savjetovanište svoje aktivnosti usmjerava i ka identifikovanju i procjeni zdravstvenih potreba članova porodice i usmjeravanje ka adekvatnim mjerama pomoći.		
--	--	--	--	--	--	--

Cilj 4.3. Povećana senzibilisanost zdravstvenih radnika o rodno osjetljivoj zdravstvenoj zaštiti

Indikator (pokazatelj): Povećana informisanost i nivo znanja zdravstvenih radnika o pojmu rodne ravnopravnosti i značaju rodno osjetljive zdravstvene zaštite.

4.3.1. Kontinuirano organizovanje obuka za zdravstvene radnike o rodnoj ravnopravnosti i značaju rodno osjetljive zdravstvene zaštite, pogotovo u slučajevima rodno zasnovanog nasilja	MZ, IJZ - Centar za promociju zdravlja u saradnji sa zdravstvenim ustanovama, MLJMP, organizacijama, civilnog društva	Kontinuirano 2017 – 2018. god.	- Broj sprovedenih obuka na godišnjem nivou. - Broj učesnika/ca i institucija obuhvaćenih obukom. Indikatori su sadržani u opisu aktivnosti	Ministarstvo zdravlja Organizovana obuka za zdravstvene radnike u cilju promocije i zaštite RE populacije i ostalih ranjivih grupa, jačanje kapaciteta u pogledu prevazilaženja stereotipa i predrasuda kao i boljeg poznavanja antidiskriminacionog zakonodavstva - Berane, od 6 – 9. septembra 2018. godine - 3 učesnika (medicinske sestre i tehničari); - Organizovana obuka u Mojkovcu na temu: Trgovina ljudima/djecom (15.11.2018.); 3 učesnika (2 medinska tehničara i 1 zdrav. medijator za RE populaciju).	MZ: 200,00 €	R
---	---	--------------------------------	--	---	--------------	----------

Cilj 4.4. Unaprijeđen odgovor zdravstvenog sistema u dijelu prepoznavanja i reagovanja u slučajeva nasilja.

Indikator (pokazatelj) efekta: Povećan nivo informisanosti zdravstvenih radnika/ca o zakonskim obavezama i propisima iz Protokola o postupanju, prevenciji i zaštiti od nasilja u porodici, koji je Ministarstvo zdravlja potpisalo.

4.4.1. Edukacija radnika/ca u zdravstvu u području prepoznavanja i saradnje sa relevantnim institucijama u dijelu mjera koje se odnose na nasilje u porodici	MZ, IJZ u saradnji sa zdravstvenim ustanovama na svim nivoima zdravstvene zaštite, MRSS, organizacijama civilnog društva	2017. god. i 2018. god.	- Minimum jedna edukacija godišnje. - Broj učesnika/ca. Indikatori su sadržani u opisu aktivnosti	Ministarstvo zdravlja Donešen Protokol o zaštiti od nasilja u poroditi i Protokol o zaštiti od nasilja nad djecom u saradnji sa UNICEF-om. Protokoli dostavljeni svim zdravstvenim ustanovama i sa istim upoznati svi zdravstveni radnici i saradnici koja im je polazna osnova, a uz to i obaveza da prepoznaju nasilje u porodici ili nasilje nad djecom prilikom dolaska pacijenta u zdravstvenu ustanovu, te samim prepoznavanjem da se radi o bilo kojoj vrsti nasilja i to timskim radom prijave nadležnim institucijama u cilju procesuiranja. NVO "SOS telefon za žene i djecu žrtve nasilja - Berane" SOS telefon za žene i djecu žrtve nasilja Berane je kroz projekat "Nasilje i zdravlje" (finansiran kroz projekat Health Up –od strane EK) organizovao dvodnevni trening za 25 zaposlenih u sistemu zdravstva na sjeveru Crne Gore, (iz Berana, Bijelog Polja, Rožaja, Plava, Andrijevica, Gusinja, Petnjice). Program je bio fokusiran na rad zdravstvenih radnika u skladu sa Zakonom o zaštiti od nasilja u porodici i Prokolom o postupanju , prevenciji i zaštiti od nasilja u porodici i razmjeni iskustava.	MZ: 1.380,00 € Donatorska sredstva	R
4.4.2. Definirati parametre o prepoznavanju slučaja nasilja u porodici za zaposlene u zdravstvu	MZ, IJZ u saradnji sa JZU Klinički centar – Urgentni centar, Zavod za hitnu medicinsku pomoć, MRSS, JZU domovima zdravlja	I kvartal 2018. god.	- Izrađeni parametri. Indikatori su sadržani u opisu aktivnosti	Ministarstvo zdravlja Donešen Protokol o zaštiti od nasilja u poroditi i Protokol o zaštiti od nasilja nad djecom u saradnji sa UNICEF-om. Protokoli dostavljeni svim zdravstvenim ustanovama i sa istim upoznati svi zdravstveni radnici i saradnici koja im je polazna osnova, a uz to i obaveza da prepoznaju nasilje u porodici ili nasilje nad djecom prilikom dolaska pacijenta u zdravstvenu ustanovu, te samim prepoznavanjem da se radi o bilo kojoj vrsti nasilja i to timskim radom prijave nadležnim institucijama u cilju procesuiranja.	Redovna budžetska sredstva	R

4.4.3. Izrada informatora za zdravstvene radnike za prepoznavanje i sprečavanje nasilja u porodici	MZ, IJZ u saradnji sa zdravstvenim ustanovama na svim nivoima zdravstvene zaštite, JZU Klinički centar – Urgentni centar, Zavod za hitnu medicinsku pomoć	I kvartal 2018. god.	- Izrađen informator. Urađen informator	Ministarstvo zdravlja INFORMATOR NASILJE U PORODICI Projekat realizovan uz podršku Fonda za aktivno građanstvo – FAKT u okviru programa Socijalne tranzicije Izdavač: SOS telefon za žene i djecu zrtve nasilja Berane.	MZ: 1.380,00 €	R
--	---	----------------------	---	---	-------------------	----------

5. RODNO ZASNOVANO NASILJE

Strateški cilj: Suzbiti sve oblike rodno zasnovanog nasilja, nasilja nad ženama i nasilja u porodici, te unaprijediti položaj i zaštitu prava žrtava svih oblika rodno zasnovanog nasilja.

Aktivnosti	Nosioci aktivnosti u saradnji partnerima	Vremenski okvir	Indikatori	Realizovano:	Iznos utrošenih sredstava i izvor finansiranja	Procjena statusa realizacije i preporuka za naredni period sprovođenja
Cilj 5.1. Unaprijeđen zakonodavni i regulatorni okvir , kao i tehnički uslovi, za efikasno sprovođenje zaštitnih mjera i efikasnije sankcionisanje nasilnika.						
<u>Indikator (pokazatelj) efekta:</u>						
<i>Zakonski okvir za zaštitu od rodno zasnovanog nasilja je usklađen sa međunarodnim dokumentima i pozitivnom praksom.</i>						
<i>- Ojačani kapaciteti nadležnih službi za adekvatan odgovor na nasilje i pružanje adekvatne zaštite žrtava nasilja.</i>						
5.1.1. Izrada izvještaja i prezentovanje javnosti rezultata Strategije zaštite od nasilja u porodici (2016-2020. god.)	MRSS u saradnji sa MLJMP, Odborom RR, organizacija ma civilnog društva	IV kvartal 2017. god. IV kvartal 2018. god.	- Izvještaji o implementaciji Strategije usvojeni na Vladi. - Stepen realizacije strategije. - Definisanje preporuka za novu strategiju.	Ministarstvo rada i socijalnog staranja Prema Programu rada Vlade Izvještaj je predviđen za IV kvartal 2019. godine.		NR Realizacija se odlaže za 2019. godinu, što je predviđeno Programom rada Vlade za 2019.
5.1.2. Analiza izricanja mjere bezbjednosti zabrane	VS u saradnji sa državnim institucijama i domaćim i	IV kvartal 2017. god.	- Izvršena analiza sudske prakse.	Vrhovni sud Crne Gore Izmjenama i dopunama Krivičnog zakonika iz jula 2013. godine uvedene su dvije nove mjere bezbjednosti i to: zabrana približavanja (član 77a) i udaljenje iz stana ili drugog prostora za	Redovna budžetska sredstva	R

približavanja iz člana 77a Krivičnog zakonika i mjere bezbjednosti udaljenja iz stana ili drugog prostora za stanovanja iz člana 77b Krivičnog zakonika	međunarodnim organizacijama		Urađena analiza Vrhovnog suda Indikatori su sadržani u opisu aktivnosti	stanovanje (član 77b). Cilj uvođenja ovih mjera je eliminisanje rizika od ponovnog činjenja određenih krivičnih djela, zabranom pristupa učinioca žrtvi krivičnog djela, ili mjestu gdje žrtva živi, ili njegovim udaljenjem iz stana. Na osnovu podataka dobijenih od sudova, proizilazi da je tokom 2018. godine, u ukupno 5 predmeta, okrivljenima izrečena mjera bezbjednosti – zabrana približavanja oštećenoj iz člana 77a Krivičnog zakonika Crne Gore. Od toga broja, u četiri slučaja, riječ je o pravnosnažnim presudama Osnovnog suda u Podgorici, dok je u petom predmetu u pitanju pravnosnažna presuda Osnovnog suda u Nikšiću. Tokom izvještajnog perioda, nije uočeno izricanje mjere bezbjednosti – udaljenje iz stana ili drugog prostora za stanovanje. U tri predmeta, određeno je da će ova mjera trajati tri godine po pravnosnažnosti presude, u jednom predmetu – dvije godine po pravnosnažnosti presude, a u jednom predmetu u trajanju od jedne godine od dana pravosnažnosti presude. Takođe, vrijeme provedeno u zatvoru se ne računa u vrijeme trajanja ove mjere. Analizom pravnosnažnih presuda u kojima je okrivljenom izrečena mjera bezbjednosti - zabrana približavanja oštećenoj, zaključuje se da je po ocjeni sudova ova mjera bila neophodna, imajući u vidu navode oštećenih koje su pred sudom navodile da osjećaju strah od okrivljenog, koji su to nasilje vršili prema oštećenim osobama i prije kritičnog događaja, a u nekim slučajevima i nakon kritičnog događaja, nastavljajući da upućuju prijetnje. U svim ovim predmetima, oštećene su pred sudom izjavljivale da osjećaju strah od okrivljenog i tražile od suda da okrivljenom izrekne mjeru bezbjednosti zabrane prilaska. Upravo ta činjenica, odnosno	
---	-----------------------------	--	---	--	--

				zaključak da postoji opasnost da bi okrivljeni mogao prema oštećenoj da ponovo izvrši istovrsno krivično djelo je opredjeljivala sudove na izricanje ove mjere, kako i navode sudovi u obrazloženjima presuda. Nadalje, sudovi u svojim presudama navode da će se navedenim mjerama bezbjednosti po njihovoj ocjeni, otkloniti uslovi koji mogu biti od uticaja da okrivljeni ubuduće vrši krivična djela, kao i da će se time u svemu ostvariti svrha mjera bezbjednosti iz čl. 66 Krivičnog zakonika Crne Gore, a u okviru opšte svrhe propisivanja i izricanja krivičnih sankcija iz čl. 4 st. 2 Krivičnog zakonika Crne Gore. Prilikom izricanja ovih mjera, sudovi su u tri od ukupno pet navedenih predmeta, imali u vidu da okrivljeni i oštećena imaju maloljetnu djecu, što po njihovoj ocjeni neće uticati na održavanje ličnog kontakta okrivljenog sa djecom, jer se i bez prilaska okrivljenog oštećenoj taj kontakt može biti ostvaren. Nekada je taj kontakt moguće ostvariti napr. neposredno, kad je riječ o starijoj djeci, a ukoliko se za to ukaže potreba i uz pomoć ostalih članova šire porodice ili eventualno uz angažovanje stručnih lica Centra za socijalni rad. Dakle, navedena činjenica ne predstavlja smetnju izricanju ovih mjera bezbjednosti čija je isključiva svrha da se otklone uslovi koji bi mogli dovesti do toga da okrivljeni ubuduće učine istovrsno krivično djelo. U jednom predmetu koji se vodio pred Osnovnim sudom u Nikšiću, okrivljenom se sudilo zbog krivičnog djela nasilje u porodici iz člana 220 stav 5 KZ-a Crne Gore, a okrivljenom je odlukom Suda za prekršaje u Nikšiću bila izrečena zaštitna mjera zabrane približavanja i zabrane uznemiravanja i uhođenja na period od šest mjeseci, kojim rješenjem je okrivljenom bilo zabranjeno da se približava oštećenoj i da je uznemirava i uhodi. I pored donošenja	
--	--	--	--	--	--

				navedenog rješenja okrivljeni je nastavio da jgotovo svakodnevno uznemirava oštećenu, što je bilo posebno izraženo u periodu od par dana prije nego što je ona to uznemiravanje prijavila službenicima Uprave policije CG CB Nikšić. Imajući to u vidu, u ovom predmetu, sud je zbog opasnosti da okrivljeni ponovo izvrši isto ili istovrsno krivično djelo izrikao mjeru bezbjednosti zabrana približavanja oštećenoj na bilo kom mjestu na području Crne Gore u trajanju od jedne godine od dana pravosnažnosti ove presude. NVO “Sigurna ženska kuća” Od ukupno 570 klijentkinja Sigurne ženske kuće, 202 puta je nasilje prijavljeno policiji, od toga je nasilje u 19 slučajeva procesuirano kao krivično djelo, dok je u jednom slučaju bila izrečena mjera bezbijednosti zabrane približavanja iz člana 77a Krivičnog zakonika. NVO „SOS telefon za žene i djecu žrtvenasilja - Podgorica“ Planirano u 2019. godini.		
5.1.3. Izraditi smjernice o načinu prećenja i izvršavanja zaštitnih mjera	MUP – UP u saradnji sa domaćim i međunarodnim organizacijama	IV kvartal 2017. god.	- Izrađene smjernice sa jasnim opisom procesa, zadataka i odgovornostima službenika/c a policije.	Ministarstvo unutrašnjih poslova Primjenjuje se Pravilnik o bližem načinu izvršavanja zaštitnih mjera udaljanje iz stana, zabrana približavanja i zabrana uznemiravanja i uhođenja.	Redovna budžetska sredstva	NR

			Nijesu urađene smjernice			
5.1.4. Rad na stvaranju uslova za sprovođenje zaštitnih mjera obaveznog psihosocijalnog tretmana počinitelja iz oblasti Zakona zaštite od nasilja u porodici	MZ(Specijalna bolnica za psihijatriju Dobrota) i MRSS (u skladu sa Istanbulskom Konvencijom) u saradnji sa sudovima za prekršaje, zdravstvenim ustanovama, drugim partnerskim institucijama	Kontinuirano 2017- 2018. god.	- Dizajniran program psihosocijalnog tretmana nasilnika. - Broj domova zdravlja osposobljenih za sprovođenje psihosocijalnog tretmana. - Broj stručnog kadra obučenog za sprovođenje tretmana.	Ministarstvo rada i socijalnog staranja Ministarstvo rada i socijalnog staranja je 2013. godine donijelo Pravilnik o bližem načinu određivanja i sprovođenja zaštitne mjere obaveznog psihosocijalnog tretmana. Za svakog počinitelja nasilja u porodici izrađuje se individualni plan određivanja i sprovođenja zaštitne mjere i njega sačinjava zdravstvena ustanova u kojoj se sprovodi psihosocijalni tretman, u skladu sa načelima kliničke prakse. Za sprovođenje zaštitne mjere psihosocijalnog tretmana zaduženo je Ministarstva zdravlja.		NR Realizacija mjere je odložena za 2019. godinu.
5.1.5. Obuka službenika policije o načinu prećenja i izvršavanja zaštitnih	MUP - UP u saradnji sa MRSS i domaćim i	2018. god.	- Broj obuka i obučenih službenika/c a policije.	Ministarstvo unutrašnjih poslova Predmetna obuka je planirana od strane Sektora kriminalističke policije za tekuću godinu (za organizaciju obuke je nadležno Ministarstvo unutrašnjih poslova).		NR

mjera, procjeni rizika i izradi plana podrške žrtvama nasilja	međunarodni m organizacija ma Ministarstvo rada i socijalnog staranja Domaće i međunarodn e organizacije					Odložena realizacija mjera za 2019. godinu.
Cilj 5.2. Uspostavljen efikasan sistem praćenja primjene mjera iz Strategije za borbu protiv trgovine ljudima 2012-2018 Indikator (pokazatelj) efekta: Postoji minimum jedan izvještaj godišnje o implementaciji mjera iz Strategije za borbu protiv trgovine ljudima 2012-2018, sa preporukama za unapređenje stanja.						
5.2.1. Prezentovati javnosti izvještaj o rezultatima procjene uspješnosti (evaluacije) sprovođenja Strategije za borbu protiv trgovine ljudima	MUP - Kancelarija za borbu protiv trgovine ljudima sa organima uključenim u rad Radne grupe za praćenje implementacije Strategije za borbu protiv trgovine ljudima	Dva puta godišnje	- Izrađeni godišnji izvještaji o implementaciji Strategije za borbu protiv trgovine ljudima. - Izvještaj prezentovan putem medija i dostupan na sajtu Ministarstva .	Ministarstvo unutrašnjih poslova Shodno planiranoj dinamici rada, definisanoj Planom i programom rada Radne grupe za praćenje implementacije Startegije za borbu protiv trgovine ljudima u izvještajnom periodu, održana su 4 sastanka Radne grupe. Na sastanku održanom 8. marta 2018. godine Radna grupa je usvojila Predlog Izvještaja o realizaciji Strategije za borbu protiv trgovine ljudima i Akcionog plana za period jul-decembar 2018. godine. Vlada je na sjednici održanoj 29. marta 2018. godine usvojila predmetni Izvjestaj. Akcionim planom za implementaciju Strategije za borbu protiv trgovine ljudima za 2017-2018. godinu planirana je realizacija 95 aktivnosti, a u periodu od 01. jula do 31. decembra 2017. godine pratila se realizacija 66 aktivnosti. Realizovana je 21 aktivnost, djelimično realizovanih je 6, dok se u kontinuitetu, ili po potrebi realizovalo 39 aktivnosti.	Redovna budžetska sredstva	R

			Usvojen izvještaj Indikatori su sadržani u opisu aktivnosti	Na sastanku Radne grupe održanom 20. septembra 2018. godine usvojen je Predlog Izvještaja o realizaciji Strategije za borbu protiv trgovine ljudima i Akcionog plana za period 01.01.-31.06. 2018. godine. Vlada je na sjednici održanoj 4. oktobra 2018. godine usvojila Izvještaja o realizaciji Strategije za borbu protiv trgovine ljudima i Akcionog plana za period 01.01.-31.06. 2018. godine. Akcionim planom za implementaciju Strategije za borbu protiv trgovine ljudima za 2017-2018. godinu planirana je realizacija 95 aktivnosti, a u periodu od 01. januara do 30. juna 2018. godine pratila se realizacija 56 aktivnosti. Realizovano je 13 aktivnosti, djelimično realizovanih je 1, dok se u kontinuitetu, ili po potrebi realizovalo 38 aktivnosti. Nerealizovanih aktivnosti je 4. Imajući u vidu da je Strategija za borbu protiv trgovine ljudima oročena do 31. decembra 2018. godine, Nacionalna kancelarija za borbu protiv trgovine ljudima je u saradnji i uz podršku misije OEBS-a sredinom 2018. godine angažovala eksperta koji je izradio analizu uticaja sprovođenja Strategije za period 2012-2017. godine na osnovu koje je izrađen predlog nacrtu nove Strategije za period 2019-2024. godine, sa pratećim akcionim planom za 2019. godinu. Ova evaluacija je predstavljena siroj stručnoj javnosti na okruglom stolu koji je u sklopu Javne rasprave povodom Nacrta Strategije za borbu protiv trgovine ljudima za period 2019-2024. godine sa pratećim Akcionim planom za 2019. godinu organizovan 26. novembra 2018. godine. O rezultatima implementacije strategije za borbu protiv trgovine ljudima i pratećeg akcionog plana i fazama u izradi novog strateškog dokumenta, javnost je informisana putem televizijskih gostovanja predstavnika		
--	--	--	--	--	--	--

				Nacionalne kancelarije za borbu protiv trgovine ljudima, koja su organizovna na Javnom servisu povodom obilježavanja svjetskog i evropskog dana borbe protiv trgovine ljudima (30. jula i 18. oktobra) kao i putem gostovnja na TV Budva u sklopu informativnih emisija. Svi navedeni izvjestaji su dostupni na web sajtu MUP/Nacionalne kancelarije za borbu protiv trgovine ljudima (www.antitrafficking.gov.me) i prezentovani su javnosti putem prigodnih saopštenja i medijskih gostovanja.		
5.2.2. Organizovati javne radionice, konferencije, predavanja o nasilju nad ženama žrtvama trgovine ljudima	MUP - Kancelarija za borbu protiv trgovine ljudima, MLJMP u saradnji sa organizacija ma civilnog društva (nevladine organizacije, Crveni krst Crne Gore)	II i IV kvartal (u drugom kvartalu se obilježava dan Roma, a u IV je 16 dana ženskog aktivizma)	- Broj organizovan ih događaja (radionica, konferencija, predavanja) godišnje. - Broj učesnika/ca. Najmanje 12 obuka u 12 gradova 350 učesnika/ca – 200 žena Odštampan letak 150 komada 6 spotova	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava U organizaciji Ministarstva za ljudska i manjinska prava u okviru Odjeljenja za unapređivanje i zaštite prava Roma i Egipćana realizovane su edukacije i kampanje po naseljima za roditelje, djecu romske i egipćanske populacije, kao i NVO aktiviste/kinje, službenike/službenice državne uprave o zaštiti od nasilja u porodici, nasilja nad djecom i maloljetničkih prisilnih brakova među romskom populacijom i to u sledećim gradovima: U Ulcinju i Baru – 25.07.2018., u Beranama – 25.09.2018., Bijelom Polju -01.10.2018., u Pljevljima - 15.10.2018., u Podgorici – 18.10.2018., u Herceg Novom – 19. 10.2018., u Tivtu i Kotoru 23.10.2018., u Budvi i Cetinju – 30.10.2018., u Nikšiću – 02.10.2018. Edukacije se organizuju uvidu predavanja a predavači su predstavnici Ministarstva za ljudska i manjinska prava, Nacionalne kancelarije za borbu protiv trgovine ljudima i predstavnik/ca civilnog sektora iz Crne Gore. Ovim edukacijama je obuhvaćeno preko 350 osoba (200 žena). Ministarstvo unutrašnjih poslova U okviru obilježavanja globalne kampanje protiv nasilja nad ženama, djevojkama i djevojčicama	Redovna budžetska sredstva MLJMP: 2.680,00 € Donatorska sredstva	R

			Ostali indikatori su dati u pregledu aktivnosti	NVO "Crnogorski ženski lobi" je distribuirala propagandni materijal koji ukazuje na pogubnost ugovorenih dječjih brakova i prosjačenja (150 letaka). U okviru projekta "Bolji put za žene žrtve trgovine ljudima NVO "Crnogorski ženski lobi" je izradila 6 spotova i kratkih dokumentarnih filmova koji govore o problemu ugovorenih dječjih brakova („Životna priča maloljetne žrtve ugovorenog dječijeg braka“). Tokom 2018. godine NVO „Crnogorski ženski lobi“ nastavila je sa realizacijom projekta „Zajedno za inkluziju Romkinja u Crnoj Gori“ finansirane od strane CARE International u okviru kojeg su su realizovane brojne radionice. Između ostalog realizovana je dvodnevna, preventivna obuka o uključivanju mladih RE populacije u edukativne programe o prevenciji nasilja nad ženama i sprečavanje ugovorenih dječjih brakova. Obuku pohađalo 20 mladih Roma/Romkinja koji su nakon završene obuke dobili sertifikate kao vršnjački edukatori na navedene teme. U saradnji sa Omladinskim centrom u Podgorici, realizovana je radionica pod nazivom „Rodna ravnopravnost i ženska ljudska prava u kontekstu ranjivih grupa – žrtava nasilja, trafikinga, ranih dječjih brakova“ za 20 polazniaka. Nacionalna kancelarija za borbu protiv trgovine ljudima u partnerstvu sa Crvenim krstom Crne Gore sredinom 2018. godine otpočeli su sa realizacijom projekta uz podršku MO UNICEF, koji se odnosi na mapiranje osnovnih uzroka potencijalnog nasilja, zlostavljanja, zanemarivanja i / ili bilo kog drugog oblika eksploatacije Roma i Egipćana u kampu Konik u Podgorici. Nacionalna kancelarija za borbu protiv trgovine ljudima je u partnerstvu sa NVO SOS Nikšić tokom 2018. godine otpočela projekat pod	
--	--	--	---	---	--

				nazivom "Unapređenje pružanja usluga i svijesti o borbi protiv trgovine ljudima na Balkanu, Albanija, Makedonija, Crna Gora, Kosovo" koji ima za cilj da ojača kapacitete predstavnika institucija u primjeni transnacionalnih SOP za razmjenu informacija o slučajevima trgovine ljudima, a koji su urađeni i usvojeni kao operativni mehanizam za kvalitetniju implementaciju potpisanih bilateralnih Sporazuma o saradnji. Tokom radionica koje su organizovane ukazano je na posebnu osjetljivost žena i djevojčica u odnosu na pojavu trgovine ljudima, a učešće u radu istih uzeli su i predstavnici Ministarstva rada i socijalnog staranja/centra za socijalni rad, Uprave policije, kao i NVO Crnogorski ženski lobi. Mup/Nacionalna kancelarija za borbu protiv trgovine ljudima je u toku maja mjeseca 2018. godine realizovala četiri treninga-obuke za predstavnike turističke provrede za sjevernu, centralnu i južnu regiju kojom prilikom su učesnici obuka –njih preko 50 upoznati su sa samom problematikom trgovine ljudima, ključnim trendovima koji tretiraju ovu problematiku, indikatorima za prepoznavanje žrtava, kao i mehanizmima upućivanja. Predstavnice MUP-a/Nacionalne kancelarije za borbu protiv trgovine ljudima i Ministarstva za ljudska i manjinska prava u saradnji sa organizacijama civilnog društva, učestvovala su u realizaciji edukacija i kampanje koja je otpočela septembra mjeseca 2018. na temu: „Borba protiv nasilja u porodici, dječjih ugovorenih brakova i trgovine ljudima, namjenjene romskoj i egipćanskoj populaciji“. Kampanja je realizovana posjetom romskim naseljima u 10 gradova (Berane Bijelo Polje, Pljevlja, Herceg Novi, Tivat, Kotor, Ulcinj, Bar, Podgorica i Nikšić), razgovor sa roditeljima i djecom o navedenim negativnim društvenim		
--	--	--	--	--	--	--

				pojavama, ukazivanje na važnost obrazovanja, informisanje o službama i institucijama za podršku i pomoć. Aktivnosti realizovane u cilju obilježavanja 18. oktobra - Evropskog dana borbe protiv trgovine ljudima su bile usmjerene na jačanje otpornosti ranjivih kategorija u odnosu na fenomen trgovine ljudima. S tim u vezi na inicijativu Nacionalne kancelarije za borbu protiv trgovine ljudima 18. oktobra u svim osnovnim i srednjim školama realizovan je čas na temu "Borba protiv trgovine ljudima/djecom". U saradnji sa Crvenim krstom Crne Gore organizovana je radionica na temu "Trgovina ljudima" namjenjena tražiocima azila smještenim u Centru za azilante. Pored navedenog, na info pultu u centru Podgorice volonteri Crvenog krsta su distribuirali informativne flajere koje je izradila Nacionalna kancelarija za borbu protiv trgovine ljudima. Dvije predstavnice MUP/Nacionalne kancelarije za borbu protiv trgovine ljudima učestvovala su radu Regionalne konferencije pod nazivom „Ekonomska nezavisnost Romkinja: Izazovi i rani uzroci“, koja je u organizaciji Care International održana u Beogradu 30.10.-01.11. o.g. Učešće na navedenoj konferenciji uzeli su i predstavnici Ministarstva ljudskih i manjinskih prava, Ministarstva zdravlja kao i nekoliko organizacija civilnog društva; U sklopu kampanje “16 dana aktivizma protiv nasilja nad ženama” predstavnica MUP-a/Nacionalne kancelarije za borbu protiv trgovine ljudima na poziv NVO Crnogorski ženski lobi imala je izlaganje na temu “Mehanizmi u borbi protiv trgovine ljudima”, na skupu koji je organizovan sa ciljem predstavljanja stručnoj i široj javnosti publikacije „Bolji put za žene žrtve trgovine ljudima”. Cilj organizovanog predstavljanja		
--	--	--	--	--	--	--

				publikacije bio je da se kroz razgovor o fenomenologiji trgovine ljudima sa svih aspekata, ali i kroz istinite priče žrtava, utiče na širenje svijesti o potrebi prevencije, identifikacije, suzbijanja modernog ropstva kao i pomoći koju žrtvama treba pružiti u procesu oporavka. Publikacija sadrži analizu i preporuke za šest studija slučaja koje se odnose na žene žrtve trgovine ljudima koje su prije, tokom i nakon trafikovanja pretrpjele i još neki oblik nasilja (porodično nasilje, fizičko i psihičko nasilje, seksualno, ekonomsko nasilje, ili bile žrtve ugovorenih dječijih brakova). Opština Bijelo Polje Tokom kampanje 16 dana aktivizma protiv nasilja nad ženama, aktivnosti su obuhvatile i održavanje tribine u OŠ“ Pavle Žižić“ u Njegnjevu za predstavnice/ke romske populacije. Aktivnost je reaizovana u saradnji sa Centrom bezbjednosti BijeloPolje, Centrom za socijalni rad, NVO “Bjelopoljski demokratski centar” o temi: “Postupanje nadležnih ustanova i prevencija rodno zasnovanog nasilja i problema prosjačenja kao oblika trgovine ljudima”. Učesnice/ci su upoznate/ti sa zakonskom regulativom i svim mjerama podrške ustanova i zajednice za žrtve nasilja, kao i mjerama prevencije i prepoznavanja istog. Opština Berane Održan Okrugli sto u sklopu „16 dana aktivizma protiv nasilja nad ženama i u porodici“, 06. 12. 2018. godine. Opština Nikšić Povodom 16 dana aktivizma u borbi protiv nasilja nad ženama, upriličeno je POETSKO VEČE.		
--	--	--	--	--	--	--

				Organizator večeri je Književni klub "Poenta poetika" - JU "Zahumlje", a u okviru NIKŠIĆKE KULTURNE SCENE 2018. U programu su učestvovala Milena Simonović, Đordina Baletić, Aleksandra Popović, Anđela Backović, Anđela Jokić i Nikolina Todorović, dok su program vodile Isidora Jaramaz i Teodora Ilić. NVO „SOS telefon za žene i djecu žrtve nasilja - Nikšić“ Organizovana otvarajuća konferencija projekta "Unapređenje pružanja usluga i podizanje svijesti o borbi protiv trgovine ljudima na Balkanu - Albanija, Makedonija, Crna Gora, Kosovo" koji SOS telefon Nikšić u nacionalnom partnerstvu sa Kancelarijom nacionalnog koordinatora za borbu protiv trgovine ljudima implementira sa Fondacijom Terre des hommes od marta 2018 godine. U okviru gorepomenutog projekta realizovane su sledeće aktivnosti: * Obučena 22 predstavnika/ce različitih agencija i sektora uključenih u rad sa žrtvama TiP-a za sveobuhvatnu implementaciju jedinstvenih Standardnih operativnih procedura - 27-28 septembra 2018. u Podgorici * Učešće na regionalnom sastanku – Obuka za primjenu transnacionalnih jedinstvenih SOP-a. - 3-4. jula 2018. godine u Skoplju, Makedonija. * Izrađen je akcioni plan za implementaciju USOP-a između Crne Gore i Kosova - razvijen zajednički plan aktivnosti za koordinaciju identifikacije žrtava i upućivanja i pomoć žrtvama trgovine ljudima. * Učešće u izradi dokumenta „Uputstva za korisnike i priručnik za obuku za USOPs „ * Distribuiranje upitnika profesionalcima u Crnoj Gori u cilju razvijanje zajedničke virtualne regionalne platforme za izgradnju kapaciteta profesionalaca na zaštiti i pomoći žrtava		
--	--	--	--	---	--	--

				trgovine ljudima u četiri zemlje (Albanija, Makedonija, Crna Gora, Kosovo). * Učestvovanje na izradu modela za usluge reintegracije u zajednici za žrtve trgovine ljudima - 12.- 13. decembra u Draču, Albanija. CEDEM CEDEM je u sklopu projekta „Promocija i zaštita ljudskih prava Roma/kinja i Egipćana/ki i ostalih ranjivih grupa“, koji realizuje HELP, u saradnji sa CEDEM-om, REF-om i CKCG, a povodom obilježavanja Međunarodnog dana Roma, održao radionicu „Nasilje u porodici“ predstavnicima RE populacije – ženama i djeci. Cilj radionice je bio da se ukaže na posljedice porodičnog nasilja po svakog pojedinca, ali i društvo u cjelini, kao i na koji način relevantne institucija doprinose prevazilaženju ovog problema. Nešto više na link-u (od 22min): https://www.youtube.com/watch?v=BvDiLP0pDU&feature=youtu.beb		
--	--	--	--	---	--	--

Cilj 5.3. Podizanje svijesti javnosti o pojavi, problemima i načinima suzbijanja rodno zasnovanog nasilja.

Indikator (pokazatelj) efekta: *Povećan broj otkrivenih djela rodno zasnovanog nasilja i nasilja u porodici i smanjene tradicionalne štetne prakse koje podržavaju nasilničko ponašanje.*

5.3.1. Sprovoditi istraživanje o rasprostranjenosti svih oblika nasilja nad ženama i nasilja u porodici, uključujući tradicionalne štetne prakse, s ciljem	MRSS, MLJMP u saradnji sa MZ - IJZ, MUP, državnim tužilaštvom, prekršajnim sudovima, Ombudsmanom,	2018. god.	- Izvršena procjena rasprostranjenosti i štetnih praksi u oblasti nasilja u porodici sa	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava U okviru Programa IPA 2014 „Podrška antidiskriminacionim i politikama rodne ravnopravnosti“ koji sprovodi Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, u partnerstvu sa kancelarijom UNDP u Crnoj Gori, uz finansijsku podršku EU sprovedeno je istraživanje o nasilju: “Istraživanje o prevalenci, percepcijama, cijeni i multidisciplinarnom odgovoru na nasilje u porodici“ koje je predstavljeno javnosti 27. septembra 2017. godine. Nasilje nad ženama i nasilje u porodici je i dalje jedan od prioriternih	Redovna budžetska sredstva Donatorska sredstva	R
--	---	------------	---	---	--	----------

suzbijanja nasilja nad ženama i nasilja u porodici	VS, organizacija ma civilnog društva		preporukam a za poboljšanje. Indikatori su sadržani u opisu aktivnosti	problema u dijelu rodne ravnopravnosti, posebno ako smo svjesni rasprostranjenosti rodno baziranog nasilja u Crnoj Gori. Prema <i>Istraživanju o prevalenci, percepcijama, cijeni i multidisciplinarnom odgovoru na nasilje u porodici</i>, svaka druga žena u Crnoj Gori doživjela je neki od oblika nasilja od strane njihovih supruža i/ili partnera, dok je svaka 5 u 2016. godini bila žrtva nasilja. Tako, tokom života 20% žena je doživjelo bar jedan oblik ekonomskog nasilja, 17% je doživjelo bar jedan oblik fizičkog nasilja, 38% psihičko i 7% seksualno nasilje. Godišnji trošak ili gubitak po žrtvi iznosi oko 26.000 evra, dok je institucionalni trošak 11.500 evra po žrtvi - jasan je zaključak da je društvena cijena nasilja više nego dvostruko veća od institucionalnih troškova saniranja i predupređenja daljeg nasilja kroz institucionalni protokol. Sprovedena kompleksna studija je poslužila kao platforma za dalji rad na unapređenju i implementaciji politika u oblasti nasilja nad ženama i nasilja u porodici. Rad na borbi protiv nasilja u porodici je fokusiran na formiranje radne grupe i vođenje procesa izrade novog Protokola o prevenciji i postupanju u slučajevima nasilja u porodici. Novi Protokol je donio sljedeće izmjene: • Postupanje institucija i u slučajevima prekršaja i u slučajevima krivičnog djela nasilja nad ženama i nasilja u porodici (ranije Protokol je pratio samo Zakon o zaštiti od nasilja u porodici); • Postupanje u slučajevima nasilja reformisanom modelu rada u centrima za socijalni rad, kroz „vođenje slučaja“; • Unapređen sistem međuinstitucionalne saradnje / sada ona lica zadužena datim predmetu u svojoj instituciji neposredno sarađuju, a ne kao do sada rješenjem		
--	--------------------------------------	--	--	--	--	--

				delegirani/e predstavnici/ce institucija koji su se sastajali; • Saradnja će podrazumijevati i konačnu elektronsku razmjenu informacija koja metodoloski usklađena, slivaće se u Socijalni karton i rezultiraće jedinstvenom bazom podataka. Ujedno Socijalni karton će nam omogućiti detaljniju analizu i praćenje. Izrada Protokola tekla je kroz participativni proces naslonjen na istraživanje koje je prethodno urađeno. Krajem septembra 2018. od strane predstavnika/ca relevantnih institucija i NVO sektora koji u učestvovali u njegovoj izradi potpisan je finalni tekst Protokola o postupanju, prevenciji i zaštiti od nasilja nad ženama i nasilja u porodici, čija se implementacija pilotirala u toku oktobra i novembra, da bi se u decembru Protokol zvanično usvojio i puna implementacija krenula od januara 2019. godine. Ministarstvo rada i socijalnog staranja Sva istraživanja za potrebe socijalne i dječje zaštite sprovodi Zavod za socijalnu i dječju zaštitu. Vrhovno državno tužilaštvo Analizom Godišnjeg izvještaja rezultata rada državnog tužilaštva u određenom segmentu dobijaju se podacije o rasprostranjenosti svih oblika nasilja nad ženama i nasilja u porodici. Viši sud za prekršaje Crne Gore Prvostepeni sudovi za prekršaje i Viši sud za prekršaje Crne Gore vode posebne evidencije o slučajevima nasilja u porodici. Viši sud za prekršaje svake godine u mjesecu januaru izrađuje godišnji zbirni izvještaj o radu sudova za prekršaje na predmetima iz oblasti Zakona o zaštiti od nasilja u porodici. Navedeni izvještaj, pored podataka o broju predmeta u		
--	--	--	--	--	--	--

				radu i načinu rješavanja istih, sadrži i posebne podatke o nasilnicima/cama i žrtvama nasilja po polu, punoljetnim i maloljetnim nasilnicima/cama i žrtvama nasilja, podatke o statusu nasilnika/ca vezano za status zaposlenosti i stepena obrazovanja. Navedeni izvještaj se dostavlja Ombudsmanu, Ministarstvu za ljudska i manjinska prava i drugim subjektima.		
5.3.2. Organizovanje kampanje o problemu rodno zasnovanog nasilja, uključujući trgovanje ljudima i prostituciju kao i nasilje nad LGBT osobama u okviru 21 opštine koje imaju koordinatore/ke za rodnu ravnopravnost	MLJMP, Odbor RR, MRSS, jedinice lokalne samouprave u saradnji sa MZ - IJZ, MUP, CENPF, organizacija ma civilnog društva	2018. god.	- Broj i vrsta događaja (radionica, predavanja, okruglih stolova, konferencija i sl) - Broj i vrsta distribuiranog materijala. - Medijska zastupljenost. Indikatori su sadržani u opisu aktivnosti	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava U organizaciji Ministarstva za ljudska i manjinska prava u okviru Odjeljenja za unapređivanje i zaštite prava Roma i Egipćana realizovane su kampanje po naseljima za roditelje, djecu romske i egipćanske populacije, o zaštiti od nasilja u porodici, nasilja nad djecom i maloljetničkih prisilnih brakova među romskom populacijom i to u sledećim gradovima: U Ulcinju i Baru – 25.07.2018., u Beranama – 25.09.2018., Bijelom Polju - 01.10.2018., u Pljevljima -15.10.2018., u Podgorici – 18.10.2018., u Herceg Novom – 19. 10.2018., u Tivtu i Kotoru 23.10.2018., u Budvi i Cetinju – 30.10.2018., u Nikšiću – 02.10.2018. Ono što se dodatno organizuje tokom kampanji, jeste da se svim mještanima romskih naselja podjeli informativni flajeri koji, pored ostalog, sadrže brojeve svih nadležnih službi kojima se mogu obratiti u slučaju njihove potrebe. Inače flajeri su odštampani na crnogorskom, albanskom i romskom jeziku. Ovim kampanjama obuhvaćena su sva romska naselja u opštinama gdje gravitira romska populacija u Crnoj Gori, i podjeljeno na stotine flajera i informativnih brošura. U okviru Programa za podršku antidiskriminacionim i politikama rodne ravnopravnosti, koji sprovodi Ministarstvo za ljudska i manjinska prava u partnerstvu sa Kancelarijom UNDP-a u Crnoj Gori, uz	MLJMP: 2.680,00 € Opština Tivat: 661,40 € Redovna budžetska sredstva	R

				finansijsku podršku Delegacije Evropske unije u Crnoj Gori, organizovana je kampanja "Krenimo zajedno", koja je javnosti predstavljena na random doručku 05. novembra 2018. godine, organizovanom od strane NVO "Sigurna ženska kuća". Poruka ove kampanje je poziv svima da se uključe u rješavanje problema nasilja nad ženama i pozovu građane/ke da prijave nasilje ako su u saznanju da neko trpi isto. Takođe, cilj je učiniti naše društvo netolerantnim na nasilje u porodici i nasilje nad ženama, kao i povećati značaj medija u podizanju svijesti javnosti i pokretanju društva za sprječavanje i osudu nasilja nad ženama. <i>Ministarstvo za ljudska i manjinska prava</i> je po osnovu konkursa za finansiranje projekta/programa NVO u oblasti rodne ravnopravnosti za 2018. godinu, podržalo projekat NVO Querr Montenegro „Doprinos smanjenju nasilja na LBT ženama“ u iznosu od 15.700.€ Skupština Crne Gore - Odbor za rodnu ravnopravnost Konsultativno saslušanje Kemala Purišića, ministra rada i socijalnog staranja, Mevludina Nuhodžića, ministra unutrašnjih poslova i Kenana Hrapovića, ministra zdravlja, na temu „Zaštita i podrška ženama žrtvama nasilja i žrtvama nasilja u porodici“, organizovali su, na inicijativu NVO Sigurna ženska kuća, Odbor za rodnu ravnopravnost, Odbor za zdravstvo, rad i socijalno staranje i Odbor za politički sistem, pravosuđe i upravu. Sjednica je održana 23. februara 2018. godine. Rad sjednice pratili/e su predstavnici/e medija. - Predsjednica Odbora za rodnu ravnopravnost Nada Drobnjak i član/ice Odbora Zvonko Vuković, Branka Tanasijević i Sanja Pavićević održali su 10.jula 2018.godine, sastanak sa		
--	--	--	--	--	--	--

				članovima Savjeta za građansku kontrolu rada policije mr Aleksandrom Sašom Zekovićem, dr Vladimirom Dobričaninom i prof. dr Draženom Cerovićem. Pohvaljeni su dosadašnji naponi u sprovođenju rodni politika unutar Ministarstva unutrašnjih poslova i Uprave policije, sa posebnim osvrtom na posvećenost i angažovanje ministra Mevludina Nuhodžića. Razgovarano je o značaju prikupljanja rodno razvrstanih statističkih podataka i o potrebi povećanja broja žena u policiji i na mjestima odlučivanja. Tokom sastanka najviše pažnje je posvećeno primjeni Konvencije Savjeta Evrope o sprječavanju i suzbijanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici (Istanbulskoj konvenciji) i Rezolucije SB UN 1325, kao i o modelima saradnje kroz obostranu komunikaciju, kako bi se kvalitetnije sagledale i unaprijedile brojne teme protiv nasilja u porodici i nasilja nad ženama, te rodna pitanja i politike rodne ravnopravnosti. - Odbor za rodnu ravnopravnost Skupštine Crne Gore 6. decembra 2018. godine organizovao je Deveto zasijedanje Ženskog parlamenta, posvećeno realizaciji aktivnosti na polju sprječavanja i suzbijanja nasilja nad ženama i nasilja u porodici, u toku trajanja globalne kampanje „16 dana aktivizma protiv nasilja nad ženama“. Na sjednici su, u direktnom tv prenosu, članovi/ice Vlade Crne Gore, odgovarali na pitanja učesnica „Ženskog parlamenta“ – predstavnica ženskih asocijacija parlamentarnih partija, kao i predstavnica civilnog društva. - „Pravni okvir poštovanja prava LGBTIQ osoba“ bila je tema 23. sjednice održane 12. novembra, u proširenom sastavu. Odbor je, održavanjem tematske sjednice obilježio početak Nedelje ponosa 12-18. novembra 2018. godine. Rad sjednice pratili/e su predstavnici/e medija.		
--	--	--	--	---	--	--

				Opština Bijelo Polje Na inicijativu Ministarstva za ljudska i manjinska prava organizovana Javna rasprava povodom promocije nacrtu Zakona o životnom partnerstvu osoba istog pola u sali SO BijeloPolje, prisustvovali predstavnici medija, NVO, građani. Organizovani sastanci i formirana radna grupa za izradu Lokalnog plana za pomoć i podršku LGBTI osobama. Opština Herceg Novi - Članovi Savjeta za ravnopravnost polova Opštine Herceg Novi i savjetnica za rodnu ravnopravnost zajedno sa profesorom Gojkom Đurđevićem i debatnim klubom SMŠ „ Ivan Goran Kovačić“ organizovali smo debatu povodom obilježavanja „ 16 dana aktivizma protiv nasilja nad ženama“. Debata je održana 10.12.2018. godine uz prisustvo 30-ak učenika/ca ove škole. Opština Tivat Opština Tivat, od 2012 godine obilježava kampanju „16 dana aktivizma protiv nasilja nad ženama“. Kampanja je počela 25 novembra- Međunarodni dan protiv nasilja nad ženama i trajala je do 10 decembra – Međunarodni dan ljudskih prava. Sekretarijat za mlade, sport i socijalna pitanja Opštine Tivat je okupio sportske kolektive, ekspertkinje, prosvjetne radnice i relevantne institucije na lokalnom i državnom nivou kako bi ukazali na važnost sprječavanja svih vidova nasilja u društvu. Kampanja je započeta prisustvom sekretarke i koordinatorke mr Darke Ognjanović na sjednici IX Zenskog parlamenta Crne Gore na kome je predstavljala opštinu Tivat, a tema sjednice je upravo bio početak kampanje 16 dana aktivizma protiv		
--	--	--	--	---	--	--

				nasilja nad ženama. U saradnji sa Aikido Akademijom Tivat i SMŠ „Mladost“ je organizovan jednodnevni kurs samoodbrane za žene, u kojem je učestvovao i kratko predavanje održao predstavnik Odjeljenja bezbjednosti Tivat. Kurs je održan 30 novembra za jedno odjeljenje srednje škole. Misija OEBS-a i Ministarstvo za ljudska i manjinska prava u saradnji sa Opštinom Tivat organizovao je dvodnevnu radionicu „Rodno osjetljivo budžetiranje“ 3. i 4 decembra za zaposlene u Opštini. Prisustvovalo je 6 zaposlenih. Promocija časopisa „Ženski glas“, časopis za Crnogorke i očuvanje kulturne baštine Crne Gore održana je 5. decembar. Govornice su bile inicijatorica časopisa mr Aet Salh, Milijana Dabović, Njegosava Seja Vujanović i mr Darka Ognjanović. Narednog dana, 6 decembra u saradnji sa učeničkim parlamentom SMŠ „Mladost“ je organizovana debata na temu „Rodna ravnopravnost u Crnoj Gori“. Debata je bila predviđena da traje jedan školski čas ali je interesovanje bilo veliko pa je produžena na dva školska časa. „Sportom o rodnoj“ – rukometna utakmica između Ženskog rukometnog kluba Tivat i kadeta Rukometnog kluba Partizan 1949 odigrana je 6 decembra neriješenim rezultatom. Kampanja se završila na Međunarodni dan ljudskih prava 10 decembra, sa radionicom „Ljudska prava“ koju organizuje Sekretarijat za mlade.sport i socijalna pitanja u saradnji sa Omladinskim klubom. NVO „SOS telefon za žene i djecu žrtve nasilja - Nikšić“ SOS telefon Nikšić je u okviru projekta „Poboljšanje pristupa životu bez nasilja za žene i djevojke sa iskustvom nasilja“ od maja 2018 realizovao regionalnu kampanju u četiri opštine (Nikšić, Šavnik, Žabljak i Plužine) pod nazivom		
--	--	--	--	--	--	--

				“100% sigurna, 100% “. U okviru regionalne kampanje je organizovana otvarajuća konferencija kampanje, postavljeni bilbordi u 4 navedena grada i kreiran liflet. Organizovano je 8 javnih događaja u 4 grada, podijeljeno preko 1000 lifleta i obavljeni direktni razgovori sa više od 700 žena i djevojaka. U okviru projekta Osvjetlimo mrak seksualnog nasilja: • 2 info kornera sa mladima u kancelariji SOS telefona Nikšić • 2 info pulta: jedan na centralnom gradskom trgu u Nikšiću i jedan ispred gimnazije „Stojan Cerović“ • Davanje medijskih izjava putem TV, protala, napravljena je facebook stranica „Osvjetlimo mrak seksualnog nasilja“ • 200 lifleta podijeljeno Realizovana su i dva dvodnevna treninga na temu „Etičko izvještavanje o seksualnom nasilju“ na kojima je učestvovao/la 21 novinar i novinarka. NVO “SOS telefon za žene i djecu žrtve nasilja - Podgorica” U okviru projekta „Snaga je u jednakosti i toleranciji“ koji je SOS telefon Podgorica realizovao u saradnji sa Ministarstvom sporta održane su dvije trodnevne obuke za 20 učesnika/ca. Teme koje su obradjivane tokom obuka bile su : Nasilne razrade konflikata i vještine, tehnike vođenja radionica na temu nensilne razrade konflikata sa akcentom na rodnu ravnopravnost. U okviru ove aktivnosti Izrađen je priručnik sa upustvima za vođenje radionica sa preko 20 primjera tematskih radionica, vježbi i igrice koje mogu koristiti u svom budućem radu sa mladima.	Donatorska sredstva	
--	--	--	--	--	---------------------	--

				Priručnik je štampan u 25 primjeraka i podijeljen svim učesnicima obuke. Još jedna aktivnost koja je uspješno realizovana kroz projekta su radionice za mlade. Od strane učesnika programa sprovedeno je 10 radionica za ukupno 100 mladih. Radionice su izvođene u paru, u skladu sa instrukcijama trenerica. NVO “Sigurna ženska kuća” U 2018.godini realizovali smo projekat KRENIMO ZAJEDNO koji je imao za cilj doprinijeti boljem razumijevanju o važnosti aktivnog odgovora društva na nasilje nad ženama i nasilje u porodici. Aktivnosti su imale preventivni uticaj na podizanje svijesti javnosti o nasilju nad ženama, kao i podizanje svijesti zaposlenih u institucijama o važnosti sveobuhvatnog koordinisanog pristupa u pružanju podrške i pomoći ženama žrtvama porodičnog nasilja. Sigurna zenska kuca je po odobrenju Glavnog grada Podgorica, istala mrežu podrške na način što je povezala institucije sistema zaštite i nevladine organizacije: Sigurna ženska kuća, Centar za socijalni rad, SOS telefon Podgorica, Centar za zenska prava, Ombudsman, Uprava policije, Sud za prekršaje i Osnovni sud u Podgorici. Prikaz mreže podrške ostvarili smo i u vidu razglednica i dijelili građanima i građankama u toku 3 ulične akcije koje smo organizovali. Od promotivnog materijala podijeljeno je 300 razglednica sa mrežom podrške, 165 majica, 200 kiselica sa porukom kampanje. Nadalje, po gradu je zalijepljeno 100 postera. Spot koji je nastao u okviru ove kampanje je prikazivan u kontinuitetu 20 dana po više puta dnevno na sledećim televizijama: TV Prva, RTCG, TV Vijesti, TV Budva i TV A1. Imajući u vidu društveni značaj teme nasilja nad ženama, kao i poruke koju animirani spot	NVO SŽK: Izvor finansiranja: Projekat je realizovan uz podršku IPA 2014 Programa za podršku antidiskrimina	
--	--	--	--	--	--	--

				prenosi, Sigurna ženska kuca je dobila besplatno emitovanje istog. 14. februara plesali smo protestni ples "Milijarda ustaje". Plesali smo zahtijevajući da svako nasilje nad ženama bude kažnjeno. Plesali smo da bismo osjetili snagu zajedništva u borbi protiv nasilja nad ženama i osnažili svaku žrtvu da prijavi nasilje. U okviru projekta Osvijetlimo mrak seksualnog nasilja u toku 2018.godine smo organizovali više uličnih akcija sa ciljem da ukažemo da seksualno nasilje nad ženama i djecom postoji i u Crnoj Gori. Kreirali i postavili 5 bilborda u 4 razlicita grada. Oštampali 3 vrste lifleta koji se tiču osnovnih informacija o seksualnom nasilju nad djecom i kako roditelji i vaspitaci treba da reaguju ako im se dijete povjeri, a druga dva su informacije i prakticni savjeti za zene ako im se desi seksualno nasilje. Objavili smo i audio priču žene koja je bila klijentkinja Sigurne ženske kuce, koja opisuje pakao seksualnog zlostavljanja, ali i reakciju okruženja i nadležnih organa kada se konačno odvažila da progovori o nasilju koje je preživjela. U narednoj godini nastavljamo sa kampanjom, te ćemo organizovati otvorena vrata, info pultove, objaviti dva spota protiv seksualnog nasilja, štampati informativne liflete itd. 2018.godine Sigurna ženska kuća je početak kampanje 16 dana aktivizma protiv nasilja nad ženama obilježila premijerom pjesme "NESALOMIVA". Pjesma je posvećena ženama sa iskustvom nasilja i onima koje još uvijek trpe bilo koji vid nasilja - psihičkog, fizičkog, seksualnog ili ekonomskog. Na poziv da budu volonterski dio ovog projekta odazvale su se najpoznatije crnogorske pjevačice – the Voices (Renata Perazić, Kaja Milačić, Andrijana Božović,	cionim i politikama rodne ravnopravnosti (koji sprovodi Ministarstvo za ljudska i manjinska prava u partnerstvu sa UNDP-em, a finansira ga Delegacija Evropske unije u Crnoj Gori), u iznosu od 8.990,00 €. Izvor finansiranja: Projekat je podržan iz IPA 2014. u iznosu od 500,00 €. Izvor finansiranja: Projekat je finansiran od strane Delegacije Evropske unije u iznosu od	
--	--	--	--	---	--	--

				Sanja Raičković, Tina Džankić, Nina Petković, Nina Žižić, Jelena Kažanegra, Anita Popović, Ivana Popović Martinović) kao i KIC POP hor. CEDEM U okviru projekta "Jačanje uloge medija u unapređenju krivičnog pravosuđa u Crnoj Gori" koji je finansiran od strane EU, TV Prva je u saradnji sa CEDEM-om emitovala dokumentarac "Odlazak kući: Film o nasilju u porodici" u okviru kojeg je prikazan položaj žrtve nasilja u porodici, problemi sa kojima se susreće i na koji način relevantne institucije i organizacije odgovaraju ovom zadatku. Dokumentarac se nalazi na sljedećem link-u: https://www.youtube.com/watch?v=pAclfkC7MLk&t=6s	142.295,00 €, a od toga je za realizaciju kampanje u 2018. godini potrošeno 5.000,00 €. Izvor finansiranja: Pjesma je nastala u okviru regionalnog projekta "Primjena zakona, mijenjanje stavova" koji finansira Evropska unija, a sprovodi UN WOMEN u saradnji sa UNDP – 9.900,00 €.	
5.3.3. Izraditi i distribuirati publikacije i edukativne	MLJMP, Odbor RR, MRSS, jedinice	2018. god.	- Broj i vrsta distribuiranog materijala.	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava Ministarstvo za ljudska i manjinska prava u okviru Odjeljenja za unapređenje i zaštitu prava Roma i Egipćana u 2018. godini izradila je su 500 flajera na temu o zaštiti od nasilja u porodici,	MLJMP: 1.000,00 €	R

materijale o svim oblicima nasilja nad ženama i načinima suzbijanja rodno zasnovanog nasilja.	lokalne samouprave u saradnji sa MZ - IJZ, MUP, CENPF, organizacija ma civilnog društva		- Ciljna grupa i način na koji je materijal distribuiran 500 flajera Romska i egipćanska populacija Indikatori su sadržani u opisu aktivnosti	nasilja nad djecom i maloljetničkih prisilnih brakova među romskom i egipćanskom populacijom. Inače flajeri su otštamani na crnogorskom, albanskom i romskom jeziku. Centar za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu Na obuci o Istanbulskoj konvenciji učesnicima je podijeljena Istanbulska konvencija i Izvješaj sa objašnjenjima uz Istanbulsku konvenciju. Učesnicima obuke o CEDAW konvenciji podijeljena je ta konvencija, brošura o CEDAW konvenciji i izbor odluka CEDAW Komiteta u izdanju Centra za ženska prava. Opština Bijelo Polje Tokom kampanje 16 dana aktivizma protiv nasilja nad ženama, tokom radionica za tehnike samoodbrane sa trenericom tekvandoa, učenicima iz tri srednje škole podijeljen informativni materijal o prevenciji nasilja u vezama mladih i kako prepoznati nasilnika. Opština Tivat Distribuirani Informatori o postupanju u slučaju nasilja i flajeri „Vršnjačko nasilje“. Ciljna grupa su mladi a materijal je distribuiran u saradnji sa Omladinskim klubom gdje su u tivatskim školama formirani info (omladinski) uglovi gdje se mladi mogu informisati šta se sve organizuje u Omladinskom klubu. Materijal je takođe distribuiran i tokom trajanja kampanje „16 dana aktivizma protiv nasilja nad ženama“. Opština Žabljak U organizaciji i saradnji sa SOS telefon za žene i djecu žrtve nasilja iz Nikšića,realizovane su sledeće aktivnosti:	Redovna budžetska sredstva Donatorska sredstva	
---	---	--	--	--	--	--

				- postavljen je edukativno-promotivni bilbord „100% sigurna“ u centru grada, - građanima i građankama je prikazan film „Anđeli čeličnih vilica“, - učestvovali smo na konferenciji „Za život bez nasilja za žene i djevojčice u centralnoj i sjevernoj regiji Crne Gore“ (jun 2018.godine-Žabljak), - u zgradi opštine je postavljena oglasna tabla sa pregledom aktivnosti za period 2018/2019 godina(javni časovi, tribine i sl.), - učestvovali smo na Javnom času (oktobar-Žabljak) na kojem je jedna od aktivnosti bila upravo distribucija edukativnog materijala građanima i građankama; ovom prilikom je u saradnji sa Crnogorskim ženskim lobijem iz Podgorice distribuiran i edukativni materijal koji se odnosi na suzbijanje trgovine ljudima. - predstavница lokalne samouprave je u organizaciji SOS telefon za žene i djecu žrtve nasilja iz Nikšića prošla obuku za lokalnu osobu od povjerenja u borbi protiv nasilja nad ženama i djecom, - predstavница lokalne samouprave je učestvovala na javnoj tribini „ Zaustavimo nasilje“ u organizaciji Centra za socijalni rad-Žabljak, pri čemu je takođe distribuiran edukativni materijal. NVO „SOS telefon za žene i djecu žrtve nasilja - Nikšić“ U okviru projekta „Poboljšanje pristupa životu bez nasilja za žene i djevojčice u centralnoj i sjevernoj regiji Crne Gore“ napravljen je liflet pod nazivom „100% alegične na nasilje“ u sklopu kampanje „100% sigurna, 100% zaštićena. U okviru projekata „Osvijetlimo mrak seksualnog nasilja“ partnerski rađen sa SŽK i NVO Primom je urađen liflet o seksualnom nasilju nad ženama i djecom kao i šta mogu		
--	--	--	--	---	--	--

				preduzeti osobe koje prežive seksualno nasilje. Lifleti su podijeljeni tokom info dana, info kornera. NVO "SOS telefon za žene i djecu žrtve nasilja - Podgorica" NVO Bona Fide je kroz projekat „Poštovanje ženskih ljudskih prava-odgovornost zajednice“, sprovela monitoring istraživanja koje je imalo za cilj da se kroz kritički osvrt na trenutno stanje, a posebno kroz zaključke i preporuke, ponude konstruktivni predlozi za bolje razumijevanje problematike nasilja u porodici i nasilja nad ženama i efikasniji odgovor svih aktera u procesu pružanja podrške i zaštite žrtava na lokalnom nivo, konkretno u Opštini Pljevlja. Monitoring izvještaj je objavljen u publikaciji „Nasilje u porodici-politike i prakse lokalne zajednice“, i štampan u 500 primjeraka. SOS telefon Ulcinj je publikovao monitoring istraživanje „Protokol o postupanju, prevenciji i zaštiti od nasilja nad ženama i nasilja u porodici-teorija i praksa“, koji je distribuiran svim nadležnim ustanovama u opštini Ulcinj. NVO "Sigurna ženska kuća" U 2018.godini Sigurna ženska kuća je stampala 3 vrste informativnih lifleta: 1. Seksualno nasilje nad djecom postoji i u Crnoj Gori dostupno na https://issuu.com/szk5/docs/liflet_1_nasilje_nad_djecom_i_mlad 2. Kad neću neću, dostupno na https://issuu.com/szk5/docs/liflet_2_kad_necu_necu_stampa_fina 3. Može se desiti svima!Šta ako se dogodi tebi?, dostupno na https://issuu.com/szk5/docs/liflet_3_ja_sam_prezivjela_za_stam	NVO SŽK: Izvor finansiranja: Navedeno u okviru aktivnosti 5.3.2	
--	--	--	--	--	--	--

5.3.4. Statističko izvještavanje o slučajevima nasilja u porodici i diskriminacije po onovu pola	MRSS, MLJMP, Odbor RR u saradnji sa MUP – UP, VS, VDT, Viši sud za prekršaje, Ombudsman	Kontinuirano 2017 – 2018. god.	- Objavljeni godišnji izvještaji. Usvojeni izvještaji institucija i objavljeni na sajtovima Indikatori su sadržani u opisu aktivnosti	Odbor za rodnu ravnopravnost Odbor za rodnu ravnopravnost nije nadležan za statističko izvještavanje o slučajevima nasilja u porodici i diskriminacije po osnovu pola. Ministarstvo rada i socijalnog staranja Broj prijavljenih slučajeva porodičnog nasilja u centrima za socijalni rad, razvrstani po polu i vrsti nasilja, kao i preduzete aktivnosti centara u ovim slučajevima. Podaci za 2018. godinu su sledeći: - Dijete kao žrtva nasilja: 367; - Žena kao žrtva nasilja: 804; - Muškarac kao žrtva nasilja: 228; - Staro lice kao žrtva nasilja: 67. <u>UKUPNO: 1466 slučajeva</u> 1) Fizičko nasilje: 575; 2) Emocionalno nasilje: 754; 3) Seksualno nasilje: 12; 4) Ekonomsko nasilje: 143; <u>UKUPNO: 1484 slučajeva</u> Vrhovni sud Crne Gore Kada je riječ o statističkim podacima za krivično djelo iz člana 220 KZ Crne Gore, sudovi su tokom 2018. godine imali u radu ukupno 232 predmeta, od kojeg broja je 173 predmeta riješeno, a njih 147 je postalo pravosnažno (136 osuđujućih, 6 oslobađajućih, 3 odbačaja i 2 odbijajuće presude). - Prilog: Detaljnija statistika u Aneksu. Vrhovno državno tužilaštvo Godišnji izvještaj o radu Državnog tužilaštva je u izradi, do 31.03.2019. godine. Viši sud za prekršaje Crne Gore Viši sud za prekršaje svake godine izrađuje godišnji zbirni izvještaj o radu sudova za prekršaje na predmetima iz oblasti Zakona o zaštiti od nasilja u porodici. Navedeni izvještaj,	Redovna budžetska sredstva Donatorska sredstva	R
--	---	--------------------------------	---	---	--	----------

				pored podataka o broju predmeta u radu i načinu rješavanja istih, sadrži i posebne podatke o nasilnicima/cama i žrtvama nasilja po polu, punoljetnim i maloljetnim nasilnicima/cama i žrtvama nasilja, podatke o statusu nasilnika/ca vezano za status zaposlenosti i stepena obrazovanja. Takođe, navedeni izvještaj se izrađuje i polugodišnje, kao i po potrebi, na zahtjev različitih subjekata. Izvještaj se dostavlja Ombudsmanu, Ministarstvu za ljudska i manjinska prava i drugim subjektima. Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore Realizovano. Zaštitnik je i protekle kao prethodnih godina u okviru svog godisnjeg i polugodisnjeg izvještaja izvještavao o slučajevima nasilja u porodici i rodno zasnovanom nasilju. Opština Herceg Novi -Redovno praćenje i prikupljanje podataka od Ministarstva unutrašnjih poslova P.J. Herceg Novi – Službe za suzbijanje kriminaliteta u vezi prijavljenih slučajeva nasilja nad ženama odnosno koliki je broj krivičnih prijava podnesenih nadležnom tužilaštvu, kao i podaci prikupljeni od Osnovnog državnog tužilaštva iz Herceg Novog. Opština Pljevlja Centar za socijalni rad opštine Pljevlja prezentovao javnosti podatke. NVO „SOS telefon za žene i djecu žrtve nasilja - Nikšić“ SOS telefon Nikšić vodi Nacionalnu SOS liniju za žrtve nasilja u porodici (NSOSL) koja radi 24h svih sedam dana u nedjelji. U okviru NSOSL je organizovan rad servisa pomoći i podrške I na albanskom jeziku.		
--	--	--	--	---	--	--

				NSOSL je u periodu od 01.01.2018. do 31.12.2018. godine zaprimila 3737 poziva i pruženo je 4684 usluge ženama i djeci sa iskustvom nasilja. Podrška i pomoć je pružena ženama i djeci iz 23 opštine u Crnoj Gori. SOS telefon Nikšić vodi SOS I sklonište za žene i djecu sa iskustvom nasilja. U periodu januar – decembar 2018. godine u SOS skloništu je bilo smješteno 65 žena i djece sa iskustvom nasilja. Oni su ostvarili 5265 noćenja, a na dnevnom nivou u SOS skloništu je bilo u prosjeku 15 osoba. Žene i djeca su u SOS skloništu boravili u prosjeku 81 dan. SOS telefon Nikšić je u periodu januar – decembar 2018. godine ženama i djeci sa iskustvom nasilja 236 puta pružio uslugu pratnja povjerljivog lica u sve institucije sistema: CSR, CB, sudovi za prekršaje, osnovni sudovi, zdravstvene i obrazovne ustanove. NVO “Sigurna ženska kuća” Sigurnoj ženskoj kući se u toku 2018.godine za pomoć obratilo 570 osoba. Inicijalno savjetovanje je pruženo 987 puta (u kancelariji SŽK 305 puta i putem telefona 682 puta) Klijentkinje su obično trpjele višestruke oblike nasilja, npr. istovremno fizičko, psihičko, seksualno. Sve žene koje su se za pomoć obratile Sigurnoj ženskoj kući su bile žrtve psihičkog nasilja. Sa druge strane, oblike nasilja kao što su ekonomsko nasilje i proganjanje češće su trpjele žene od strane svojih bivših partnera. Seksualno nasilje većina klijentkinja koje su se za pomoć obratile SŽK nisu prepoznale, ali su u toku razgovora iznosile da su ih njihovi sadašnji ili bivši partneri prisiljavali na seksualni odnos.	NVO SŽK: Izvor finansiranja: Kroz projekat „Sigurna ženska kuća-sklonište za žene i djecu žrtve nasilja“ podržane od strane OAK fondacije u ukupnom iznosu od 62.000,00 €.	
5.3.5. Organizovati online kampanje u cilju prepoznavanja	MJU, MLJMP, MP u saradnji sa	Kontinuirano 2017 – 2018. god.	- Sprovedena minimum jedna	Ministarstvo javne uprave Značajna aktivnost sprovedena u 2018. godini je:		R

govora mržnje, seksualnog uznemiravanja i rodno zasnovanog nasilja putem interneta i društvenih mreža	Ombudsmanom, MKU, organizacija ma civilnog društva		kampanja godišnje. - Broj i vrsta online aktivnosti. Indikatori su sadržani u opisu aktivnosti	- U okviru održavanja Dana sigurnog interneta od strane CIRT tima Ministarstva javne uprave, u podgoričkoj OŠ „Oktoih“ za roditelje učenika održana je prezentacija o sajber bezbjednosti na internetu. Direkcija za zaštitu od računarskih incidenata na Internetu kontinuirano sprovodi kampanju u cilju podizanja svijesti o bezbjednom korišćenju interneta. Kampanja se sprovodi u obliku prezentacija, panela, gostovanja i objavljivanja članaka u medijima, itd. NVO „SOS telefon za žene i djecu žrtve nasilja - Nikšić“ Partnerski sa SŽK i NVO Prima je rađena kampanja projekta „Osvijetlimo mrak seksualnog nasilja“ u cilju prepoznavanja, objelodanjivanja seksualnog nasilja nad ženama i djecom. Kampanja se promovise putem facebook i instagram stranice. U sklopu projekta „Poboljšanje pristupa za žene i djevojke iz sjeverne i centralne regije CG“ je sprovedena kampanja „100% sigurna 100% zaštićena, koja još uvijek traje. Na sajtu SOS telefona Nikšić, facebook profila i stranica ažuriraju se redovno postovi u kojima se promovišu aktivnosti kampanje. NVO „Sigurna ženska kuća“ Pjesmu <i>NESALOMIVA</i>⁶ Sigurna zenska kuca je promovisala putem digitalnog marketinga, te je preko 133 000 jedinstvenih korisnika istu vidjelo, što je 88% mjesečno aktivnih korisnika interneta koji su pripadnici ciljne grupe. Kampanja je ostvarila CTR od 0,81% na Google Ads platformi - prosjek (0,30% - 0,40%).	Redovna budžetska sredstva Donatorska sredstva	
---	--	--	--	---	--	--

⁶ Pjesma je nastala u okviru regionalnog projekta "Primjena zakona, mijenjanje stavova" koji finansira Evropska unija, a sprovodi UN WOMEN u saradnji sa UNDP, kao vid kontinuirane podrške nevladinom sektoru s ciljem jačanja sistema podrške žrtvama nasilja, ali i podizanja svijesti javnosti o problemu nasilja u porodici i nasilja nad ženama.

				U okviru projekta Osvijetlimo mrak seksualnog nasilja ⁷ sprovodimo online kampanju putem društvenih mreža https://www.facebook.com/osvijetlimomrakseksualnognasilja/ i https://www.instagram.com/osvijetlimomrak/?hl=sr	NVO SŽK: Izvor finansiranja: Navedeno u okviru aktivnosti 5.3.2.	
Cilj 5.4. Ojačan sistem socijalne i druge podrške i zaštite svih žrtava nasilja u porodici. Indikator (pokazatelj) efekta: - Povećan broj, vrste i dostupnost servisa podrške žrtvama nasilja u porodici za 25%. Kvalitet pruženih usluga i stepen zadovoljstva korisnica/ka uslugama. - Poboljšana održivost socijalnih i drugih servisa institucija i organizacija civilnog društva u oblasti zaštite od porodičnog nasilja.						
5.4.1. Analiza potrebe uspostavljanja najhitnijih servisa za žrtve nasilja u porodici predviđenih Istanbulsom konvencijom	MRSS u saradnji sa MUP, UP, MLJMP, pravosudnim organima, organima za prekršaje, Ombudsmanom, nevladinim organizacijama, UNDP	IV kvartal 2018. god.	- Broj i vrsta servisa koji su uspostavljeni u skladu sa Istanbulsom konvencijom. Analiza u izradi	Ministarstvo rada i socijalnog staranja Drugi draft Analize je gotov i Analiza će biti javno dostupna do kraja februara 2019. godine. Viši sud za prekršaje Crne Gore Kako su od 2015. godine sudovi za prekršaje postali integralni dio sudskog sistema Crne Gore, to se navedena aktivnost realizuje sa nivoa Vrhovnog suda. Opština Pljevlja U Pljevljima funkcioniše servis Sigurna ženska kuća u okviru NVO "Bona fide". Sredstva u iznosu od 3.000,00 € planirana su Budžetom opštine Pljevlja za zakup poslovnog prostora.	Redovna budžetska sredstva Donatorska sredstva	DR
5.4.2. Stvoriti uslove za licenciranje usluga u skladu sa	ZSDZ u saradnji sa MRSS,	IV kvartal 2017. god.	- Izrađen program	Ministarstvo rada i socijalnog staranja Ministarstvo rada i socijalnog staranja izdalo je 20 licenci za obavljanje djelatnosti socijalne i dječje zaštite pružaocima usluga.		R

⁷ Sigurna ženska kuća, SOS telefon za žene i djecu žrtve nasilja Nikšić i Prima partnerski sprovode projekat "**Osvijetlimo mrak seksualnog nasilja**" koji finansira Delegacija Evropske unije u Crnoj Gori.

Zakonom o socijalnoj i dječjoj zaštiti	organizacija ma civilnog društva		- Broj osoba koje su položile strucni ispit. Indikatori su sadržani u opisu aktivnosti	MRSS izdalo je 400 uvjerenja o položenom stručnom ispitu stručnim radnicima. O akreditovanim programima obuke obratiti se Zavodu za socijalnu i dječju zaštitu. NVO „SOS telefon za žene i djecu žrtve nasilja - Nikšić“ SOS telefon Nikšić je u junu 2018. godine u Zavodu za socijalnu i dječju zaštitu licencirao program obuke pod nazivom „Participacija korisnica sa iskustvom nasilja i procjena rizika u slučajevima nasilja u porodici nad ženama i djecom“. SOS telefon Nikšić je organizovao licenciranu obuku za 74 osobe iz centara za socijani rad, socijalne inspekcije, ženskih nevladinih organizacija i NVO koje pružaju uslugu specijalizovanih servisa pomoći i podrške iz oblasti socijalne i dječje zaštite. 2018. godine SOS telefon Nikšić je dobio licencu za rad servisa Nacionalne SOS linije za žrtve nasilja u porodici. SOS telefon Nikšić je predao zahtjev za dobijanje licence za rad SOS skloništa za žene i djecu sa iskustvom nasilja. NVO “SOS telefon za žene i djecu žrtve nasilja - Podgorica” U 2018 god. SOS telefon za žene i djecu žrtve nasilja Podgorica uz podršku UNDP kancelarija Crna Gora, je izradio dva programa: 1. Program obuke za pružanje podrške ženama sa iskustvom nasilja u porodici u skladu sa principima dužne pažnje, akreditovan kod Zavoda za socijalnu i dječju zaštitu. 2. Program obuke za pružanje podrške ženama sa iskustvom rodno zasnovanog nasilja, na akreditaciju kod Zavoda za socijalnu i dječju zaštitu; U skladu sa akreditovanim „Programom obuke za pružanje podrške ženama sa iskustvom	Redovna budžetska sredstva Donatorska sredstva	
---	---	--	---	---	--	--

				nasilja u porodici u skladu sa principima dužne pažnje, organizovana je obuka za stručne radnice i saradnice i potencijalne stručne radnice i saradnice ženskih organizacija koje obezbjeđuju podršku ženama žrtvama nasilja (SOS telefona Podgorica, SOS telefon Berane i NVO BonaFide iz Pljevalja). Cilj obuke je bio jačanje kapaciteta ženskih organizacija za poboljšanje ukupne isporuke servisa. • SOS Podgorica je takođe akreditovao "Program obrazovanja-stručnog usavršavanja pedijatara za prepoznavanje seksualnog zlostavljanja djece", koji je akreditovan kod Nacionalnog savjeta za obrazovanje U okviru projekta „Uspostavljanje efikasnog tretmana i zaštite žena i djece žrtava nasilja“ finansiranom od strane CRNVO-kroz podršku EK u CG, SOS telefon Ulcinj je u cilju jačanja kapaciteta za pružanje servisa podrške ženama sa iskustvom nasilja, julu 2018 god. sproveo Obuku novih volonterki za rad na SOS telefonu,. NVO "Sigurna ženska kuća" Sigurna ženska kuća je u toku 2018. godine unaprijedila postojeća dokumenta organizacije, kao i izradila pravila i procedure neophodne za dobijanje licence za pružanje usluga. Dvije zaposlene su položile stručni ispit i dobile licencu za rad.	NVO SŽK: Izvor finansiranja: U okviru projekta „Jačanje kapaciteta Sigurne ženske kuće“, OAK fondacija je podržala razvijanje dokumenata potrebnih za licenciranje, kao i obuku za zaposlene za radno okupacionu terapiju, u iznosu od 3.500 €.	
5.4.3. Informisati širu javnost i profesionalce/ke u relevantnim službama o obavezama iz	MRSS, MLJMP u saradnji sa organizacijama civilnog društva	2017 – 2018. god.	- Sprovedena minimum jedna informativna kampanja	Ministarstvo rada i socijalnog staranja Centri za socijalni rad kontinuirano upoznaju žrtve nasilja o mogućnosti korišćenja „povjerljivog lica“ u skladu sa Zakonom o zaštiti od nasilja u porodici. NVO "Sigurna ženska kuća"	Redovna budžetska sredstva	DR

Istanbulske konvencije u dijelu obezbjeđivanja Podrške kroz pravni proces i mogućnostima korištenja instituta „povjerljivog lica“ i jačati kapacitete organizacija civilnog društva za sprovođenje instituta „povjerljivog lica“ u skladu sa Zakonom o zaštiti od nasilja u porodici			na godišnjem nivou. - Broj institucija obuhvaćenih kampanjom. Indikatori su sadržani u opisu aktivnosti	Sigurna ženska kuća je ženama sa iskustvom nasilja uslugu povjerljivog lica pružila 102 puta u toku 2018.godine.	NVO SŽK: Izvor finansiranja: Kroz projekat naveden u okviru 5.3.4.	
5.4.4. Monitoring sprovođenja modela finansiranja institucionalnih i vaninstitucionalnih servisa socijalne zaštite žrtvama rodno zasnovanog nasilja na nacionalnom i lokalnom nivou	MRSS, lokalne samouprave u saradnji sa MLJMP, organizacija ma civilnog društva	Kontinuirano 2017 – 2018. god.	- Broj institucionalnih i vaninstitucionalnih servisa socijalne zaštite žrtava rodno zasnovanog nasilja koji se finansira u skladu sa Zakonom o	Ministarstvo rada i socijalnog staranja Ministarstvo rada i socijalnog staranja je u toku 2018. godine finansiralo Nacionalnu SOS liniju za žrtve nasilja u porodici. NVO koje pružaju specijalizovane usluge žrtvama nasilja nijesu licencirane u 2018. godini, te će se nakon licenciranja utvrditi model finansiranja po korisniku te usluge.	Redovna budžetska sredstva	R

			<i>soc i dječijoj zaštiti i Pravilnikom o visini sredstava za razvoj, odnosno finansiranje usluga socijalne i dječje ("Sl CG" , br. 042/15).</i>			
5.4.5. Kontinuirana promocija servisa besplatne pravne pomoći žrtvama porodičnog nasilja u svim opština u Crnoj Gori	Pravosudni organi – sudovi i tužilaštva u saradnji sa CSR, UP, zdravstvenim ustanovama, organizacija ma civilnog društva	Kontinuirano 2017-2018. god.	- Broj žrtvama porodičnog nasilja koje su koristile uslugu. - Nivo zadovoljstva žrtava kvalitetom pružene usluge. Indikatori su sadržani u opisu aktivnosti	Vrhovno državno tužilaštvo Promocija servisa besplatne pravne pomoći se vrši na način što se prilikom saslušanja žrtava porodičnog nasilja, obavještavaju se o svojim pravima u postupku, pa i o pravu na besplatnu pravnu pomoć, koje službe se nalaze pri nadležnim Osnovnim sudovima. Vrhovni sud Crne Gore Donošem Zakona o izmjenama Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći 2015. godine, Crna Gora je stvorila značajne preduslove za jednak pristup pravdi žrtvama porodičnog nasilja, koje shodno ovom Zakonu imaju status privilegovanih korisnika, i njima se ova zaštita pruža bez prethodne procjene imovnog stanja. Podaci za ovu godinu nam pokazuju je da je ova vrsta pomoći odobrena za ukupno 29 žena, žrtava porodičnog nasilja, u periodu od 1. januara do 1. oktobra 2018. godine⁸.	Redovna budžetska sredstva Donatorska sredstva	R

⁸ Izvještaj Ministarstva pravde, 2018. godina

				Viši sud za prekršaje Crne Gore Kako su od 2015. godine sudovi za prekršaje postali integralni dio sudskog sistema Crne Gore, to se navedena aktivnost realizuje sa nivoa Vrhovnog suda. Opština Bijelo Polje Besplatna pravna pomoć postoji više godina i kontinuirano pomaže žrtvama porodičnog nasilja. Opština Nikšić U Opštini Nikšić postoji Biro pravne pomoći, koji pruža besplatnu pravnu pomoć. Tokom 2017 i 2018.godine pruženo je usmena i pismena besplatna pomoć za veći broj stranki koje su se javile sa problemom neslaganja volja u braku, uključujući psihičko i drugo nasilje. NVO "SOS telefon za žene i djecu žrtve nasilja - Podgorica" SOS telefon Podgorica je obezbijedio besplatnu pravnu pomoć za 191 klijenticu/ta. Pravna pomoć i savjetovanje je obezbijeđeno za 163 žena i 28 osoba muškog pola. Promocija servisa besplatne pravne pomoći žrtvama porodičnog nasilja, planirana za 2019, NVO "Sigurna ženska kuća" U toku 2018.godine Sigurna ženska kuća je svojim klijentkinjama besplatnu pravnu pomoć pružila 544 puta (u slučajevima nasilja u porodici, postupka razvoda, povjeravanja maloljetne djece i nedavanja izdržavanja zastupanje stranaka pred sudom puženo je 80 puta; pravni savjeti 303puta, pravni podnesci 110 puta, dok je 51	NVO SŽK: Izvor finansiranja: Kroz projekat naveden u okviru 5.3.4.	
--	--	--	--	--	---	--

				put pružena pravna pomoć u postupcima za podjelu imovine).		
5.4.6. Prilagoditi multidisciplinarnu saradnju načinu rada u centrima za socijalni rad na slučajevima nasilja u porodici, i osiguravati uključenosti u multidisciplinarnu koordinaciju onih predstavnika institucija koji su direktno uključeni u predmet, a u koordinaciju voditelja slučaja	MRSS, ZSDZ, CSR u saradnji sa UP, centrima bezbjednosti, VDT, VS, Sudskim savjetom, sudovima za prekršaje, MZ, MP, MLJMP, organizacija ma civilnog društva, UNDP	2017-2018. god.	- Usaglašena statistika policije, Centara za socijalni rad. - Broj predmeta na kojima su voditelji slučaja ostvarili multidisciplinarnu saradnju. Indikatori su sadržani u opisu aktivnosti	Ministarstvo rada i socijalnog staranja U sklopu programa Podrška antidiskriminacionim i politikama rodne ravnopravnosti, koje sprovodi UNDP u saradnji sa Ministarstvom za ljudska i manjinska prava, a finansira Evropska unija, izrađen je novi Protokol o postupanju, prevenciji i zaštiti od nasilja nad ženama i nasilja u porodici. Rad na izradi Protokola počeo je u II kvartalu 2018. godine, angažovanjem međunarodne ekspertkinje od strane UNDP-a koja je izradila nacrt Protokola uz pomoć Ministarstva rada i socijalnog staranja. Finalna verzija pomenutog protkola je potpisana 28. septembra 2018. godine. U sklopu Protokola biće formirana jedinstvena baza podataka koja će prvo uvezati Upravu policije i Centre za socijalni rad čime bi se ispunila i obaveza iz Akcionog plana za Poglavlje 23. Ministarstvo za ljudska i manjinska prava U okviru projekta IPA 2014 "Podrška antidiskriminacionim i politikama rodne ravnopravnosti", koji realizuju Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, u saradnji sa Kancelarijom UNDP-a u Crnoj Gori, a uz finansijsku podršku Delegacije Evropske unije u Crnoj Gori, sprovedeno je istraživanje o nasilju: "Istraživanje o prevalenci, percepcijama, cijeni i multidisciplinarnom odgovoru na nasilje u porodici" koje je predstavljeno javnosti 27. septembra 2017. godine.	Redovna budžetska sredstva Donatorska sredstva	R

				Rad na borbi protiv nasilja u porodici je fokusiran na formiranje radne grupe i vođenje procesa izrade novog Protokola o prevenciji i postupanju u slučajevima nasilja u porodici. Novi Protokol je donio sljedeće izmjene: • Postupanje institucija i u slučajevima prekršaja i u slučajevima krivičnog djela nasilja nad ženama i nasilja u porodici (ranije Protokol je pratio samo Zakon o zaštiti od nasilja u porodici); • Postupanje u slučajevima nasilja reformisanom modelu rada u centrima za socijalni rad, kroz „vođenje slučaja“; • Unapređen sistem međuinstitucionalne saradnje / sada ona lica zadužena datim predmetu u svojoj instituciji neposredno sarađuju, a ne kao do sada rješenjem delegirani/e predstavnici/ce institucija koji su se sastajali; • Saradnja će podrazumijevati i konačnu elektronsku razmjenu informacija koja metodoloski usklađena, slivaće se u Socijalni karton i rezultiraće jedinstvenom bazom podataka. Ujedno Socijalni karton će nam omogućiti detaljniju analizu i praćenje. Izrada Protokola tekla je kroz participativni proces naslonjen na istraživanje koje je prethodno urađeno. Krajem septembra 2018. od strane predstavnika/ca relevantnih institucija i NVO sektora koji u učestvovali u njegovoj izradi potpisan je finalni tekst Protokola o postupanju, prevenciji i zaštiti od nasilja nad ženama i nasilja u porodici, čija se implementacija pilotirala u toku oktobra i novembra, da bi se u decembru Protokol zvanično usvojio i puna implementacija krenula od januara 2019. godine. Vrhovno državno tužilaštvo		
--	--	--	--	--	--	--

				Tužilaštva imaju određene predstavnike-državne tužioce, određene za članove multi disciplinarnih timova centara za socijalni rad u slučajevima nasilja u porodici, koji se po pozivu, uključuju u svakom konkretnom slučaju, po procjeni voditelja slučaja, a u skladu sa svojim zakonskim ovlašćenjima. Viši sud za prekršaje Crne Gore U navedenom pogledu sudovi za prekršaje iskazuju najveći stepen saradnje, kako sa centrima za socijalni rad, tako i sa drugim subjektima multidisciplinarne saradnje. Opština Herceg Novi -Opština Herceg Novi ima odličnu saradnju sa Multidisciplinarnim timom za borbu protiv nasilja u porodici i u kojem je od ukupno 14 članova/nica i naša predstavica iz Sekretarijata za društvene djelatnosti i sport. Ovaj tim je tokom 2018 godine održao 9 formalnih sastanaka i niz neformalnih sastanaka sa članovima MOT-a. Opština Pljevlja Multidisciplinarni tim održava redovne sastanke.		
Cilj 5.5. Razvijanje svijesti kod građana, posebno državnih službenika/ca odgovornih za primjenu zakona o svim oblicima diskriminacije i rodno zasnovanog nasilja i njihova edukacija. <u>Indikator (pokazatelj) efekta:</u> - Povećan nivo svijesti u vezi sa zakonodavnim i institucionalnim okvirima za zaštitu od diskriminacije. - Poboljšan stepen informisanja i stručnih kompetenci državnih službenika/ca za pružanje efikasne zaštite i podrške žrtvama rodno zasnovanog nasilja.						
5.5.1. Izrada istraživanja o percepciji građanstava sa	MLJMP; UNDP u saradnji sa medijima	2018. god.	- Objavljeno istraživanje.			NR

ciljem da se procijene diskriminacioni obrasci i stereotipi kod građana, zatim uticaj medija, kao i stepen osviješćenosti građana u vezi sa zakonodavnim i institucionalnim okvirima za zaštitu od diskriminacije						
5.5.2. Promovisati Konvenciju Savjeta Evrope o sprečavanju i suzbijanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici (Istanbulska konvencija)	MRSS u saradnji sa MLJMP, Ombudsmanom, MUP, UP, Političkim klubom za borbu protiv nasilja u porodici, organizacijama civilnog društva, međunarodnim organizacijama	Kontinuirano 2017-2018. god.	- Broj i vrsta aktivnosti koje su sprovedene sa ciljem promocije Konvencije. Indikatori su sadržani u opisu aktivnosti	Ministarstvo rada i socijalnog staranja Organizovani su „Dani otvorenih vrata“ u Centrima za socijalni rad gdje je promovisana Istanbulska konvencija. Vrhovni sud Crne Gore Sa velikom pažnjom smo primili prvi GREVIO Izvještaj za Crnu Goru, zainteresovani da čujemo u kojim oblastima ima prostora za napredak, svjesni i sami da je potrebno uložiti još dosta napora, kako bi ispunili složene zahtjeve Istanbulske konvencije kao najsveobuhvatnijeg međunarodnog ugovora u ovoj oblasti. Napominjemo da smo poštujući preporuku datu u ovom Izvještaju, GREVIO Izvještaj distribuirali svim crnogorskim sudovima, i pozvali ih da pažljivo razmotre zapažanja GREVIO komiteta i da pristupe njihovoj implementaciji u praksi. Veoma smo zadovoljni što smo u kratkom roku nakon objavljivanja ovog Izvještaja, imali prilike da na dva okrugla stola predstavimo nalaze, zaključke i preporuke GREVIO eksperata, i da ih	Redovna budžetska sredstva	R

				tako promovišemo i borimo se za njihovu primjenu u praksi. Povodom konstatacije iz ovog Izvještaja da postoji hitna potreba za povećanjem svijesti kod nosilaca sudijske funkcije o svim oblicima nasilja obuhvaćenim Istanbulskom konvencijom, ističemo da se i nama čini veoma korisnim i pozitivnim organizovanje dodatnih obuka o raznim aspektima Istanbulske konvencije. Posebno ističemo da su u Programu inicijalne obuke za kandidate za sudije, uvedeni posebni dani obuke posvećeni ovoj temi. Vrhovni sud, će nastaviti da ulaže dodatne napore kako bi borba protiv nasilja u porodici i nasilja nad ženama bila djelotvorna, redovno ćemo podržavati i afirmisati preporuke GREVIO Komiteta, i podsticati i pozivati sudove na njihovu implementaciju u praksi.		
5.5.3. Edukacija zdravstvenih radnika/ca i stručnjaka/kinja s područja zaštite mentalnog zdravlja, radi unapređenja pružanja zaštite i pomoći žrtvama nasilja, posebno žrtvama seksualnog nasilja, kao i žrtvama diskriminacije po osnovu seksualne orijentacije, rodnog identiteta i rodnog	MLJMP, MZ – Klinički centar Crne Gore u saradnji sa MRSS, UZK, Ombudsmanom, organizacija ma civilnog društva	Kontinuirano 2017-2018. god.	- Broj sprovedenih obuka na godišnjem nivou. - Broj polaznika obuka. 2 trodnevna seminara na temu seksualnog nasilja nad djecom za ukupno 45	Uprava za kadrove Uprava za kadrove u saradnji sa Ministarstvom za ljudska i manjinska prava i HELP organizacijom je organizovala tri dvodnevne obuke na temu Antidiskriminacije i to : 6, 7 septembra 2018 u Beranama je organizovan Antidiskriminacioni trening kojem je prisustvovalo 19 polaznika; 10 i 11 septembra 2018 u Nikšiću je organizovan Antidiskriminacioni trening kojem je prisustvovalo 18 polaznika takođe i 12 i 13 septembra 2018 u Podgorici gdje je prisustvovalo 20 polaznika. NVO "SOS telefon za žene i djecu žrtve nasilja - Podgorica" SOS telefon Podgorica je u 2018. godini kroz Projekat „Seksualno nasilje nad djecom-prekinimo tišinu“ u saradnji sa Unicefom, realizovao 2 trodnevna seminara na temu seksualnog nasilja nad djecom za ukupno 45 pedijatar, psihologa iz CZSR, medicinskih	UZK: Obuke su finansirane od strane HELP organizacije, te Uprava za kadrove nema uvid o utrošenim sredstvima Donatorska sredstva	R

izražavanja			pedijataru, psihologu iz CZSR, medicinskih sestara iz Domova zdravlja	sestara iz Domova zdravlja (Berane, Podgorica, Bijelo Polje, Budva, Bar, Rožaje, Nikšić, Cetinje, Mojkovac, Ulcinj), Kliničkog centra u Podgorici, Instituta za javno zdravlje, opšte bolnice, Ministarstva rada i socijalnog staranja, Dnevni boravak Podgorica, Savetovilište za republičko zdravlje, Centar za autizam, dječju psihijatriju i razvojne smetnje, Filozofskog fakulteta i iz Patronažne službe. Program je fokusiran na Incest kao oblik rodno zasnovanog nasilja.		
5.5.4. Edukacija sudstva, tužilaštva i policije radi unapređenja pružanja pravne zaštite i pomoći žrtvama nasilja, posebno žrtvama seksualnog nasilja, kao i žrtvama diskriminacije po osnovu seksualne orijentacije, rodnog identiteta i rodnog izražavanja	VS, CENPF, Policijska akademija, MUP, MLJMP u saradnji sa MRSS, Ombudsmanom, organizacijama civilnog društva	Kontinuirano 2017-2018. god.	- Broj sprovedenih obuka na godišnjem nivou. - Broj polaznika obuka. Indikatori sadržani u opisu aktivnosti	Ministarstvo unutrašnjih poslova Predmetna obuka za policijske službenike je planirana od strane Sektora kriminalističke policije za tekuću godinu (za organizaciju obuke je nadležno Ministarstvo unutrašnjih poslova). Vrhovni sud Crne Gore Osim obuka koje se organizuju u nadležnosti Centra za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu, značajno je pomenuti da predstavnici sudstva redovno prisustvuju i drugim obukama, radionicama i seminarima koji se organizuju u okviru projekata koje sprovode nevladine i međunarodne organizacije. Tako je u okviru Horizontalnog programa Programске kancelarije savjeta Evrope u Podgorici, 15. maja 2018. godine organizovan okrugli sto i obuka "Konvencija Savjeta Evrope o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i porodičnog nasilja (Istanbulska konvencija)". Takođe, u Budvi je, 31. oktobra i 1. novembra 2018. godine, održan Okrugli sto Vrhovnog suda Crne Gore i AIRE Centra iz Londona, na temu: Nasilje u porodici, Evropska konvencija o ljudskim pravima i mjerodavno crnogorsko zakonodavstvo i praksa. Okruglom stolu su prisustvovalе sudije i savjetnici Vrhovnog suda Crne Gore, sudije	Redovna budžetska sredstva Donatorska sredstva	R

			apelacionog suda, viših i osnovnih sudova, sudova za prekršaje, Prvog dana okruglog stola, obrađene su sljedeće teme: Nasilje u porodici – izazovi u Crnoj Gori; Obaveze države i savjesnost u vezi sa aktima nasilja u porodici – pozitivne obaveze shodno čl. 2, 3 i 8 Evropske konvencije; Djelotvorna istraga pritužbi i djelotvorni pravni lijekovi u predmetima nasilja u porodici shodno čl. 2, 3, 8 i 13 Evropske konvencije i Djeca i nasilje u porodici – žrtve zlostavljanja ili svjedoci – čl. 3 i 8 Evropske konvencije. Drugog dana okruglog stola, obrađene su teme: Nasilje u porodici u prekršajnom postupku; Nasilje u porodici kao rodno zasnovana diskriminacija: Član 14 Evropske konvencije i Istanbulska konvencija: Glava VI: hitne mjere zaštite i mjere zabrane prilaska odnosno zaštite i dokazi; Istanbulska konvencija: primjena i sprovođenje u Crnoj Gori - Izveštaj GREVIO. Centar za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu Sprovedeno je 11 obuka sa ukupno 216 polaznika -27. februar – 2. mart 2018. godine – U Budvi, Centar za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu, u saradnji sa Američkom Ambasadom u Podgorici tj. Biroom Stejt Departmenta za borbu protiv međunarodne trgovine narkoticima i sprovedjene zakona – INL Program, organizovao specijalističku obuku za sudije i državne tužioce za maloljetnike. Cilj specijalističke obuke je bio obučiti novu grupu sudija i državnih tužilaca koji će postupati u predmetima gdje su maloljetnici počinioci, svjedoci i žrtve krivičnih djela. Predavači na obuci su bile renomirane ekspertkinje iz regiona: gđa Gordana Buljan Flander,	COSCG: Troškovi obuke su iznosili su 18.331,00 €, od koji je kroz INL Program	
--	--	--	--	---	--

				psihološkinja i direktorica Polikline djece grada Zagreba, gđa Lana Peto Kujundžić, sutkinja za maloljetnike Županijskog suda u Zagrebu, gđa Ivana Stevanović, ekspertica iz oblasti dječijih prava i gđa Nevena Vučković Šahović, međunarodna ekspertica iz oblasti dječijih prava. Konkretnije teme o kojima se govorilo i diskutovalo na obuci su bile: Djetinjstvo, ljudska prava i prava djeteta; Kartice prava; Djeca u konfliktu i u kontaktu sa zakonom – međunarodni standardi; Maloljetni počinoci krivičnih djela; Psihološki aspekt maloljetničke delikvencije; Djeca svjedoci i žrtve krivičnih djela: međunarodni standardi; Djeca, žrtve krivičnih djela; Trauma djece; Opšte mjere zaštite djeteta žrtve i međunarodni standardi; Pravosuđe po mjeri djeteta; Specifičnosti razvoja u adolescenciji; Mladji punoljetnici; Diverzione mjere u maloljetničkom pravosuđu Crne Gore; Priprema djece za ispitivanje; Forenzički intervju; Djeca učinioci i žrtve u praksi ESLJP: studija slučaja; Mjesto i uloga sistema socijalne zaštite u sistemu maloljetničkog pravosuđa Crne Gore (sa posebnim osvrtom na mjesto i ulogu Stručne službe i njenu povezanost sa sistemom socijalne zaštite). Obuci je prisustvovalo 28 učesnika, od kojih: 13 sudija, 10 državnih tužilaca, 2 predstavnika Stručne službe Višeg suda u Podgorici, 1 predstavnik Stručne službe tužilaštva, 2 savjetnika. - 24. i 25. maj 2018. godine - Podgorica, Centar za obuku u sudstvu i Državnom tužilaštvu, u saradnji sa Centrom za ženska prava, organizovao je seminar na temu: "Zaštita od nasilja u porodici sa akcentom na Istanbulske konvenciju". Seminar je bio posvećen unapređenju znanja i razmjeni iskustava sudija iz oblasti zaštite od nasilja u porodici, uz poseban osvrt na analizu i primjenu Istanbulske	utrošeno 8.681,00 €, a kroz Budžet Centra 9.650,00 €. Utrošena sredstva na	
--	--	--	--	--	--	--

				konvencije. Predavači su govorili na sledeće teme: alternativno učenje o nasilju (uz prikaz filma), nasilje u porodici (pojam nasilja u porodici i rodno zasnovanog nasilja; oblici i dinamika; karakteristike žrtve i nasilnika; djeca kao žrtve i svjedoci nasilja u porodici; posledice nasilja u porodici), Konvencija Savjeta Evrope o sprječavanju i suzbijanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici-Istanbulska konvencija i njena primjena u Crnoj Gori (vrijednosti; ciljevi; neke obaveze države), starateljstvo, pravo na posjete i bezbjedost u slučajevima nasilja u porodici, nasilje u porodici – izuzetak u porodičnoj medijaciji i alternativnom rješavanju sporova, sankcije i otežavajuće okolnosti, naknada štete žrtvama krivičnih djela nasilja, EU Direktiva o uspostavljanju minimalnih standarda o pravima, podršci i zaštiti žrtava krivičnih djela (10 ključnih principa direktive), pravno obavezujući instrumenti iz oblasti nasilja u porodici (na međunarodnom nivou, na nacionalnom nivou uz osvrt na Zakon o zaštiti od nasilja u porodici, krivični zakonik i Porodični zakon, Istanbulska konvencija – važnost, svrha i polje primjene, veza Istanbulske konvencije sa Evropskom konvencijom o ljudskim pravima, partnersko nasilje-oblici nasilja, razlika između partnerskog konflikta i nasilja u porodici sa osvrtom na presude ESLJP Opuz protiv Turske i M.C. protiv Bugarske i međugeneracijsko nasilje-oblici nasilja nad djecom, djeca kao svjedoci oštećeni u sudskom postupku sa osvrtom na presudu ESLJP). Nakon završenog predavanja na gore navedene teme, izvršena je i analiza slučaja nasilja u porodici (rad u grupama). Predavači na seminaru su bili istaknuti stručnjaci kada je ova oblast u pitanju, i to: Prof. dr Vesna Ratković, Pravni fakultet Univerziteta Mediteran, članica GREVIO, Savjet Evrope, gđa Branka Žigante Živković, sudija Visokog prekršajnog suda	organizaciju seminara iznosila su 2.796,00 €, od kojih je 450,00 € utrošeno iz Budžeta Centra, a 2.346,00 € od strane Centra za ženska prava.	
--	--	--	--	--	--	--

				Republike Hrvatske, gđa Maja Živaljević, sudija Suda za prekršaje Podgorica, gđa Maja Raičević, direktorica Centra za ženska prava i gđa Ana Jaredić, psihološkinja Centra za ženska prava. Seminaru je prisustvovalo 23 učesnika (10 sudija, devet državnih tužilaca i četiri savjetnika iz sudova) .- 29. maj 2018. godine - Podgorica, Centar za obuku u sudstvu i Državnom tužilaštvu, u saradnji sa Misijom OEBS-a u Crnoj Gori, organizovao je seminar na temu "Zločin iz mržnje-obuka za predstavnike pravosuđa". Cilj seminara bio je da učesnicima obezbijedi ekspertizu koja je vezana za koncept zločina iz mržnje, što je uključivalo, između ostalog, definiciju ovog koncepta, njegove posebnosti, upoznavanje sa međunarodnim pravnim normama i praksom Evropskog suda za ljudska prava i Komiteta Ujedinjenih nacija, kao i domaćim zakonodavstvom, praksom i tumačenjem u ovom pogledu, a konkretne teme bile su: pojam i koncept zločina iz mržnje, pravni okvir i krivičnopravna zaštita u slučajevima zločina iz mržnje u Crnoj Gori, pravni okvir i krivičnopravna zaštita u slučajevima zločina iz mržnje u Crnoj Gori. Predavači na seminaru su bili stručnjaci kada je ova oblast u pitanju: Milenka Žižić, sutkinja Apelacionog suda CG i Miloš Šoškić, državni tužilac u Višem državnom tužilaštvu Podgorica. Seminaru je prisustvovalo 26 učesnika (pet sudija, devet državnih tužilaca, jedanaest savjetnika iz sudova i jedan savjetnik iz reda državnih tužilaštava). - 18. septembar 2018. godine - Podgorica, Centar za obuku u sudstvu i Državnom tužilaštvu, u saradnji sa Misijom OEBS u Crnoj Gori organizovao je seminar na temu „Zločini iz mržnje-obuka za predstavnike pravosuđa”. Cilj	Utrošena sredstva na organizaciju seminara iznosila su 1.500,00 €, od kojih 200,00 € iz Budžeta Centra, a 1.300,00 € od strane OEBS-a.	
--	--	--	--	--	---	--

				seminara je bio da sudijama i tužiocima obezbijedi ekspertizu koja je vezana za koncept zločina iz mržnje, što je uključivalo, između ostalog, definiciju ovog koncepta, njegove posebnosti, upoznavanje sa međunarodnim pravnim normama i praksom Evropskog suda za ljudska prava i Komiteta Ujedinjenih nacija, kao i domaćim zakonodavstvom, praksom i tumačenjem u ovom pogledu. Predavači na seminaru su bili Željka Jovović, sudija Osnovnog suda u Podgorici i Miroslav Turković, državni tužilac u Osnovnom državnom tužilaštvu. Predavači su govorili na sledeće konkretne teme: Pojam i koncept zločina iz mržnje; Pravni okvir i krivičnopravna zaštita u slučajevima zločina iz mržnje u Crnoj Gori; Krivičnopravno gonjenje u slučajevima zločina iz mržnje u Crnoj Gori; a na kraju seminara analizirana je studija slučaja. Seminaru je prisustvovalo 26 učesnika (devet sudija, osam državnih tužilaca, osam savjetnika iz sudova i jedan tužilački savjetnik). – 25. i 26. septembar 2018. godine – Podgorica, Centar za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu u saradnji sa projektom EUROL II (Podrška Evropske unije vladavini prava), Ministarstvom pravde i Policijskom akademijom, a u cilju dalje obuke nosilaca pravosudne funkcije u oblasti međunarodne pravosudne saradnje u krivičnim stvarima, organizovali su seminar na temu: "Prekogranični organizovani kriminal, krijumčarenje migranata". Ovo je treći od četiri predviđena seminara za 2018. godinu iz programa obuka na polju međunarodne pravne saradnje koji treba da pomogne u unaprjeđenju znanja nosilaca pravosudne funkcije u implementaciji instrumenata EU u oblasti međunarodne pravne saradnje, a što će biti obaveza Crne Gore po pristupanju EU. Riječ je o aktivnosti predviđenoj privremenim mjerilima u	Utrošena sredstva na organizaciju seminara - Budzet Centra 200,00 €, od strane OEBS-a 1,975.50 €.	
--	--	--	--	---	--	--

				poglavlju 24 “Pravda, sloboda i bezbjednost” – podoblast pravosudne saradnje. Plan za 2018. godinu predstavlja kalendar obuka za prvu od tri godine, predviđene projektom unaprjeđenja kapaciteta crnogorskog pravosuđa za međunarodnu saradnju, koje je Ministarstvo pravde pokrenulo zajedno sa EUROL-om II, Centrom za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu i Policijskom akademijom imajući u vidu prije svega privremeno mjerilo koje ga zahtijeva, zatim anticipirajući i završna mjerila u ovoj oblasti, a nadalje, vođeni realnom potrebom crnogorskog pravosuđa za ovakvim projektom. Na početku seminara u uvodnom obraćanju prisutne je ispred Centra za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu pozdravila predsjednica Upravnog odbora Centra gđa Senka Danilović, a ispred projekta EUROL II, gđa Maria Grazia Benedetti, zamjenica Rukovodioca tima EUROL II. Predavači na seminaru su bili: međunarodni eksperti gđa Roberta Maria Barberini, tužilac u Vrhovnom tužilaštvu, Kasacioni sud Italije i g. Lorenzo Ortensi, policijski ekspert, Italija i gđa Milenka Seka Žižić, sutkinja, Apelacioni sud Crne Gore. Konkretnije teme o kojima se govorilo i diskutovalo na seminaru bile su sljedeće: Prokol protiv krijumčarenja migranata kopnom, morem i vazduhom, uz Konvenciju Ujedinjenih nacija protiv transnacionalnog organizovanog kriminala (odnos sa Konvencijom Ujedinjenih nacija, područje primjene, krivična odgovornost migranata, kriminalizacija); Krivični zakonski okvir u Crnoj Gori koji se odnosi na nezakonit prelazak granica i krijumčarenje lica; Krijumčarenje migranata morem, kopnom i vazduhom, Obaveze država članica u okviru Protokola; Prezentacija praktičnih slučajeva iz iskustva Republike Italije i Crne Gore i diskusija; Prevencija, saradnja i druge mjere usmjerene ka	Seminari: 25/26. i 27/28. septembar 2018. godine: Troškovi prethodno navedena dva seminara iznosila su – Budžet Centra 200,00 €, EUROL II cc 8.988,65 € - ukupan iznos sva 4 dana zajedno svi troškovi.	
--	--	--	--	--	--	--

				borbi protiv krijumčarenja migranata; Međunarodna pomoć kroz zamolnice, pravosudna saradnja sa zemljama regiona i zemljama EU u istragama i krivičnom gonjenju predmeta u predmetima krijumčarenja migranata. Seminaru je prisustvovalo 26 predstavnika pravosuđa (10 sudija, 14 državnih tužilaca, 2 savjetnika u pravosuđu). - 27. i 28. septembar 2018. godine – Danilovgrad, u Policijskoj akademiji, Centar za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu u saradnji sa projektom EUroL II (Podrška Evropske unije vladavini prava), Ministarstvom pravde i Policijskom akademijom, u okviru projekta o međunarodnoj pravosudnoj saradnji u krivičnim stvarima, organizovali su seminar na temu: "Prekogranični organizovani kriminal, krijumčarenje migranata". Predavači na seminaru su bili: međunarodni eksperti gđa Roberta Maria Barberini, tužilac u Vrhovnom tužilaštvu, Kasacioni sud Italije i g. Lorenzo Ortensi, policijski ekspert, Italija i gđa Milenka Seka Žižić, sutkinja, Apelacioni sud Crne Gore. Konkretnije teme seminara su bile sljedeće: Prokol protiv krijumčarenja migranata kopnom, morem i vazduhom, uz Konvenciju Ujedinjenih nacija protiv transnacionalnog organizovanog kriminala (odnos sa Konvencijom Ujedinjenih nacija, područje primjene, krivična odgovornost migranata, kriminalizacija); Krivični zakonski okvir u Crnoj Gori koji se odnosi na nezakonit prelazak granica i krijumčarenje lica; Krijumčarenje migranata morem, kopnom i vazduhom, Obaveze država članica u okviru Protokola; Prezentacija praktičnih slučajeva iz iskustva Republike Italije i Crne Gore i diskusija; Prevencija, saradnja i druge mjere usmjerene ka borbi protiv krijumčarenja migranata; Međunarodna pomoć kroz zamolnice,	
--	--	--	--	--	--

				pravosudna saradnja sa zemljama regiona i zemljama EU u istragama i krivičnom gonjenju predmeta u predmetima krijumčarenja migranata. Seminaru su pored službenika Uprave policije prisustvovali 4 državna tužioca. - 23. oktobar 2018. godine - Podgorica, Centar za obuku u sudstvu i Državnom tužilaštvu, u saradnji sa Misijom OEBS-a u Crnoj Gori, organizovao je seminar na temu „Zločin iz mržnje-obuka za predstavnike pravosuđa”. Cilj seminara je bio da se sudijama i tužiocima obezbijedi ekspertiza koja je vezana za koncept zločina iz mržnje, što uključuje, između ostalog, definiciju ovog koncepta, njegove posebnosti, upoznavanje sa međunarodnim pravnim normama i praksom Evropskog suda za ljudska prava i Komiteta Ujedinjenih nacija, kao i domaćim zakonodavstvom, praksom i tumačenjem u ovom pogledu. Predavači na seminaru su bili Milenka Žižić, sutkinja Apelacionog suda CG, Miloš Šoškić, državni tužilac u Višem državnom tužilaštvu Podgorica, Željka Jovović, sutkinja Osnovnog suda Podgorica i Miroslav Turković, državni tužilac u Osnovnom državnom tužilaštvu Podgorica. Predavači su govorili na sledeće konkretne teme: Pojam i koncept zločina iz mržnje; Pravni okvir i krivičnopravna zaštita u slučajevima zločina iz mržnje u Crnoj Gori; Krivičnopravno gonjenje u slučajevima zločina iz mržnje u Crnoj Gori i studija slučaja. Seminaru je prisustvovao ukupno 21 učesnik, od čega: 4 sudije, 7 državnih tužilaca, 9 savjetnika iz sudova i 1 savjetnik iz državnog tužilaštva. - 7. i 8. novembar 2018. godine – Budva, Međunarodna organizacije za migracije (IOM) organizovala regionalnu radionicu na temu: "Svijest o kulturološkim razlikama u radu sa	Utrošena sredstva na organizaciju seminara - Budzet Centra 200,00 €, od strane OEBS-a 1,975.50 €.	
--	--	--	--	---	--	--

			stranim državljanima u krivičnim slučajevima i istragama vezanim za migracije". Održavanje radionice je finansirano od strane Državnog sekretarijata SAD-a, Biroa za stanovništvo, izbjeglice i migracije kroz projekat „Jačanje kapaciteta i mehanizama na identifikaciji i zaštiti ugroženih migranata na Zapadnom Balkanu“ – faza III. Regionalna radionica je imala za cilj prikazivanje socioloških, lingvističkih i kulturoloških aspekata, karakterističnih za grupe migranata koji prolaze kroz zemlje zapadnog Balkana, koji bi mogli uticati na proces intervjuisanja kod žrtva i svjedoka krijumčarenja i trgovine ljudima. Na poziv IOM-a, posredstvom Centra, istoj su prisustvovala 1 sudija Apelacionog suda Crne Gore i 2 državna tužioca. - 19. i 20. novembra 2018. godine, u Budvi Centar za obuku u sudstvu i Državnom tužilaštvu, u saradnji i uz podršku Ambasde SAD u Podgorici, tj. Biroom Stejt Departmenta za borbu protiv međunarodne trgovine drogom i sprovođenja zakona-INL Programa, organizovali Konferenciju na temu borbe protiv trgovine ljudima. Cilj Konferencije je bio da međunarodni stručnjaci podijele svoje znanje i iskusto sa crnogorskim kolegama kada je u pitanju borba protiv trgovine ljudima. Predavači na konferenciji su bili nacionalni i američki eksperti: gđa Tamara Šuković, Nacionalna kancelarija za koordinaciju borbe protiv trgovine ljudima, gđa Vesna Jovičević, Rukovodilac Višeg državnog tužilaštva u Podgorici, g. Nikola Medenica, šef grupe za borbu protiv trgovine ljudima i ilegalnih migracija, gđa Karolin Metzger, Zamjenica tužioca za Okrug San Diego, g. Fernando Huerta, Komandir u operativnoj grupi za sprječavanje trgovine ljudima San Diego, g. Roberto Kasiljas, Detektiv	Troškovi seminara pokriveni od strane INL Programa u iznosu od 31.000,00 €.	
--	--	--	--	--	--

				narednik, Uprava policije San Diego, Specijalni agent Antonio Zamudio, Diplomatska bezbjednost, Ambasada SAD u Tirani, g. Mohamed Prince Aledji, General (CGP), Policija Benina / regionalni komandant UNPOL – Gao, MINUSMA, g. Džud Romano, Bivši direktor Jedinice za zaštitu svjedoka na Filipinima, Program za bezbjednost / Bivši tužilac na Filipinima i BiH, gđa Rut Rozenberg, ekspert za borbu protiv trgovine ljudima. Konferencija se odvijala kroz nekoliko sesija sa sledećim temama: Sesija 1: Uvod / Trenutno stanje stvari u Crnoj Gori: Trenutno stanje stvari i razvoj situacije u oblasti trgovine ljudima u Crnoj Gori; Sesija 2: Najbolje prakse u SAD u borbi protiv trgovine ljudima: Opšti principi borbe protiv trgovine ljudima; Sesija 3: Rad operativnih grupa u borbi protiv trgovine ljudima: Operativna grupa za borbu protiv trgovine ljudima San Diego; Sesija 4: Međunarodni tendovi u borbi protiv trgovine ljudima: Transnacionalni izazovi u borbi protiv međunarodnog seks-trafikinga; Izazovi kod zaštite svjedoka u slučajevima trgovine ljudima; Sesija 5: Priprema pristupa orjentisanog na žrtvu u borbi protiv trgovine ljudima: Najbolje prakse u borbi protiv trgovine ljudima. Skupu je prisustvovalo 21 učesnika (8 sudija i 2 sudijska savjetnika, 9 državnih tužilaca i 2 tužilačka savjetnika). - 22. i 23. novembar 2018. godine, u Podgorici, Centar za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu, u saradnji sa Centrom za ženska prava, organizovao seminar na temu: "Konvencija Ujedinjenih nacija o eliminaciji svih oblika diskriminacije žena (CEDAW) i njena praktična primjena". Seminar je imao za cilj unapredjenje znanja i razmjenu iskustva sudija i državnih tužilaca kada je u pitanju oblast rodne		
--	--	--	--	--	--	--

				ravnopravnosti, sa posebnim akcentom na CEDAW konvenciju. Predavači na seminaru su bile gđa Maja Raičević iz Centar za ženska prava i gđa Vanja Macanović, advokat iz Beograda. Teme koje su obrađivane su: Predstavljanje CEDAW konvencije; Obaveze Crne Gore u odnosu na CEDAW konvenciju; Predstavljanje Opcionog protokola; Pregled slučajeva koje je razmatrao CEDAW Komitet. Pored navedenog teorijskog dijela učesnici su imali i praktičan rad u grupama kada su razmatrali slučajeve koji su bili pred CEDAW Komitetom. Seminaru je prisustvovalo 32 učesnika (6 sudija, 12 državnih tužilaca, 11 sudijskih savjetnika i 3 savjetnika u Državnom tužilaštvu). - 12. i 13. decembar 2018. godine – Podgorica, posredstvom Centra, 3 državna tužioca i 3 sudija, učestvovali na Konferenciji o zaštiti od nasilja u porodici. Konferencija je organizovana od strane Međunarodnog programa za obuku i pomoć policiji (ICITAP) Ministarstva pravde SAD.	Troškove seminara je pokrio Centar za ženska prava, a isti su iznosili 4.585,70 €.	
5.5.5. Edukacija zaposlenih u vaspitno - obrazovnim ustanovama radi unapređenja pružanja zaštite i pomoći djeci žrtvama nasilja, posebno žrtvama seksualnog nasilja, kao i žrtvama	MP (u skladu sa Protokolom o postupanju, prevenciji i zaštiti od nasilja u porodici) u saradnji sa MRSS, MLJMP, Ombudsman	Kontinuirano 2017-2018. god.	- Broj sprovedenih obuka na godišnjem nivou. - Broj polaznika obuka. - Broj obuhvaćenih vaspitno-	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava Ministarstvo za ljudska i manjinska prava je aprila i novembra 2018. godine u saradnji sa Zavodom za školstvo, organizovalo dva jednodnevna seminara na temu: Rodna ravnopravnost u obrazovanju sa posebnim osvrtom na rodno zasnovano nasilje. Ciljna grupa bili/e su nastavnici/e različitih struka osnovnih i srednjih škola u Crnoj Gori, posebno nastavnici/e građanskog vaspitanja/obrazovanja. Broj učesnika/ca: 32 i 30.	MLJMP: 1.200,00 € ZZŠ: 440,00 €	R

diskriminacije po osnovu seksualne orijentacije, rodnog identiteta i rodnog izražavanja	om, organizacija ma civilnog društva		obrazovnih ustanova. 2 obuke za nastavnike /ce različitih struka osnovnih i srednjih škola; broj učesnika/c a: 32 i 30			
5.5.6. Edukacija zaposlenih centrima za socijalni rad i članova/ica multidisciplinarnih timova radi unapređenja pružanja pravne zaštite i pomoći žrtvama nasilja, posebno žrtvama seksualnog nasilja, kao i žrtvama diskriminacije po osnovu seksualne orijentacije, rodnog identiteta i rodnog izražavanja	ZSDZ, MLJMP u saradnji sa MRSS, MZ, MUP, Ombudsman om, organizacija ma civilnog društva	Kontinuirano 2017-2018. god.	- Broj sprovedenih obuka na godišnjem nivou. - Broj polaznika obuka. Sprovedene 2 obuke; 19/21 polaznik/ica	Ministarstvo rada i socijalnog staranja Zavod za socijalnu i dječju zaštitu U 2018. godini su sprovedene 2 obuke: - „Izgradnja kapaciteta stručnih radnika u centrima za socijalni rad o zloupotrebi i seksualnom nasilju na djecom“ - 19 polaznika obuke; - „Unapređenje vještina voditelja slučaja u radu sa žrtvama nasilja, posebno djece, sa posebnim osvrtom na rodno zasnovano nasilje“ - 21 polaznik obuke.	Redovna budžetska sredstva	R

5.5.7. Organizovati multisektorske događaje, za službenike/ce odgovorne za primjenu zakona, zdravstvene i socijalne radnike/ce zasnovane na studijama slučaja - postupanje u konkretnim slučajevima nasilja nad ženama i nasilja u porodici	MRSS, MUP, UP, MZ u saradnji sa MLJMP, domaćim i međunarodnim organizacijama,	Kontinuirano 2017-2018. god.	- Broj na multisektorskih događaja godišnjem nivou. - Broj učesnika/ca. Indikatori sadržani u opisu aktivnosti	Ministarstvo unutrašnjih poslova Formiram je Operativni tim za borbu protiv porodičnog nasilja i nasilja nad ženama sastavljen od predstavnika NVO, ministarstava, tužilaštva i sudova. Tim se bavi zaštitom žrtava nasilja i sastaje najmanje jednom mjesečno. NVO "SOS telefon za žene i djecu žrtve nasilja - Podgorica" U okviru projekta „Uspostavljanje efikasnog tretmana i zaštite žena i djece žrtava nasilja“ finansiranom od strane CRNVO-kroz podršku EK u CG, SOS telefon Ulcinj je organizovao tri tematska sastanka multisektorskog karaktera, koji su zasnovani na studijama slučaja i primjerima iz prakse tokom implementacije zakona o zaštiti od nasilja u porodici. SOS telefon Ulcinj je sproveo Monitoring istraživanje o sprovođenju Protokola o postupanju u slučajevima nasilja u porodici u opštini Ulcinj sa preporukama – smjernicama za poboljšanje implementacije Protokola. SOS Ulcinj je takođe u Ulcinju, maju 2018 god održao multisektorsku javnu raspravu na temu analize stanja i mogućnosti koje pruža revidirani Protokol, na kojem je učestvovalo 30 predstavnika svih relevantnih institucija. Fokus javne rasprave je bio i na novom multidisciplinarnom pristupu i ulozi voditelja slučaja.	Redovna budžetska sredstva Donatorska sredstva	R
---	---	------------------------------	--	---	--	----------

6. RODNA RAVNOPRAVNOST U MEDIJIMA, KULTURI I SPORTU

Strateški cilj: Suzbijati rodne stereotipe i uvesti politiku rodne ravnopravnosti u medije, kulturu i sport

Aktivnosti	Nosioci aktivnosti u saradnji partnerima	Vremenski okvir	Indikatori	Realizovano:	Iznos utrošenih sredstava i izvor finansiranja	Procjena statusa realizacije i preporuka za naredni period sprovođenja
Cilj 6.1. Povećana medijska vidljivost primjene politika rodne ravnopravnosti. Indikator (pokazatelj) efekta: Povećana prisutnost teme rodne ravnopravnosti u crnogorskim medijima za 30% u odnosu na prethodnu godinu.						
6.1.1. Redovno informisanje javnosti o aktivnostima na polju postizanja rodne ravnopravnosti	MLJMP, lokalne samouprave (kancelarije za rodnu ravnopravnost) u saradnji sa MKU, medijima	Kontunuiran o tokom 2017. i 2018. god.	- Broj objavljenih saopštenja za medije - Broj medijskih TV, radio i dr. priloga. Indikatori sadržani u opisu aktivnosti	Opština Bijelo Polje Sve aktivnosti su adekvatno medijski praćene i imamo dobru saradnju sa svim medijima i na lokalnom i regionalnom nivou. Opština Kotor - Informisanje je povremeno, obično povodom nekih programa. Tako je 08. mart 2018. godine bila prilika za panel diskusiju „Čemu još 8. mart“ u Kinu Boka sa učešćem prof. dr Biljane Dojčinović, docent dr Ane Kolarić, prof. dr Tanje Bećanović, mr Ksenije Rakočević, dr Ervine Dabižinović, Paule Petričević. Tema – položaj žene. Opština Tivat Sekretarijat za mlade, sport i socijalna pitanja redovno informiše javnost o svojim aktivnostima – kako preko sajta opštine i lokalnog javnog emitera tako i putem intervju a i emisija kroz radio priloge. Imamo 14 objavljenih saopštenja za medije. NVO “Sigurna ženska kuća”	Redovna budžetska sredstva	R

				U cilju promocije prava na život bez nasilja i projektnih aktivnosti predstavnice Sigurne ženske kuće su u toku 2019.godine bile 37 puta gošće u medijima, dok je o aktivnostima koje sprovodimo napravljeno 53 medijska priloga.		
6.1.2. Analiza medijskog izvještavanja o slučajevima diskriminacije sa ciljem da se procijeni uloga medija u promjeni diskriminacionih obrazaca i stereotipa građana	MLJMP, UNDP u saradnji sa medijima, organizacija ma civilnog društva	2017. god. i 2018. god.	- Objavljene 2 analize medijskog izvještavanja o slučajevima diskriminacij e. Indikatori sadržani u opisu aktivnosti	Za 2017. godinu: Ministarstvo za ljudska i manjinska prava i UNDP U okviru aktuelnog projekta IPA 2014 "Podrška antidiskriminacionim i politikama rodne ravnopravnosti", koji realizuju Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, u saradnji sa Kancelarijom UNDP-a u Crnoj Gori, a uz finansijsku podršku Delegacije Evropske unije u Crnoj Gori, pripremljene su dvije analize medijskog izvještavanja: Rodno ogledalo crnogorskih medija i Rodno ogledalo političkih partija. Analiza „Rodno ogledalo crnogorskih medija“ je objavljeno 28. oktobra 2017. na sajtu www.gendermontenegro.com . Rodno ogledalo političkih partija je poslužilo kao platforma za realizaciju aktivnosti iz ovog projekta u djelu političke participacije koje su rezultirale sledećim: Sertifikovana nova generacija trenerica (16 trenerica) 8 parlamentarnih partija-koalicija (ženskih partijskih organizacija) prošlo obuke (221 učesnica) 4 političke partije integrisale rodne politike u izborne programe i kampanje 18 partija ima ženske grupe (2010. godine imala ju je samo jedna partija) Žene u glavnim odborima partija u prosjeku učestvuju sa 30%, dok je 2010. god taj procenat bio 14	Redovna budžetska sredstva Donatorska sredstva NVO Ženska Akcija je za realizaciju projekta „Lokalni mediji protiv diskriminacije“ koristila EU sredstva kroz program „Moja zajednica Snažna zajednica“	DR

				Edukativni program realizovan u 20 opština (213 učesnica) Podignuta vidljivost žena u politici/ 6 trenerica na izbornim listama i kandidatkinje za poslanice Osnovana ženska politička mreža, koju čine predstavnice 14 pozicionih i opozicionih partija u Crnoj Gori. NVO „Ženska akcija“ - Nikšić NVO „Ženska akcija“ - Nikšić realizovala je monitoring crnogorskih medija sa ciljem utvrđivanja odnosa medija prema ženama sa invaliditetom. Monitoring sadrži kvalitativnu i kvantitativnu komponentu, kao i uputstva medijima kako da izvještavaju o ženama sa invaliditetom. Publikacija je dostupna na www.zenskaakcija.me. NVO „Ženska akcija“- Nikšić je realizovala monitoring lokalnih medija u Nikšiću i njihov odnos prema najranjivijim grupama lokalnog društva,		
Cilj 6.2. Unaprijeđeno znanje zaposlenih u medijima o rodnoj ravnopravnosti Indikator (pokazatelj) efekta: Minimum 50 predstavnika/ca medija povećalo je svoje znanje u oblasti rodne ravnopravnosti i izvještava u skladu sa rodno senzitivnim principima.						
6.2.1. Organizovati obuku za zaposlene u medijima na temu rodne ravnopravnosti (predstavljanje zakonskog i strateškog okvira, značaj	MLJMP saradnji sa MKU, UZK, AEM, organizacija ma civilnog društva	2017- 2018. god.	- Organizovana 1 obuka godišnje. - Obučeno minimum 50 predstavnika medija. Indikatori sadržani u	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava Ministarstvo za ljudska i manjinska prava i Glavni grad Podgorica organizovali su 05. novembra 2018. godine, jednodnevnu obuku za novinare/ke „Novinarsko pero o rodnoj ravnopravnosti“. Obuka je, osim interaktivnog predavanja koje je obuhvatilo teme iz oblasti rodne ravnopravnosti, podrazumijevala i mini radionicu na temu “Izmjerimo rodnu osjetljivost medija”, i konkurs za predstavnike/ce medija, čiji je pobjednik nagrađen novčanom nagradom. Broj novinara/ki na radionici: 8. Učesnici i učesnice su bili predstavnici i predstavnice pisanih i elektronskih medija. Na	Redovna budžetska sredstva Donatorska sredstva	R

zastupljenosti u medijima i sl.)			opisu aktivnosti	seminaru je bilo govora o razumijevanje važnosti uvođenja rodne ravnopravnosti u procese novinarskog izvještavanja i medije u najširem smislu, o rodnim ulogama, rodno osjetljivom jeziku u medijima, fenomenu rodno zasnovanog nasilja. Specifičnost ove radionice bila je najava nagradnog konkursa za pisanje istraživačkog novinarskog teksta u oblasti rodne ravnopravnosti za polaznice i polaznike seminara. Ovaj konkurs organizovan je u sklopu seminara sa ciljem promocije rodne ravnopravnosti kroz pojačano aktivno istraživanje i izvještavanje. Za potrebe sprovođenja konkursa gradonačelnik je donio Pravilnik i formirao Komisiju za ocjenjivanje radova, koja je uručila nagradu za najbolji rad. U saradnji sa Misijom OEBS-a u Crnoj Gori, Ministarstvo je i u 2018. nastavilo da sprovodi projekat: „Jačanje mehanizama za rodnu ravnopravnost na lokalnom nivou”. U okviru tog projekta održana je i radionica na temu: “Rodna ravnopravnost u medijima” (22./23. novembra u Podgorici za novinare/ke: ukupno 14). NVO “Sigurna ženska kuća” U okviru projekta <i>Osvijetlimo mrak seksualnog nasilja</i>⁹ je 23 novinara/ki iz različitih medijskih kuća, prošlo dvodnevni trening “Etičko izvještavanje medija o seksualnom nasilju”. Trening je vodila naša partnerska organizacija SOS Nikšić.	NVO SŽK: Izvor finansiranja: Navedeno u	
----------------------------------	--	--	-------------------------	--	--	--

⁹ Sigurna ženska kuća, SOS telefon za žene i djecu žrtve nasilja Nikšić i Prima partnerski sprovode projekat ***"Osvijetlimo mrak seksualnog nasilja"*** koji finansira Delegacija Evropske unije u Crnoj Gori.

				U okviru projekta KRENIMO ZAJEDNO¹⁰ izradili smo animirani spot, te isti promovisali na radnom doručku sa predstavnicima medija. Tema radnog doručka je bila i eticko izvještavanje medija o nasilju nad ženama i nasilju u porodici. Sigurna ženska kuća je u okviru ove aktivnosti izradila notese za novinare u kojima se nalaze smjernice o etickom izvještavanju. NVO „Ženska akcija“ - Nikšić je realizovala projekat „Lokalni mediji protiv diskriminacije“ u okviru koga su organizovane dvije radionice za novinare/ke iz lokalnih medija.	okviru aktivnosti 5.3.2.	
6.2.2. Publikovati i distribuirati brošuru o ulozi medija u promovisanju rodne ravnopravnosti	MKU u saradnji sa MLJMP, medijskim i izdavačkim kućama	I kvartal 2018. god.	- Pripremljena brošura u elektronskom obliku i distribuirana svim medijima i izdavačkim kućama u Crnoj Gori. - Sprovedena medijska promocija brošure.	NVO „Ženska akcija“ - Nikšić je u okviru projekta „Lokalni mediji protiv diskriminacije“ izdala priručnik sa istim nazivom, namijenjen lokalnim novinarima/kama i njihovom odnosu prema ranjivim grupama društva		R
Cilj 6.3. Unapređenje rodne ravnopravnosti u oblasti kulture. <u>Indikator (pokazatelj) efekta:</u> Zaposleni u oblasti kulture poznaju Zakon o rodnoj ravnopravnosti i sprovode rodno senzitivnu unutrašnju organizacijsku						

¹⁰ Projekat KRENIMO ZAJEDNO je realizovala Sigurna ženska kuća uz podršku Programa za podršku antidiskriminacionim i politikama rodne ravnopravnosti, koji sprovodi UNDP u partnerstvu sa Ministarstvom za ljudska i manjinska prava, a finansira ga Delegacija Evropske unije u Crnoj Gori.

<i>politiku i podržavaju i izvode rodno senzitivne programe i projekte.</i>						
6.3.1. Organizovati obuku za zaposlene u nacionalnim i lokalnim institucijama kulture o značaju rodne ravnopravnosti u oblasti kulture	MLJMP saradnji sa MKU, lokalnim upravama, organizacija ma civilnog društva	IV kvartal 2017. god. IV kvartal 2018. god.	- Održana minimum jedna dvodnevna obuka godišnje za 30 učesnika/ca. - Broj i lista obuhvaćenih ustanova.	Opština Kotor - Sekretarijat za kulturu, sport i društvene djelatnosti je ukazao ustanovama iz oblasti kulture, čiji je osnivač Opština, na obavezu poštovanja zakona i rodno senzitivnog jezika.	Redovna budžetska sredstva	NR
6.3.2. Organizovanje Nedjelje ženskog kulturnog stvaralaštva	MKU saradnji sa MLJMP, lokalnim upravama, organizacija ma civilnog društva	IV kvartal 2017. god. IV kvartal 2018. god.	- Organizovana jednom godišnje Nedjelje ženskog kulturnog stvaralaštva. - Broj umjetnica koje su učestvovala. - Broj posjetilaca/p osjetiteljki.	Opština Pljevlja Sufinansirana promocija knjige Triva Zolaka "Žene sve mogu".	Redovna budžetska sredstva	NR

6.3.3. Afirmacija ženskog nasljeđa – formiranje Muzeja žena	MKU, MLJMP, saradnji sa organizacijama civilnog društva	Kontinuirano 2017 – 2018. god.	- Urađen predlog formiranja Muzeja žena, sa planom programa rada i planom finansijske održivosti. - Otvoren Muzej žena do kraja 2018. god. Indikatori sadržani u opisu aktivnosti	Ministarstvo kulture - Izrađen Elaborat o opravdanosti osnivanja Muzeja žena; - Otvaranje Muzeja žena nije u potpunosti realizovano, u toku.	Redovna budžetska sredstva Donatorska sredstva	DR
Cilj 6.4. Unaprijeđena medijska promocija uspješnih žena Indikator (pokazatelj) efekta: Medijski prostor je ispunjen primjerima uspješnih žena iz svih oblasti i afirmiše se prevazilaženje tradicionalnih muško-ženskih uloga u društvu.						
6.4.1. Promocija uspješnih žena u kulturi	MKU, institucije kulture na lokalnom nivou u saradnji sa MLJMP, organizacijama civilnog društva, Javnim	Kontinuirano tokom 2017 – 2018. god.	- Broj programa. - Broj predstavljenih uspješnih žena. Indikatori sadržani u opisu aktivnosti	Ministarstvo kulture Prema članu 32 stav 1 Zakona o nevladinim organizacijama („Službeni list CG“, br. 39/11 i 37/17), objavljen je 30.4.2018.godine Javni konkurs u oblasti umjetnosti i kulture pod nazivom „Raznolikost izraza nezavisne kulturne scene“ u okviru koga je Komisija Ministarstva kulture za raspodjelu sredstava za finansiranje projekata/programa nevladinih organizacija opredijelila između ostalog sredstva za projekte kojima se afirmiše rodna ravnopravnost. Navedeni projekti su:	MKU: Ministarstvo kulture je, kroz konkurse za NVO, izdvojilo ukupno 34. 092,00 € , i to za projekte: 1. Žene - žudnje – prelasci, putujući muzej žena“, u	R

	servisom i ostalim medijima		1. „Žene - žudnje – prelasci, putujući muzej žena“, u iznosu 13.971,00 eura, koji će realizovati NVO NOVA Centar za feminističku kulturu, Podgorica, u partnerstvu sa NVO ART 365, Podgorica; 2. „Žartivizam – ženska akcija kroz umjetnost“, u iznosu 10.504,00 eura, koji će realizovati NVO Spes, Podgorica; 3. „Crno-bijeli ženski ram“, u iznosu 9.617,60 eura, koji će realizovati NVO Ženska akcija, Nikšić Opština Nikšić U okviru kulturnih dešavanja tokom 2018.godine u Nikšiću, realizovan je niz aktivnosti, a za promociju žena ističu se: - promocija knjige „UNUTRAŠNJA STRANA VREMENA“- Marijane Terić - promocija romana „NE KRADI MI SEBE“- Milanka Rakočević - promocija knjige „MARIJA I SLAVUJ-PUTOVANJE PO MJESEČINI“-Anđele Kecojević - zbirka pjesama „ALBUM ZA PROGNAME“- Rebeke Čilović - zbirka poezije „PARČE SUNCA“- Velisave Metdonaj - promocija zbirke „KLJUČANJE“ i druge priče o divljim ženama iz knjige „Divlje žene“ - Aleksandra Nikčević Batričević - izložba fotografija i dokumenata „Zahumlje –iskra plama besmrtnoga“ - Kristine Radović - izložba slika „PUT“ - Angeline Janjušević - izložba radova „LJUBAV, SMRT I STRAH“ - Ane Šćekić i Milene Krivokapić Opština Petnjica - U toku „Bihorskog kulturnog ljeta“ promovisane su žene umjetnice (književnice, likovne umjetnice...)	iznosu 13.971,00 €, 2. Žartivizam – ženska akcija kroz umjetnost“, u iznosu 10.504,00 €, 3. Crno-bijeli ženski ram“, u iznosu 9.617,00 €. Redovna budžetska sredstva	
--	-----------------------------	--	--	--	--

				Opština Pljevlja Kancelarija je u saradnji sa NVO "Kišobran za sunce" je organizovala manifestaciju „Pljevaljsko likovno kulturno ljeto 2018.“, čiji je cilj podsticanje i uključivanje kreativnih žena u likovno stvaralaštvo. U oblasti kulture, u 2018. Godini organizovana je predstava „ženski razgovori“ Duška Radovića, koncert Tribute benda Bijelo dugme povodom 8. Marta, koncert Merime Njegomir i Amire Medunjanin. Glavna nagrada „Vuko Bezarević“ (najbolja neobjavljena satirična priča), koja se dodjeljuje na tradicionalnoj manifestaciji Dani humora i satire „Vuko Bezarević“ Pljevlja uručena je ženi. Opština Žabljak Promocija se vrši preko gore pomenutih Manifestacija, koje su medijski praćene. Unija poslodavaca Crne Gore U okviru projekta „Žene u menadžmentu“ koji je podržan od strane ILO, UPCG je organizovala dodjelu nagrada „NAJ menadžerke u Crnoj Gori“ za 12 uspješnih poslovnih žena – i to u okviru četiri kategorije: (1) Privreda; (2) Javni sektor; (3) Civilni sektor; (4) Mediji. Tom prilikom, jedna od nagrada u kategoriji „Javni sektor“ dodijeljena je direktorici KIC-a. Navedeni događaj održan je u organizaciji UPCG i ILO, a u saradnji sa Ministarstvom ekonomije, Ministarstvom za ljudska i manjinska prava, Ministarstvom rada i socijalnog staranja i Asocijacijom poslovnih žena Crne Gore.	UPCG: 2.600,00 €; Izvor finansiranja: ILO.	
--	--	--	--	--	---	--

6.4.2. Publikovanje izvještaja „Sport i rodna ravnopravnost u CG“	MS u saradnji sa MLJMP	I kvartal 2018. god.	- Publikovan izvještaj. - Pripremljene preporuke za povećanje udijela žena u upravljačkim strukturama sportskih saveza i organizacija.			NR
--	------------------------------	-------------------------	--	--	--	-----------

7. RAVNOPRAVNOST U PROCESU ODLUČIVANJA U POLITIČKOM I JAVNOM ŽIVOTU

Strateški cilj: Ravnopravno učešće žena i muškaraca na svim nivoima odlučivanja

Aktivnosti	Nosioci aktivnosti u saradnji partnerima	Vremenski okvir	Indikatori	Realizovano:	Iznos utrošenih sredstava i izvor finansiranja	Procjena statusa realizacije i preporuka za naredni period sprovođenja
Cilj 7.1. Postignuta uravnotežena zastupljenost žena i muškaraca u zakonodavnoj vlasti na svim nivoima. <u>Indikator (pokazatelj) efekta:</u> - Najmanje 40 % žena poslanica u Skupštini Crne Gore do 2020. godine. - Najmanje 50% parlamentarnih partija usvojilo afirmativne mjere za političko jačanje žena unutar partije. - Najmanje 50% partija realizuje rodno osviještene kampanje, a programi sadrže mjere za postizanje rodne ravnopravnosti. - Najmanje jedna aktivnost godišnje realizovana kroz zajedničku akciju žena iz parlamentarnih partija. <i>Najmanje tri ženske organizacije pri partijama imaju samostalni budžet na godišnjem nivou u visini od 10% od ukupnih partijskih budžetskih primanja.</i>						
7.1.2. Organizovati obuku za trenerice za oblast rodne ravnopravnosti u političkim partijama	MLJMP, UNDP u saradnji sa parlamentarnim političkim partijama, ženskim grupama pri političkim partijama	Kontinuirano 2017 – 2018. god.	- Trening za trenere realizovan kroz najmanje 10 trenerica. - Najmanje 10 trenerica iz parlamentarnih političkih partija	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava U okviru projekta IPA 2014 “Podrška antidiskriminacionim i politikama rodne ravnopravnosti”, koji realizuju Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, u saradnji sa Kancelarijom UNDP-a u Crnoj Gori, a uz finansijsku podršku Delegacije Evropske unije u Crnoj Gori, sprovode se u kontinuitetu aktivnosti vezane za oblasti: antidiskriminacija, jačanje kapaciteta, političko osnaživanje, ekonomsko osnaživanje i borba protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici. Sproveden je intenzivan proces političkog snaženja žena. Djelovanjem Ženske političke mreže, koju čine trenutno predstavnice 14 pozicionih i opozicionih partija u Crnoj Gori, od juna 2017. ostvarena su četiri značajna rezultata:	Redovna budžetska sredstva Donatorska sredstva	R

			sertifikovan o za trenerice za rodnu ravnopravnost u političkim partijama. Indikatori sadržani u opisu aktivnosti	• Usvajanje amandmana Krivičnog zakona koji se tiče usklađenosti definicije silovanja sa Istanbulskom konvencijom; • Pripremljeni amandmani za izmjenu izbornog zakonodavstva, u cilju unapređenja političke participacije žena u Crnoj Gori i povećanja kvote od 40% i dostavljeni Radnoj grupi za primjenu preporuka OEBS/ODIHRa; • Dobijena podrška od 7 političkih partija za predložene izmjene izbornog zakonodavstva; • 6 opština (Podgorica, Budva, Bar, Danilovgrad, Kolašin, Herceg Novi) opredijelila posebna sredstva za žensko preduzetništvo u budžetima za 2018 u ukupnom iznosu od 120,000 EUR na inicijativu ŽPM. U okviru ovog projekta, u ovom periodu 251 političarka iz 20 opština učestvovala su na treninzima, od čega su 144 ili 59% odbornice. • Nakon prvog kruga aktivnosti koje se ticu lobiranja za uvođenje kvota za manje zastupljeni pol u Zakona o izboru odbornika i poslanika, gdje je ZPM dobila pozitivno mišljenje od strane lidera većine vladajućih i opozicionih partija, ZPM se na koordinacionom sastanku u Kolasinu krajem avgusta dogovorila o narednom setu koraka ka dostizanju ovog cilja, i u naredna tri mjeseca su uslijedile intenzivne aktivnosti u ovom smjeru. • Nakon što je ZPM osigurala da 6 opština iz svojih budžeta za 2018. godinu izdvoje 120,000 EUR za podršku ženskom preduzetništvu, u narednom periodu se planira povećanje broja opština koja će izdvojiti sredstva za preduzetništvo u budžetu za 2019. godinu.	
--	--	--	--	--	--

7.1.3. Organizovati edukacije o rodno osvijestanim politikama za poslanice i odbornice	Lokalne skupštine opština u Crnoj Gori, političke partije, MLJMP u saradnji sa UNDP-em	Kontinuirano 2017 – 2018. god.	- Realizovan o najmanje 10 treninga za odbornice i poslanice. - Najmanje 50% odbornica i poslanica uključeno u edukacije. Indikatori sadržani u opisu aktivnosti	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava U okviru projekta IPA 2014 “Podrška antidiskriminacionim i politikama rodne ravnopravnosti”, koji realizuju Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, u saradnji sa Kancelarijom UNDP-a u Crnoj Gori, a uz finansijsku podršku Delegacije Evropske unije u Crnoj Gori, sprovode se u kontinuitetu aktivnosti vezane za oblasti: antidiskriminacija, jačanje kapaciteta, političko osnaživanje, ekonomsko osnaživanje i borba protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici. Sproveden je intenzivan proces političkog snaženja žena. Djelovanjem Ženske političke mreže, koju čine trenutno predstavnice 14 pozicionih i opozicionih partija u Crnoj Gori, od juna 2017. ostvarena su četiri značajna rezultata: • Usvajanje amandmana Krivičnog zakona koji se tiče usklađenosti definicije silovanja sa Istanbulskom konvencijom; • Pripremljeni amandmani za izmjenu izbornog zakonodavstva, u cilju unapređenja političke participacije žena u Crnoj Gori i povećanja kvote od 40% i dostavljeni Radnoj grupi za primjenu preporuka OEBS/ODIHRa; • Dobijena podrška od 7 političkih partija za predložene izmjene izbornog zakonodavstva; • 6 opština (Podgorica, Budva, Bar, Danilovgrad, Kolašin, Herceg Novi) opredijelila posebna sredstva za žensko preduzetništvo u budžetima za 2018 u ukupnom iznosu od 120,000 EUR na inicijativu ŽPM. U okviru ovog projekta, u ovom periodu 251 političarka iz 20 opština učestvovala su na treninzima, od čega su 144 ili 59% odbornice.	Redovna budžetska sredstva Donatorska sredstva	R
---	--	--------------------------------	--	---	--	----------

			• Nakon prvog kruga aktivnosti koje se ticu lobiranja za uvođenje kvota za manje zastupljeni pol u Zakona o izboru odbornika i poslanika, gdje je ZPM dobila pozitivno misljenje od strane lidera vecine vladajucih i opozicionih partija, ZPM se na koordinacionom sastanku u Kolasinu krajem avgusta dogovorila o narednom setu koraka ka dostizanju ovog cilja, i u naredna tri mjeseca su uslijedile intenzivne aktivnosti u ovom smjeru. • ZPM osigurala da 6 opstina iz svojih budzeta za 2018. godinu izdvoje 120,000 EUR za podrsku ženskom preduzetništvu, u Herceg Novom je odluka vec operacionalizovana, tj. objavljen je javni poziv za podnosenje prijava za dodjelu bespovratnih sredstava za razvoj biznisa ciji su nosioci zene. Kroz program se pruza podrška na nacin sto je angazovan konsultant koji ce raditi sa aplikantkinjama na razvoju biznis ideja ali i pomagati zenama u pocetnim fazama razvoja biznisa, i to u svim opstinama koje su odvojile sredstva za zensko preduzetnistvo. Takodje, program je angazovao NVO IPER koji posjeduje ekspertizu u oblasti preduzetnistva da na osnovu analiza potreba opstina za edukacijama i razvojem vještina zaposlenih u opstinama sprovede ciljane obuke kako bi se dugoročno razvijali kapaciteti na opštinskom nivou da podstiču, razvijaju, podržavaju i pružaju stručnu podršku za razvoj ženskog biznisa. • U narednom periodu se planira povećanje broja opština koja će izdvojiti sredstva za preduzetništvo u budžetu za 2019. godinu.		
--	--	--	---	--	--

7.1.4. Analiza rodne senzitivnosti parlamentarnih političkih partija	MLJMP, UNDP u saradnji sa parlamentarnim političkim partijama, ženskim grupama pri političkim partijama	Kontinuirano 2017 – 2018. god.	- Publikovana najmanje dva izvjestaja o rodnom ogledalu partija. - Analiza obuhvatila najmanje 80% parlamentarnih političkih partija. Publikovana 1 analiza	Za 2017. godinu: Ministarstvo za ljudska i manjinska prava i UNDP U okviru aktuelnog projekta IPA 2014 “Podrška antidiskriminacionim i politikama rodne ravnopravnosti”, koji realizuju Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, u saradnji sa Kancelarijom UNDP-a u Crnoj Gori, a uz finansijsku podršku Delegacije Evropske unije u Crnoj Gori, pripremljena je analiza „Rodno ogledalo političkih partija“ koja je poslužila kao platforma za realizaciju aktivnosti iz ovog projekta u djelu političke participacije. Analizu uradio Vlado Dedović.	Redovna budžetska sredstva Donatorska sredstva	DR
7.1.5. Organizovanje konsultacija i koordinacionih sastanaka za uspostavljanje intenzivne međupartijske saradnje žena i formiranje ženske političke mreže	MLJMP, UNDP u saradnji sa parlamentarnim političkim partijama, ženskim	Kontinuirano 2017 – 2018. god.	- Održano najmanje dva sastanka godišnje predstavnica zenskih političkih organizacija - Pokrenute	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava U okviru projekta IPA 2014 “Podrška antidiskriminacionim i politikama rodne ravnopravnosti”, koji realizuju Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, u saradnji sa Kancelarijom UNDP-a u Crnoj Gori, a uz finansijsku podršku Delegacije Evropske unije u Crnoj Gori, sprovode se u kontinuitetu aktivnosti vezane za oblasti: antidiskriminacija, jačanje kapaciteta, političko osnaživanje, ekonomsko osnaživanje i borba protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici. Sproveden je intenzivan proces političkog snaženja žena. Djelovanjem Ženske političke	Redovna budžetska sredstva Donatorska sredstva	R

	grupama pri političkim partijama		najmanje dvije zajednicke političke inicijative žena iz parlamenta rnih političkih partija Indikatori sadržani u opisu aktivnosti	mreže, koju čine trenutno predstavnice 14 pozicionih i opozicionih partija u Crnoj Gori, od juna 2017. ostvarena su četiri značajna rezultata: • Usvajanje amandmana Krivičnog zakona koji se tiče usklađenosti definicije silovanja sa Istanbulskom konvencijom; • Pripremljeni amandmani za izmjenu izbornog zakonodavstva, u cilju unapređenja političke participacije žena u Crnoj Gori i povećanja kvote od 40% i dostavljeni Radnoj grupi za primjenu preporuka OEBS/ODIHRa; • Dobijena podrška od 7 političkih partija za predložene izmjene izbornog zakonodavstva; • 6 opština (Podgorica, Budva, Bar, Danilovgrad, Kolašin, Herceg Novi) opredijelila posebna sredstva za žensko preduzetništvo u budžetima za 2018 u ukupnom iznosu od 120,000 EUR na inicijativu ŽPM. U okviru ovog projekta, u ovom periodu 251 političarka iz 20 opština učestvovala su na treninzima, od čega su 144 ili 59% odbornice. • Nakon prvog kruga aktivnosti koje se ticu lobiranja za uvođenje kvota za manje zastupljeni pol u Zakona o izboru odbornika i poslanika, gdje je ZPM dobila pozitivno mišljenje od strane lidera većine vladajućih i opozicionih partija, ZPM se na koordinacionom sastanku u Kolasinu krajem avgusta dogovorila o narednom setu koraka ka dostizanju ovog cilja, i u naredna tri mjeseca će uslijediti intenzivne aktivnosti u ovom smjeru. • ŽPM osigurala da 6 opština iz svojih budžeta za 2018. godinu izdvoje 120,000 EUR za podršku ženskom preduzetništvu.	
--	----------------------------------	--	--	--	--

				•U narednom periodu se planira povećanje broja opština koja će izdvojiti sredstva za preduzetništvo u budžetu za 2019. godinu.		
7.1.6. Organizovati nacionalne i regionalne konferencije o potrebi unapređenja većeg učešća žena u političkom i javnom životu	MLJMP, UNDP u saradnji sa Odborom RR, parlamentarnim političkim partijama, ženskim grupama pri političkim partijama	Kontinuirano 2017 – 2018. god.	- Održano najmanje dva sastanka godišnje predstavnica ženskih političkih organizacija . - Pokrenute najmanje dvije zajedničke političke inicijative žena iz parlamentarnih političkih partija. Indikatori sadržani u opisu aktivnosti	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava Ministarstvo za ljudska i manjinska prava Crne Gore je organizovalo trodnevni sastanak regionalnih institucionalnih mehanizama za rodnu ravnopravnost „Balkanske regije“, u periodu od 18. - 21. juna 2018. godine, u Podgorici. Tokom trodnevnog sastanka organizovana je i posjeta Skupštini Crne Gore i upriličen sastanak sa predsjednicom Odbora za rodnu ravnopravnost Skupštine Crne Gore, Nadom Drobnjak i njenim saradnicima/ama. Tema tog sastanka su realizovane aktivnosti u prethodnom periodu i aktuelnim događajima vezanim uz inicijativu regionalne saradnje, a definisani su prioriteti, programi i projekti „Balkanske regije“ i razmotrena inicijativa Regionalnog koordinacionog odbora za pružanje stručne podrške implementaciji UN Rezolucije 1325 „Žene, mir, bezbjednost“u opštini Ulcinj, kroz izradu i usvajanje Lokalnog akcionog plana za primjenu ove Rezolucije. Opština Ulcinj je prepoznata kao karakteristična lokalna zajednica zbog multikulturalnosti i multinacionalnosti. Na sastanku je razgovarano i o sakupljanju najboljih praksi i iskustava iz regiona, čime bi se Regionalni koordinacioni odbor i „Balkanska regija“ predstavila na narednoj sjednici UN Komisije o statusu žena (UNCSW). Na marginama sastanka Regionalnog koordinacionog odbora mehanizama za rodnu ravnopravnost/„Balkanske regije“, ministar za ljudska i manjinska prava susreo se i razgovarao sa predstavnicama ovog tijela - pravobraniteljicom za ravnopravnost polova	Redovna budžetska sredstva Donatorska sredstva	R

			Republike Hrvatske i direktoricom Agencije za ravnopravnost spolova Bosne i Hercegovine. Sastanak je održan u Ulcinju, a istom su prisustvovali i predsjednik i potpredsjednica opštine Ulcinj. Skupština Crne Gore - Odbor za rodnu ravnopravnost - Predsjednica Odbora za rodnu ravnopravnost Nada Drobnjak, govorila je 30.marta 2018.godine na otvaranju Završne konferencije projekta „Žene u menadžmentu u Crnoj Gori: Podrška liderstvu i profesionalnom razvoju žena u Crnoj Gori“, koji sprovodi Unija poslodavaca Crne Gore (UPCG), uz podršku Međunarodne organizacije rada (ILO), u okviru regionalnog projekta ILO i UNDP „Promocija inkluzivnih rješenja na tržištu rada na Zapadnom Balkanu“, koji finansira Austrijska razvojna agencija (ADA). U okviru ovog događaja organizovana je posebna svečanost – ceremonija dodjele nagrade za „NAJ MENADŽERKE u Crnoj Gori“ za 2017. godinu (u četiri kategorije: privreda, javni sektor, civilni sektor, mediji). Ovom prilikom crnogorskoj javnosti predstavljene su laureatkinje i odati im priznanje za odgovoran rad, profesionalan pristup poslu i uspješne rezultate koje ostvaruju, a čime dodatno potvrđuju snagu ženskog liderstva i značaj većeg učešća žena na pozicijama upravljanja i rukovođenja. Predsjednici Odbora za rodnu ravnopravnost Skupštine Crne Gore Nadi Dobnjak, dodijeljena je plaketa za doprinos ukupnim procesima ekonomskog osnaživanja žena u Crnoj Gori. Svečanoj ceremoniji prethodio je radni dio konferencije na kojem je upriličeno prvo javno predstavljanje izvještaja Biroa za poslodavačke aktivnosti ILO-a (ILO ACT/EMP) o ženama u biznisu i menadžmentu u Istočnoj Evropi i Centralnoj Aziji, što će i Crnu Goru i sam		
--	--	--	--	--	--

				dogadjaj staviti u svojevrstan fokus regionalnih dešavanja. -U okviru trodnevnog sastanka Regionalnog koordinacionog odbora mehanizama za rodnu ravnopravnost – Balkanska regija, predsjednica Odbora za rodnu ravnopravnost Nada Drobnjak održala je 19. juna 2018.godine sastanak sa Višnjom Ljubičić pravobraniteljicom za ravnopravnost spolova Republike Hrvatske i Samrom Filipović - Hadžiabdić direktoricom Agencije za ravnopravnost spolova BiH . Tokom sastanka razgovarano je o regionalnoj saradnji na polju rodne ravnopravnosti sa posebnim osvrtom na status institucionalnih mehanizama i lokalizaciji akcionih planova za primjenu Rezolucije 1325 SBUN – Žene, mir, bezbjednost. Konstatovano je da je dosadašnja saradnja bila uspješna i dogovoren njen nastavak. Sastanku je prisustvovala Kika Svetlin - Babić, savjetnica u Agenciji za ravnopravnost spolova BiH. - Odbor za rodnu ravnopravnost Skupštine Crne Gore organizovao je 6. decembra 2018. godine, Deveto zasijedanje Ženskog parlamenta, posvećeno realizaciji aktivnosti na polju sprječavanja i suzbijanja nasilja nad ženama i nasilja u porodici, u toku trajanja globalne kampanje „16 dana aktivizma protiv nasilja nad ženama“. Na otvaranju su govorili - predsjednica Vrhovnog suda Crne Gore Vesna Medenica, Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore Šučko Baković i izjaviteljka GREVIO Komiteta za Crnu Goru Marcelina Naudi, koja je predstavila Izvještaj GREVIO Komiteta o procjeni zakonodavnih i drugih mjera kojima se primjenjuju odredbe Konvencije SE o sprječavanju i suzbijanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici (Istanbulska konvencija) za Crnu Goru i Ambrus Izabella Agnes, poslanica Parlamenta Rumunije.		
--	--	--	--	---	--	--

			Ministarstvo za ljudska i manjinska prava U 2018. godini, Direktorat za odnose sa vjerskim zajednicama u Ministarstvu za ljudska i manjinska prava je u cilju osnaživanja međureligijskog dijaloga u Crnoj Gori i unaprijeđenja saradnje Ministarstva sa vjerskim zajednicama, organizovalo 7 Konferencija (okruglih stolova), na kojima su učesnici bili predstavnici akademske zajednice, vjerskih zajednica, nacionalnih i lokalnih institucija i nevladinih organizacija. Konferencije su održane na teme: - „Religija i međureligijski dijalog“; - “Religija, umjetnost, kultura”; - “Sloboda vjeroispovijesti – osnovno ljudsko pravo”; - “Etika, religija, pravo”; - “Vjerske zajednice i međunarodno pravo i država – istorijsko-pravni i pozitivno-pravni aspekt”; - “Religija u savremenom društvu – politički, pravni i kulturni aspekt” i - “Religija i nauka”. Neki paneli i naslovi o kojima se na konferencijama diskutovalo bile su iz oblasti rodne ravnopravnosti i prava žena: - Žene i religija; - Žena u tradicionalnom i modernom crnogorskom društvu – religijski, patrijarhalni i kulturni diskurs; - Žene i religija u crnogorskom društvu u prošlosti; - Rodna perspektiva prava na slobodu vjeroispovijesti; - Rodni aspekt etike; - Odnos monoteističkih religija prema pravima žena;	MLJMP: 2.500,00 €	
--	--	--	---	-------------------	--

				- Doprinos žene u formiranju međureligijskog sklada i tolerancije; - Nasilje u porodici – religijski aspekt; - Religija i socijalna politika u socijalnoj državi – determinante, uticaji, pokazatelji. Na konferencijama je učestvovalo 30 stručnjaka (eksperata) iz oblasti filozofije, sociologije, religije, medija i prava.		
7.1.7. Pokretati i podsticati aktivnosti koje doprinose participativnoj demokratiji i koje uključuju zene manjinskih i ranjivih kategorija stanovništva (Romkinje, invalidkinje i sl.)	MLJMP u saradnji sa Odborom RR, parlamentarnim političkim partijama, ženskim grupama pri političkim partijama	Kontinuirano 2017 – 2018. god.	- Pokrenute najmanje dvije inicijative godišnje sa predstavnicama ženskih političkih organizacija 3 obuke – 60 učesnika/c Indikatori sadržani u opisu aktivnosti	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava Organizovanje edukacije za mlade pripadnice RE populacije i drugih nacionalnih manjina u cilju osnaživanja za bavljenje politikom jedna je od redovnih aktivnosti. Ministarstva za ljudska i manjinska prava u okviru Odjeljenja za unapređenje i zaštitu prava Roma i Egipćana je organizovanje okruglih stolova u saradnji sa nadležnim institucijama i civilnim sektorom. Shodno tome, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, kontinuirano radi edukacije državnih službenika/službenica, predstavnika/predstavnica nacionalnih savjeta manjinskih naroda, te NVO organizacija na temu: „Osnaživanje pripadnica manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica za bavljenje politikom organizovana je edukacija u Nikšiću 11. 10. 2018., u Podgorici 21.11. 2018 i u Tivtu 26.11. 2018. godine. Ove edukativne aktivnosti izuzetno su važne s obzirom da podaci pokazuju da se pripadnice manjinskih naroda, prije svega, romske i egipćanske suočavaju sa višestrukom diskriminacijom, što je posledica rodne pripadnosti i pripadnosti manjinskom narodu, odnosno manjinskoj nacionalnoj zajednici. Ovim edukacijama je obuhvaćeno je 60 žena. Skupština Crne Gore – Odbor za rodnu ravnopravnost	MLJMP: 2.140.00 €	R

				- Konsultativno saslušanje ministra prosvjete Damira Šehovića, ministra za ljudska i manjinska prava Mehmeda Zenke i generalne direktorice Direktorata za organizaciju pravosuđa, krivično zakonodavstvo i nadzor u Ministarstvu pravde Marijane Laković - Drašković , na temu „ Ostvarivanje dječjih prava u romskoj zajednici u Crnoj Gori sa posebnim osvrtom na obrazovanje djevojčica“. Konsultativno saslušanje organizovano je u susret Međunarodnom danu Roma. Sjednica je održana 3.aprila 2018.godine. Sjednici su prisustvovali/e: predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore, zamjenik Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore, zamjenica Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore, generalni direktor Direktorata za unapređenje i zaštitu prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u Ministarstvu za ljudska i manjinska prava, načelnica Odjeljenja za poslove rodne ravnopravnosti u Ministarstvu za ljudska i manjinska prava, načelnica Direkcije za predškolsko vaspitanje i obrazovanje u Ministarstvu prosvjete, šefica Kabineta ministra za ljudska i manjinska prava, savjetnica za vladavinu prava i evropske integracije u Delegaciji EU u Crnoj Gori, program menadžerka za ljudska prava i demokratiju u Delegaciji EU u Crnoj Gori, predstavnici/e NVO „Centar za romske inicijative“, NVO „Mladi Romi“, NVO „Građanska alijansa“, NVO „Crnogorski ženski lobi“, CARE International, NVO „Koračajte sa nama“, NVO Ženska RAE mreža „Prva“, Međunarodna fondacija „Ruka prijateljstva“, i pripadnice romske i egipćanske zajednice.		
--	--	--	--	--	--	--

7.1.8. Praćenje realizacije Akcionog plana za rodnu ravnopravnost Skupštine Crne Gore	Odbor RR, parlamentarne političke partije u saradnji sa MLJMP, Ombudsmanom i UNDP - em	Kontinuirano 2017 – 2018. god.	- Najmanje 50% aktivnosti zacrtanih na godisnjem nivou realizovano Indikatori sadržani u opisu aktivnosti	Skupština Crne Gore – Odbor za rodnu ravnopravnost Odbor je, u saradnji sa Misijom OEBS-a u Crnoj Gori, uz podršku Kancelarije organizovao dvodnevnu radionicu na temu „Rodna ravnopravnost i orodnjavanje“, u cilju realizacije jedne od mjera iz Plana aktivnosti za rodno osjetljivu Skupštinu Crne Gore, septembar 2016 – septembar 2018. koja predviđa da Skupština permanentno edukuje i jača sve svoje kapacitete za primjenu koncepta rodne ravnopravnosti u svakodnevnom radu. Radionica je održana 23. i 24. aprila 2018.godine u Podgorici. U radu dvodnevne radionice učestvovali su poslanici/e: Sanja Pavićević, Jovanka Laličić, Ana Nikolić, Zvonko Vuković i Radule Novović, sekretari/ke skupštinskih odbora i savjetnici/e u sekretarijatima odbora. - Odbor za rodnu ravnopravnost u saradnji sa Misijom OEBS-a u Crnoj Gori, organizovao je dvije jednodnevne radionice za poslanike/ce i zaposlene u Skupštini, na temu „Rodna ravnopravnost i orodnjavanje" u cilju realizacije jedne od mjera iz Plana aktivnosti za rodno osjetljivu Skupštinu Crne Gore, septembar 2016 - septembar 2018, koja predviđa izgradnju kapaciteta i procedura za realizaciju procjena u svim fazama kreiranja i usvajanja zakona, politika i drugih akata. Radionice su održane 17. i 18. Septembra 2018.godine u Podgorici. U radu radionica učestvovali/e su: poslanici/e Zvonko Vuković, Boris Mugoša, Nada Drobnjak, Branka Tanasijević i Maja Bakrač, zamjenica generalnog sekretara Skupštine Crne Gore Marija Mirjačić, pomoćnica generalnog sekretara Skupštine Crne Gore Nataša Komnenić, sekretari/ke skupštinskih odbora kao i savjetnici/e u sekretarijatima odbora, saradnici/e u Službi kadrovskih i opštih poslova, Kancelariji	Redovna budžetska sredstva Donatorska sredstva	R
---	--	--------------------------------	--	---	--	---

			generalnog sekretara Skupštine Crne Gore, Sektoru za istraživanje, dokumentacione poslove i informatičku mrežu, Odjeljenju za protokol i Demokratskim radionicama. - Odbor za rodnu ravnopravnost u saradnji sa isijom OEBS-a u Crnoj Gori, organizovao je dvodnevnu radionicu za poslanike/ce i zaposlene u Skupštini, na temu „Rodno odgovorno budžetiranje“, u cilju realizacije jedne od mjera iz Plana aktivnosti za rodno osjetljivu Skupštinu Crne Gore, septembar 2016 - septembar 2018, koja predviđa izgradnju kapaciteta i procedura za realizaciju procjena u svim fazama kreiranja i usvajanja zakona, politika i drugih akata. Radionica je održana 7. i 8. decembra 2018.godine u Podgorici. U radu radionica učestvovali/e su član/ice Odbora za rodnu ravnopravnost Nada Drobnjak, Zvonko Vuković, Branka Tanasijević, Sanja Pavićević, poslanici/a Mirsad Murić, Suad Numanović, Andrija Popović, Anka Vukićević, i savjetnici/e u sekretarijatima Odbora za rodnu ravnopravnost, Odbora za zdravlje, rad i socijalno staranje, Odbora za turizam, poljoprivredu, ekologiju i prostorno planiranje, Odbora za ekonomiju, finansije i budžet i Odbora za prosvjetu, nauku, kulturu i sport. - Odbor u kontinuitetu radi na primjeni Plana aktivnosti za rodno odgovornu Skupštinu Crne Gore, septembar 2016-septembar 2018. Između ostalog, realizovne su aktivnosti - vidljivije uključivanje muškaraca lidera kao zagovarača rodne ravnopravnosti; balansirana zastupljenost u delegacijama Skupštine na međunarodnom planu; sastanci sa regionalnim mehanizmima za rodnu ravnopravnost; sjednice Ženskog parlamenta		
--	--	--	---	--	--

				dva puta godišnje. Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore Kontinuirano se realizuje.		
7.1.9. Publikovati rezultate obrade statističkih podataka o zastupljenosti žena i muškaraca u zakonodavnoj i izvršnoj vlasti na državnom i lokalnom nivou, kao i na mjestima odlučivanja koja imenuje Vlada	MLJMP u saradnji sa ministarstvima i državnim organima, organima lokalne samouprave	Jednom godišnje	- Izrađen i predstavljen javnosti godišnji izvještaj sa preporukama. Indikatori sadržani u opisu aktivnosti	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava Ministarstvo za ljudska i manjinska prava je PAPRR je u saradnji sa Zavodom za statistiku Crne Gore – MONSTAT prikupilo i objavilo istraživanje i statistički prikupljene podatke o zastupljenosti muškaraca i žena na svim nivoima. Navedena publikacija je objavljena na sajtu Ministarstva za ljudska i manjinska prava i može se preuzeti sa linka: http://www.mmp.gov.me/rubrike/Publikacije/Publikacije/195675/zene-i-muskarci-u-Crnoj-Gori-2018.html Služba Predsjednika Crne Gore Od ukupno 25 zaposlenih u Instituciji Predsjednika Crne Gore, tj. u Kabinetu i Službi Predsjednika Crne Gore, 14 su žene, što u procentu iznosi 56% u ukupnom broju zaposlenih. Rukovodeća radna mjesta imaju 4 žene: dvije žene u Kabinetu Predsjednika obavljaju sljedeće funkcije: 2 savjetnice Predsjednika Crne Gore (savjetnica za medije i savjetnica za vanjsku politiku), a u Službi Predsjednika 2 pomoćnice Generalnog sekretara Predsjednika Crne Gore. Opština Tivat Sekretarijat za mlade, sport i socijalna pitanja je u 2018 godini donio drugi po redu Lokalni plan za postizanje rodne ravnopravnosti ("Službeni list Crne Gore - opštinski propisi", br. 44/18) gdje je brojcano prikazana zastupljenost žena i muškaraca na lokalnom nivou. Opština Petnjica	Redovna budžetska sredstva	R

				- U lokalnom parlamentu od ukupno 31 odbornika/ca, 9 su žene. - Od ukupno 32 osobe zapošljene u lokalnoj samoupravi 9 su žene.		
Cilj 7.2. Implementacija Rezolucije 1325 Savjeta bezbjednosti UN – Žene, mir i bezbjednost Indikator (pokazatelj) efekta: Načela Rezolucije integrirana u rad sektora bezbjednosti u Crnoj Gori.						
7.2.1. Izrada Akcionog plana za implementacije R 1325 SBUN	MOD, VCG u saradnji sa MLJMP, MUP, MVP, MF, MKU, Kancelarijom za borbu protiv trgovine ljudima, NATO, UNDP, OEBS, organizacijama civilnog društva	2017. godina	- Usvojen Akcioni plan za implementaciju R1325 SBUN. Usvojen AP	Ministarstvo odbrane Ministarstvo odbrane donijelo je Plan aktivnosti za implementaciju politike rodne ravnopravnosti i Rezolucije 1325 SBUN u MO i VCG za 2018. godinu, kojim su obuhvaćene aktivnosti/mjere iz Programa sprovođenja Plana aktivnosti za postizanje rodne ravnopravnosti (PAPRR) za 2018.godinu. Za realizaciju utvrđenih aktivnosti MO je, Budžetom za 2018. godinu, opredijelilo finansijska sredstava u visini od 5000 eura. -Vlada Crne Gore je, na sjednici od 23.februara 2017.godine, donijela Akcioni plan za primjenu Rezolucije 1325 Savjeta bezbjednosti Ujedinjenih nacija – Žene, mir i bezbjednost u Crnoj Gori (2017-2018). -Vlada Crne Gore je, marta 2018.godine, usvojila Izvještaj o realizaciji aktivnosti iz AP za 2017.godinu, a januara 2019.godine, usvojila je i Izvještaj o realizaciji AP za primjenu R 1325 SBUN 2017-2018 Ministarstvo vanjskih poslova MVP je imenovalo predstavnike za izradu novog četvorogodišnjeg Akcionog plana za primjenu rezolucije 1325 (2019-2022). Predstavnici MVP su učestvovali u izradi izvještaja o primjeni prethodnog Akcionog plana za period 2017-2018.	MOD: 800,00€	R

7.2.2. Organizovati edukaciju svih nivoa Vojske o R1325 SBUN i njoj pratećih rezolucija	MOD, VCG u saradnji sa MLJMP, NATO, UNDP, OEBS, organizacijama civilnog društva	Kontinuirano 2017 – 2018. god.	- Obučeno 50 pripadnika/c a Vojske. Indikatori sadržani u opisu aktivnosti	Ministarstvo odbrane U 2018.godini obuku o Rezoluciji 1325 SBUN i njoj pratećih rezolucija i NATO Direktivi BI SCI 40 pohađalo je 265 lica u službi u Vojsci. U okviru strateških dokumenata iz sistema odbrane i propisa koji se odnose na ovu oblast, definisani su pravci djelovanja Ministarstva u oblasti ljudskih resursa, kao i politika rodne ravnopravnosti i određeni strateški ciljevi u ovoj oblasti: povećana zastupljenost žena u Vojsci na komandnim dužnostima i u misijama i kontinuirano sprovođenje nacionalnih politika rodne ravnopravnosti, Rezolucije 1325 SBUN i drugih primjenjivih i prihvaćenih regulativa. Implementirajući ciljeve iz strateških dokumenata i propisa, Ministarstvo odbrane donijelo je čitav set planskih dokumenata koji omogućavaju da se ženama približi i omogući služba u Vojsci, kroz mogućnosti učestvovanja u projektima Ministarstva, obrazovanja na 5.- inostranim vojnim akademijama, stipendiranja, prijema u službu, i kroz pozitivne primjere i ostvarene karijere žena u Vojsci, kao i da se prilikom objavljivanja javnih oglasa za prijem u službu u Vojsci i obrazovanje kadeta, koristi "pozitivna reklama", pozivanjem žena da se prijave. Ministarstvo odbrane je donijelo Smjernice za privlačenje i zadržavanje žena u Vojsci Crne Gore, koje su namijenjene komadnom sastavu Vojske, organizacionim jedinicama koje se bave ljudskim resursima, planiranjem i razvojem, obrazovanjem i obukom, operacijama, odnosima sa javnošću, kao i svim strukturama unutar Ministarstva odbrane i Vojske, u čijoj nadležnosti su regrutovanje, prijem, selekcija i profesionalni razvoj lica u Vojsci. Privlačenje i	MOD: 2.500,00€	R
---	---	--------------------------------	---	--	----------------	----------

				zadržavanje žena u Vojsci i njihovo napredovanje u karijeri, promoviše efikasnije i odgovornije oružane snage, a učešće žena u mirovnim misijama i operacijama doprinosi da mirovni procesi širom svijeta budu djelotvorniji i efikasniji. Ministarstvo odbrane i Vojska Crne Gore će, i u 2019.godini, nastaviti sa realizacijom aktivnosti/mjera na implementaciji Rezolucije 1325 SBUN i njoj pratećih rezolucija, s ciljem integrisanja pitanja rodne ravnopravnosti u procese reforme sistema odbrane i na svim nivoima na kojima se donose odluke, kreira i sprovodi politika.		
7.2.3. Imenovanje i obuka rodnih savjetnika/ca na strateškom i taktičkom nivou u Vojsci	MOD, VCG u saradnji sa NATO, UNDP, OEBS,	2017 – 2018. god.	- Imenovanje rodnih savjetnika/ca - Broj obuka. Indikatori sadržani u opisu aktivnosti	Ministarstvo odbrane -U 2018.godini imenovana je maj Sanja Pejović za rodnu savjetnicu na strateškom nivou u MO i VCG. Imenovana je 20.jula 2018.godine postavljena na dužnost rodne savjetnice Komadanta NATO Savezničke komande za operacije u Monsu-Kraljevina Belgija. -Zbog upućivanja imenovane na novu dužnost, na predlog Generaštaba Vojske Crne Gore i saglasnosti ministra odbrane određen je oficir Vojske Crne Gore (major Rade Stijepović) za rodnog savjetnika na strateškom nivou u Vojsci. Slijedi njegova obuka u RACVIAC-u i u Nordijski centar za rod u vojnim operacijama. Napominjemo da je, u saradnji sa RACVIAC-om, Ministarstvo odbrane i Vojska Crne Gore, i u 2018.godini, nastavili sa obukama svojih oficira/ki o rodnoj ravnopravnosti u vojnim operacijama. Tako je, u maju 2018.godine, jedan oficir Vojske Crne Gore, uspješno završio kurs za trenere za rodnu ravnopravnost u vojnim operacijama.	Redovna budžetska sredstva Donatorska sredstva	R

7.2.4. Edukacija pripadnika/ca Vojske o rodno zasnovanom nasilju i primjeni antidiskriminacionih zakona Crne Gore	MOD, VCG u saradnji sa MLJMP, NATO, UNDP, OEBS, organizacijama civilnog društva	2017 – 2018. god.	- Obučen komadni kadar Vojske. 25 komandira jedinica Vojske i lica u službi u VCG	Ministarstvo odbrane U 2018.godini, uz pomoć eksperata iz vladinog sektora organizovana je obuka o rodno zasnovanom nasilju i nasilju nad ženama i primjeni antidiskriminacionih zakona Crne Gore koju je pohađalo 25 komandira jedinica Vojske i lica u službi u VCG.	Redovna budžetska sredstva	R
7.2.5. Uspostaviti bazu podataka o zastupljenosti žena i muškaraca u Vojsci (uspostaviti mrežu žena u Ministarstvu odbrane i Vojsci Crne Gore)	MOD, VCG u saradnji sa NATO, UNDP, OEBS, organizacijama civilnog društva	2017-2018. god.	- Uspostavljen a baza - Realizovano umrežavanje. Indikatori sadržani u opisu aktivnosti	Ministarstvo odbrane U Ministarstvu odbrane i Vojsci Crne Gore uspostavljene su baze podataka o svim zaposlenima (KAIS – kadrovski informacioni sistem za profesionalna vojna lica i civilna lica u službi, odnosno radu u Vojsci Crne Gore i KIS – kadrovski informacioni sistem za administraciju i registraciju svih zakonom propisanih informacija o zaposlenim državnim službenicima i namještenicima u Ministarstvu odbrane). U Ministarstvu odbrane, na dan 31.12.2018., ima 42,91% zaposlenih žena, od čega 105 državnih službenika i jedna podoficirka. Tri žene su vojno-diplomatske predstavnice u Misiji Crne Gore pri NATO. U Ministarstvu odbrane ima, iz kategorije visoko-rukovodnog kadra, dvije žene-sekretarka ministarstva i generalna direktorica Direktorata za materijalne resurse, a iz kategorije ekspertske - rukovodnog kadra sedam žena. U Vojsci Crne Gore, na dan 31.12.2018., ima 10,17% zaposlenih žena, od toga su 38 profesionalne vojnkinje po ugovoru, 22 su podoficirke, 16 su oficirke i 108 su civilna lica. Na inostranim vojnim akademijama školuju se sedam žena kadetkinja. Do sada je sedam žena	Redovna budžetska sredstva	R

				učestvovalo u mirovnoj misiji u Avganistanu, od kojih je jedna podoficirka učestvovala u dva kontigenta. Na nivou sistema odbrane ima 14,42% žena.		
--	--	--	--	--	--	--

8. INSTITUCIONALNI MEHANIZMI ZA PRIMJENU POLITIKA RODNE RAVNOPRAVNOSTI I MEĐUNARODNA SARADNJA

Strateški cilj: Stvaranje održivih mehanizama na nacionalnom i lokalnom nivou za postizanje rodne ravnopravnosti

Aktivnosti	Nosioci aktivnosti u saradnji partnerima	Vremenski okvir	Indikatori	Realizovano:	Iznos utrošenih sredstava i izvor finansiranja	Procjena statusa realizacije i preporuka za naredni period sprovođenja
Cilj 8.1. Jačanje mehanizama za primjenu rodne ravnopravnosti na nacionalnom nivou i unapređenje njihovog koordiniranog djelovanja i izvještavanja. <u>Indikator (pokazatelj) efekta:</u> - Postoji održiv mehanizam na nacionalnom nivou za primjenu politike rodne ravnopravnosti, obučeni kadrovi, sredstva za rad i redovna komunikacija između svih relevantnih aktera. <i>Uspostavljen index rodne ravnopravnosti i prate se ostali važni UN indikatori u ovoj oblasti.</i>						
8.1.1. Unapređenje rada Savjeta za rodnu ravnopravnost i njegovih odbora	MLJMP, Savjet za RR i njegovi odbori u saradnji sa ministarstvom i organima uprave	Kontinuirano 2017 – 2018. god.	- Pripremljeni i usvojeni godišnji Planovi rada Savjeta. - Pripremljeni i objavljeni godišnji izvještaji o radu Savjeta. - Broj organizovanih sastanaka Savjeta.	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava Nacionalni Savjet za rodnu ravnopravnost održao je dvije sjednice 27.02.2018. i 13.11.2018. u Podgorici, na kojima se diskutovalo o izvještavanju po preporukama CEDAW komiteta iz jula 2017. godine, o realizovanim aktivnostima i izazovima u cilju ispunjavanja CEDAW preporuka, kao i o Prvom izvještaju GREVIO Komiteta o sprovođenju Istanbulske konvencije u Crnoj Gori. Opština Herceg Novi -Skupština Opštine Herceg Novi na sjednici održanoj 24.07.2018.godine donijela je Rješenje o imenovanju članova/ica Savjeta za ravnopravnost polova Opštine Herceg Novi u sastavu od tri člana/ica, na mandatni period od četiri godine („Sl.listCG“-opštinski propisi br.28/18 od 02.08.2018.godine). Opština Kotor	Redovna budžetska sredstva	R

			Indikatori sadržani u opisu aktivnosti	- Predstavnicima/e Sekretarijata obučavani/e na seminaru MLJMP posvećenom izradi i metodologiji izrade LAP-a za RR (Bar 2018.).		
8.1.2. Rad Komisije za praćenje implementacije PAPRR-a	MLJMP, Komisija za PAPRR u saradnji sa ministarstvom a i organima uprave	2017 – 2018. god.	- Broj organizovanih sastanaka. Održan 1 sastanak	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava S obzirom na to da je novi dokument usvojen u martu 2017. godine, te da je bilo neophodno imenovati novu Komisiju za praćenje implementacije PAPRR-a 2017-2021, zahtjevi su upućeni institucijama nadležnim za njegovo sprovođenje da delegiraju predstavnika/cu za članstvo u navedenom tijelu. Komisija je formirana Rješenjem, br. 01-023-1154/17-19 od 19. decembra 2017. godine. Osim predstavnika/ca nadležnih institucija, Komisiju čine i tri predstavnice nevladinih organizacija. Tokom 2018. godine, jednom se sastala Komisija za praćenje Plana aktivnosti za postizanje rodne ravnopravnosti. Komisija za praćenje Plana aktivnosti za postizanje rodne ravnopravnosti, je na sjednici održanoj 09. marta 2018. godine, razmotrila Izvještaj o realizaciji Plana aktivnosti za postizanje rodne ravnopravnosti za period 2017-2021, za 2017. godinu i dala saglasnost da se dokument uputi Vladi na usvajanje. Pomenuti dokument je Vlada razmotrila i usvojila na sjednici sredinom marta 2018. godine.	Redovna budžetska sredstva	R
8.1.3. Organizovane redovne sastanke sa koordinatorima/kama za pitanja rodne ravnopravnosti u	MLJMP u saradnji sa koordinatorima za RR u ministarstvom a i organima uprave, Komisijom za PAPRR	Kontinuirano 2017 – 2018. god.	- Organizovano minimum 2 sastanka sa koordinatorima-kama i 2 sastanka Komisije za	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava Ministarstvo za ljudska i manjinska prava sa Misijom OEBS-a u Crnoj Gori, i u 2018 je nastavio da sprovodi projekat: „Jačanje mehanizama za rodnu ravnopravnost na lokalnom nivou”. - Jula 2018. godine, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava i Misija OSCE održali su sastanak sa članovima/icama Mreže koordinatora/ki sa lokalnog nivoa. Na sastanku su predstavljene sprovedene aktivnosti u oblasti rodne ravnopravnosti na lokalnom nivou, kao i one čije je sprovođenje u toku,	Redovna budžetska sredstva Donatorska sredstva	R

državnim organima i Komisijom za PAPRR			PAPRR godišnje. -Broj učesnika/ca. -Izveštaji sa sastanaka. Indikatori sadržani u opisu aktivnosti	i donesene preporuke za dalju implementacijom politika koje uključuju rodnu perspektivu. - Ministarstvo za ljudska i manjinska prava i Misija OSCE su organizovali Program obuke za trenere za rodnu ravnopravnost – tri modula (7 dana ukupno), sa ciljem obezbjeđivanja potrebnih vještina kako bi vodili treninge i uticali na podizanje svijesti o rodnoj ravnopravnosti (24-26 oktobar (Modul 1); 01-02. novembar (Modul 2); 13.-14. novembar (Završne prezentacije)). Program obuke je organizovan u Podgorici za 16 kontakt osoba za rodnu ravnopravnost iz opština. - Ministarstvo i Misija OSCE su oktobra 2018. godine, u saradnji sa radnim grupama za izradu lokalnog akcionog plana za rodnu ravnopravnost u lokalnim samoupravama, u opštinama Plužine, Nikšić, Bijelo Polje i Bar organizovali 4 jednodnevne radionice, kao logističku podršku ovom procesu. Radionicama su prisustvovali/e predstavnici/e opština, pravosudnih i policijskih organa u opštinama, škola osnovnog i srednjeg obrazovanja i NVO sector – ukupno: 52 učesnika/ca (4x 13 učesnika/ca). - Održane su radionice na temu: Rodno osjetljivo budžetiranje u Kolašinu 29/30. novembra (11 učesnika/ca) i Tivtu 03/04. decembra (za predstavnike/ce lokalnih samouprava) (6 učesnika/ca). S obzirom na to da je novi dokument usvojen u martu 2017. godine, te da je bilo neophodno imenovati novu Komisiju za praćenje implementacije PAPRR-a 2017-2021, zahtjevi su upućeni institucijama nadležnim za njegovo sprovođenje da delegiraju predstavnika/cu za članstvo u navedenom tijelu. Komisija je formirana Rješenjem, br. 01-023-1154/17-19 od 19. decembra 2017. godine. Osim predstavnika/ca nadležnih institucija, Komisiju čine i tri predstavnice nevladinih organizacija.		
--	--	--	---	--	--	--

				Tokom 2018. godine, jednom se sastala Komisija za praćenje Plana aktivnosti za postizanje rodne ravnopravnosti. Komisija za praćenje Plana aktivnosti za postizanje rodne ravnopravnosti, je na sjednici održanoj 09. marta 2018. godine, razmotrila Izvještaj o realizaciji Plana aktivnosti za postizanje rodne ravnopravnosti za period 2017-2021, za 2017. godinu i dala saglasnost da se dokument uputi Vladi na usvajanje. Pomenuti dokument je Vlada razmotrila i usvojila na sjednici sredinom marta 2018. godine.		
8.1.4. Organizovanje obuka koordinatora/ki za pitanja rodne ravnopravnosti u državnim organima.	UZZK i nadležni organi na lokalnom nivou u saradnji sa MLJMP	Kontinuirano 2017 – 2018. god.	- Broj organizovanih obuka. - Broj učesnika/ca. Indikatori sadržani u opisu aktivnosti	Uprava za kadrove Uprava za kadrove je shodno Opštem programu stručnog usavršavanja i osposobljavanja državnih službenika i namještenika u toku 2018. godine realizovala dvije obuke na temu Rodne ravnopravnosti i to 17.05.2018 (prisustvovalo 14 polaznika) i 3.12.2018 (7 polaznika). Takođe shodno Opštem programu stručnog osposobljavanja i usavršavanja lokalnih službenika i namještenika za 2018./19. godinu realizovane su dvije obuke na temu Rodne ravnopravnosti i to 26.02.2018 u Tivtu (prisustvovalo 12 polaznika) i 12.11. 2018 u Podgorici (prisustvovalo 11 lokalnih službenika). Opština Bijelo Polje Predstavnica Kancelarije učestvovala na obuci trenera/ica na temu rodne ravnopravnosti u partnerstvu sa Odjeljenjem za rodnu ravnopravnost Ministarstva za ljudska i manjinska prava. Na poziv Odbora za rodnu ravnopravnost Skupštine Crne Gore, predstavnica Kancelarije je učestvovala na osmom zasjedanju Ženskog parlamenta u Skupštini Crne Gore. Opština Petnjica - Koordinatorica za rodnu ravnopravnost u opštini Petnjica redovno prisustvuje seminarima i sastancima u organizaciji UZZK i MLJMP.	UZZK: Utrošena sredstva: 870,00 € Izvor finansiranja: Budžet Uprave za kadrove Redovna budžetska sredstva	R

				Opština Žabljak U mjesecu oktobru /novembru 2018.godine u organizaciji MLJMP i uz podršku OEBSA lokalna koordinatorka za rodnu ravnopravnost je učestvovala na „Treningu za trenericu rodne ravnopravnosti na lokalnom nivou“- III modula. Obuka je realizovana u Podgorici.		
8.1.5. Upostavljen index rodne ravnopravnosti	MLJMP, UNDP u saradnji sa MONSTAT	2017. god.	- Uspostavljen index. - Redovno se izvještava.	Zavod za statistiku Crne Gore – MONSTAT Ova aktivnost nije predviđena petogodišnjim programom zvanične statistike 2014 – 2018. godine, ni Godišnjim planom rada Zavoda za statistiku za 2018, te ista nije bila planirana niti urađena.		NR
Cilj 8.2. Osnovani novi i osnaženi postojeći mehanizmi za rodnu ravnopravnost na lokalnom nivou <u>Indikator (pokazatelj) efekta:</u> <i>Postoje održivi mehanizmi za primjenu politike rodne ravnopravnosti na lokalnom nivou, obučeni kadar, sredstva za rad i redovna komunikacija između svih relevantnih aktera.</i>						
8.2.1. Pružanje kontinuirane podrške opštinama u izradi i sprovođenju lokalnih akcionih planova za rodnu ravnopravnost	MLJMP u saradnji sa svim lokalnim samoupravama u Crnoj Gori	Kontinuirano 2017 – 2018. god.	- Broj izrađenih i usvojenih LAP-ova. - Broj realizovanih aktivnosti predviđenih LAP-ovima. - Vrsta podrške obezbijedena od strane Ministarstva za ljudska i	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava Ministarstvo za ljudska i manjinska prava sa Misijom OEBS-a u Crnoj Gori, i u 2018 je nastavio da sprovodi projekat: „Jačanje mehanizama za rodnu ravnopravnost na lokalnom nivou“. ➤ Jula 2018. godine, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava i Misija OSCE održali su sastanak sa članovima/icama Mreže koordinatora/ki sa lokalnog nivoa. Na sastanku su predstavljene sprovedene aktivnosti u oblasti rodne ravnopravnosti na lokalnom nivou, kao i one čije je sprovođenje u toku, i donesene preporuke za dalju implementacijom politika koje uključuju rodnu perspektivu. ➤ Ministarstvo i Misija OSCE su oktobra 2018. godine, u saradnji sa radnim grupama za izradu lokalnog akcionog plana za rodnu ravnopravnost u lokalnim samoupravama, u opštinama Plužine, Nikšić, Bijelo Polje i Bar organizovali 4 jednodnevne radionice, kao	Redovna budžetska sredstva Donatorska sredstva	R

			manjinska prava. Indikatori sadržani u opisu aktivnosti	logističku podršku ovom procesu. Radionicama su prisustvovali/e predstavnici/e opština, pravosudnih i policijskih organa u opštinama, škola osnovnog i srednjeg obrazovanja i NVO sector – ukupno: 52 učesnika/ca (4x 13 učesnika/ca). ➤ Održane su radionice na temu: Rodno osjetljivo budžetiranje u Kolašinu 29/30. novembra (11 učesnika/ca) i Tivtu 03/04. decembra (za predstavnike/ce lokalnih samouprava) (6 učesnika/ca). Glavni grad Podgorica Lokalni akcioni plan za postizanje rodne ravnopravnosti u Glavnom gradu za period od 2019-2020. godine usvojila je Skupština Glavnog grada – Podgorice na VI sjednici od 06. decembra 2018. godine. Prijestonica Cetinje U oktobru 2018.godine koordinatorka je pohađala obuku za trenere/ice na temu Rodne ravnopravnosti koji organizuje Misija OEBS-a u Crnoj Gori zajedno sa Odjeljenjem za rodnu ravnopravnost Ministarstva za ljudska i manjinska prava a koja se sastoji iz tri modula i dobila sertifikat o položenom treningu. Dana 12.11.2018. godine koordinatorka je pohađala seminar o Rodnoj ravnopravnosti koji je organizovala Uprava za kadrove u saradnji sa Zajednicom opština Crne Gore gdje je fokus stavljen na nacionalne i međunarodne normative okvire o rodnoj ravnopravnosti kao i Fenomen nasilja nad ženama, sa osvrtom na zakonsku regulativu iz oblasti zaštite od nasilja, aktivne politike i obaveza koje proizilaze iz međunarodnih ugovora. - U cilju donošenja i izrade Lokalnog akcionog plana za postizanje rodne ravnopravnosti na teritoriji Prijestonice Cetinje 2019-2021 (LAPPRR) koordinatorka Kancelarije za rodnu ravnopravnost i prevenciju bolesti zavisnosti učestvovala je tokom	
--	--	--	--	--	--

			2017-2018 godine na niz radionica i seminara koje su organizovali Ministarstvo za ljudska i manjinska prava i Misija OEBS-a u Crnoj Gori. - Učestvovali smo na konferenciji povodom obilježavanja 10 godina od potpisivanja Memoranduma o razumijevanju i zajedničkog rada u oblasti rodne ravnopravnosti, koju je organizovala Misija OEBS-a u Crnoj Gori i Ministarstvo za ljudska i manjinska. Konferencija je sadržala i radionicu na kojoj su se identifikovale glavne oblasti u procesu primjene lokalnih akcionih planova o radnoj ravnopravnosti i definisali indikatori za implementaciju istih. Materijali sa konferencije koji će biti uvršteni kao jedan od modela za realizaciju projekata koji se tiču rodne ravnopravnosti su: Model LAPPRR , Analiza aktivnosti lokalnih samouprava u ostvarivanju rodne ravnopravnosti na lokalnom nivou, Rodni aspekti na lokalnom nivou – Priručnik za lokalne službenike/ce i namještenike/ce. Analize i izradu dokumenata je podržala Misija OEBS-a u Crnoj Gori u partnerstvu sa Ministarstvom za ljudska i manjinska prava. - Konferencija o rodnoj ravnopravnosti sa akcentom na identifikovanje glavnih oblasti u procesu primjene lokalnih akcionih planova o rodnoj ravnopravnosti i definisanje indikatora za implementaciju istih , glavne preporuke iz Analize o rodnom aspektu na lokalnom nivou – Misija OEBS-a u Crnoj Gori i Ministarstvo za ljudska i manjinska prava - Koordinacioni sastanak članova-ica Mreže koordinatora/ki za rodnu ravnopravnost izt crnogorskih opština – Ministarstvo za ljudska i manjinska prava - Edukacija o zaštiti od diskriminacije – ciklus od 6 seminara + 6 interaktivnih radionica- Ministarstvo za ljudska i manjinska prava - Uvod u orodnjavanje budžeta na lokalnom nivou – Misija OEBS-s u Crnoj Gori		
--	--	--	--	--	--

				Dana 07.12.2018. godine na osnovu člana 167 Zakona o lokalnoj samoupravi („Službeni list CG“, broj 02/18) i člana 15 Odluke o ravnopravnosti polova u Prijestonici Cetinje („Službeni list CG – opštinski propisi“, broj 32/12) Sekretarijat za lokalnu samoupravu i društvene djelatnosti uputio je Javni poziv Odbornicima/cama u Skupštini Prijestonice Cetinje, predstavnicima/cama lokalne samouprave, privrednim društvima i javnim ustanovama čiji je osnivač Prijestonica, mjesnim zajednicama gradskog i seoskog područja, nevladinim organizacijama sa sjedištem u Prijestonici i ostalim javnim i fizičkim licima za predlaganje kandidata/kinje za člana/icu radne grupe za izradu nacrtu Lokalnog akcionog plana za postizanje rodne ravnopravnosti na teritoriji Prijestonice Cetinje za period 2019-2021 godine. Radna grupa biće imenovana posebnim rješenjem Gradonačelnika Prijestonice Cetinje. Opština Bijelo Polje Izuzetna saradnja sa MLJMP i Odjeljenjem za poslove rodne ravnopravnosti u izradi i implementaciji Lokalnih planova za rodnu ravnopravnost. U toku je izrada trećeg plana po redu uz ekspertsku pomoć i podršku od Odjeljenja i OEBS-a. Opština Nikšić Održan jednodnevni seminar na temu Izrada lokalnog akcionog plana za postizanje rodne ravnopravnosti u opštini Nikšić, na kojem su potencijalni članovi i članice radne grupe za izradu ovog dokumenta upoznate sa osnovnim pojmovima i koracima u izradi i donošenju LPA. Seminar je organizovan od strane Ministarstva za ljudska i manjinska prava i Misije OEBS-a. Opština Berane Od septembra 2018. godine, započeta priprema za izradu Nacrta Lokalnog plana aktivnosti za		
--	--	--	--	--	--	--

				postizanje rodne ravnopravnosti u opštini Berane za 2019-2022. godine (imenovanje Radne grupe za izradu LAP-a, Odluka o imenovanju Radne grupe, saopštenja medijima i institucijama, koje imaju učešće u realizaciji aktivnosti LAP RR, upućena obavještenja institucijama za dostavu statističkih podataka, usledila obrada podataka, donošenje Zaključka od strane Predsjednika opštine Berane za utvrđivanje Nacrta LAP za RR 2019-2022, Javna rasprava, aktivnosti su do 28.12.2018). Opština Petnjica Organizovane su aktivnosti: - Obuka za zanimanje šnajder/ica. - Uključivanje žena u medije. Zapošljene 2 novinarke u lokalnom radiju. - Promovisane žene umjetnice. - Uradjen godišnji izvještaj o zastupljenosti žena i muškaraca u zakonodavnoj i izvršnoj vlasti u Opštini Petnjica. - Promovisan „Bihorski ćilim“ u Ministarstvu kulture na Cetinju, tradicionalni proizvod žena sa ovog područja. Opština Žabljak Skupština opštine Žabljak je na sjednici održanoj dana 10.07.2018.godine donijela Odluku o imenovanju Savjeta za rodnu ravnopravnost. Savjet broji pet članova.		
8.2.2.Kontinuirani sastanci sa mrežom lokalnih koordinatora/ki za rodnu ravnopravnost	MLJMP u saradnji sa svim lokalnim samoupravama u Crnoj Gori	Kontinuirano 2017 – 2018. god.	- Broj redovnih sastanaka sa lokalnim koordinatorima/kama.	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava Ministarstvo za ljudska i manjinska prava sa Misijom OEBS-a u Crnoj Gori, i u 2018 je nastavio da sprovodi projekat: „Jačanje mehanizama za rodnu ravnopravnost na lokalnom nivou“. ➤ Jula 2018. godine, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava i Misija OSCE održali su sastanak sa članovima/icama Mreže koordinatora/ki sa lokalnog nivoa. Na sastanku su predstavljene sprovedene	Redovna budžetska sredstva Donatorska sredstva	R

			Indikatori sadržani u opisu aktivnosti	aktivnosti u oblasti rodne ravnopravnosti na lokalnom nivou, kao i one čije je sprovođenje u toku, i donesene preporuke za dalju implementacijom politika koje uključuju rodnu perspektivu. ➤ Ministarstvo i Misija OSCE su oktobra 2018. godine, u saradnji sa radnim grupama za izradu lokalnog akcionog plana za rodnu ravnopravnost u lokalnim samoupravama, u opštinama Plužine, Nikšić, Bijelo Polje i Bar organizovali 4 jednodnevne radionice, kao logističku podršku ovom procesu. Radionicama su prisustvovali/e predstavnici/e opština, pravosudnih i policijskih organa u opštinama, škola osnovnog i srednjeg obrazovanja i NVO sector – ukupno: 52 učesnika/ca (4x 13 učesnika/ca). ➤ Održane su radionice na temu: Rodno osjetljivo budžetiranje u Kolašinu 29/30. novembra (11 učesnika/ca) i Tivtu 03/04. decembra (za predstavnike/ce lokalnih samouprava) (6 učesnika/ca). Opština Bijelo Polje Redovno odazivanje i aktivno učešće na sastanke koje organizuje Odjeljenje. Opština Herceg Novi - 11.07.2018.godine učestvovala sam na sastanku koordinatora/ki za rodnu ravnopravnost iz crnogorskih opština na temu „Prezentacija i evaluacija aktivnosti i postignuća opština u periodu od decembra 2017 godine“ kojeg su organizovali Misija OEBS-a u Crnoj Gori i Odjeljenje za rodnu ravnopravnost u Ministarstvu za ljudska i manjinska prava. Svima nama ovi sastanci predstavljaju podsticaj za dalje unapređenje kapaciteta lokalnih mehanizama za rodnu ravnopravnost i podizanja		
--	--	--	--	---	--	--

				nivoa znanja sa ciljem ostvarivanja potpune ravnopravnosti. Opština Petnjica - Redovno učešće na sastancima sa Mrežom lokalnih koordinatora/ki za rodnu ravnopravnost.		
8.2.3. Organizovanje obuka lokalnih koordinatora/ki za rodnu ravnopravnost	MLJMP u saradnji sa svim lokalnim samoupravama u Crnoj Gori, organizacijama civilnog društva	Kontinuirano 2017 – 2018. god.	- Broj organizovanih obuka za lokalne koordinate/ke. Indikatori sadržani u opisu aktivnosti	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava Ministarstvo za ljudska i manjinska prava sa Misijom OEBS-a u Crnoj Gori, i u 2018 je nastavio da sprovodi projekat: „Jačanje mehanizama za rodnu ravnopravnost na lokalnom nivou”. ➤ Jula 2018. godine, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava i Misija OSCE održali su sastanak sa članovima/icama Mreže koordinatora/ki sa lokalnog nivoa. Na sastanku su predstavljene sprovedene aktivnosti u oblasti rodne ravnopravnosti na lokalnom nivou, kao i one čije je sprovođenje u toku, i donesene preporuke za dalju implementacijom politika koje uključuju rodnu perspektivu. ➤ Ministarstvo i Misija OSCE su oktobra 2018. godine, u saradnji sa radnim grupama za izradu lokalnog akcionog plana za rodnu ravnopravnost u lokalnim samoupravama, u opštinama Plužine, Nikšić, Bijelo Polje i Bar organizovali 4 jednodnevne radionice, kao logističku podršku ovom procesu. Radionicama su prisustvovali/e predstavnici/e opština, pravosudnih i policijskih organa u opštinama, škola osnovnog i srednjeg obrazovanja i NVO sector – ukupno: 52 učesnika/ca (4x 13 učesnika/ca). ➤ Održane su radionice na temu: Rodno osjetljivo budžetiranje u Kolašinu 29/30. novembra (11 učesnika/ca) i Tivtu 03/04. decembra (za predstavnike/ce lokalnih samouprava) (6 učesnika/ca).	Redovna budžetska sredstva Donatorska sredstva	R

				Opština Bijelo Polje Predstavnic Kancelarije učestvovala na obuci trenera/ica na temu rodne ravnopravnosti u partnerstvu sa Odjeljenjem za rodnu ravnopravnost Ministarstva za ljudska i manjinska prava. Učesnici dobili Sertifikate o uspješno završenoj obuci. Opština Nikšić Koordinatorica za rodnu ravnopravnost iz Opštine Nikšić pohađa obuku o zabrani i zaštiti od svih vrsta diskriminacije. Opština Herceg Novi -Od 24-26 oktobra, 1-2 novembra i 13-14 novembra 2018 godine, u organizaciji Ministarstva za ljudska i manjinska prava – Odjeljenja za rodnu ravnopravnost i Misije OEBS-a u Crnoj Gori organizovane su radionice za službenike/ce iz 12 crnogorskih opština na temu – kako da obučimo svoje kolege/inice u cilju boljeg razumijevanja rodne ravnopravnosti. Na kraju radionice, svaki službenik/ca su održali/le svoju prezentaciju na koju smo dobili sveobuhvatnu povratnu informaciju od stručnjaka/inja. Opština Petnjica - Redovo učešće na obukama i seminarima za lokalne koordinate/ke za rodnu ravnopravnost.		
Cilj 8.3. Osnaženi kapaciteti Odjeljenja za rodnu ravnopravnost za sprovođenje politike rodne ravnopravnosti Indikator (pokazatelj) efekta: Odjeljenje za rodnu ravnopravnost posjeduje ljudske, tehničke i materijalne kapacitete da koordiniše sprovođenje politika rodne ravnopravnosti u Crnoj Gori i sprovodi mjere predviđene ovim strateškim dokumentom i Zakonom o rodnoj ravnopravnosti.						
8.3.2. Godišnje obuke o strateškom planiranju za	MLJMP u saradnji sa Savjetom Evrope	2017 – 2018. god.	- Urađena jedna obuka godišnje.	Za 2017. godinu: Ministarstvo za ljudska i manjinska prava Kroz projekat PREDIM, koji sprovode Ministarstvo za ljudska i manjinska prava u saradnji sa Savjetom Evrope u oktobru i decembru 2017. održane su dvije dvodnevne obuke za zaposlene u Ministarstvu za ljudska i manjinska prava.	Redovna budžetska sredstva	DR

zaposlene u Ministarstvu za ljudska i manjinska prava			- Urađen strateški plan ministarstva. 2 obuke i pripremljen nacrt Strateškog plana ministarstva	-Prva radionica na temu strateškog planiranja i menadžmenta za Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, Ivana Roagna i prof. Vladimir Obradović, 20-22. oktobar 2017. -Druga radionica na temu strateškog planiranja i menadžmenta za Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, prof. Vladimir Obradović, 15-16. decembar 2017.	Donatorska sredstva	
8.3.3. Obuke o organizacionom upravljanju i programiranju za zaposlene u Ministarstvu za ljudska i manjinska prava	MLJMP u saradnji sa Savjetom Evrope	2017 – 2018. god.	- Broj organizovanih obuka. - Broj obučanih osoba. 3 obuke 14 službenika/ca	Za 2017. godinu: Ministarstvo za ljudska i manjinska prava Kroz projekat PREDIM, koji sprovode Ministarstvo za ljudska i manjinska prava u saradnji sa Savjetom Evrope u decembru 2017. održana je jedna dvodnevna obuka za zaposlene u Ministarstvu za ljudska i manjinska prava o pisanju i upravljanjem projekata. -Obuku na temu "Priprema Akcijskog dokumenta za IPA fondove", prof. Vladimir Obradović, 26. i 27. decembra. 2 službenice ovog Ministarstva prošle su obuke na temu: -"Monitoring, izvještavanje i evaluacija IPE II", 20.-21. februar 2017. u organizaciji GIZ-a, ICON instituta i Ministarstva evropskih poslova. 1 službenica ovog Ministarstva je prošla obuku – seminar na temu "Fondovi ESI" 2.-3. 2017. godine u organizaciji Ministarstva za evropske poslove.	Redovna budžetska sredstva Donatorska sredstva	DR
8.3.4. Trening za orodnjavanje za	MLJMP u saradnji sa UNDP	2017 – 2018. god.	- Broj organizovanih obuka.	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava U okviru IPA projekta "Promocija i zaštita ljudskih prava Roma/kinja i Egipćana/ki i ostalih ranjivih grupa organizovan je u saradnji sa Upravom za kadrove Crne Gore, trening trenera/ica u u obalsti antidiskriminacije – II modula	Redovna budžetska sredstva	DR Obuke za članove/ice Savjeta za rodnu

predstavnike /ce Ministarstva za ljudska i manjinska prava, Savjeta za rodnu ravnopravnost i Komisije za praćenje implementacije PAPRR-a, svih ministarstava i organa državne uprave			- Broj obučениh osoba. Indikatori su dati u opisu aktivnosti	- I modul 19. – 23. juna u Podgorici, predavačica prof. Bista Nikolova - II modul 28. – 29. novembra u Petrovcu, predavačica prof. Bista Nikolova Sertifikat za trenerice dobile su 4 službenice Ministarstva za ljudska i manjinska prava, koje mogu držati obuke na tu temu. Druge obuke: - Radionica “Važnost komunikacionih vještina u procesu EU integracija”, predavač Dragoljub Vuković 13. – 14. oktobar 2017. godine Ministarstvo za ljudska i manjinska prava i Roma Cooperation Council su organizovali nacionalnu obuku na temu “Planiranje javnog budžeta za Rome i Egipćane” 3.-4. jula 2017. godine. Obuku je prošlo nekoliko službenika/ca ovog Ministarstva. Radionica “Važnost komunikacionih vještina u procesu EU integracija”, predavač Dragoljub Vuković 13. – 14. oktobar 2017. godine	Donatorska sredstva	ravnopravnost i Komisije za PAPRR nijesu rađene iz proceduralnih razloga funkcionisanja ovih tijela.
---	--	--	--	---	----------------------------	--

Cilj 8.4. Kontinuirana saradnja sa organizacijama civilnog društva

Indikator (pokazatelj) efekta: Postoji redovna komunikacija i sprovode se redoni sastanci i zajedničke aktivnosti Odjeljenja za rodnu ravnopravnost i Foruma za dijalog sa predstavnicima/cama ženskog sektora i drugim organizacijama civilnog društva koje se bave pitanjima rodne ravnopravnosti.

8.4.1.Organizovanje zajedničkih aktivnosti u cilju pune primjene PAPRR-a	MLJMP u saradnji sa organizacijama civilnog društva	Kontinuirano 2017 – 2018. god.	- Broj zajedničkih aktivnosti godišnje u partnerstvu sa organizacijama civilnog društva.	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava Ministarstvo je pripremlilo godišnji Izvještaj o sprovođenju Plana aktivnosti za postizanje rodne ravnopravnosti za 2017. godinu, koji je usvojila Vlada Crne Gore u martu 2018. godine. Pomenuti Izvještaj za 2017. ukazuje na stepen unaprijeđenja zakonodavnih i institucionalnih mehanizama, kako na nacionalnom tako i na lokalnom nivou, kao i na značajne pomake u tri prioritete oblasti: politička participacija, ekonomsko osnaživanje i borba protiv nasilja nad ženama. Naime, 67% planiranih mjera je realizovano u potpunosti ili se kontinuirano realizuje, 17% nije	Redovna budžetska sredstva	R
--	---	--------------------------------	--	--	-----------------------------------	----------

			- Vrsta realizovanih aktivnosti. Indikatori su dati u opisu aktivnosti	dospjelo za izvještavanje, 9% nije realizovano a tek 7% je djelimično realizovano. Kako na nacionalnom tako i na lokalnom nivou kontinuirana je saradnja sa NVO-ima i velika je uloga koju ženski sektor ima u promociji rodne ravnopravnosti, pogotovo u sferama zaštite od nasilja i ekonomskog osnaživanja žena, antidiskriminacije i većeg političkog učešća žena. U Komisiji za PARRR su tri predstavnice NVO sektora, u Savjetu 4 predstavnice NVO sektora od koji je jedna predsjednica Odbora za zaštitu od nasilja u porodici i nasilja nad ženama, 3 predstavnice NVO sektora, kao članice Radne grupe, su učestvovala u izradi PAPRR-a, dok su ostale NVO bile uključene tokom tematskih sastanaka Radne grupe za izradu PAPRR-a. Kroz IPA 2014 MLJMP intezivno sarađuje sa NVO sektorom. Realizaciju projekta prate tri Savjetodavna odbora, uz čiju saglasnost se donose glavne odluke u Programu: Savjetodavni odbor za borbu protiv nasilja – 5 članica iz NVO sektora, Savjetodavni odbor za ekonomsko osnaživanje – 3 članice iz NVO sektora i Savjetodavni odbor za političku participaciju – odluke se donose uz konsultacije NVO sektora. Unija poslodavaca Crne Gore UPCG je u kontinuitetu sprovela čitav niz aktivnosti koje su rezultirale intezivnom promocijom ženskog preduzetništva, te podizanjem svijesti javnosti o ulozi, potencijalu i značaju većeg učešća žena u biznisu i žena u menadžmentu. Navedeno je ostvareno kroz realizaciju brojnih projekata, sprovođenje istraživanja, publikovanje tematskih izvještaja i publikacija, organizovanje posebno kreiranih obuka, kao i kroz tijesnu saradnju sa medijima (u vidu brojnih intervjuova i gostovanja predstavnika/ca UPCG u štampanim, elektronskim i online medijima, kao i u emisiji „Biznis info“ koja je		
--	--	--	---	---	--	--

				realizovana u saradnji TVCG i UPCG). Jedan broj navedenih aktivnosti UPCG realizovan je u saradnji i sa MLJMP.		
8.4.2. Redovno održavanje sastanaka Foruma za dijalog sa predstavnicima/cama civilnog društva	MLJMP u saradnji sa Odborom RR, organizacijama civilnog društva Odbor za rodnu ravnopravnost Skupštine Crne Gore Organizacije civilnog društva	Kontinuirano 2017 – 2018. god.	- Održana minimum 3 sastanka godišnje. - Broj učesnika/ca. - Broj organizacija prisutnih na sastancima. Indikatori su dati u opisu aktivnosti	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava Kako na nacionalnom tako i na lokalnom nivou kontinuirana je saradnja sa NVO-ima i velika je uloga koju ženski sektor ima u promociji rodne ravnopravnosti, pogotovo u sferama zaštite od nasilja i ekonomskog osnaživanja žena, antidiskriminacije i većeg političkog učešća žena. U Komisiji za PARRR su tri predstavnice NVO sektora, u Savjetu 4 predstavnice NVO sektora od koji je jedna predsjednica Odbora za zaštitu od nasilja u porodici i nasilja nad ženama, 3 predstavnice NVO sektora, kao članice Radne grupe, su učestvovala u izradi PAPRR-a, dok su ostale NVO bile uključene tokom tematskih sastanaka Radne grupe za izradu PAPRR-a. Kroz IPA 2014 MLJMP intezivno sarađuje sa NVO sektorom. Realizaciju projekta prate tri Savjetodavna odbora, uz čiju saglasnost se donose glavne odluke u Programu: Savjetodavni odbor za borbu protiv nasilja – 5 članica iz NVO sektora, Savjetodavni odbor za ekonomsko osnaživanje – 3 članice iz NVO sektora i Savjetodavni odbor za političku participaciju – odluke se donose uz konsultacije NVO sektora. U 2018. godini rodna ravnopravnost je Odlukom Vlade o utvrđivanju prioritenih oblasti od javnog interesa, za finansiranje projekata i programa NVO prepoznata kao posebna oblast. S tim u vezi, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava je na	Redovna budžetska sredstva Donatorska sredstva	DR

				osnovu konkursa: ZA RODNI BALANS, donijelo Odluku o finansiranju 11 projekata NVO u ukupnom iznosu od 171.000,00€. I za 2019. godinu je prepoznata oblast rodne ravnopravnosti kao prioritetna oblast, te će za istu biti raspisan konkurs u I kvartalu.		
Cilj 8.5. Uvesti rodno osjetljivo upravljanje budžetskim sredstvima u lokalnim samoupravama i ministarstvima. Indikator (pokazatelj) efekta: Postoji razvijen sistem za rodno osjetljivo upravljanje budžetskim sredstvima u minimum 5 lokalnih samouprava i 3 ministarstva.						
8.5.1. Sprovesti analizu budžeta u 5 lokalnih samouprava i 3 ministarstva s aspekta rodne ravnopravnosti	MLJMP i odabrano Ministarstvo i 4 opštine	IV kvartal 2018. god.	- Sprovedena i prezentirana u javnosti analiza sa preporukama .			NR
8.5.2. Uspostavljen mehanizam za rodno osjetljivo upravljanje budžetskim sredstvima u minimum 5 lokalnih samouprava i	MLJMP i odabrana ministarstva i lokalne samouprave	IV kvartal 2017. god.	- Postoji kadar i mehanizam za rodno osjetljivo upravljanje budžetskim sredstvima.			NR

3 ministarstva						
Cilj 8.6. Uključivanje evropskih standarda rodne ravnopravnosti u nacionalno zakonodavstvo i integracija rodne ravnopravnosti u proces pregovora o pristupanju EU Indikator (pokazatelj) efekta: Procenat integrisanosti rodne komponente u Akcionom planu za sprovođenje EU integracija. Procenat realizacije mjera iz poglavlja 23 u dijelu: „Rodna ravnopravnost” i drugih poglavlja od važnosti za oblast rodne ravnopravnosti.						
8.6.1. Pratiti integrisanost pitanja rodne ravnopravnosti u strategijskim dokumentima u okviru 19 i 23 Poglavlja	MLJMP u saradnji sa KEI (ranije MEP), ministarstvom a, organima državne uprave, Odborom RR, organizacijama i civilnog društva	Kontinuirano 2017 – 2018. god.	- Nivo integrisanosti pitanja rodne ravnopravnosti u u Akcionom planu za sprovođenje EU integracija u svim poglavljima o pristupanju EU. Indikatori su dati u opisu aktivnosti	Kancelarija za evropske integracije Crna Gora se kroz proces pregovora s Evropskom unijom, a u okviru poglavlja 23 – Pravosuđe i temeljna prava, obavezala da osigura rodnu ravnopravnost u praksi, uključujući jačanje nadzornih tijela i efikasnije reagovanje organa za sprovođenje zakona na moguća kršenja, kao i kroz veće podizanje svijesti i mjere podrške, naročito pri zapošljavanju i javnoj zastupljenosti žena. Realizacija ove preporuke prati se kroz ukupno 34 mjere i podmjere (23 mjere/11 podmjera) iz Akcionog plana za poglavlje 23 (podoblast TEMELJNA PRAVA), o kojima se izvještava na polugodišnjem odnosno godišnjem nivou. Većina ovih mjera je realizovana u prethodnom periodu, pa je tako u posljednjem, Osmom polugodišnjem izvještaju o realizaciji Akcionog plana za poglavlje 23 za period jul-decembar 2018, koji je usvojen na Vladi 31. I 2019. izvještavano o šest od ukupnog broja mjera u ovoj oblasti. Osim izvještavanja o okviru poglavlja 23, pitanje rodne pravne ravnopravnosti zastupljeno je i kroz poglavlje 19 – Socijalna politika i zapošljavanje. U Akcionom planu za pregovaračko poglavlje 19 – Socijalna politika i zapošljavanje definisani su koraci i rokovi za transponovanje direktiva iz ove oblasti u crnogorsko zakonodavstvo, pa će se realizacija ovih aktivnosti pratiti kroz izvještavanje po Akcionom planu za poglavlje 19.	Redovna budžetska sredstva	R

				Pored navedenog, Kancelarija za evropske integracije, u okviru Priloga izvještaju Evropske komisije o Crnoj Gori, kroz ažurirane podatke o stanju u oblasti poglavlja 23 i 19, dva puta godišnje izvještava evropske partnere o stanju u oblasti rodne ravnopravnosti.		
8.6.2. Osigurati balansiranu zastupljenost i žena i muškaraca u pregovaračkim timovima	KEI (ranije MEP) u saradnji sa ministarstvom a i organima državne uprave, MLJMP, organizacijama civilnog društva	2017 - 2018. god.	- Procenat i kvalitet učešća žena i muškaraca u pregovaračkim timovima. Indikatori su dati u opisu aktivnosti	Kancelarija za evropske integracije Vlada je 26. VII 2018, odnosno 27. IX 2018. donijela odluke o formiranju 33 radne grupe za pripremu i vođenje pregovora o pristupanju Crne Gore EU po pregovaračkim poglavljima pravne tekovine EU. U radnim grupama je zastupljeno 900 članova, od čega 614 žena, odnosno 68,22% i 286 muškaraca, odnosno 31,77%. Od 14 članova Pregovaračke grupe, 50% su žene. Od ukupno 33 RG, na pozicijama šefova RG je 25 žena, odnosno 75,75%.	Redovna budžetska sredstva	R
Cilj 8.7. Unaprijeđena saradnja sa institucionalnim mehanizmima u državama regiona Indikator (pokazatelj) efekta: Redovna komunikacija i dobra saradnja crnogorskih insitucija koje se bave pitanjima rodne ravnopravnosti sa srdonim institucijama u državama regiona.						
8.7.1. Učestvovati na regionalnim i međunarodnim skupovima od značaja za rodnu ravnopravnost	MLJMP, lokalne samouprave i kancelarije za rodnu ravnopravnost, koordinatori RR, Savjet za RR i Komisije za PAPRR u	2017 - 2018. god.	- Broj održanih skupova i institucija koje su učestvovala. - Broj učesnika/ca - Zaključci, preporuke preporuke za	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava - Načelnica Odjeljenja za poslove rodne ravnopravnosti je učestvovala na dvodnevnoj regionalnoj konferenciji o rodnoj ravnopravnosti i reformi javne uprave na Zapadnom Balkanu, 30. i 31. januara 2018. godine u Beogradu. Konferencija je organizovana od strane Regionalne škole za javnu upravu (ReSPA) i Koordinacionog tijela za rodnu ravnopravnost Vlade Republike Srbije, kako bi se promovisala regionalna saradnja javnih uprava i stručnjaka iz oblasti rodne ravnopravnosti i reforme javne uprave. Ova Regionalna konferencija je okupila oko 50 javnih službenika i službenica koji se bave ravnopravnošću polova i reformom javne uprave u relevantnim vladinim institucijama, stručnjakinje i	Redovna budžetska sredstva	R

	saradnji sa KEI (ranije MEP), Odborom za RR, institucijama država regiona, međunarodnim organizacijama		buduće zajedničke aktivnosti-inicijative. Indikatori su dati u opisu aktivnosti	stručnjake za rodnu ravnopravnost i reformu javne uprave iz regiona Zapadnog Balkana, kao i predstavnike i predstavnice nevladinih organizacija aktivnih u ovoj oblasti iz Bosne i Hercegovine, Crne Gore i Srbije. - Načelnica Odjeljenja za poslove rodne ravnopravnosti je zajedno sa predstavnicama Odbora za rodnu ravnopravnost Skupštine Crne Gore i Ministarstva finansija, učestvovala je na trodnevnoj radionici o rodnom budžetiranju za zemlje Jugoistočne Evrope, koju je organizovao Institut za obuku Međunarodnog monetarnog fonda, u Beču od 20-22. februara 2018. Na radionici je predstavljena metodologija koja se koristi za rodno budžetiranje u zemljama G7. U kontekstu ostvarivanja ciljeva sadržanih u Agendi za održivi razvoj do 2030, gdje je rodna ravnopravnost prepoznata kao cilj 5, preporučeno je zemljama da sagledaju mogućnost uvođenja rodno budžetiranja kao alatke za implementaciju rodno senzitivnih politika. - U organizaciji Agencije za ravnopravnost polova Bosne i Hercegovine Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH, održana je Regionalna konferencija "Sprovođenje Istanbulske konvencije Vijeća Evrope - izazovi i naredni koraci", od 15. do 17. marta 2018. Godine, u Sarajevu, na kojoj je učestvovala načelnica Odjeljenja za poslove rodne ravnopravnosti u Ministarstvu za ljudska i manjinska prava, Biljana Pejović. Predstavnici i predstavnice institucionalnih gender-mehanizama iz Srbije, Crne Gore i Makedonije, međunarodne zajednice u Bosni i Hercegovini, kao i više od 60 predstavnika relevantnih institucija, ustanova i organizacija sa svih nivoa vlasti u Bosni i Hercegovini uzeli su učešće na ovoj konferenciji. Cilj konferencije bio je razmjena iskustva i dobrih praksi, identifikovanje nedostajućih standarda u sprovođenju Istanbulske		
--	--	--	--	---	--	--

			konvencije u BiH, a poseban dio konferencije posvećen je regionalnom povezivanju i uspostavljanju bliže saradnje sa svim relevantnim partnerima. Regionalna konferencija predstavlja dio regionalne inicijative usmjerene na jačanje kapaciteta institucija za rodnu ravnopravnost za rješavanje rodno zasnovanog nasilja u regionu Zapadnog Balkana i Mediterana. - Komisija za rodnu ravnopravnost Savjeta Evrope (GEC) održala je aprila 2018. godine, XIII sastanak u Strazburu, gdje se raspravljalo o novoj Strategiji Savjeta Evrope o ravnopravnosti polova od 2018. do 2023. godine, kao i o procesu izrade nacrtu preporuke Savjeta ministara za spriječavanje i suzbijanje seksizma. Na konferenciji je, ispred Ministarstva za ljudska i manjinska prava i Vlade Crne Gore, učestvovala načelnica Odjeljenja za poslove rodne ravnopravnosti, Biljana Pejović. Ona je govorila o aktuelnim dešavanjima po pitanju rodne ravnopravnosti u Crnoj Gori. Akcenat je stavila na političku participaciju žena i djelovanje ženske političke mreže. - Na konferenciji "Rodna ravnopravnost – otvaranje puteva za pokretanje Strategije Savjeta Evrope za rodnu ravnopravnost 2018-2023", koja je održana u Kopenhagenu, Danska, 3-4. maja, u okviru danskog presjedavanja Komitetom ministara Savjeta Evrope, učestvovala je Biljana Pejović, načelnica za poslove rodne ravnopravnosti, i predstavila aktivnosti iz oblasti rodne ravnopravnosti u Crnoj Gori. Konferencija je bila prilika da se razmijene mišljenja o trenutnim i novim izazovima koji su smetnja za bolji napredak u postizanju potpune ravnopravnosti polova kroz implementaciju nove strategije. U okviru posebnih panela, akcenat je stavljen na Konvenciju Savjeta Evrope o sprječavanju i		
--	--	--	--	--	--

			suzbijanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici – tzv. Istanbulske konvencije, položaj žena u donošenju odluka, te generalno ostvarivanje ljudskih prava žena i djevojčica. - Načelnica Odjeljenja za poslove rodne ravnopravnosti je učestvovala na dvodnevnoj regionalnoj konferenciji “Rodno odgovorno budžetiranje”, u organizaciji UN Women-a, i Vlade bivše Republike Makedonije, održanoj u Skoplju od 22. do 23. maja. Konferencija je okupila 150 učesnika/ica, među kojima su bili visoki zvaničnici/e Vlade, poslanici/e, predstavnici/e civilnog društva i nezavisni/e eksperti /kinje koji/e su diskutovali/e o najboljim praksama i putu ka implementaciji rodno odgovornog budžetiranja. Konferencija je okupila predavače iz jugoistočne Evrope i Republike Moldavije o uključivanju rodničkih pitanja u reformu upravljanja javnim finansijama, iskustvima u implementaciji rodno odgovornog budžetiranja u različitim ministarstvima finansija i uključivanju rodne perspektive u sektorske politike i uticaja na život žena. Ova konferencija je dio regionalnog projekta UN Women "Promovisanje rodno odgovornih politika u jugoistočnoj Evropi i Republici Moldaviji". Na marginama konferencije, načelnica Pejović se susrela sa Ermirom Lubani, regionalnim menadžerom za rodno budžetiranje UN Women, sa kojom je dogovorila inicijativu za uključivanje Crne Gore u navedeni projekat, koji bi podrazumijevao podršku jačanju mehanizama za uvođenje rodno odgovornog budžetiranja u crnogorski finansijski sistem. Skupština Crne Gore - Odbor za rodnu ravnopravnost - Članica Odbora za rodnu ravnopravnost Maja Bakrač učestvovala je na Regionalnoj konferenciji o rodnoj ravnopravnosti i reformi državne uprave na Zapadnom Balkanu, koja je održana u Beogradu, 30.		
--	--	--	--	--	--

			i 31. januara 2018. godine. Konferencija je održana s ciljem da se utiče na razvoj politika rodne ravnopravnosti koje treba da se povežu sa reformom javne uprave među ReSPA članicama. Rasprava je obuhvatila rodno odgovorno budžetiranje, a predstavljeni su i rezultati regionalnog istraživanja o rodnoj ravnopravnosti u javnoj upravi, sa posebnim naglaskom na stanje u Crnoj Gori, Srbiji i Bosni i Hercegovini. Visoki zvaničnici Republike Srbije i Bosne i Hercegovine, ambasadori Evropske unije, Organizacije za evropsku bezbjednost i saradnju (OEBS) i ambasador Crne Gore u Republici Srbiji, kao i šefica kancelarije UN WOMEN u Srbiji, koji su se obratili učesnicima/ama na otvaranju skupa, dali su snažnu političku podršku naporima da za razvoj politike rodne ravnopravnosti u kontekstu reforme javne uprave. - Delegacija Odbora za rodnu ravnopravnost, na čelu sa predsjednicom Nadom Drobnjak i članicama Brankom Tanasijević, Sanjom Pavićević i Majom Bakrač, boravila je u Briselu 20. i 21. februara, na poziv Evropskog parlamenta, u okviru studijske posjete i programa podrške parlamentima zemalja proširenja, posebno Zapadnog Balkana. Tokom dvodnevne posjete, članice delegacije su imale priliku da razgovaraju sa brojnim predstavnicima institucija Evropske unije, među kojima i sa izvjestiocem Evropskog parlamenta za Crnu Goru Čarlsom Tanokom, vodećim članom Aktivnosti za podršku demokratiji za Zapadni Balkan i Tursku Eduardom Kukanom, predsjedavajućim Odbora za stabilizaciju i pridruživanje EU i CG Davidom Martinom i potpredsjednicom Evropskog parlamenta zaduženom za Zapadni Balkan Liviom Jarokom. Takođe, delegacija je prisustvovala i sjednici Odbora za prava žena i rodnu ravnopravnost Evropskog parlamenta, na kojoj je predsjednica Odbora za rodnu ravnopravnost Nada Drobnjak govorila o pitanjima rodne ravnopravnosti u Crnoj Gori. Članice crnogorske delegacije su razgovarale sa		
--	--	--	---	--	--

			svojim kolegama iz Evropskog parlamenta o brojnim temama koje se tiču pitanja rodne ravnopravnosti, kao što su političko i ekonomsko osnaživanje žena, borba protiv nasilja nad ženama i porodičnog nasilja, učešće žena u politici i na tržištu rada, rodna ravnopravnost u medijima i digitalnom dobu, rodno budžetiranje, kao i napredak Crne Gore u postupku proširenja u pogledu pregovaračkog procesa. Opšti utisak je da poslanici Evropskog parlamenta snažno podržavaju proces evropskih integracija Crne Gore, kao i napredak Crne Gore u pregovorima o pristupanju. Sa delegacijom Odbora u studijskoj posjeti Evropskom parlamentu, bila je i delegacija Ženske političke mreže, koju su sačinjavale Snežana Jonica, Valentina Tadić, Anka Vukićević i Hatidža Đoni. Zvaničnici Evropskog parlamenta su pozdravili uspostavljanje Ženske političke mreže, koju čine žene iz 14 političkih partija u Crnoj Gori, a čija je uloga da se unaprijedi legislativa u oblasti rodne ravnopravnosti. - Predsjednica Odbora za antikorupciju Daliborka Pejović i članica Odbora za rodnu ravnopravnost Maja Bakrač, učestvovala su u radu Regionalnog sastanka na temu „Ravnopravnost polova i korupcija“. Regionalni sastanak održan je, u organizaciji Misije OSCE-a u Bosni i Hercegovini, 15. maja 2018. godine, u Sarajevu. Na otvaranju je govorio šef Misije OSCE-a u Bosni i Hercegovini Bruce G. Berton. U okviru panel rasprava diskutovano je na teme: „Ravnopravnost polova i korupcija“ i „Oblikovanje anti-koruptivnog ponašanja u politici“. Predsjednica Odbora za antikorupciju Daliborka Pejović, predstavila je iskustva Crne Gore u borbi protiv korupcije, izazove s kojima se borimo i kakav zakonski i institucionalni okvir imamo. Tokom diskusije, između ostalog, apostrofirala je problem sudske prakse u postupanju povodom slučajeva korupcije. Na kraju rada Regionalnog sastanka usvojeni su zaključci i preporuke. Sastanku su prisustvovali/e	
--	--	--	--	--

			predstavnicu/e parlamenata iz Crne Gore, Albanije, Srbije, Hrvatske, Makedonije, Bosne i Hercegovine, ministarka odbrane Bosne i Hercegovine, predstavnicu/e OEBS-a BiH, Albanije, Srbije i Makedonije, direktor Agencije za sprječavanje korupcije BiH, predstavnik Udruženja žena sudija BiH, NVO-a i nezavisni eksperti. Predsjednica Odbora za antikorupciju Daliborka Pejović i članica Odbora za rodnu ravnopravnost Maja Bakrač, prisustvovala su i sastanku posvećenom jačanju saradnje i povezivanja članica parlamenata u regiji, na kojem je savjetnica za pitanja rodne ravnopravnosti OSCE/ODIHR Lana Ačkar, između ostalog, prezentovala pregled provedenih preporuka sa prethodnih sastanaka. - Predsjednica Odbora za rodnu ravnopravnost Nada Drobnjak učestvovala je na 30. međunarodnoj konferenciji „Žene liderke za promjene“, koja je održana od 28. do 31. maja, u Haifi i Jerusalmu - Izrael. Konferencija je održana u organizaciji Izraelske agencije za međunarodnu razvojnu saradnju (MASHAV), koja djeluje u okviru izraelskog Ministarstva vanjskih poslova, i Golda Meir Međunarodnog centra za obuku (MCTC), jednom od prvih međunarodnih trening centara za žene, koji se bavi rodnim temama. Ovogodišnja specijalna konferencija, organizovana u čast 60. godišnjice MASHAV-a i 70. godišnjice države Izrael, bila namijenjena razmjeni iskustava žena liderki iz 44 zemlje svijeta. U sklopu konferencije, predsjednica Drobnjak je prisustvovala prijemu koji je priredio predsjednik države Izrael, Reuven Rivlin, u svojoj predsjedničkoj rezidenciji, i posjetila Yad Vashem, memorijalni centar posvećen žrtvama holokausta. Na margini konferencije predsjednica Drobnjak se sastala sa ministarkom regionalnog razvoja i fondova EU Republike Hrvatske Gabrijelom Žalac. - Predsjednica Odbora za rodnu ravnopravnost Nada Drobnjak učestvovala je 6.juna 2018.godine, na radionici na temu kreiranja Onlajn programa za		
--	--	--	---	--	--

			rodno osjetljive parlamente, koju je organizovao Evropski institut za rodnu ravnopravnost EIGE u Viljnusu - Litvanija. Tokom radionice rađeno je na razvoju programa za samoocjenjivanje nacionalnih i regionalnih parlamenata koji će pomoći u prikupljanju podataka za mjerenje rodne osjetljivosti u njihovoj organizaciji i radu, a u oblastima: jednake mogućnosti muškarcima i ženama da budu izabrani u parlament; jednake mogućnosti za uticaj na donošenje odluka u parlamentu; postojanje odgovarajućeg prostora u dnevnom redu za teme iz ove oblasti i usvajanje rodno osjetljivih zakona. Upotreba ovog onlajn programa za samoocjenjivanje parlamenata će doprinijeti strateškom prioritetu EIGE za pružanje podrške u integrisanju rodne perspektive u radu institucija EU, zemalja članica kao i zemalja koje pristupaju EU. - Predsjednica Odbora za rodnu ravnopravnost Nada Drobnjak govorila je na dvodnevnoj radionici skupa Women Political Leaders (WPL) Summit 2018 – „Vijeme je! 100 razloga za akciju“ u Litvaniji, koja je održana 7-8. jun 2018.godine. Predsjednica Odbora, govorila je o primjeni Akcionog plana za rodno osjetljivu Skupštinu Crne Gore i istakla da je Skupština Crne Gore, posvećena usvajanju rodno odgovornih zakona i politika, kao i jačanju svijesti o rodnoj ravnopravnosti u kulturi skupštinskog rada. Organizator održanog skupa je Evropski institut za rodnu ravnopravnost EIGE u Viljnusu, dok je pokroviteljka predsjednica Litvanije Dalija Grybauskaite. - U okviru trodnevnog sastanka Regionalnog koordinacionog odbora mehanizama za rodnu ravnopravnost – Balkanska regija, predsjednica Odbora za rodnu ravnopravnost Nada Drobnjak održala je sastanak 19.juna 2018.godine sa Višnjom Ljubičić pravobraniteljicom za ravnopravnost spolova Republike Hrvatske i Samrom Filipović - Hadžiabdić direktoricom Agencije za ravnopravnost spolova BiH . Tokom sastanka razgovarano je o		
--	--	--	---	--	--

				regionalnoj saradnji na polju rodne ravnopravnosti sa posebnim osvrtom na status institucionalnih mehanizama i lokalizaciji akcionih planova za primjenu Rezolucije 1325 SBUN – Žene, mir, bezbjednost. Konstatovano je da je dosadašnja saradnja bila uspješna i dogovoren njen nastavak. Sastanku je prisustvovala Kika Svetlin - Babić, savjetnica u Agenciji za ravnopravnost spolova BiH. - Predsjednica Odbora za rodnu ravnopravnost Skupštine Crne Gore Nada Drobnjak i članice Odbora Branka Tanasijević i Sanja Pavićević boravile su u studijskoj posjeti austrijskim institucijama u Beču, 25. i 26. septembra 2018. godine. U okviru posjete, održani su sastanci sa predstavnicima zaduženim za rodna pitanja kako u Misiji OEBS-a i Parlamentu Austrije, tako i u Federalnom ministarstvu finansija i opštini Beč. Delegacija je razmijenila iskustva i najbolje prakse u pogledu rodnog budžetiranja, promocije principa i standarda rodne ravnopravnosti. Austrija je jedna od rijetkih zemalja u svijetu koja je Ustavom propisala rodno odgovorno budžetiranje i uvela ga u zakonski okvir i procedure, stoga je ova radna posjeta prilika da se dobiju informacije i uspostave odnosi između institucija za buduću saradnju. Ova posjeta je realizovana u okviru kontinuiranog programa podrške Misije OEBS-a Skupštini Crne Gore. - Predsjednica Odbora za rodnu ravnopravnost Nada Drobnjak, sastala se 8. novembra 2018. godine, sa Sveinom Eriksenom, vođom projekta koji se odnosi na izgradnju integriteta u sektoru odbrane, a koji realizuje norveški Centar za integritet u sektoru odbrane (CIDS) u saradnji sa Ministarstvom odbrane i Ministarstvom unutrašnjih poslova Crne Gore. Tokom sastanka razgovarano je o nivou ostvarivanja rodne ravnopravnosti u Crnoj Gori i Norveškoj, sa posebnim akcentom na rodnu ravnopravnost u sektoru bezbjednosti, kao i na, do sada, ostvarene rezultate projekta koji se realizuje.		
--	--	--	--	--	--	--

				- Predsjednica Odbora za rodnu ravnopravnost Nada Drobnjak i članica Odbora Branka Tanasijević, održale su 9. novembra 2018.godine sastanak sa ekspertkinjom UN WOMEN-a Sanjom Nikolin koja boravi u radnoj posjeti Crnoj Gori radi prikupljanja informacija u okviru programa UN WOMEN-a o promovisanju rodno osjetljivih politika u Jugoistočnoj Evropi i Republici Moldaviji. Regionalni program pomaže nacionalnim i lokalnim vlastima da sprovode svoje obaveze vezane za rodnu ravnopravnost, kako bi se u potpunosti integrisao rodno osjetljivi budžet, te stekla odgovornost upravljanja i praćenja realizacije nacionalnog i lokalnog budžeta. Isti program ima za cilj da razvije sposobnost svih relevantnih institucija da koriste rodnoosjetljivo budžetiranje kao jednu od bitnih alatki za ostvarivanje rodne ravnopravnosti. Tokom sastanka razgovarano je o položaju žena u Crnoj Gori, njihovoj zastupljenosti u javnom i društvenom životu, ekonomskom osnaživanju žena i regionalnoj saradnji na polju unaprjeđenja rodne ravnopravnosti. Sastanku su prisustvovala Biljana Pejović, načelnica Odjeljenja za rodnu ravnopravnost u Ministarstvu za ljudska i manjinska prava i Senada Cikotić, saradnica u Odjeljenju za rodnu ravnopravnost u Ministarstvu za ljudska i manjinska prava. - Predsjednica Odbora za rodnu ravnopravnost Nada Drobnjak govorila je na Regionalnom forumu: Promocija implementacije Istanbulske Konvencije na Zapadnom Balkanu i u Turskoj, koji je održan u Skoplju 27. i 28. novembra. Predsjednica Odbora je govorila o primjeni Istanbulske konvencije u Crnoj Gori u okviru panela na temu "Regionalna implementacija Istanbulske konvencije: napredak i izazovi", tokom kojeg su dati odgovori na pitanja o ključnim aktivnostima koje su preduzete radi ubrzavanja implementacije Konvencije, o glavnim izazovima i dostignućima u ovom procesu nakon ratifikacije, iskustvu monitoringa GREVIO u		
--	--	--	--	--	--	--

				podsticanju implementacije i zajedničkim naporima pri suočavanju sa izazovima sa kojima se zemlje sreću prilikom implementacije ove konvencije. Regionalni forum organizuju Vlada Republike Makedonije, Savjet Evrope, Evropska komisija i UN WOMEN, u partnerstvu sa Evropskim ženskim lobijem. Forum se održava kao znak odavanja priznanja potvrđivanju ratifikacije Konvencije Savjeta Evrope o sprječavanju i suzbijanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici (Istanbulska konvencija), od strane Vlade Republike Makedonije.		
Cilj 8.8. Povećan nivo informisanosti žena i šire javnosti o osnovnim pravima žena koja proizlaze iz UN i EU pravnih dokumenata. Indikator (pokazatelj) efekta: Građani/ke posjeduju osnovna znanja o pravima žena koja proizlaze iz UN i EU pravnih dokumenata.						
8.8.1. Redovno informisati državne organe/institucije i širu javnost o međunarodnim obavezama iz oblasti zaštite ljudskih prava žena, naročito UN i EU, posebno Konvencije o eliminaciji svih oblika diskriminacije žena	MLJMP u saradnji sa KEI (ranije MEP), Odborom za RR, međunarodnim organizacijama	Po potrebi tokom 2017. god. i 2018. god.	- Broj i vrsta pruženih informacija. - Broj saopštenja za javnost na temu međunarodnih obaveza iz oblasti zaštite ljudskih prava žena, naročito UN i EU.	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava Nacionalni Savjet za rodnu ravnopravnost održao je dvije sjednice 27.02.2018. i 13.11.2018. u Podgorici, na kojima se diskutovalo o izvještavanju po preporukama CEDAW komiteta iz jula 2017. godine, o realizovanim aktivnostima i izazovima u cilju ispunjavanja CEDAW preporuka, kao i o Prvom izvještaju GREVIO Komiteta o sprovođenju Istanbulske konvencije u Crnoj Gori. Kancelarija za evropske integracije Kancelarija za evropske integracije u kontinuitetu informiše javnost kroz saopštenja, javne događaje, autorske tekstove i objave na društvenim mrežama.	Redovna budžetska sredstva	R

(CEDAW) i Opcionom Protokolu						
------------------------------------	--	--	--	--	--	--